Зміст

Вихідні дані

Пролог

Частина 1

Розділ 1

Розділ 2

Розділ 3

Розділ 4

Розділ 5

Розділ 6

Розділ 7

Розділ 8

Розділ 9

Розділ 10

Розділ 11

Розділ 12

Розділ 13

Розділ 14

Розділ 15

Розділ 16

Розділ 17

Розділ 18

Розділ 19

Розділ 20

Розділ 21

Епілог

Дорогий читачу

© 2024 СЕРГІЙ / правовласник

Всі права збережені

Автор: Сергій Журавльов

sergiyazhuravlov@gmail.com

www.vam-moi-knigi.com

Роман

Діти проклятих

Перший виток Землі

Частина 1

Пролог

З появою людини виникли й пригоди. Все, що відбувається з нею несподівано гарне, називається веселою, кумедною пригодою. А якщо людина потрапляє у важку ситуацію, на її голову сиплеться одна проблема за іншою — це називається жахливою, божевільною, іноді трагічною пригодою.

Переплетення хороших і поганих пригод, що відбуваються з людиною, називається життям.

У цьому оповіданні багато людських доль. Прийміть наперед: нікого не шкодуватимемо. Проведемо героїв тимчасовою спіраллю найнеймовірніших пригод. Не завжди дамо їм легкий, а тим паче вірний вибір. Нехай самі ухвалюють рішення, нехай помиляються. Все буде по-справжньому.

Сильний боєць лише випадково може програти слабкому супротивникові. В житті шляхетна людина найчастіше програє підступному пройдисвіту. Жодних лазівок, жодних

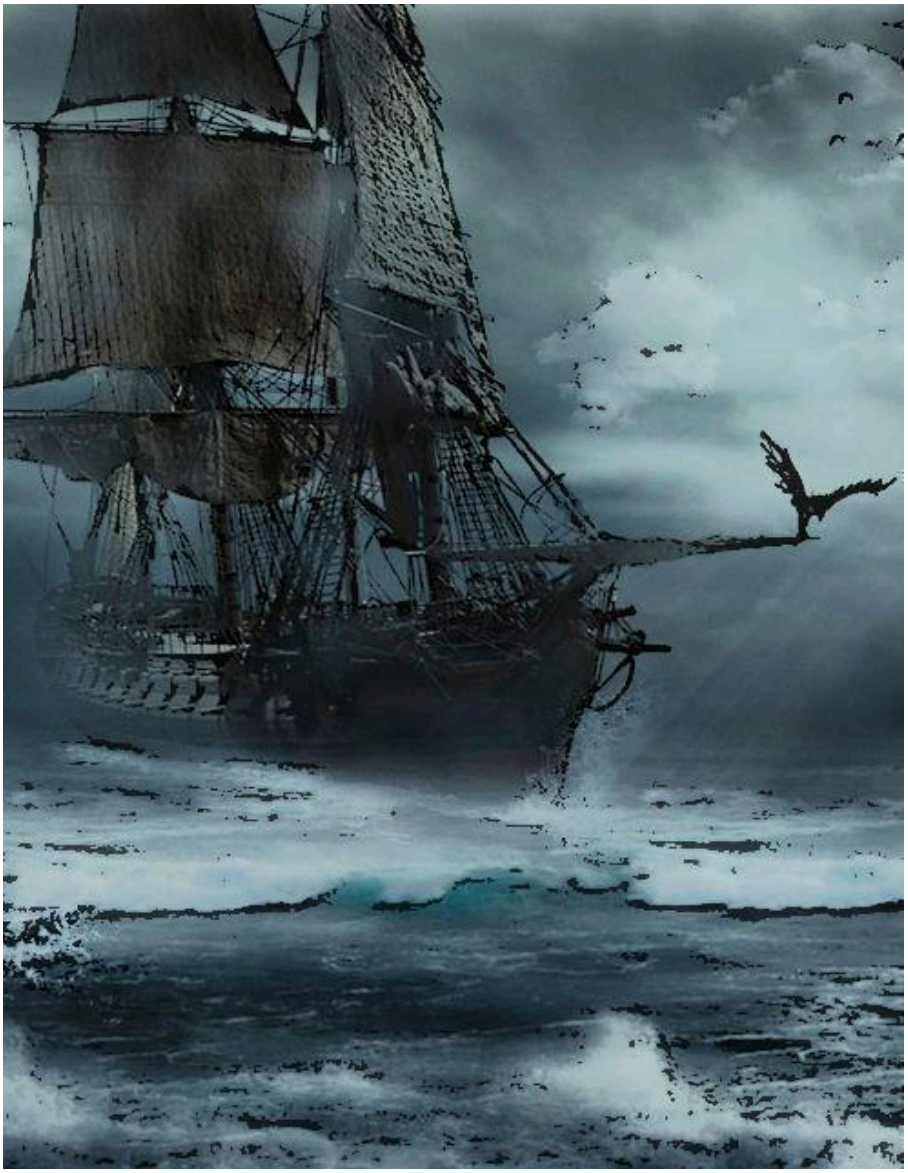
шансів на галай-балай. Тільки той, хто встоїть, уникне трагічної пригоди. Тільки той, хто заслуговує на вашу повагу, отримає право на життя в наступній книзі.

Розділ 1

Вітрильний корабель давав сильне осідання. Це говорило капітанові та команді лише про одне: трюм поступово набирав морську воду. "Господар вітру", так називався вітрильник, раз у раз клював носом. Щоразу під час пірнання у хвилю та валилася на палубу та мчала вздовж бортів судна, розбиваючись об щогли та надбудови, дедалі більше проникаючи всередину.

Облуплена від часу й солоних хвиль, покрита лускою голова богині Сатхи то занурювалася в бурхливе море, то знову прямувала до неба. Моряки знали: зараз Сатха перераховує їхні гріхи та заслуги. І якщо перше переважить друге, то ця ніч для них буде останньою.

“Серед нас є великі грішники, але свої гріхи ми знаємо, — думав помічник капітана Амаді Туїл, товстий, середніх років чоловік з обвітреним обличчям і червоними очима, що сльозилися. — Що б ми там не зробили, але Сатха тридцять років терпіла наші провини. Але того, що зробив Хавій, вона вже не пробачить, все це велика помилка, ми всі помремо через його жадібність.

А я ж казав йому. Я казав тобі, чуєш? — подумки звертався він до капітана. — Не можна брати на борт проклятих! Не можна! Скільки разів повторював? Два? Чотири? Старий божевільний, з твоєї провини діти Тритона втоплять нас!”

І ніби на підтвердження цих думок поруч із кораблем вдарила блискавка. Волосся на голові та руках Амаді стало дибки, очі наповнилися жахом. Як і всі моряки, він був марновірним. Є правило: наближається шторм — забудь про смерть, покажи морським братам свою сміливість, вір в успіх. І тоді біда пройде стороною. Але він давно вже чекав від життя тільки поганого і що далі, то гірше виходило це приховувати.

Колись у юності, здавалося, страху не було зовсім. Були запал, захоплення та віра в безсмертя. Але йшли роки, юність розчинялася в морській солоній воді разом з її надіями та безрозсудною безстрашністю. Падали з щогл моряки, калічилися й розбивалися на смерть, тонули в океані, помирали від виснаження та хвороб. Він багатьох пережив, але що більше знав, що більше умів із роками й досвідом, то менше вірив у власні сили, тим більше боявся.

— Амаді! — гукнув його Хавій Ріг, старий, худий, але міцний капітан торгової шхуни “Господар вітру”. Сьогодні він був злий і надзвичайно знервований. Всі його розпорядження виконували з великим небажанням або не виконували зовсім. В усьому винні прокляті, яких він узяв на борт без відома команди. Саме прокляті, на думку корабельного духівника, несуть судну смерть. Назрівав бунт і зараз капітанові необхідно було виявити жорсткість.

Призвідників було троє. Хавій знав: Амаді в цій трійці слабка ланка. Помічнику, на відміну від інших, було що втрачати. Якщо добре натиснути на Амаді, то він здасться. А щойно підкориться він, підкоряться й інші — тоді повернеться лад.

— Спустися у трюм, подивись, як вони! — крикнув Хавій Ріг. — Ти чув мій наказ, Амаді? — запитав він, підозрюючи, що той вкотре прикинеться глухим. — Амаді?!

— Що може статися з проклятими? Вони й так прокляті! — невдоволено обізвався помічник. — Це ми підемо на дно, а вони крізь щілини пролізуть і випливуть, як водяні змії.

Амаді помовчав і, ледве знизивши тон, з проханням у голосі продовжив:

— Не треба ходити до них, капітане. Коли до них пішов Елін, то зламав ногу. Вельт приносив їм воду третього дня, а потім звалився за борт і каменем на дно. Скільки разів п'яний падав — і нічого. А того дня ні краплі, сухий, як шкура в'яленого тюленя. Плюхнувся і не виплив. Як таке може бути? Це все вони. Щоразу спускаюся і відчуваю, як душу висмоктують! Велике нещастя чекає на всіх нас. Усі морські боги в нас баби, всі невірні, як дружини моряків. Через проклятих Сатха зреклася нас! Кинути їх за борт — і кінець!

— Хто вам сказав, що вони прокляті? — крикнув Хавій, дивлячись на всі боки. — Дізнаюся, хто розпускає подібні нісенітниці, та прямісінько звідси відправлю додому своїми ногами! — пригрозив він, знаючи, хто стоїть за всіма чутками. — Амаді, вирушай у трюм, не випробовуй моє терпіння. Коли ти востаннє їх годував?

— Вони не хочуть. В них морська хвороба.

— Вони мають їсти. Іди та спитай, чого вони хочуть.

Амаді заперечливо похитав головою.

— Слухайте всі! — оголосив капітан. — Брати! Ми зборознили Безкрайнє море вздовж і впоперек. Ми багато чого побачили та неодноразово дивилися у вічі смерті! Ми бралися за справи, про які інші й подумати не могли! Ми маємо репутацію. Ми маємо ім'я. За цих пасажирів… За цей вантаж нам добре заплатили. Ми взяли за нього подвійну ціну. Кожен із вас отримає по п'ятдесят цейлонів — це гарні гроші. Що залишиться від нашого імені, якщо ми не виконаємо своєї роботи?

Капітан замовк, тільки вітер свистів у такелажі, та в судно вдарялася одна хвиля за іншою. Моряки чіплялися за канати, насилу утримуючись на палубі. Всі вони дивилися на капітана. Обличчя їх були похмурі та незадоволені.

— Ми не можемо позбутися вантажу, — вів далі капітан. — Ми маємо зберегти його. Ми маємо виконати свою частину угоди. Це перше і це головне. Головне, бо мова про нашу честь. Тепер друге... Друге не таке важливе, але теж має значення. На кону наші життя. Якщо ми не доставимо вантаж ... — він зробив паузу. — Якщо ми не доставимо вантаж, нас дуже жорстоко покарають. Не лише мене, повірте на слово. Кожного знайдуть, де б не сховався. Знайдуть і спустять із живих шкуру. Ми робимо роботу для дуже, дуже впливових вардів! Якщо хоч одна волосина впаде з когось із цих... — капітан показав пальцем униз. — Тому! — тепер він підняв палець і, загострivши увагу, глянув на Амаді. — Тому ми не станемо більше сперечатися з дрібниць і не засмучуватимемо вашого капітана, який, повірте, кожного з вас цінує та вважає гідним, вірним обов'язку членом морського братства. Ми чесно зробимо свою роботу. Ми доставимо наших пасажирів цілими та неушкодженими. І ми приноситимемо їм їжу. І ми приноситимемо їм воду. І, якщо знадобиться, годуватимемо та напуватимемо їх з ложки… Мій старий друже, — знову звернувся він до Амаді. — Я не хочу тебе просити втретє. Ти ж знаєш, що буває, коли я прошу про те саме тричі?

Минулого разу води в трюмі було по коліна, тепер вона діставала йому до середини стегна. Було сиро та сморідно, пищали щури, дерлися по стінах або намагалися втриматися на порожніх бочках, що бовталися у воді. Кілька з цих невгамовних тварин Амаді підсмажив смолоскипом, але незабаром пошкодував про це. Пацюк упав у воду й поплив прямісінько на кривдника. У паніці Амаді вдарив його смолоскипом, і вогонь миттєво згас. Проклинаючи всіх богів, він встиг зірвати клапоть намоклої тканини. Смолоскип почав тліти й довго не хотів розгорятися. Довелося пробиратися на дотик.

Амаді не розрахував відстань і ненароком доторкнувся до ґрат. Робити це йому не хотілося. Лише торкнувся іржавих холодних лозин, як по його пальцях ковзнули чиїсь чужі — тонкі, з довгими гострими нігтями.

— Не чіпайте мене! — скрикнув він і відсмикнувся. — Я ж казав, що не можна! Адже казав!

Він зробив два кроки назад і, вчепившись у балку над головою, почав пильно вдивлятися в темряву. Запалені очі щипали та сльозилися. Вони боліли від дня відплиття. Недуга вразила вже третину команди. Ні в кого не було сумнівів — заразу принесли прокляті, а вилікуватися можна, лише позбувшись їх.

Розділ 2

Одна за одною почали з’являтися блискавки. Їхні відблиски проникали у відкритий люк, висвітлюючи дивні, схожі на дитячі силуети по той бік ґрат. Двоє зовсім поряд, а он ще двоє і ще... Усього шестеро.

Амаді присвітив смолоскипом. На перший погляд, начебто, прості діти. Але Амаді знав — все це лише маски. Вся їхня невинність, безпорадність оманлива. Прокляті можуть прийняти будь-який вигляд. Багато хто бачив перетворення і розповідав найжахливіше. Амаді теж розповідав свої фантазії та вже сам вірив, що це йому не наснилося.

— Один, два, — почав рахувати він уголос. — І он ті ще. Всі живі? Живі, — відповів сам собі. — Стійте, де стоїте, — прошепотів Амаді, коли нечіткі фігури почали рухатися. — Капітан хвилюється за вас. Відправив мене дізнатися, чи все у вас добре.

— У нас недобре, — озвався хтось.

— О і добре.

— Стій! — почув він дівочий окрик, коли збирався йти.

— Я не хочу з вами розмовляти, — сказав він. — Не хочу з вами сперечатися. Я не дозволю вам більше висмоктувати мою душу. Капітан хотів, щоб я спустився до вас. Я спустився. А тепер я йду назад…

— Навіщо ти нас затягнув сюди? — пролунав у темряві осудливий хлоп'ячий голос. — Знаєш, що ми зробимо з тобою за це?

— Ви самі винні у всьому, — відповів Амаді пошепки. — Сиділи б спокійно, то ні, вирішили погнівити бога. Через вас ми потрапили у шторм. Я пам'ятаю, який вітер піднявся, коли ви з'явилися на палубі. І в страшному сні не насниться. Не було б мене там — не повірив би. Багатоликий гнівається, коли бачить вас. Сидіть тихо. Не кричіть і не шепочіть тут. Так усім спокійніше. І вам так спокійніше буде.

— Вода прибуває, — пролунав у відповідь сердитий дівочий голос — різкий, як порив вітру, гострий, як ребро битого скла. — Скоро ми втопимося. А потім і ви. Мурени розтягнуть вас по норах і обгризуть обличчя. Випусти нас — і ми припинимо шторм.

— Припиниш? Ні, — потряс головою Амаді. — Ти можеш тільки його розпочати. Хворобами хвороби не лікують. Вас треба тримати далі від світла. Тепер ми знаємо…

— Випустіть нас, — жалібно пропищав тонкий дівочий голосок. Цей голос не був схожим на колишній. Цей був м'який і ніжний, здавалося, від нього йде світле тепле проміння. Він пролунав так зворушливо, що навіть грубе серце моряка стиснулося від жалю. Але незабаром він упорався із сумнівом і, посміхнувшись, пригрозив пальцем.

— Я знаю! Знаю, що ви задумали…

— Ми нічого не задумали, — наполягав той самий тонкий голос. — Ми не робили шторму. Навіщо нам шторм? Я не вмію плавати зовсім...

— Зараз же відчини замок і засуви! — знову зажадав хлопчик. — Я міг би розірвати їх одним тільки поглядом, але хочу, щоб це зробив ти. Ми думали вбити вас усіх, але одному я все ж таки вирішив залишити життя. Це буде твоє життя, якщо доведеш, що вартий його.

— Ти міг би, міг би, — похитав головою Амаді. — Але ж ти не вирвешся. Наш духовник зміцнив сталь божим словом.

— Якщо ти мене не звільниш, це зроблять інші, — не відставав хлопчик. — Ти так поспішаєш на той світ? Ти не уявляєш собі, як я мучитиму тих, кого сьогодні заберу з собою в інший світ.

Амаді ніби задумався, але, набравшись рішучості, видихнув:

— Я пішов. Капітан просив — я зробив. А зараз я пішов.

— Ми потонемо, — благала дівчинка.

— А ви дихайте зябрами, — запропонував Амаді, повільно задкуючи. — Хіба ви не можете дихати під водою, мов риба?

— Коли-небудь я примушу тебе дихати зябрами, — пригрозив роздратований хлопчик. — Тут сиро та холодно. Візьми нагору хоча б дівчаток. У них жар, у Мії від солоної води набрякли ноги. Якщо боїшся, що їх побачить Багатоликий, накрий їх чимось. Подумай, я все ще можу помилувати тебе.

— Він не випустить нас, — відповіла йому дівчина із сердитим голосом. — Можеш не намагатися. Свої ж покарають його за це. Товстий, дурний, боягузливий п'яниця. Коли я виберуся звідси, розповім усім, як ти вбив через спадщину батька, а потім і рідну сестру. А... Дивіться на нього: тепер йому справді страшно. Думаєш, я не знаю? Ти пів року ходив по брудних аккарейських кублах і шукав найманих убивць, щоб вони зробили для тебе цю чорну роботу. Душогуби просили по тридцять цейлонів за жертву, а ти готовий був заплатити лише десять. Все місто сміялося з твоєї жадібності. Навіть жебраки плювали тобі вслід. І врешті-решт ти вирішив, що витрачатися не варто. Вирішив, що й сам з усім впораєшся. Пам'ятаєш ту ніч?

— Висмоктують, — прошепотів Амаді, хапаючись за голову. — Висмоктують мою душу. А я ж одразу сказав, одразу сказав, що мені сюди не можна!

— Я пробачаю тобі вбивство батька, — наказово сказав хлопчик. — Я забуду про те, як ти вчинив зі своєю сестрою. Але ж ти знаєш, чим маєш відплатити.

— Я не можу, — сказав Амаді, схлипуючи.

— Подивися на мене, — наказав хлопчик.

Нерішуче, борючись із самим собою, Амаді підняв смолоскип, що тлів. Хлопчик дивився на нього спідлоба. Зараз Амаді здавалося, що в житті він ще не бачив обличчя страшнішого. Очі проклятого блищали в темряві та спалахували при кожному відблиску блискавок.

— Я бачу майбутнє, адже ти вже переконався в цьому, — сказав він. — В пеклі ти назавжди висітимеш в петлі. Тіло твоє розпухне, язик стане синім і випаде з рота. Руки почнуть гнити, відвалюватись і рости заново. Червоні гусениці об'їдять твої вуха. Мухи обліплять і висмокчуть твої очі. А потім в очницях оселяться два жирні павуки. Врятуй свою душу, Амаді. Ще можна врятувати. Випускай нас зараз, чуєш?! Навіть гірше буде, якщо не випустиш. І сестру, і батька твого: все тобі пригадають!

Від останніх слів Амаді пересмикнуло.

— Висмоктують, — знову простогнав він, хапаючи себе за волосся на голові. — Душу мою, душу висмоктують!

— Стій! Стій! — закричала дівчинка, але вже було пізно.

Озираючись, схлипуючи та голосячи, він мчав до виходу. Перелякний, великий, схожий на моржа, що рятується від акул на мілководді.

— Не йди! — чув він позаду себе й тільки додавав швидкості. — Ти маєш нас випустити! Ти все не так зрозумів! Ми допоможемо тобі врятуватися. Ми друзі тобі! Тільки не йди! Про сестру ми не хотіли. Твої секрети залишаться з тобою, тільки випусти!

Амаді вилетів на палубу, і висока хвиля одразу ж збила його з ніг і жбурнула до борту. Він був упевнений, що смерть наздожене його негайно. Навіть подумав, що вже помер, але біль у лівій руці протверезив свідомість. Мабуть, душа, вилітаючи з тіла, зуміла вхопитися за цю руку і, судячи з болю, саме по ній і повернулася.

“Навіщо? — подумав Амаді втомлено. — Адже все одно потонемо. Де вона, земля? Немає землі. Хавій Ріг. Ти та всі твої нащадки — горіть в пеклі вічно. Я казав. Скільки разів я попереджав тебе словом та поглядом: не можна брати на борт проклятих!”

Амаді підняв повні благання очі до неба й тільки зараз помітив, що з того часу, як приречено спустився в трюм, як у саме лоно Тритона, в зовнішньому світі багато чого змінилося. Дивне світло пронизувало все довкола, вириваючи з темряви згублені постаті моряків, сірі мокрі вітрила та блискучі щогли. Здавалося, ніби сонце руде, сонне, яке воно буває у вечірньому тумані, виринуло звідкись із глибини моря і тепер блідою мерехтливою загравою освітлює корабель і небо над ним.

Але це було не сонце. Коли Амаді підняв голову над бортом, то побачив ліворуч берегову лінію, що палала, спалахувала тисячами смолоскипів і ніби шипіла при цьому. Вразився величезним, божественним будинкам, що світилися зсередини, блискучим стінам, сторожовим вежам, які грали дивним світлом.

— Сатха, — прошепотів Амаді. — Мати всіх морів пробачила нам. Врятовані! Врятовані! — у вдячному пориві він упав навколішки й почав цілувати стару палубну дошку, ковзаючи по ній руками та хлібаючи солону спінену воду. — Нове місто! Ми дісталися Нового міста! — повторював він знову і знову, щоб почути себе і переконатися, що це не сон. Страх, який володів ним так довго, змінився радістю, але, як все цінне та довгоочікуване в житті, вона була недовгою супутницею. Страх і розпач повернулися до Амаді, як тільки він знову глянув на землю. Шхуна не йшла до рятівного порту, вона рухалася паралельно берега, все більше і більше забираючи назад у море, в бездонну пащу самого Тритона.

Озирнувшись, Амаді побачив похмурі обличчя моряків, що грали чорними тінями, їх зловісні погляди та щільно стиснуті щелепи. Схоже, останнє рішення капітана не набуло розуміння серед морських братів. Проте на відкрите протистояння, на бунт досі ніхто не наважився. Самого Хавія Рога, здавалося, в останню чергу хвилює, ким ці боягузи себе уявили, чого вони хочуть. Він мав демонструвати силу, і поки що ця демонстрація у нього

виходила. Стоячи на капітанському містку, самовпевнений і непохитний, він дивився в темну темряву Безкрайнього моря і давав тихі команди рульовому.

— Капітане! Хавій Ріг! Що тут діється? — з несподіваною для себе сміливістю гукнув Амаді. — Он місто! — махнув він рукою. — Чому ми не пливемо до міста?! Порт з іншого боку, капітане! Брате наш, ти помилився!

Капітан повільно обернувся та знайшов Амаді поглядом.

— Ти що, осліп?! — похмуро гаркнув він. — Місто горить. Ми не можемо причалити. Путіноїди вже тут.

— Путіноїди? — не зрозумів Амаді, озирнувся на моряків і, відчувши підтримку, знайшов сили продовжувати. — Та й що ? Що з того, що тут путіноїди? Та хай хоч сам рудий Тритон — вибору немає! Ми тонемо, капітане. Там берег, там життя! Не можна знову йти у море! Скільки разів ще Сатха погляне на небо, перш ніж її накриє останньою хвилею? Невже прокляті й справді так задурманили тобі голову?!

— Правильно, Амаді! — підтримали морські брати, збираючись за його спиною. — Треба йти до берега. Що нам зроблять путіноїди? Віддамо все, що є в трюмах, і відпустять. Все ж краще, ніж годувати крабів на дні!

— Правильно!

— Правильно каже Амаді! — підтримували його з усіх боків.

— Рухайся й далі вздовж берега, — наказав капітан рульовому. Якийсь час він ще дивився в темряву моря, але команда не розходилася, і тоді, ніби дивуючись чомусь, він повернувся до людей, розглядаючи кожного з мовчазним осудом.

— Ти не можеш так зробити з нами! — знову подав голос Амаді. — Це наші життя! Хто ти, щоб забрати їх, бог?! Ти один хочеш пливти далі! Це наш шанс підійти до берега — іншого не буде. Не вирішуй за всіх. Це не за нашими законами.

— Путіноїди одразу прикінчать нас, — відповів капітан. — І плювали вони на всі наші закони.

— Це неправда!

— Це неправда! — загомоніли всі й одразу. — Ми відкупимося!

— Ми відкупимося і нас відпустять!

— Чим же ви відкупитеся? — спитав Хавій.

— Ми віддамо їм проклятих!

— Ми віддамо їм проклятих! — підтримала решта.

— Саме так ми й зробимо, — сказав Амаді. — Ми віддамо дітей Тритона путіноїдам. Розкажемо, для кого ми їх веземо, і віддамо. І за це нас помилують. Для путіноїдів це буде справжній подарунок. Якщо прокляті так потрібні їхнім ворогам, то і їм знадобляться.

— Ви вівці! — прогарчав Хавій Ріг. — Безмозкі вівці, що безглуздо блеють! Ви мекаєте у відповідь на вовче виття. І незабаром накликаєте на себе біду! Ми обійдемо Нове місто і причалимо далі. Інших шансів врятуватися у нас немає. З ким домовлятися? Путіноїди — орда божевільних розбійників. Кого і коли вони щадили? Після їхніх набігів залишається лише попіл, якого ніхто не бачив, бо його розносить вітром. Вони не шкодують ні дітей, ні старих, залишають лише жінок. Що вони зроблять з командою дурних боягузливих моряків? Усі інородці їм вороги. На що ви сподіваєтесь? На те, що натягнете спідниці й вас помилково візьмуть у наложниці?

— Там у нас хоча б є шанс! — заперечив Амаді. — Трюми повні! Вода прибуває з кожною секундою, і ми нічого не можемо зробити. Ми тонемо, капітане!

— Вірте мені! — значно промовив капітан. — Я знаю, що роблю.

Але, на жаль, у тоні капітана більше не було колишньої впевненості. Голос втратив свою магію та силу.

— Старий збожеволів! — крикнув з тіні хтось ліворуч від Амаді.

— Хапайте його! — гукнули праворуч.

В лічені секунди чорні тіні видерлися на капітанський місток і навалилися гуртом на капітана, на того самого Хавія-бога, Хавія-демона, на якого вчора ще боялися дивитися косо, навіть стоячи за спиною. Вчепилися в руки та ноги, не даючи вирватися. Хавій намагався витягти з піхви меч, але нічого не вийшло.

Амаді хотів і боявся, що його покличуть. Тому, коли почув своє ім'я, коли підіймався східцями та коли стояв перед приниженим, схиленим перед ним капітаном, ще не знав, як вчинити.

— Бери його клинок, Амаді, — підбадьорювали брати. — Тепер ти наш капітан.

— Не тягни час! — квапили вони, бачачи його нерішучість. — Бери владу, поки є що брати.

Амаді потягнув за руків'я, але за мить сунув її назад.

— Ні, — видихнув він, опустивши погляд. — Відпустіть його. Відпустіть! — наказав голосніше і сам розчепив чиїсь пальці. — Перший бунт найважчий. А потім їх не можна зупинити. Все це вже було. Я занадто старий для цього.

Амаді не лукавив. Боягузтво, яке сам він вважав вродженою обережністю, не раз рятувало йому життя. У гарячій юності він пережив чимало бунтів, але випадок завжди відводив його вбік і відтісняв на другі ролі. І він ніколи про це не шкодував. Долям сміливців, які посягнули на владу, не позаздриш. Той, хто ламає старі правила, вигадує нові, але нові ніколи не приживуться. І ті, хто звеличив тебе цього вечора, дуже можливо, що скине тебе вже наступного ранку.

Рішення Амаді було дивним, але це було його рішення. Оскільки іншого кандидата на гаряче місце поки не передбачалося, морські брати послабили хватку. Хавій нарешті зміг звільнитися. Він знову спробував вихопити клинок, але Амаді знову поклав руку на ручку й не дав цього зробити.

— Бачиш, брате, ми передумали, — примирливо промовив він. — Ми відпустили тебе, бо бунти — це недобре. Бо бунти — це поза законом. Передумай і ти, брате. Давай до берега. Зроби, як хочуть усі. Зроби відповідно закону.

Обличчя Хавія залило фарбою. Він все ще був злий і знервований, але швидко впорався з цим станом. За довгі роки на посаді капітана він навчився приймати термінові та важкі рішення. І зараз потрібно було прийняти саме одне з таких. Переступити через гордість, забути про образи, підкоритися чужій волі.

Якийсь час, мовчки хитаючи головою, він розглядав обличчя бунтівників. Затримав погляд на Амаді, не поспішаючи повернувся до застиглого в очікуванні керманича й після деяких роздумів ледь помітно кивнув головою. Керманич кивнув у відповідь і, вчепившись у громіздке рульове колесо, з силою потягнув ліворуч до берега.

Розділ 3

Леман притулився до землі, стиснув зуби та вдавив Грея обличчям у багнюку. Потім він безшумно витяг з піхов короткий клинок і погрозливо встромив у землю прямісінько перед обличчям нещасного. Ось тільки все це було марно: навіть перед загрозою смерті Грей ніяк не міг вгамувати свій кашель. Дихати ставало все важче — рот набився травою та трухлявиною з пня, з'їденого деревними жуками.

На цей раз інтуїція підвела досвідченого стрільця. Пень здавався надійним, як скуті мінойською сталлю золоті ворота столиці Росичів.

“Вдала позиція для лучника, — думав він, — все як на долоні. Пень сховає від дозорців. І через нього можна стріляти з коліна, а якщо що — і сховатися від чужих стріл. Дерево захистить краще за будь-які обладунки”.

І на тобі — така зрада. Один необережний вдих — і ось Грей тріпочеться на землі, булькаючи та лазячи по ній подряпаним бордовим обличчям.

Йому здавалося, що разом із деревним пилом він проковтнув жука, а може, й цілий десяток. Він відчував, як колючі волохаті лапки деруть горло, в'їдаються в плоть і пробираються в легені.

Кінське іржання пролунало зовсім близько, стукіт підків майже затих. Коні зійшли з посипаної подрібненим каменем стежки, трава та м'яка земля приглушували їхні кроки. Вершники пустилися вгору схилом, щоб оглянути околиці з височини.

— Стули пельку! Стули пельку! — скрипнувши зубами, прошепотів Грею десятник Тимох.

Наче змія, майже не ворушачи лопухами та пекучими кропив'яними заростями, він підповз з іншого боку і, схопивши Грея, що задихався, за вухо, став допомагати ерлу Леману притискати його до землі.

— Чи ти замовкнеш, чи я розіб'ю тобі голову! — пригрозив він.

Очі Тимоха налилися кров'ю. Він з силою стиснув держак сокири, замахуючись, і глянув на Лемана, але той заперечливо похитав головою.

Насилу стримуючи кашель, Грей забулькав з новою силою. Леман гнівно стукнув кулаком по землі, потім забрав у десятника сокиру й опустив на голову Грея тупим кінцем. Лучник застогнав, але не відключився. Леманові довелося повторити. Цього разу він приклався ґрунтовно, навіть занадто. Тіло Грея затремтіло, хрип і кашель припинилися, по щоці потекла цівка крові. Але не було ясно, мертвий він або тільки оглушений.

— Що це було? — почув Леман над головою стривожений голос дозорця, що забрався на горбок. Їх було троє. Крізь стебла та листя кропиви миготіли темні силуети. Ні обладунків, ні шоломів на вершниках не було. Одягнені вони були, як простолюдини, і, поспішаючи, легко могли загубитися в натовпі городян на ринках чи в харчівнях. Розвідуючи місцевість попереду загону, їм доводилося підійматися на пагорби, продиратися крізь болота та хащі лісу. І це ще одна причина, через яку вони не брали з собою меч і не носили під одягом кольчуги.

Виграваючи рятівні сантиметри, Леман притулився обличчям до зламаної трави, що різала щоку. Він, наче дитина, що грає в хованки, примружив очі й затримав подих. Просто перед ним морщилося з'їдене віспою обличчя Тимоха. Він мружився, намагаючись бути схожим на радника, і Леману здалося це кумедним. Він згадав, як сперечався з владикою про властиву кожному рабську звичку догоджати господарям. Згадав і одразу забув, бо знову почув тривожний голос.

— Я нічого не чув, — відповів другий вартовий і, прислухаючись, зупинив коня. — Ворони? — спитав він, підвівся на стремені й, витягаючи шию, став вдивлятися в далечінь. Ніби на підтвердження сказаного, в лісовій гущавині з того боку дороги затріщали гілки. Продираючись чорними крилами крізь зелень листя, в небо спалахнула зграя галасливих ворон, наповнюючи його бездоганну мовчазну блакить неприємним карканням.

— Хтось їх злякав, — підкреслено тривожно сказав перший вершник. — Тут ходять мокши. Я не казав тобі, я не хотів тебе лякати. Але вони тут точно є. Я чув їх уночі. Хтось тинявся навколо табору й жалібно стогнав. Огра послав розвідників Мирона, і вони бачили сліди.

— І все?

— Багато слідів… Два дні тому Мирон бачив, як дівчинка гналася за лосицею. Лосиця перепливла через річку, але дівчинка все одно наздогнала її, обхопила шию руками та загризла. Загризла до смерті, ніби це не дика лосиця, а кролик якийсь…

— Навіть якщо й кролик, — задумливо вимовив його супутник. — Може, звичайна, просто дуже сильна та дуже голодна дівчинка?

— Дуже сильна. Ду-у-уже голодна.

— Ти обманюєш мене, Тіане, — сказав він з докором.

— Кірсе, малюк, навіщо це мені? Запитай у Харона, він бачив обгризені людські кістки. Хароне! — гукнув він. — Хароне, проковтни тебе беззубий ящір!

— Так-так! — озвався хрипкий голос звідкись здалеку.

— Ось бачиш, Харон брехати не стане! У Новому місті про мокшу тільки й говорили. Продавчиня на ринку розповідала, що мокші прийшли з північного сходу. До міста вони не заходять, але щоночі нападають на фермерів. Їх сотні, а може, й тисячі. Мокші не вбивають одразу. Кажуть, вони шалені, але це не так. Вони місяцями будуть водити тебе за собою по Чорному лісу й смоктати кров із жил на ногах. Вони годують полонених людською шкірою, адже шкіру вони не люблять, а коли їжа закінчується, вони прогризають їм тім'я і висмоктують мозок. Людина живе ще тиждень, а її тим часом їдять... по шматочках. Спочатку руки, потім...

— О боги, Тіане, припини! — благав Кірс. — Навіщо ти це робиш?! Адже знаєш, я й так не сплю ночами! Я плачу тобі, щоб і ти не спав, коли я заступаю на чергування. Чого ще ти хочеш?

— Нічого, просто ми друзі, тому я хотів попередити.

— Проклятий ліс! — вилаявся Кірс, смикнув поводи та, повернувши коня, поскакав назад до дороги.

Двоє інших вершників, посміюючись з нього, вирушили слідом.

— Хлопчисько надто довірливий, — сказав Харон, ляскаючи по змиленій шиї чорну кобилу з білими плямами на крупі. — Але присягаюсь батьками найстаріших богів, я дійсно бачив кістки та чув розповіді фермерів.

— Я не Кірс, — відповів Тіан, — і мені можеш не розповідати.

Він стиснув кінські боки ногами та, клацнувши батогом, пустив стомленого скакуна навскач. Наздогнавши Кірса, щось сказав йому, потім крикнув Харонові:

— Їдьте до річки! До неї кіл сім, не більше. Я скажу Огрі, щоб вони рушали, і наздожену вас!

— Кірсе! — неквапно прямуючи до них, гукнув Харон. — Бачиш он ту діброву з жовтими кущами? Перевір її! Там точно знайдеш парочку мокшан!

Вершник злякано подивився в той бік, здригнувся та роздратовано вимовив:

— Провалися ти в пекло до рудого Тритона! Я з дороги більше не зійду!

Харон засміявся, потім махнув рукою, щоб той слідував за ним, і незабаром всі троє зникли з поля зору.

Леман полегшено видихнув. Грей заворушився й знову почав кашляти.

— Ні, я все ж приріжу цю свиню, — погрожував Тимох.

— Нехай відкашляється, поки вони далеко, — сказав Леман, потім погладив жовно на голові Грея. — Боляче? Запам'ятай, вдруге буде ще болючіше.

— Ніби під лід провалився, ерле Лемане, — прошепотів Грей, спльовуючи на траву перед собою. — У мене було бачення. На дні чорної заплави я бачив мертвих і розмовляв з ними.

— І що вони сказали? — з недовірою спитав Леман.

— Вони сказали, що буде війна.

— Після миру завжди настає війна, — сказав Тимох. — Тут пророком не треба бути. Від живих нічого розумного не дочекаєшся, а про мертвих я взагалі мовчу.

— Гола богиня Еллара просила мене кинути дружину, — пригладивши волосся на голові, а потім з нерозумінням розглядаючи кров на пальцях, промовив Грей. — А голос, прямо як у неї. Вона спокушала мене.

— Але ж ти не піддався? — з усмішкою спитав Леман.

За п'ять кроків з кущів пролунало відразу кілька голосів.

— А ну, тихо! — прогарчав Тимох.

— Хто там сміється?! — обернувшись, грізно вирік Грей.

Над їхніми головами просвистіла довга стріла, оперена чорно-білим пір'ям, і з гулким стукотом встромилася в товсту дубову гілку. Такі стріли були тільки у Сирола Одноокого та

його молодшого сина Марка. Так само як батько, він втратив око в ранньому дитинстві, але це не завадило ні першому, ні другому стати одними з найкращих стрільців Чорних земель. Стріла Сирола — остання з трьох, пущених по сигнальній естафеті.

— Їдуть, — з інтонацією, що видавала збудження, яке часто трапляється перед неминучою кривавою сутичкою, промовив Леман.

Грей і Тимох, не змовляючись, підняли праві руки долонями до сонця та прошепотіли коротку молитву Багатоликому богу світла, який хмуриться людям, коли їх карає, та посміхається, коли хоче врятувати. Леман не вірив у богів і вдачу вважав виключно справою рук людських, тому підвівся навпочіпки та ще раз окинув поглядом весь схил, роздумуючи, чи все він врахував і що можна ще встигнути виправити.

П'ятнадцять лучників ховалися в кущах за сірим камінням по ліву руку від нього. Стільки ж було праворуч у діброві, яку не оглядали дозорці. П'ятеро людей, у тому числі Сирол Одноокий, стрілятимуть зі скель, що тягнуться за сотню метрів від дороги, але найважче буде п'ятірці, що засіла в осичняку біля самої дороги. Їхнє завдання — виманити на себе кіннотників, що їдуть на початку колони, та, якщо вдасться, піхоту. На допомогу їм направлено сімнадцять латників з особистої охорони Лемана.

Понад дві години поховані під дерном і піском, одягнені у важкі обладунки воїни нудьгували у тяжкому очікуванні. Леман уявив, як затекли їхні кінцівки та хребти, і йому самому захотілося розім'яти свої ноги та плечі. Він навіть намірився встати, але вчасно помітив вершників, що скакали на чолі колони, і припав до землі.

Чорною змією колона потяглася з Сипучої ущелини. Гриміли обладунки, іржали коні, рипіли вози, доверху завантажені захопленим добром. Майже тиждень лицарі під путіноїдськими прапорами грабували північну околицю Росичів. Перебито два прикордонні гарнізони, захоплено й пограбовано Нове місто, спалено десятки селищ. Це всього лише п'ята частина путіноїдського війська, чотири інших загони встигли втекти за кордон союзницької Росичам Білонеми.

Сенс цього набігу залишався Леманові незрозумілим. Росичі не по зубах імперії путіноїдів, що тримається на страху, тим паче всередині назріває міжусобний конфлікт. Реакція владики Росичів буде жорсткою та довго на себе чекати не змусить.

“Якщо путіноїдські ерли, що пропили останні мізки, затіяли війну, то чому не пішли далі? — запитував себе Леман. — Чому так поспішно відступили? І головне, як Білонема — союзник, який повинен охороняти північні кордони Росичів, не надала жодного опору? Білонема затіяла небезпечну гру. Без Лукавого тут не обійшлося”.

Лукаві — панівна династія Білонеми. Їхній герб, десятилапий павук, колись красувався на прапорі П'ятигір'я. Сьогодні колишні провінції стали окремими Світами, але

пам'ять про минулу велич роду ніколи не давала Лукавим спокою. Талін Лукавий — хитрий і чіпкий, мов павук, міцно тримався за трон, розкидаючи мережу інтриг від непролазних Сірих гір до берегів Безкрайнього моря.

Леман так і не побачив хвоста колони, але коли з-за повороту показався натовп полонених жінок, що збилися в купу, зрозумів, що головні сили ворожого загону вже потрапили в підготовлену для них пастку.

— Пів сотні кіннотників, — зосереджено вдивляючись униз, оголосив Тимох. — Сімдесят піхотинців та лучники. Усього сотні півтори, а може, й більше.

— Чим більше, тим краще, — впевнено, з металом у голосі, промовив Леман. — Затикайте пляшку.

Грей тільки й чекав наказу. Тетива його легкого лука була натягнута до межі, а зігнутий, перетягнутий жилами держак нагадував посмішку. За секунду лук випростався, видавши пурхливий звук, і путіноїдський вершник, що очолював колону, схопившись за пронизане стрілою горло, повалився з коня. Майже одночасно з високих скель, з чагарників дрібнолісся та густої темряви діброви вилетіло ще сорок стріл. Повалені кіннотники падали на землю. Вцілілі подалися назад. Найрішучіші, намагаючись вирватися з капкана, кинулися вперед, але зверху посипалося каміння, і злякані коні понесли їх назад. Пробитися через пустир теж не вийшло: земля під кіньми стала провалюватися, і вершники летіли вниз, натикаючись на списи, що чекали їх там.

Стріли з протяжним свистом летіли з усіх боків і ховатися від них було ніде. Піхотинці ховалися за возами, заповзали за каміння та збивалися в купу, підставляючи один одного, але це не допомагало. Смерть знаходила їх скрізь. Лучники навіть не намагалися відстрілюватись. Вони чудово розуміли, що позиція їхня програшна: підійми голову — і стріла, що вп'ялася в око, назавжди залишить його відкритим.

По всій дорозі, корчачись від болю, стогнали та билися в агонії повалені воїни. Мінойська сталь наконечників пробивала кольчугу, а досвідчений лучник з невеликої відстані міг пронизати навіть путіноїдські лати.

За першу хвилину бою путіноїди втратили половину своїх людей, але кілька досвідчених десятників, нарешті зрозумівши, що до чого, послали піхотинців до осичняка, сподіваючись вибити звідти лучників й убезпечити свій лівий фланг, але й тут на них чекала невдача. Латники, що чекали в засідці, не втративши жодної людини, за лічені секунди розправилися з посланим загоном.

Опиратися далі було марно, але путіноїди билися до останнього воїна. І справа тут зовсім не в хоробрості. Всі вони чудово розуміли, що ця каральна вилазка в очах Росичів позбавила їх військової честі, тому просити про помилування безглуздо.

Розділ 4

Полонених не брали. Грей і Тимох спеціально затримали Лемана нагорі. Вони пропонували вдертися на територію Білонеми та влаштувати ще одну засідку. Леман довго пояснював старим воякам, які не втратили бойового запалу, чому це неможливо. А коли спустився до обозів, зрозумів, що вірні піддані просто водили його за носа. Він не побачив жодного живого путіноїда, не почув прохань живих і стогонів поранених. Воїни Дикої долини знали свого ерла й поспішили розправитися з бранцями до того, як шляхетний Леман почне відпускати ворогів праворуч і ліворуч.

Знали й те, що він на них розсердиться, тому намагалися не потрапити під гарячу руку та під різними приводами йшли в бік, варто було тільки наблизитися ерлу.

— Тимохо, ти мені потрібний! — покликав він десятника, але той обіцяв підійти, як покаже цим молодикам, як треба збивати з бранців ланцюги, та зник з очей.

— Карене, мій друже, іди сюди! — покликав він молодого довговолосого лучника. Відмінною рисою професійних лучників були непропорційно розвинені руки та плечі, він же у своїй асиметрії перевершив усіх, за що отримав прізвисько Кривобокий. Казали, що Гірам-шевець скроїв Карена з обпоєного ним молотобійця та вигнаної із зенойського гарему наложниці. Карен сказав ерлу Леману, що в Мовчазного Паттана глибока рана на спині, й він поспішає розпалити вогонь, щоб припекти її.

Не встиг він зникнути, як Леман покликав Ельдара. Той сказав, що Карен просив допомогти йому з багаттям, і втік слідом. Дарк помчав шукати свого коня, а Сигул і зовсім нічого не зміг придумати, просто гукнув комусь невидимому на горі “А ну, стій!” і, схопивши меча, став дертися нагору.

Леман йшов вздовж нескінченних возів, переступаючи через трупи та розглядаючи звільнених жінок і дівчат, що ховалися в тіні скель від спекотного полуденного сонця. З не меншою зацікавленістю й вони розглядали його. Попри те, що одягнений він був як звичайний воїн, у чорні шкіряні штани та сріблясту кольчужну накидку, багато хто вгадував у ньому господаря Чорних земель. Від непокірних Сірих гір до крутих берегів Безкрайнього моря не зустріти чоловіка більш статного та вродливого.

Леманові тридцять. Ерлом він став у вісімнадцять відразу після смерті владики Росичів Елінора. Син владики Емістан сів на золотий трон Росичів у двадцять два та першим указом призначив собі шістьох радників, серед яких був його вірний друг і соратник Леман Таурон. Не маючи в родоводі ні знатного прізвища, ні титулу, на подив і заздрість родовитих вардів Леман був призначений охоронцем Чорних земель. З властивим йому азартом він поринув із перших днів правління в нескінченні реформи та експерименти.

Половина доходів йшла до скарбниці Росичів, інша витрачалася на розвиток економіки, утримання армії, а з недавніх пір — шкіл і лікарень Чорних земель. Військо Чорних земель одне з найменших, всього три тисячі людей, проте його потреби обходилися недешево, і Леман невпинно вмовляв Емістана взяти ці витрати на себе, адже більшість його маленької армії несла свою службу безпосередньо в Росичах.

Коштом скарбниці Леман мав право збудувати собі новий замок, який міг би передати своїм нащадкам разом із титулом і десятьма відсотками одержуваних з Чорних земель доходів. Проте замки його цікавили мало. Грошей на себе майже не витрачав, за винятком, мабуть, надмірно частої зміни гардероба. Дітей він заводити не поспішав, тому всі ці привілеї за великим рахунком були йому не потрібні.

Ніхто не знав, звідки він родом і де мешкав до десяти років. Чорною плямою в його біографії була дружина, яка, за чутками, загинула за більш ніж дивних обставин.

У тіні серед розпатланих виснажених полонянок Леман побачив одноокого Марка. Дівчинка із заплаканими очима, їй було років десять чи одинадцять, обіймала Марка збоку за талію, сам же він стискав в обіймах невисоку жінку у рваному одязі з опухлим від побоїв обличчям.

Леман згадав, що дочку та дружину Марка схопили ще першого дня. Їх і більшу частину жінок його села забрали прямо з поля, де вони скирдували солому на зиму.

“Велика удача, що Марк знайшов їх, Елту та Кабішу пощастило набагато менше, — подумав він, відводячи погляд від лучника та його сім'ї. Почав рухатися далі ущелиною. — Як понівечили вони її обличчя, — не виходило в нього з голови. — Беззубий Тритон з ними, з цими путіноїдами. Це наше право на помсту. Даремно я накинувся на них. Прикінчили поранених — і правильно. Страшно подумати, що пережили ці жінки за п'ять довгих днів…”

Раптом Леман зупинився. Його увагу привернув залишений на узбіччі віз, задня частина якого нагадувала оббиту сталевими прутами клітину. На маленьких, в пів його зросту, дверях бовтався масивний навісний замок. У самій клітці хтось був. Леман підійшов ближче й побачив полонених, що томилися в ній, — це були діти.

Усього їх було шестеро: три дівчинки та троє хлопчиків. Наймолодшій з дівчаток — блакитноокій, з розпатланими локонами світлого кучерявого волосся — років вісім. Двом іншим — темноволосій з чорними вузькими арпійськими очима та бритоголовій з гарним обличчям та кавовим кольором шкіри — років по десять. Хлопчики того ж віку. Двоє з них були з племені горян: їх видавали теплі вовняні штани та світлі хутряні накидки. Третій, який здався Леманові старшим за інших, сидів до нього спиною, на ньому одягнена широка, з чужого плеча сорочка та рвані штани.

Сиділи вони просто на дощатій підлозі, що прогнила від вогкості, не переглядалися та не розмовляли. Діти різних народів, як кинуті в одну яму дикі коти, попри багато днів, проведених разом, все ще ставилися один до одного з побоюванням і навіть з ворожістю.

Леман обійшов клітку, встав з іншого боку, посмикав іржавий металевий прут і знову глянув на найстаршого з дітей. Тепер він був до нього обличчям, і ерл чекав, що він

подивиться на нього, але той не виявляв до господаря Чорних земель жодного інтересу. Інші діти, не повертаючи голів, невпинно стежили за ним очима.

— Ерле Леманe! — гукнув його хтось із воїнів. — Обережніше з цими дикими! Різні чутки ходять. Ви чули про мокшан? Можливо, вони вже обернені!

Леман впізнав голос Сирола Одноокого та озирнувся.

— Відьми пішли в гори, ловили та їли диких козлів, — вів далі Сирол, — а потім понесли дітей від їхніх мертвих духів. З'явилися грибуси, а від них пішли мокші. Тепер вся ця погань валить з гір! Святий Габріел обіцяв Останній дощ цієї зими.

— Повісити б твого Габріела, — огризнувся Леман.

— Не кажіть так, ерле! Духовні отці попереджали, що смерть прийде до нас через дітей Тритона. Путіноїди — звірі, але не дурні. Поміркуйте, навіщо садити дітей у клітку? Подивіться на них: це дуже дивні діти. Не випускайте їх.

— А ти дурніший, ніж я думав, — з докором кинув Леман. — Менше слухав би різні байки. Ти син освічених Росичів і досі не навчився читати. Плітки та проповіді духовних отців — не найкращий спосіб здобуття знань. Люди з ватою замість мізків, Сирол, — страшна зброя в руках, які вміють брехати та видавати брехню за правду.

— Я намагався якось читати, в мене не вийшло.

Леман усміхнувся, показав на двері з ґратами:

— Мені треба збити замок. Принеси молот.

— Ерле Леманe, народ Чорних земель бачив таке, що вам і не снилося! Послухайте старих людей. Вони розкажуть вам…

Леман відмахнувся, даючи зрозуміти, що розмова закінчена, потім звернувся до дітей:

— Хто ви такі?

На його запитання ніхто не відповів, тому довелося повторити суворіше:

— Звідки вас привезли?

— Харла манагай кху, — хмурячи брови, прогарчала дівчинка-арпійка, нагороджуючи його холодним пихатим поглядом.

— Як? — не почув Леман.

— Хара манагай арука ррр, — повторила вона щось на своєму та простягла йому руку.

— Вона хоче пити, — сказав хлопчик, який досі не звертав на Лемана уваги. Цього разу він підвів погляд і подивився на ерла з неприхованою ворожістю.

Леман зняв з пояса флягу з водою та, простягнувши руку між лозинами, передав дівчинці. Вона обхопила булькотючий, покритий вологою шкіряний посуд руками, витягла зубами пробку та, піднявши його, приклалася губами до шийки. Пила жадібно, великими ковтками, проливаючи тонкі струмки на підборіддя та шию.

Інші діти з очікуванням дивилися на неї, але арпійка не збиралася ні з ким ділитися. Спустошивши майже всю пляшку, вона знову заткнула її пробкою та, підібгавши ноги, сховала між стегнами й животом.

— Ось як? — з подивом промовив Леман, коли зрозумів, що його посудина придбала собі нового господаря. — Зараз ми зіб'ємо замок, дамо вам пити, нагодуємо та знайдемо щось, що підходить з одягу. Можеш їм перекласти? — спитав він у того ж небалакучого хлопчика.

— Вони вас зрозуміли, — відповів він.

Світловолоса, найменша з дівчаток, нахилилася в бік арпійки та прошепотіла їй щось незрозумілою мовою.

— Аграбар марак, — голосно відповіла їй та.

— Ні, ця білява не арпійка, — перш ніж Леман спитав, відповів хлопчик. — Її звуть Ельза. Її привезли з країни Блакитних озер, вона знає сто мов.

— Ні, більше, — тихим голоском, майже пошепки, з образою промовила білява.

Не витримавши уважного погляду ерла, вона опустила очі й додала:

— Я знаю всі мови.

Леман зрадів тому, що хоч хтось із дітей розуміє його. Він посміхнувся дівчинці, потім хитро примружився й потягнувся правою рукою до меча. Це був не простий меч: владика Калхали подарував його Леманові за порадою своєї коханої дружини Ейнар. Тоді Леман відвідав безліч Світів Загублених гір. Він йшов слідами давніх кочових мерійських племен. В Ейнар залишилися чудові спогади про проведені з Леманом ночі, а Леман залишив собі меч і секрет Алата — мінойської сталі. У підвалах спаленої бібліотеки Калхали під товстим столітнім шаром пилу він знайшов потрібні йому книги.

Меч, подарований Ейнар, став, мабуть, єдиною річчю, до якої Леман був по-справжньому прив'язаний. Меч для обраних, для воїнів, що перемогли ворога, який переважав за силою. Про це свідчив напис, що ніби просвічувався крізь золотисте полотно.

— Вона знає всі мови, але читає не на всіх, — вгадавши наміри ерла, промовив хлопчик.

Леман витяг наполовину меч із піхов, потім розсміявся винахідливості хлопчика й сунув меч назад.

— Я читаю не всіма мовами, — винувато пропищала Ельза, — але напис на вашому мечі ертукійськийі. На ньому написано: "Леву, що лева вбив, вручаю..." Далі я не побачила. Покажіть ще раз і я прочитаю повністю.

Леман змінився на обличчі. Він хотів запитати дівчинку, хто навчив її мови народу, який зник п'ять століть тому, і з якою метою, але хлопчик випередив її.

— Ніхто не вчив її мові народу, який вимер п'ять століть тому, — озвучив він слово в слово його думку та вперше посміхнувся, радіючи здивуванню, що відбилося на обличчі та в очах ерла.

— Ти читаєш думки? — спитав Леман.

— Ні, думки читає вона, — сказав хлопчик і показав пальцем на темношкіру дівчинку з голеною головою. — А я лише бачу майбутнє та іноді змінюю його.

— Беззубий ящір мене забери! — почув Леман у себе за спиною та озирнувся.

Позаду нього стояв переляканий Сирол і, направляючи тремтячою рукою молот у бік клітини, почав стверджувати:

— Відьми та чаклуни, діти Тритона… Слуги мертвих, породження мороку! Я попереджав вас, ерле Лемане! Я попереджав! Темрява! Темрява з'явилася по наші душ!

Єдине око Сирола жило своїм життям і від страху, здавалося, ось-ось вискочить з орбіти.

Ерл підійшов до лучника. Схилившись над його вухом, щоб більше ніхто не почув, він прошепотів:

— Закрий рот!

— Слуги мертвих, ерле Лемане! Це вже не діти. Це кара, послана на все П'ятигір'я!

Леман схопив його за грудки та, трясучи в надії, що той прийде до тями, знову зажадав замовчати.

— Вбити! Вбити! — не слухаючи його, закричав Сирол. — Ми ще встигнемо!

Чорні землі сповнені забобонів і страхів перед невідомим. І Леман знав, що страх навіть вівцю може змусити кинутися на вовка. Страх робить непокірним найвідданіше військо, і люди, які миттю готові були віддати за тебе життя, самі уб'ють тебе, якщо станеш між ними та дітьми проклятих.

Розгонистим ударом кулака по щелепі Леман збив Сирола з ніг, потім вихопив з його рук важкий молот і з силою впустив на камінь поруч з його головою. Сирол завмер від страху, поглядом божевільного вп'явшись у жорстоке, повне суворої рішучості обличчя ерла. Воїни, що відпочивали на пагорбі, й ті, що прибирали з дороги та зносили у вози тіла вбитих путіноїдів, з цікавістю спостерігали здалеку за тим, що відбувається. Розмови замовкли. Кілька лицарів, які несли до лісу мішки з бобами та величезний, підірваний синьою кіптявою котел, теж зупинилися. Дивуючись тиші, що раптово настала, вони стали оглядатися на всі боки.

— Ще одне слово — і я розмозжу тобі голову, — прошепотів Леман.

— Подумайте, ерле Леман, — трохи прийшовши до тями, пробурчав Одноокий. — Добре подумайте…

— Вже подумав, — піднімаючи молот, вимовив ерл.

Сирол був упевнений, що він уб'є його, але натомість Леман поклав молот йому на груди та, глянувши на надрукований на ручці герб, впевнено промовив:

— Це молот Рея, але тепер він твій. Бережи його як пам'ять про своє друге народження, але пам'ятай: якщо коли-небудь комусь ти обмовишся про цих дітей, цей молот розіб'є тобі голову.

Леман витримав паузу, чекаючи, поки сенс сказаного дійде до охопленої жахом свідомості Одноокого, а потім запитав:

— Ти мене почув?

Сирол помовчав, потім кліпнув єдиним оком, ледве помітно кивнув і, як усі ті, хто визнає лідерство сильніших, відвернувся.

Леман повернувся до клітки, ще раз глянув на дітей, на секунду замислившись над тим, що говорив Одноокий, але швидко прогнав темні думки. Вчепившись руками в клітку, з натугою та хрипом, червоніючи обличчям, він розсунув товсті прути.

За деякий час щілина виявилася достатньою, щоб через неї могла пролізти дитина, але діти вилазити не поспішали.

— Ну ж бо, — покликав він дівчинку-арпійку, що сиділа ближче за інших, але та зміряла його зневажливим поглядом і, схрестивши руки на грудях, відвернула обличчя.

— Ельза, — покликав він наймолодшу. — Не бійся, я не заподію тобі зла. Ти ж голодна та вмираєш від спраги. Давай свою руку.

— Одноокий хоче нас убити, — опустивши погляд, пропищала вона.

— Вже не хоче, — впевнено сказав Леман, підкріплюючи слова посмішкою.

— Ні, хоче, — впевненим дорослим голосом промовила темношкіра дівчинка. Навіть не в значенні слів, а в самому звучанні звуків було щось зловісне, холодне. Від цього Леманові стало трохи ніяково. — І тебе теж хоче вбити! — зазираючи йому за спину, додала вона. — Остерігайся його.

Леман озирнувся. Сирол був далеко: він і ще кілька роздягнених до пояса лицарів дивилися, як Тимох і Карен билися на кулаках за право володіти чорним, як сажа, трофейним красенем-жеребцем. Билися не до смерті, без злості, підначуючи один одного смішками та жартами.

Сирол, ніби відчуваючи, що про нього говорять, озирнувся. Зустрівшись очима з ерлом, він чемно вклонився й поспішив обернутися до тих, хто б'ється.

— Акха знає, про що говорить, — сказав хлопчик, що назвався провидцем.

— Акха, — повторив Леман, з цікавістю розглядаючи темношкіру дівчинку. — Акха — ієронське ім'я. У мене є багато друзів в Ієроні, але обличчя їхні білі, як сніг. Хто назвав тебе Акхою?

Дівчинка не відповіла.

— Коли до тебе звертається охоронець Чорних земель, високоповажний етіон Верховного кола та другий радник найсвітлішого володаря Емістана Басіла, треба відповідати, — суворо промовив Леман.

Акха кинула на нього іронічний погляд і вимовила з усмішкою:

— Добре, ерле Леман, другий радник найсвітлішого володаря. На яке з твоїх запитань мені відповісти?

— До ерла заведено звертатись на ви, — поправив Леман. Йому це починало набридати. За всяку ціну треба було приструнити цих діточок. Не тільки діти навчаються поганим манерам у дорослих, найчастіше буває й навпаки. А лише один лицар, який не знає дисципліни, може занапастити ціле військо.

— Звідки ти родом? Більше я нічого не питав у тебе, — холодно сказав він.

— Так, з волоссям я була б набагато гарніша, — сказала вона. — Може, я навіть схожа на Мануель Аррі. Не знаю, я її не бачила, але вам, ерле Лемане, краще знати. У жінок на далекому півдні теж росте волосся. А своє я поголила, бо у трюмі до того, як мене підняли

нагору до них, — вона показала на решту дітей, — були воші. Від них свербіла голова, і я не могла спати. І наші з вами діти, ерле Леманe, не обов'язково були б темними, як я. Ви справді гарні собою, і я не думаю, що Нет Ерілтон завела собі нового коханця за вашої відсутності. І ще... Не хвилюйтеся, ми не впустимо вашої честі в очах підданих.

Слухаючи дівчинку, Леман збентежено закашляв. Він судомно намагався згадати, про що неприємне та ганебне ще думав з того моменту, як з'явився тут. "Навіть Нет Ерілтон приплела, — з образою подумав він. — Адже тільки на секунду згадав про неї та далеко звідси ... Треба було одразу одягнути обручку".

— Не засмучуйтесь, — співчутливо промовила дівчинка. — Ви не гірші за інших. Усі чоловіки думають про жінок. І ви б дуже здивувалися, якби дізналися, що думали про вас звільнені жінки, коли ви проходили повз.

Поки Леман розмовляв з Акхою, Ельза, а за нею й інші діти по черзі почали вибиратися з клітки. Арпійка відмовилася від його допомоги та відштовхнула простягнуту руку. Акха, навпаки, із задоволенням прийняла виявлену їй люб'язність і не відпускала його пальці навіть після того, як він підхопив її на руки й опустив на землю.

— Мене не так легко засмутити, — сказав він, збентежений жалем до себе голодної, змученої довгим полоном дівчинки.

Окинувши дітей швидким поглядом, він запропонував піти до річки вмитися. У клітці вони провели не один день. Обличчя та одяг їхні були вимазані брудом, сажею від вогнищ та іржею від ґрат.

Леман покликав до себе кількох воїнів і наказав підшукати серед награбованого путіноїдами якийсь одяг для дітей і принести їм поїсти.

— Напевно, нелегко знати, що про тебе думають інші, — звернувся він до Акхи, помахом руки зовучи всю юрбу за собою.

— Ні, — відповіла вона, — це неважко. Раніше я читала думки постійно, але це набридає. Незабаром зовсім перестану.

— Слава батькам старих богів. Від своїх дурниць нікуди подітися, ще чужі вислуховувати. Я поїздив світом, коли шукав обдарованих дітей та вчителів для шкіл Чорних земель. Я шукав мудреців, які могли б викладати науки в Будинку знань великої столиці, але це виявилося не так просто. Люди зовсім не такі розумні, як про них часом говорять і як вони самі про себе думають. Зерна їхніх знань заховані під лушпинням забобонів і туманних навчань шарлатанів, — Леман озирнувся на хлопчика-пророка, що відстав від них. — А тебе як звуть? — спитав він.

— Я Еламір, син Бравада з Лікона, — опинившись на волі, він помітно пом'якшав до ерла.

— Незабаром я відправлю вас додому, — сказав Леман. — Чи залишайтеся зі мною. Але дайте слово, що поки ви тут, ви будете поводитися як справжні нормальні діти. Не треба спокушати долю. Великі дядьки з сокирами та мечами й так налякані: то віспа, то щуряча виразка або посуха, а тут ще ви зі своїми фокусами.

— А до чого тут ми? — образливо спитала Ельза. Вітер тріпав їй волосся, і вона вирвала з землі травинку, щоб зв'язати їх ззаду хвостиком.

— Тут не треба бути до чого, — відповів їй ерл. — Духовні отці обіцяють неврожай і пускають чутки про мокшан. Жити з цим і нічого не робити важко, от і шукає народ винних. А ви на винних дуже схожі, — зауважив він з усмішкою. — Чужих тут не люблять і не довіряють своїм. Вдарить блискавка в дерево — і шепотітимуть про дітей беззубого Тритона. І ходять всю ніч зі смолоскипами, заглядаючи один одному в обличчя. І не дай боже комусь щось примариться — рідних дітей не помилують. Тож акуратніше тут зі своїм даром, — попередив він ще раз і повернувся до того, з чого почав.

— Це хоч і Росичі, але країна ще не настільки освічена, багато серед її жителів обдурених окультистами та всякого роду духовниками. Акуратніше й вигадані боги шепочуть тим, хто хоче почути те, що їм приємно. Так що поки ви не вдома.

— У нас немає будинку, — перебив його хлопчик-пророк. — Нам нема куди йти, — він трохи помовчав, потім продовжив. — Мій батько помер від свинячого лишаю, а мати — під час пологів. Акха все життя прожила на кораблях. Її дар коштував п'ять бойових коней або п'ятсот баранів. Пірати продавали її один одному, поки вона не опинилася у твоїх друзів — жадібних ієронських торговців. Мію шукають вбивці її матері. Ельза нічого не пам'ятає. Вигадала Світ Блакитних озер і всім про нього розповідає.

— Неправда! — обурилася білява Ельза й тупнула худенькою, взутою у стоптані сандалі ніжкою, та так сильно, що її волосся знову розтріпалося в різні боки.

— Правда, — заперечив Еламір. — Братів Нірона та Акрона взимку посеред ночі батьки вигнали з хати.

Він показав рукою на хлопчиків, що знемагали під теплим одягом. Вони ледве пересували ноги, їхні обличчя почервоніли, по щоках стікали краплі поту, залишаючи брудні смужки.

— А ви знаєте, як холодно взимку в горах?

— Чому вигнали? — спитав Леман.

— Темний жрець напророчив вождеві клану смерть від їхніх рук. На них чекають криваві битви. Вони об'єднають клани всіх п'яти гірських хребтів і народи, що живуть за Чорними скелями.

— Вони самі тобі це сказали?

— Вони ще не розмовляють. Адже це діти гірських племен. Акха прочитала їхні думки, а Ельза переклала. Візьміть нас у Росичі, — з викликом сказав він, — і я передбачу владиці Емістану майбутнє, сповнене перемог і вічної слави.

Сонце розжарило пісок і каміння, жар підіймався з землі та огортав тіло. Леман зняв з себе кольчугу й віддав Рею Тідрассу, якого зустрів на шляху.

— Я подарував твій молот Сиролові, — сказав Леман. — Він дуже просив, і я не зміг відмовити.

Рей підняв брови.

— Мені завжди подобався ваш скакун Холод, ерле Лемане. Такий кінь — мрія будь-якого воїна. Не хочете мені його подарувати?

— Першого жеребця, якого він принесе, я подарую тобі, — розтягуючи губи в усмішці, промовив ерл.

— Скоріше жеребця я народжу, — сказав Рей. — І навіть якщо мені вдасться, ви віддасте його Сиролу. Ерле Лемане, навіщо ви віддали Одноокому мій молот? — з докором спитав він. — Ще мій батько брав його з собою у походи. І батько батька та прапрадід мій! Що віддам я синові? Що я скажу йому про честь роду?

— Ти цей молот виграв у кості в Тимоха минулого року, — нагадав Леман. — Його родинний герб на ручці. Нехай він хвилюється про честь роду.

— Навіть якщо й так, — трохи зніяковівши, промовив Рей, — навіщо лучнику молот?

— Він і тобі не потрібен. Тягаєш з собою тільки тому, що Тимох обіцяв його викупити. Ставиш у двадцять цейлонів і не сьогодні завтра програєш. Тимох відмовиться викуповувати — і тоді за цейлонами прийдуть до тебе. Поміркуй, яку я надав тобі послугу.

— Я звик до нього.

— Не прив'язуйся до важких речей. Краще забери в Одноокого лук і звикай до нього, — запропонував Леман.

— Так і вчиню, — погодився Рей. — Якщо Сирол віддасть мені лук, я застрелю його в спину й заберу свій молот.

Леман посміявся, потім сказав уже серйозним тоном:

— Ти вирушаєш у Росичі. Я напишу листа Емістану. Він надішле нам допомогу. Вільні вершники Харума вирушать першими, повернешся разом з ними. Завтра відправлю Велеса, він підстрахує тебе.

Рей замислився.

— Прямо зараз їхати?

Леман кивнув головою.

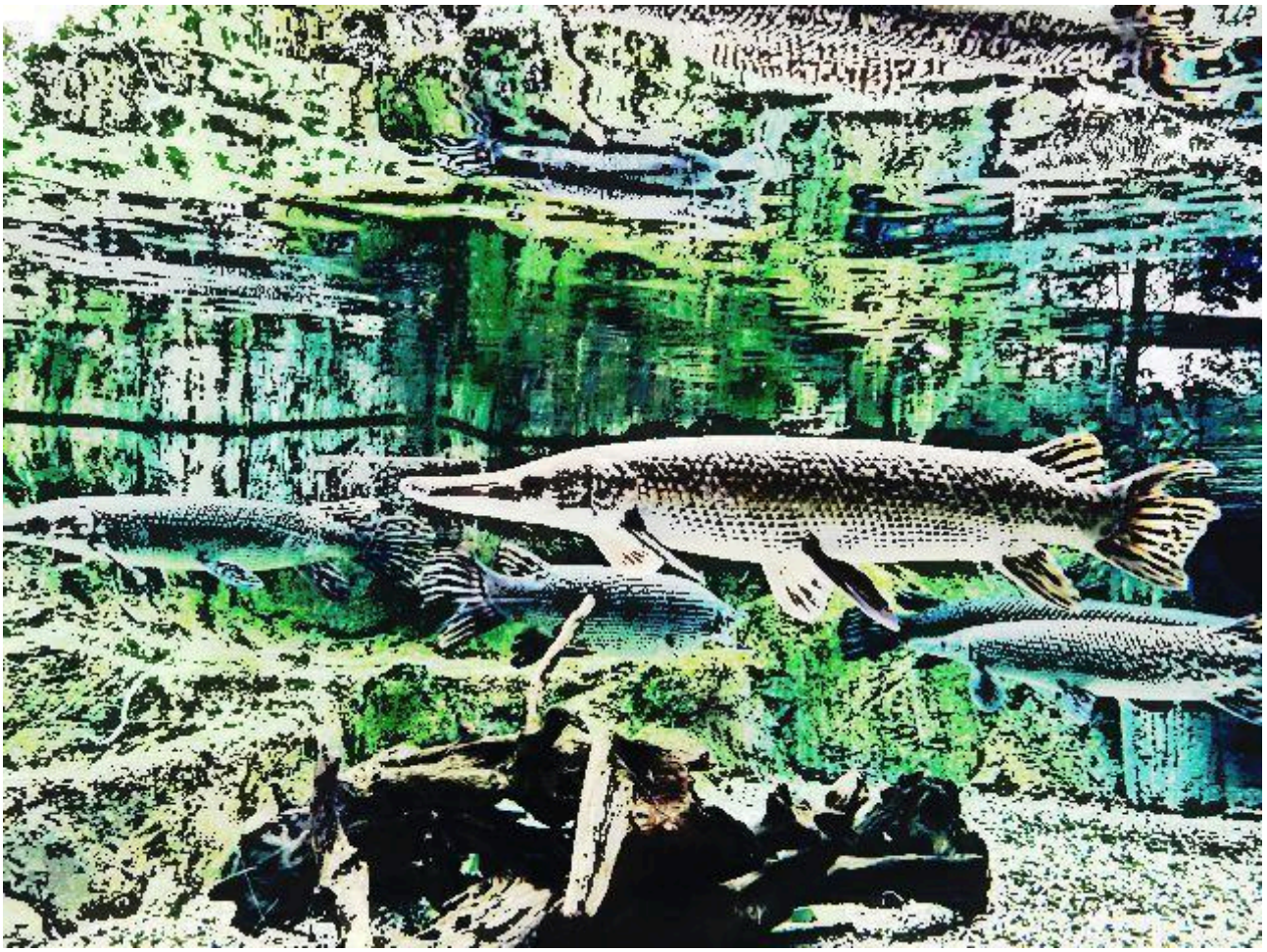
— Можеш збиратися. Візьми двох коней. Поїдеш через Китовий хребет, так буде швидше.

— І скільки владика пришле людей?

— Треба тисяч п'ять. Попросимо десять — Емістан дасть три. Поки досить. Так, і скажи Паттану: я хочу відправити чотирьох гінців у вцілілі гарнізони. Нехай готує людей і коней.

Рей відкланявся. Леман, зітхаючи, глянув на дітей, що терпляче чекали осторонь.

— Ну що, кошмарний сон беззубого Тритона, вбивці, провидці та чорні маги, думки читати розучилися?! Анумо, пішли.

Річка вздовж пологого берега тепла та прозора. Ближче до урвища вона ставала глибшою, вода там холодна й коричнева від осілої на дні глини.

Діти пили довго й жадібно, стоячи рачки, підіймали голови, щоб віддихатися, і знову кланялися річці, припадаючи до неї губами.

Акха, що звикла до морських глибин, легко скинула з себе сукню й перша стрибнула у воду. Інші довго з побоюванням дивилися на вир, що виникав то тут, то там, намагаючись не помічати сміливої Акхи, прикриваючи свій страх і соромлячись наготи.

Еламір піднявся на пагорб, там роздягнувся та спустився до мілини прямо з урвища корінням дерев, що звисало до води. Він став милитися глиною й піднятими ногами разом з мулом і мушлями, як тисячі років це робили народи Чорних земель.

Акха підпливла до пророка, якийсь час поспостерігала, а потім почала повторювати за ним. Підіймаючи з дна мул, вона весь час ковзала та з головою йшла під воду. Еламір спочатку стримано посміхався, але Акха так сердилась через свої невдачі, так гарчала й пирхала, що він, несила стриматися, почав сміятися вголос, через що вона злилася тільки сильніше й падала частіше.

Четверо дітей, що залишилися, митися відмовилися. Тоді Леман схопив одного з братів за шкірку, підняв двома руками та з розмаху закинув у річку. Хотів зловити ще когось, але перелякані діти з криками почали розбігатися в різні боки. Леману довелося покликати на допомогу п'ятьох воїнів та скористатися викинутою на берег рваною рибальською сіткою.

Опинившись у воді, дівчата лаялися та посилали Леманові погрози. Леман хоч і не розумів арпійської, але погодився з усіма доводами та, попри визнання своєї неправоти, назад на сушу нікого не пустив.

Брати Нірон і Акрон, не рухаючись, стояли до пояса у воді й терпляче чекали, коли все це припиниться. До річки почали підтягуватися зацікавлені солдати та звільнені бранці. Леман помітив Чіара, прозваного Безстрашним через те, що той проспав укладання миру з атгарцями та з'явився на поле бою один. Не було корчми на околицях у будь-якому куточку Росичів, де з появою Чіара на його адресу не починали летіти шпильки та жарти.

Чіар Безстрашний був товстим, круглолицим і кирпатим добряком. Його задирали, але він не звертав на це уваги. На звичайне питання "Скільки ти вбив сьогодні?" відповідав, що залишився ще один, і базіки, яким не терпиться розлучитися з життям, завжди можуть розраховувати на його допомогу.

У Чіара семеро дітей. Ерл, вирішивши, що він знає, як поводитися з молодим поколінням, доручив йому намилити шиї непокірним горянам.

Роздягнувшись до пояса, товстун зайшов у річку та схопив одного з хлопчаків, але той вкусив його за руку й вирвався. Чіар схопив його іншою рукою, але ззаду підскочив другий брат і вкусив його за бік. Зойкнувши від болю, чоловік схопився за укушене місце. Перший хлопчисько звільнився, але замість того, щоб тікати, підстрибнув і двома руками вчепився Чіару в трахею. Другий пірнув і вкусив кривдника за ногу. Чіар смикнув її вгору та, втративши рівновагу, повалився у воду. Діти навалилися на нього, не даючи ковтнути повітря. Один з них тримав жертву за ноги, другий — за горло. Як бідолаха не борсався й не відбивався, піднятися не виходило.

Воїни й жінки на березі реготали, показуючи на Чіара пальцями, а йому було зовсім не до сміху. Він порядно нахлібався та, втрачаючи свідомість, думав тільки про те, якою ганебною й дурною смертю вмирає.

Схоже, тільки ерл Леман не поділяв спільних веселощів. Здивовано, з широко розплющеними очима стежив він за злагодженими діями маленьких убивць. Дивився на зосереджені бліді обличчя, а в голові крутилася лише одна думка: "Якому з духів пекла він догодив, звільнивши його милих дітлахів?"

Прийшовши до тями, Леман сам стрибнув у воду й, розкидавши діточок у різні боки, витяг майже позбавленого свідомості товстуна на берег.

Брати недовго насолоджувалися перемогою. Ерл був упертий: горян усе-таки помили, адже помічників у нього вистачало. Врятований Чіар спостерігав за цим небезпечним процесом з берега й образливо вимовляв ерлу, що той даремно втрутився, адже в нього й самого все чудово виходило.

Розділ 5

Обідня спека спала, і жінки невеликими групами стали залишати поспіхом збудований біля річки табір. Вони поверталися у свої згорілі села, в розорені будинки, до вбитих в полях чоловіків і дітей, що розбіглися по лісах. Вкотре доля кидала їм виклик, перевіряючи на міцність їхню волю та терпіння. Чоловіків, що вижили, вистачить і одного на десять жінок. Жінки повернуться, вони не здадуться. Чорні землі — їхні землі й ніхто їх не прожене.

Що б там не казав Емістан, але Леман твердо вирішив, що не відправить у найближчі два роки до столиці Росичів жодного цейлона. Він уявляв, як відбудує нові села, закладе міста з майстровим людом, де будуть потужні ринки з критими лавками, кузнями та склодувами. Він дізнається секрет аглейських швейних машин і твердого ейлака. Вони будуть шити одяг та робити взуття. З'являться гроші на будинки знань та лікарні. Вони стануть багатшими, ніж Тарука. Він побудує п'ять неприступних фортець і створить армію, якої ще не знало П'ятигір'я. Ніхто сюди не сунеться, і жінки Чорних земель більше не ховатимуть вбитих на війні чоловіків та дітей. Він уявляв цей щасливий час, і посмішка грала на обличчі. Але тут вітер доніс запах горілого м'яса, і Леман скривився. Солдати, що залишилися при таборі, спалювали тіла вбитих путіноїдів.

— Ні-і-і, — сумно видихнувши, сказав собі Леман. — Я, мабуть, не доживу. Але дещо я все-таки встигну. Якщо я тут, значить, будуть зміни.

У таборі було пусто. Майже всіх своїх людей Леман відправив у гарнізони. Лучники, які мали свої землі та господарювали, були відпущені по домівках. Люди Грея й Тимоха повезли вози з награбованим назад у зруйноване Нове місто.

Для дітей на ніч поставили окремий намет. Леман заглянув усередину, але нікого не застав.

— Їх відправили за хмизом, — почув він за спиною голос Еламіра. — Але ж вони вам не потрібні, ерле Лемане, ви шукали мене, — сказав хлопчик, коли ерл озирнувся, і їхні погляди зустрілися. — Ви прийшли дізнатися про майбутнє. Хочете запитати, чи стануть Чорні землі багатим, квітучим краєм? — він витримав паузу. — Так, стануть, але тільки в одному випадку: якщо ви візьмете нас у Росичі й залишите біля себе. Повірте, у тому майбутньому, де нас поряд з вами немає, скрізь вас чатує смерть.

Здалеку донісся тупіт копит. Вершники скакали в бік табору. Раптом на спокійному, впевненому обличчі Еламіра відбився переляк.

— Не вірте йому, — сказав Еламір настороженим голосом. — Аклюс — страшна людина. Не сперечайтеся з ним, не сваріться, не ставайте до нього спиною, не приймайте з рук вино, не беріть подарунків і не тисніть руку. А найкраще, найкраще просто вбийте його, — промовивши це, Еламір заскочив у намет і, присівши біля входу навпочіпки, почав спостерігати за вулицею.

З-за повороту з'явилися вершники. Коней було троє, а вершників четверо. На останній рябій змиленій конячці сиділи двоє: молодий лучник на ім'я Іксан і чоловік років сорока з худим, обтягнутим блідою шкірою обличчям і великим, загнутим, схожим на яструбиний дзьоб, носом. Одягнений він був у чорний плащ з глибоким капюшоном, чорні матер'яні штани й такого ж кольору високі шкіряні чоботи.

Лучники зістрибнули з коней і вклонилися ерлу. Іксан трохи забарився, його нога застрягла в стремені.

— Цю людину звуть Аклюс, — промовив він, показуючи на незнайомця. — Він приїхав з Лікона, щоб висловити вам свою повагу.

— Далеко їхав, — сказав Леман.

— Ми знайшли його біля дороги, — сказав інший вершник. — Побачивши нас, він почав ховатися за камінням. Коли гукнули, почав тікати. Каже, що прийняв нас за путіноїдів.

— Я шукав вас, ерле Лемане, — неприємно посміхаючись, хрипким потойбічним голосом промовив гість. — Коли я дізнався, що сам охоронець Чорних земель приїхав поставити віроломних путіноїдів на місце, я поклявся отцям старих богів знайти й віддячити вам.

— Що вам потрібно? — недовірливо спитав Леман.

— Ерле Леманe, вам може здатися це дивним, але, повірте, нічого не потрібно. Жодної задньої думки. Я чув про вас стільки доброго, стільки разів думав про вас і благословляв ваш образ — і ось ви всього в парі десятків кіл від Нового міста. Я загнав двох коней, ледве врятувався від зграї вовків і мало не розбився на скелях Ейна. Я не міг не приїхати. Ніколи не пробачив би собі. Я привіз вам золото, благородний ерле Леманe.

Аклюс зліз з коня, квапливо заліз рукою під плащ і, кидаючи на ерла багатообіцяльні погляди, дістав невеликий, набитий під зав'язку шкіряний мішечок.

— Це золотий пісок, благородний Леман, — сказав він, простягаючи його ерлу тремтячими руками. — Тут десять ромбів. Я збирав їх п'ять років. Я їв грубу їжу й до коріння виточив зуби, я носив чужі поношені речі, а коли хворів, ніколи не купував собі ліків. Хвороби люблять золото більше, ніж люди, — широко посміхнувся він, показавши два переривчасті ряди на подив гарних, але маленьких зубів.

Леман узяв мішечок і похитав його в руках.

— Дякую, — холодно промовив він.

— Помацайте, помацайте його, наш золотий ерл, який він щільний. Мішечки мені шиють на замовлення. Помацайте, вам буде приємно. І це не все! А ось тепер дивіться сюди! — Аклюс дістав з-під плаща ще один мішечок. — І це вам! Але тепер ви не золотий ерл, тепер ви сапфіровий ерл! Беріть же, беріть і радійте! Ха-ха…

— А ти хороша людина, Аклюс із Лікона, — приймаючи подарунок, наголосив Леман. — Ти подаєш добрий приклад іншим. Люди зовсім не носять мені золото. А це могло б стати гарною традицією.

Леман з докором глянув на солдатів.

— Подивіться, людина прискакала з Лікона! Я не платив йому платні, не привозив насіння, не дарував орачів, не приганяв биків, щоб він міг сіяти та орати на своїй землі. Я не звільняв його від податків, не прикривав його спину в бою. То чому ж не ви, сини Чорних земель, а він, простий торговець із Лікона, зрозумів і полюбив мене так сильно?!

Солдати розгублено переглянулись.

— Ніхто з моїх людей не дарував мені ні золота, ні дорогоцінного каміння, — поскаржився Аклюсу ерл. — І навіть після того, як я натякнув, вдають, що нічого не зрозуміли, і не даруватимуть. Повірте, я їх знаю. Звикли все робити з-під палиці. Жодної ініціативи. Нема в них своїх, вигідних мені бажань. Ви зворушили мене. Я обов'язково приїду в Лікон і поселюся там серед простих, щедрих, безкорисливих людей, — Леман на знак прощання підняв руку. — Повертайтеся додому й скоріше приїжджайте назад. Хорошу справу ви почали…

Леман ступив до намету, але Аклюс зупинив його протяжним і нерішучим:

— Е-е-е…

— У вас щось ще? — невдоволено кинув ерл через плече. — Говоріть швидше, я й так витратив на вас багато часу, — він недбало жбурнув мішечки в отвір намету й розвернувся, уткнувши кулаки в боки.

— У мене буде невеличке прохання, благородний ерле Лемане.

— Прохання? З якого це дива?

Аклюс відкашлявся, миттю глянув на намет, натякаючи на подарунок, про який Леман так швидко встиг забути. Але, судячи з дивного виразу на обличчі охоронця Чорних земель, він не відчував себе боржником. Це ввело Аклюса в деяке замішання.

— Зовсім маленьке прохання. Швидше це послуга вам, ніж мені, — запобігливо посміхнувся він.

Леман, зображуючи невдоволення, склав руки на грудях і почав чекати.

— Коли два тижні тому у справах торгівлі я приїхав до Нового міста, зі мною був небіж Еламір. У п'ять років хлопчик втратив батьків. Його мати була моєю сестрою, і я взяв його на виховання. Еламір встиг заподіяти мені багато лиха, перш ніж я зрозумів, що слуги Тритона висмоктали його душу та наповнили серце темрявою. Він не слухався мене й перестав ночувати вдома. Я шукав його та знаходив у найдешевших харчевнях серед п'яниць і злодіїв. У місто приїхали самайські шарлатани, вони навчили його відчувати золото та маніпулювати людьми: вибирати жертву, помічати деталі, входити в довіру та грабувати. Він змушує нещасних повірити у те, що знає їхнє майбутнє. Радить за безцінь віддавати коштовності та втридорога купувати барахло. Він пустив світом торговців шовком з Ечигара й продавців мінойської сталі з Росичів.

— Неправда! Він бреше! — долинув голос із намету. Еламір вийшов надвір і став біля Лемана. — Не треба було вашим людям привозити його сюди, — прошепотів він. — Вас лише четверо.

— Ось ти де! — розкинувши руки, радісно вигукнув Аклюс. — Знайшов собі нових друзів. Мій хлопчик, адже я попереджав, що знайду тебе. Іди ж до дядька. Дядько скучив і хоче обійняти тебе.

Еламір зробив крок назад і став у Лемана за спиною.

— Боїться, — сказав Аклюс. — Знає, що пустував. Ерле Лемане, він уже розповів вам про свій дар? Пообіцяв вам золоті гори? Запитував, скільки ви витрачаєте на рік? Він хотів використати вас, але не ображайтеся на нього. Хлопчик не винний. Хлопчик хворий. Але він мій єдиний родич і мій обов'язок виховати його чесною людиною. Я хотів би забрати його прямо зараз, якщо ви не проти.

— Він залишиться, — сказав Леман.

— Він тут наробить вам справ. Ви не знаєте, як тримати його у вузді, а я знаю. Бачу, він уже напустив тут пилюки. Він не знає майбутнього, повірте. Скажи, дитино, вночі буде дощ? Що ти їстимеш сьогодні на вечерю? Якщо я кину камінь у те відро — потраплю?

— Не буде дощу, — відповів хлопчик. — На вечерю — суп зі свининою та бобами. Про відро не скажу. Якщо ти знатимеш майбутнє, то зможеш його змінити.

— Зараз я витягну з-за спини руку, — сказав Леман Еламірові. — Скільки пальців я триматиму?

— Я побачу кулак, — сказав хлопчик.

Ерл витяг з-за спини кулак і глянув на Аклюса.

— Він не брехун.

Запобіглива посмішка зникла з обличчя щедрого гостя.

— Він мій небіж, я заплатив за нього золотом та камінням, віддайте мені його. Це буде чесно.

— А як все добре починалося, — усміхнувся ерл. — Я майже повірив, що на світі є безкорисливі люди. Я поверну тобі твоє золото, а ти намагайся більше ніколи не показуватися мені на очі.

— Це неважко, — відповів Аклюс. — Але хлопчика я заберу з собою.

— Відійди від нього! — гукнув Еламір Іксану. — Аклюс хоче тебе вбити! Тепер тебе! — попередив він іншого. — Тепер тебе! — сказав третьому. — Міцніше тримай свій меч, він вихопить його та встромить у твій живіт. Ерле Леманe, він шукає способи. Ваші люди не слухають мене, накажіть їм відійти від нього.

— Не хвилюйся за них, я бачив їх в бою, вони зможуть за себе постояти, — сказав Леман, але хлопця це не переконало. Не зводячи зляканих очей з Аклюса, він позадкував.

— Вони не слухають мене! Вони всі небіжчики, їх вже не врятувати!

— Яка бурхлива фантазія, — сказав Аклюс, ледь помітно озирнувшись на воїнів, що стояли позаду. — Погодьтеся, благородний ерл Леман, він буває переконливим. Самайські шарлатани навчили його обплітати розум чорними нитками сумнівів. Одурманені дурні перестають вірити тому, що бачать. Їх ніби огортає туман, вони йдуть на його голос, крок за кроком наближаючись до викопаної ями. Але я навчився обминати його пастки. Не боріться з ним, відступайте... От так, — і він зробив крок назад. — Вже легше. Ще крок…

— Стій, де стоїш! — взявшись за руків’я меча, наказав воїн, що стояв за його спиною, але було вже пізно. Аклюс розвернувся, вихопив з піхов кинджал, що бовтався на ремені у воїна, і встромив йому вниз живота.

Іксан кинувся до них, але в руках Аклюса вже був меч. Він легко відбив невмілий випад лучника, рубанув по коліна, а коли Іксан схопився за ногу, зрубав йому голову. Третій воїн, на відміну від своїх товаришів, умів поводитися з мечем, але це був не лицарський турнір, а змагання на реакцію та кмітливість, і в цьому змаганні він не досяг успіху. Аклюс вихопив у безголового Іксана, що впав на коліна, клинок, впевнено метнув у шию лицарю, одягненому в кольчугу та непробивний панцир, і розсік сонну артерію.

Меч Лемана залишився в наметі, і ерл виявився перед Аклюсом зовсім беззбройним. Посміхаючись, граючи блискучою сталлю, Аклюс ішов на нього. Ерл уже хотів підняти з

землі камінь, але раптом перед ним з'явився Еламір і простяг йому його яскравий, ніби вилитий з сонячних променів ертукійський клинок.

— Я знав, що встигну, — захеканим голосом промовив хлопчик і вчасно відскочив.

Аклюс кинувся на Лемана та завдав понад десять ударів, але всі вони були відбиті. Він удав, що здивувався, але самовпевнена усмішка демонструвала, що в нього ще є кілька козирів у рукаві. Він бив знизу та зверху, підстрибував, крутився дзиґою, робив обманні випади, але нічого не допомагало. Леман передбачав усі його трюки, відбивав з легкістю та без зайвих рухів, наче з небажанням.

З кожною секундою бою перевага ерла ставала все більш очевидною.

Аклюс глянув на Еламіра, і вперше його очі видали переляк. Хлопчик стежив за боєм, спокійно схрестивши руки на грудях і схиливши голову набік, усім своїм виглядом показуючи, що переможець цього бою йому відомий.

— Чого ж ти мовчиш? — крикнув йому Аклюс. — Нехай кидає меч, і я залишу йому життя! Ти ж бачиш майбутнє, то скажи йому правду! Я вб'ю його, хай знає! Вб'ю, як вбивав багатьох на твоїх очах! Розкажи йому, як це буде! Може, ось так, — він зробив черговий випад, і гостра сталь пролетіла за кілька сантиметрів від ерла. — А може, тепер! — і ще один кидок не приніс бажаного.

— Це цікаво, правда, Аклюсе?! — з глузуванням у голосі вимовив Еламір.

— Що тут цікавого, малюку? — відступаючи, з натугою в голосі кинув Аклюс.

— Ти казав, чи не залишилося гідних супротивників! Слабаки не заслуговують на жалість — так ти казав! Перемоги гідний лише переможець. Ну і як це — самому виявитися слабаком?!

— Не обманюйся, малюку! Я знаю тебе. Коли ти називаєш день днем, я розумію, що давно настала ніч. Я знаю, що ти бачиш його смерть. Хочеш налякати мене. Сподіваєшся, мій страх допоможе йому перемогти? Мій страх робить мене тільки сильнішим!

— Звісно, — погодився хлопчик. — Зараз ерл відрубає від тебе зайвий шматочок, і ти станеш дуже сильним!

Леман зробив оманливий рух і полоснув супротивника по нозі. Ще один удар — і на щоці Аклюса з'явилася довга кривава смуга. Через секунду Леман вибив меч з чіпких пальців Аклюса і, змахнувши клинком, відтяв йому руку майже по лікоть.

Видавши несамовитий крик, Аклюс упав навколішки, схопив скручену в судомі руку і, не усвідомлюючи, як божевільний став прикладати її до обрубка.

Леман ударом ноги повалив супротивника на землю, заніс меч, щоб прикінчити, але раптом завмер. Його зупинили діти : вони вийшли з лісу, несучи хмиз і тягнучи за собою товсті дубові гілки. Попереду йшла Ельза. Побачивши Лемана із занесеним над головою

мечем, вона кинула хмиз на землю й від страху заплющила очі долонями. Діти зупинилися. Темношкіра Акха дивилася з жалем, вузькоока арпійка Мія — з осудом. Тільки брати-горці, що звикли до смерті, здавалося, дивилися на те, що відбувалося, з байдужістю.

Леман опустив меч, глянув на вбитих воїнів, потім на Еламіра.

— Він убив відданих мені людей. Чудових воїнів, вірних друзів. Це я попросив їх кинути ферми, ремесло та взяти в руки зброю. Скажи, твоє життя варте життя цих людей?

— Не варте, — відповів він. — Але я попереджав їх... І я попереджав вас, ерле Лемане.

— Хто він? — злісно спитав ерл у хлопчика. — Чому ти йому так потрібен?

Хлопчик відповів не відразу . Він подивився на дітей, на воїнів, що бігли вдалині в їхній бік, потім знову на Лемана.

— Він не брехав. Він насправді мій дядько. Два роки тому він викупив мене у Веселої Ілли, коханки томена Стаха. Їй належать мандрівні Театри золотих ланцюгів. Ви чули про них, ерле? Це театри, де грають раби. І я був одним з них. Вечорами та ночами ми розважали багатіїв, а вранці нас садили на ланцюг. Ми їли, пили та спали на підлозі, як ланцюгові пси. Аклюс знайшов мене та викупив. І замість того, щоб розважати багатіїв, я почав їх дурити. Спочатку я переконував їх у своїх можливостях — вгадував карти, кидав кістки, передбачав, якою стороною впаде монета, а потім вигадував майбутнє, яке вони хотіли. А Аклюс брав за це золото. І нічого не змінилося. Увечері та вночі я грав, а вранці він садив мене на ланцюг. Я мало не загинув, але втік — Чорна людина врятувала мене, і я опинився на кораблі... з ними, — хлопчик кивнув у бік дітей, які повільно та з острахом йшли в їхній бік.

Леман мовчки вислухав розповідь Еламіра, потім схилився над Аклюсом, що стогнав, і, не розтискаючи щелеп, промовив:

— Сьогодні ти помреш, Аклюсе з Лікона.

— Ці діти бачили сьогодні надто багато крові, — сказав Леман Тіасу та Валарану. Він наказав відвести Аклюса якомога далі на околицю Чорного лісу, щоб ніхто не чув його прохань і стогонів, і там відрубати голову.

Розділ 6

Тіас прив'язав його вцілілу руку до тіла, накинув на шию аркан і, сівши на коня, потягнув бранця за собою. Валаран їхав позаду. Навчений гірким досвідом своїх друзів, він не зводив з бранця очей.

— Тіас, це зроблю я, — сказав Валаран своєму похмурому супутнику. — Він убив Іксана, зовсім ще хлопця. Убив підло, нишком. Я хочу, щоб він мучився. Тритон не зробить його воїном проклятого війська й не посадить на шалених коней смерті, бо спочатку я

відрубаю йому ноги... Він не дасть йому вогняний батіг і меч... Він тримати не зможе, бо я відрубаю йому другу руку.

— Не хвилюйся з цього приводу, — відповів Тіас. — Тритону не потрібні безголові воїни.

— Я привіз золото, — образливо поскаржився Аклюс. — Я хотів викупити хлопчика. Я не хотів його красти, я привіз золото. У мене багато золота. Але ваш ерл відрубує руки, які його обдаровують, і голови, що оспівують його честь. Духи сонця, за що ви такі несправедливі до мене?

Тіас озирнувся.

— Що каже цей каліка? Хто дозволив йому відкривати рота?

— Нарікає на життя, — відповів Валаран.

— А-а-а... Нехай потерпить, недовго залишилося.

Аклюс зупинився, його увагу привернули сліди босих людських ніг на піску. По прим'ятій траві та зламаним гілкам на чагарниках він зрозумів, що група людей зовсім недавно перетнула дорогу й зникла в Чорному лісі, що тягнувся по ліву руку від них.

— Чого став? — невдоволено спитав Тіас. — Тобі подобається місце? Хочеш тут померти?

— Ні, там, — сказав Аклюс і хитнув головою в бік лісу.

Валаран подивився туди ж і пішов.

— Це Чорний ліс, про нього ходить погана слава.

— Якщо це його останнє бажання, то ми його виконаємо, — сказав Тіас.

— Я не маю наміру потурати його бажанням, — заперечив Валаран. — Навіть не сподівайся, що ми залишимо поруч твої розрубані руки та ноги, — сказав він бранцю. — Я розкидаю їх по всьому П'ятигір'ю, і сліпа швачка богині тіней не знайде твою голову, щоб пришити назад.

— Далеко не поїдемо, — сказав Тіас, повертаючи в бік лісу. — Навіщо тобі туди? — спитав він в Аклюса. — Там похмуро, там твоя душа не знатиме спокою.

— Я боявся, що мене пограбують, і закопав у лісі трохи золота. Я розплачуся їм з проклятим табунщиком, він дасть мені білого коня, і світло пустить мене назад у світ живих.

— Де ти це чув? — обурився Валаран. — Ніхто не повертався з царства тіней. Табунщик не візьме твоїх грошей — навіщо мертвим золото живих? Табун везе грішників у пекло, там немає білих коней — ніч убила й просочила їх мороком.

— Залиш його, — сказав Тіас. — Він сам не знає, що каже. З нього вилилась вся кров, а голова перестала думати.

На краю лісу вони зупинилися. Густі високі крони майже не пропускали сонячного світла. Скручені гілки, шелестячи листям, колихалися над головами.

— Ти добре подумав, Аклюс із Лікона? — спитав Тіас. — Чи не краще померти при денному світлі на очах у бога сонця, який усе прощає? Чи варто йти в цю глухомань? Якщо ти просто вирішив подихати перед смертю довше, я дам тобі час зібратися з думками та покаятися.

Аклюс ледь помітним рухом стер з піску глибокий відбиток босої чоловічої ступні, глянув у темряву лісової хащі й відразу відвернувся.

Жирний сонячний промінь, що пробився крізь листя, вихопив з темряви людське обличчя. Страшне, з обгризеною шкірою, зубами, що стирчать, і очима без повік, — обличчя живого мерця.

— Немає божевільних, які підуть сюди доброю волею, — сказав Валаран. — Для скарба місця краще не знайти. І як далеко ти сховав своє золото ? — спитав він у бранця.

— Тут зовсім поряд… Там буде дерево з великим дуплом… — відповів він. — Якщо ви присягнетеся залишити мені життя, я покажу вам місце.

Вершники переглянулись.

— Показуй, — сказав Тіас і поплескав по шиї кобилу, що виявляла занепокоєння. — Стрілко, чого злякалася? Стій спокійно, злі духи конину не їдять. Валаране, подивися, як вона боїться. Це ти її налякав своїми казками про богиню тіней. На бійню пішла б веселіше, ніж у цей ліс, — він невесело посміявся, недружньо глянув у хащі, потім на Аклюса. — Показуй, де твоє золото.

— Я не почув присяги.

Солдати знову переглянулись. Аклюс вдав, що не помітив усмішки на їхніх обличчях.

— Добре, вважай, що ми дали слово, — сказав Тіас.

Бранець знову повернувся до лісу. Страшного обличчя більше не було, але тепер здавалося, що він відчуває запах загнилої плоті, чує обережні кроки й нетерпляче, тремтяче дихання мерців, що чекають на них.

“Мокші… Марення старої торгашки стали реальністю, — подумав Аклюс і згадав, як приплив до Нового міста, як сміявся з підслуханих оповідань моряків і портових вантажників. — Кінець світу, нашестя відьом і ця їхня модна плітка, мокші. Ці ледарі вже не знають, як страшніше налякати себе!” — думав він тоді. Але два дні тому, йдучи слідами путіноїдів, він побачив у лісі об'їдений людський скелет, а потім спостерігав, як канібали напали на вершника, що згорнув з дороги, і з того часу не зімкнув очей.

“Та торговка розповідала про хлопчика, який пробув серед них кілька годин. Він збожеволів, але вижив, — згадував Аклюс. — А все тому, що від нього пахло мертвечиною:

кілька днів він ховався від путіноїдів у цьому лісі й тягав на собі вбитого ними старшого брата”.

Пройшли метрів двадцять. Валаран озирнувся, але світла не побачив. Ліс зімкнувся за ними, як ворота, що впустили у вражене чумою місто.

“До Тритона це золото! — подумав він. — Прикінчимо однорукого прямісінько тут”.

— Вже зовсім скоро, — озирнувшись на нього, ніби вгадавши думки, промовив Аклюс. — Ось по цій усипаній листям стежці вийдемо до зеленого болота — і там буде моє дерево. Там багато золота. Ти станеш багатою людиною. Не таким багатим, як владика Путіностана, але на млин, череду волів та пару рабів тобі вистачить. Побудуєш альтанку на пагорбі та звідти спостерігатимеш, як вони працюють.

— У нас немає волів, — суворо промовив Валаран.

Аклюс побачив щось у високому чагарнику осторонь них, мимоволі здригнувся, але вчасно схаменувся та, розтягуючи губи в посмішці, пообіцяв:

— А в тебе будуть! Мій знайомий привозить до Нового міста алкійських баранів. Я скажу йому, і він приведе тобі алкійських волів. Ти не бачив, які це красені!

— Добре, — не слухаючи його, раз у раз озираючись назад, видихнув Валаран. — Скажи… Нехай везе…

Тіас зупинив коня.

— Там попереду хтось ходить, — сказав він злякано, глянув на Валарана, а потім з подивом на Аклюса.

— Що в тебе в руці? Що ти робиш?

— Це лише дохлий щур, — відповів він. — Він валявся на стежці, я його підняв.

Він простяг Тіасу безформне, вкрите шерстю місиво, що кишіло черв'яками.

— Ти хворий?! — з огидою вигукнув Тіас. — Валаран, глянь на цього божевільного! А я не можу зрозуміти, звідки цей сморід!

Аклюс та його щур Валарана цікавили зараз найменше. Він стурбовано дивився назад — туди, звідки вони щойно приїхали. Повільно витягаючи меч з піхов, прошепотів:

— Вони йдуть за нами. Вони ховаються... Вони зовсім близько... Треба було вбити його на дорозі... Я казав...

— Хто вони? — тремтячим голосом і теж пошепки запитав Тіас. Він раптом перестав розуміти, де знаходиться і що відбувається довкола.

З усіх боків — ліворуч, праворуч, ззаду — затріщали гілки, і пролунав несамовитий крик. Коні закрутилися на місці та заіржали так, ніби їх хльостали розжареними прутами. А Аклюс, пригнічуючи блювоту, заходився рвати зубами податливу гнилу щурячу шкіру, їсти

смердюче м'ясо разом з волоссям і черв'яками, розмазувати по своєму обличчю, втирати у волосся та одяг.

— А-а-а! — безглуздо заволав Валаран, піднімаючи над головою меч.

Тіас теж закричав, але від страху не зміг зрушити з місця. Замиготіли тіні, закривавлені обличчя та чорні пащі. Як тільки його стягли з коня, він відчув нестерпний біль, але він швидко пройшов. Він перестав відчувати, але міг бачити та думати. Він бачив, як чиїсь зуби відривають від його рук і ніг шматки плоті, бачив сповнені жаху очі Валарана, але думав лише про те, чому мокші не чіпають Аклюса. На нього гарчали, його штовхали, без кінця обнюхували, але цим все й обмежувалося.

Однорукий довго не міг послабити вузол на мотузці. Нарешті вийшло. Він витяг з петлі шию й, ні на кого не дивлячись, акуратно переступаючи через кінцівки захоплених трапезою мокшан, рушив стежкою у зворотному напрямку.

Тіас та Валаран не повернулися. Леман послав на їхні пошуки трьох вершників, але незабаром стемніло, й ті повернулися ні з чим.

Рано вранці запланували висуватися до себе в Росичі: нелегкий, небезпечний шлях вимагає чималих фізичних зусиль. Вершник діставався від Нового міста до Росичів місяць, але тепер з Леманом були діти, тому скільки часу займе їхня подорож, можна було тільки гадати.

Чорні землі населені нерівномірно: якщо тут, у північних степах, села траплялися через кожні двадцять-тридцять кіл, то далі на південь починалися проліски, що переходили у великий Стогнучий ліс, де селища зустрічалися вкрай рідко і за два тижні шляху можна було не зустріти жодної людини. Всі користувалися іншою, обхідною дорогою через гори, прозваною Кітовим хребтом. Позначені на мапах, вони нагадували скелет з риб'ячою головою, хребтом та величезним плавцем. Цей шлях зайняв би ще більше часу.

Ерл залишив при собі сімох воїнів. Він ніколи не любив великих ескортів і часто мандрував сам, адже завжди міг розраховувати на свою силу та спритність, у крайньому разі — на вміння Холода в найкоротші терміни понести його якомога далі від великих неприємностей. Однак тепер з ним їхали діти, вони були йому потрібні й вимагали захисту. “Так легко не втечеш, — розумів Леман. — В разі чого доведеться битися”.

Він уже шкодував, що залишив так мало воїнів. А після того, як замість сімох їх залишилося п'ятеро, замислився, чи не послати за підкріпленням?

Незабаром потемніло. Готувались до сну, розпалили вогонь. Ерл і четверо міцних бородачів сиділи з одного боку вогнища, діти сіли навпроти, постеливши під себе солому, простягаючи до вогню свої босі п'яти. Ніч була зоряною, світлою.

Чіар стояв на варті. У ста метрах від табору з укриття на скелі йому було видно дорогу, ліс, людей біля вогнища та коней, пригнаних їм відразу після бою.

Чоловіки, що захмеліли від випитого вина, розмовляли голосно, і Чіару Безстрашному було чути кожне слово.

— ... це закон! — говорив Мовчазний Паттан, багатозначно пригладжуючи свою густу розпатлану бороду. — Смерть своє візьме. Сто сімдесят п'ять здохлих путіноїдів і жодного нашого — це не на добро! Я не пам'ятаю таких перемог! До чорних днів такі перемоги. Смерть своє візьме!

— Ти забув Іксана та братів Тріонів, — заперечив Мальвін — худий довгий воїн з великою залисиною та тремтячим обличчям. — Їх убив цей пройдисвіт з Лікона. Смерть своє взяла.

— Сто сімдесят п'ять і три — не сміши мене! Це лише початок! Багатоликий сьогодні засліпив наших ворогів, а завтра засліпить нас. Після таких перемог у полях на голови падають каміння, кусають змії в ліжках або, ще чого доброго, захлинешся ложкою супу, як Бірман. Мені потрібен чесний бій, собі та своїм ворогам я бажаю чесної долі. Все має бути просто і зрозуміло! І якщо хтось скаже, що в нашій перемозі немає нічого дивного, я витягну геть з того казанка ополоник і довго битиму по дурній плішивій голові.

— Цій перемозі є пояснення, — сказав ерл, який досі мовчав. — Гарний продуманий план, зручна місцевість, раптовість ... І ще — ми просто були краще, з нами була правда. Ну що, тепер пострижеш мене й битимеш по лисині? — з усмішкою спитав Леман.

— Ну, — втрутився Паттан, — я думав, волохатий, — він кивнув у бік Мальвіна, — скаже, як завжди, якусь дурницю. А так ви маєте рацію! Це вже звісно! Я навіть додам: з таким полководцем, як ви, не могло бути інакше.

Воїни засміялися.

Паттан, сьорбнувши ще вина зі скрученого баранячого рогу та набравшись сміливості, сказав:

— І все-таки, наш благородний ерл, у таких перемогах мало честі. Адже ви навіть не витягли меча з піхов.

Воїни невдоволено переглянулись.

— Ти багато балакаєш! — злісно кинув Мальвін.

— Мовчазний! — зупинив його інший. — Стули свою пельку! Чи скріпити її клеєм, як з тобою чинив батько в дитинстві, щоб спати не заважав?

Паттан сам вже зрозумів, що ляпнув щось не те, і хотів якось виправдатись, але Леман жестом зупинив його.

— У смерті мало честі, — замислившись, відповів він. — Я просто хотів звільнити полонянок. За будь-яку ціну. І честь тут зовсім не до того. Ми ще помахаємо мечами, але... За п'ять перемог, у яких не загине жоден з моїх воїнів, я готовий віддати п'ять своїх життів. Скажеш, у цьому мало честі?

— Ерле Лемане, — притискаючи руку до грудей, винувато простогнав Паттан.

— Гаразд, гаразд, — сказав ерл, даючи зрозуміти, що він не скривджений.

Настала тиша. Ніхто з бороданів, що сиділи біля вогнища, довго не наважувався почати нову тему, але важке вино вирувало в голові, виштовхуючи на поверхню легкі думки.

— Ти бачив, як я втопив того бугая в болоті? — звернувся Мальвін до світловолосого здорованя з рідкою борідкою, що сидів праворуч від нього. — Він майже дістав тебе списом. І якби я не підрубав ноги його коневі, не грітися тобі сьогодні з нами біля цього вогнища.

— Облиш, того здорованя звалив Меїр! А ти, як завжди, схибив! А ось я двічі врятував тобі життя! Пам'ятаєш тих, із синіми хрестами?

— Що?! — здивувався Мальвін.

— Поки ти купався в болоті зі своїм дружком, я бився проти п'ятьох.

— Що? Ти прибіг, щоб допомогти мені вибратися з-під купи вбитих мною ворогів. Я взагалі не пам'ятаю, щоб у тебе був меч.

— Той зі шрамом вибив його з моїх рук. Але це його не врятувало!

— А я думав, чого це ти блукаєш по кущах, поки я проливаю кров? Навіть подумав, що ти збожеволів. Зізнайся, від страху ти уявив себе вардом, який тільки прокинувся й шукає під ліжком горщик.

— Я зарубав трьох, з четвертим допоміг Меїр, а п'ятий кинувся до тебе, — з докором сказав світловолосий. — Він був за два кроки. Завдяки богам поруч зі мною виявився спис. Я міг би не рятувати тебе, але згадав: адже він винен мені барило темного пива.

— Коли це я був тобі винен?

— Відразу, як я врятував тобі життя…

В руках у Лемана була стара книга. Він то слухав воїнів, то починав гортати пожовклі сторінки з вицвілими літерами. Ці двоє, схоже, тільки почали сперечатися, і Ерл, втративши до них інтерес, знову поринув у читання.

Ельза звернула увагу, що книга захоплює його. Варто йому опустити очі, вдивитись у літери — і думки були вже десь далеко, вираз обличчя постійно змінювався, стаючи задумливим, здивованим, глузливим і знову задумливим, ніби він не читає, а намагається розгадати складну загадку.

“Ця книга хвилює його, але їй не довіряє”, — подумала Ельза, і в дівчинці прокинулася цікавість, закортіло хоч краєчком ока пробігтися нечіткими рядками. Вона витягла шию, але Леман помітив це і, загнувши куточок, закрив книгу перед її носом.

— Тебе не вчили, що підглядати недобре? — спитав він.

Ельза знизала плечима й ображено повернулася до вогню. Леман знову почав читати, а вона подивилася на Акху та тихо пошепки запитала:

— Що він думає?

Темношкіра Акха вп'ялася в ерла блискучим поглядом, дивилася довго, але зрештою лише невпевнено похитала головою.

— Я чую всіх, крім нього, — відповіла вона. — Он той бородатий боїться, що наговорив зайвого, і хоче якось похвалити ерла, щоб він не тримав образи. Той, що стоїть на варті, заснув. Йому сниться товста жінка, яка замкнула його в сараї та не пускає до шинку. Акрон думає про те, щоб вкрасти коня й поскакати звідси. Нірон хоче такий самий меч, як в ерла. Може, він його навіть стягне. А ти взагалі…

— А що я?

— Ти закохалася в ерла і пів години вже думаєш, який він гарний.

— Неправда, — сказала Ельза.

— Скажеш, він тобі не подобається? Усі збирали хмиз, а ти збирала кульбаби та сплела вінок. Думаєш, я не знаю, для кого? Чого ж не подарувала?

Ельза зітхнула.

— Якщо я запропоную, все одно він не одружиться зі мною. Він, мабуть, думає, що я ще маленька.

— Ти і є маленька, — сказала Акха з усмішкою.

Вона звичним рухом торкнулася голови, ніби хотіла поправити зачіску, але з жалем згадала, що волосся у неї немає, і з заздрістю подивилася на товсту довгу косу темноволосої арпійки Мії.

— А Мія весь час згадує свою тітку Одру, яка вбила її матір і сестер, — продовжила вона. — Колись вона повернеться та помститься.

— А про що думає Еламір? — запитала Ельза. — Його щось турбує. Він завжди був такий сміливий. Нічого не боявся ні на кораблі, ні в клітці. Чому він став таким задумливим?

Акха уважно подивилася на Еламіра. Він помітив її погляд, кидаючи гілки в багаття, та невдоволено випалив:

— Чого тобі?

— Ти ж знаєш, що я не відповім. Навіщо запитуєш? — запитала Акха та знову повернулася до Ельзи. — Еламір пообіцяв Леманові, що сьогодні не буде дощу, а сам пів години чує грім, і на нього вже впало дві краплі. Він не сказав ерлу всю правду. Набрехав йому, що пророкує на тисячу років вперед, тепер мучиться.

Ельза крадькома глянула на Лемана та знову прошепотіла:

— Акха, якщо ти знаєш, про що ми думаємо, чому перестала чути його? Може, ти чуєш, просто не хочеш казати?

— Щось змінилось. Він не такий простий, як здається. Він ховає думки. Так могла робити тільки та людина…

— Яка людина? — насторожено спитала Ельза.

Акха відмахнулася.

— Не бери в голову. Я відчуваю, ти починаєш боятися, але не варто: тут немає злих людей. Якщо вони з'являться, я почую.

— Я теж читаю книги, — відволікла Ельза Лемана.

Він, продовжуючи думати про щось своє, підняв голову і невпевнено запитав:

— Що?

— Спершу я прочитала всі книги, які були в нас удома, — з викликом сказала Ельза. — Потім я почала ходити до бібліотеки старого Рурка. Я допомагала йому перекладати манускрипти Підземного міста, і за це він давав мені читати. Я прочитала десять тисяч книг. Я знаю, як Сігур плив Синьою річкою, зустрів королеву квітів, і в них народилися діти-зірки. Я читала про те, як Улухан полюбив дружину свого друга, біг з нею в Чорний ліс, і їх зачарували чорні птахи зради, але друг вибачив їх і розчарував. Ще я читала про те, як залишений без спадщини Маїк покохав королеву. Але він не знав, що вона королева. Думав, що вона жебрачка, і хотів її врятувати. Я читала про розпусницю Каріну та сто її коханців. Вона всіх отруїла, а сотого не змогла, бо закохалася…

— Зрозуміло, — позіхаючи, промовив ерл. — Як можна забивати голову дитини таким сміттям? А щось не про кохання, щось розумне не траплялося?

— Я читала про владику далекої країни, якому наснилася прекрасна Атільда. Він завоював весь світ, поки шукав її. Він убив дракона та підземного ведмедя Асарапша. Я знаю, як можна вбити дракона за допомогою замовленої цибулі та золотої стріли.

— Нецікаво, — похитав Леман головою. — З останнього дракона я саме вчора зварив суп. Знаєш, я б цього твого старого бібліотекаря підняв на вершину Емареста та посадив на ланцюг. Там він би зрозумів, наскільки небезпечним буває вітер.

— Який вітер?

— Вітер, який з'являється в головах маленьких дівчаток від таких книг.

Ельза образилася. Вона відвернулась від багаття, щоб ніхто не бачив, як по її щоках потекли сльози.

Ерлу стало ніяково. Він не терпів жіночих сліз, а дівчачих поготів. Він уже подумував перепросити, але так, щоб це виглядало не як вибачення, а як доказ його правоти, від якого всім маленьким дівчаткам одразу стане весело. Завдання непросте, а тут його ще відволік Паттан.

— Ерле Лемане. Ви теж вважаєте, що війна з путіноїдами примирить між собою народи П'ятигір'я?

— Що означає “теж”? — не відриваючи погляду від дівчинки, що плаче, запитав ерл. — Так ніхто не може вважати. Жодна війна нас не примирить.

— Кажуть, що якщо ми не нападемо на них, то вони нападуть на нас.

— Це не так! — глянувши на нього, сердито сказав Леман. — Хто розпускає ці чутки про війну з Путіностаном? Нехай воюють ті, кому вона потрібна. Нам не потрібна війна й годі говорити про неї. Лікар з Талії так боявся старості, що вирішив отруїтися в молодості. Тритон не прокинеться, якщо ви не будете на кожному кутку кричати його ім'я.

— Не ображайтеся, ерле Лемане, — вставив своє слово Мальвін, — але зараз усі говорять про війну. Те, що чинить Путіностан, вже немає сил терпіти. Вони моляться морським богам, яких немає, і святий Габріел довів це. Вони зібрали відьом з усіх світів, а ті налаштовують проти нас темних духів Адоса. Їхні шпигуни приїжджають до нас під виглядом купців і заражають наших овець падучою хворобою. Бджоли перевелися від волохатого кліща. А у нас волохатого кліща зроду не було. На стінах їхніх будинків написано: “Росичі — наша земля!” Розповідають, як вони притягли на площу хлопчика з Чорних земель і вбили його, а потім приїхав владика Путіностану Анулай і на очах у всіх з'їв його серце. Вони ненавидять нас і заслуговують на смерть!

— Святий Габріел, кажеш? — процідив крізь зуби Леман.

— Так, — збуджено сказав Мальвін. — І Анулай не справжній владика. Духовні батьки дізналися, що калганські відьми підмінили його в дитинстві. Я теж спочатку в це не вірив. Але про це говорять усі, і я зрозумів, що безглуздо сумніватися. А ще торговець шовком з Нового міста бачив у нього хвіст. Вогняний хвіст із шипами. А торговець цей, кажуть, дуже чесний і брехати не стане... Має трьох дітей... Молодша донька їздить на поні, — сказав він, додаючи реалістичності образу чесного торговця.

Леман ледве дослухав його. Все в ньому закипало від злості.

— Хвоста в Анулая немає, — відповів він. — І війни не буде.

Ерл знову глянув на Ельзу та примирливим тоном запитав:

— Ти що, образилася?

Ельза вже не плакала, але образа повернулася разом з увагою ерла, і вона, демонстративно хлюпнувши носом, відвернулася вбік.

— Дурні книги ви читаєте, — сказав він Ельзі. — Ось і виростають з розумних гарненьких діточок дурні лисі дядьки, — він показав поглядом на вояків, що сиділи біля багаття. — Ну ці ніяких не читали, тому ще не так зіпсовані. А ось їхні духовні отці, на кшталт святого Габріела, багато всякої каламуті нахапалися. Читали там щось, самі нічого не зрозуміли, зате вчать.

— З мене нерозумний дядько не виросте, — огризнулася Ельза. — Коли арпійський лицар Етан вибрався з небесного лабіринту, він п'ять років просив вибачення в сонцеликої

Афертики. Він теж вважав її дурненькою. Але де виявився б, якби вона не вказала йому шлях холодного дихання Амастаракша?!

— О-о-й… — втомлено видихнув Леман. — Сонцелика Афертика. У Куруані я знайшов щоденники полководця Алайза Великого. Він жив п'ять тисяч років тому. Він навчає, як брати фортеці та воювати у горах. У бібліотеці Аккропа я знайшов книги стародавніх земельників. Це дорогоцінні знання. Тепер ми сіємо та збираємо врожай, як вони. Ми навчилися зберігати зерно. Ми більше не голодуємо у роки неврожаю. Ми продаємо пшениці та ячменю більше, ніж дев'ять Світів П'ятигір'я, що залишилися, разом з Путіностаном і Світами Жовтих долин... Нам везуть руду, а ми продаємо сталь! І такої сталі немає більше ніде! Я прочитав не одну книгу, щоб скласти всі пазли цієї мозаїки. Мінойська сталь стала надбанням нашого народу. Ми будуємо кораблі, яких немає ніде! Колись на таких плавали саптійці. Вони не мали землі, але це було багате торгове плем'я. За один рік усі вони померли від жовтої лихоманки. Їх забули на тисячу років... Емістан тоді ще був хлопчиськом, — віддаючись спогадам, ерл широко посміхнувся. — Я вмовив його, і ми вирушили до Мертвого моря. Його батько був у гніві, за нами гналися два тижні. Голодні, але жахливо веселі були дні. Тільки за пів року ми змогли спуститися до підземних сховищ стародавнього Массаха. Історія саптійців, їх знання, схеми кораблів, мапи не зникли — все залишилося в книгах.

— Ви були друзями з володарем Емістаном? — запитав Еламір.

— Ми й зараз друзі, — відповів Леман. — Ось такі книги треба читати, — сказав він, дивлячись на Ельзу.

— А що було, коли ви повернулися? — спитала вона.

— Повернулися ми лише за рік. Обірвані, голодні, але щасливі. Нас вже не чекали, ніхто не думав, що ми виживемо. Елінор Басил, його батько, тоді був володарем Росичів. Він вважав, що я погано впливаю на сина, і поспішив відправити мене назад до Мертвого моря. Це була вже серйозна, підготовлена експедиція. Зі мною поїхав ерл Таїн і його вчена свита. Я був щасливий, але мені було шкода Емістана. Батько, звісно, його не відпустив. Я пам'ятаю, як він плакав у день мого від'їзду. Ми поклялися, що обов'язково поїдемо разом до зруйнованих міст стародавньої Ухри, але цьому не судилося збутися. Після смерті батька в Емістана з'явилося дуже багато інших турбот.

— Не буває, щоб ніхто не голодував, — думаючи про своє, сказав Еламір. — Я бачив багато світів. Різних — багатих, бідних. І у всіх головних містах було повно жебраків. На турніри збиралася знать: впливові ерли, етіони, я бачив навіть кількох владик... Вони йшли ошатними, в золотих плащах, а руків’я їхніх мечів блищали камінням, яким немає ціни. За ними йшли їхні ситі слуги. Обгороджений солдатами натовп аплодував їм, і всі тягли руки,

щоб торкнутися розшитого кольоровими блискучими нитками одягу. А поряд, за десять кроків, помирали з голоду жебраки. Вони повзали на своїх роздутих черевах, плуталися в ногах та просили хліба. Ніхто не поворухнув і пальцем, щоб допомогти їм. Щоранку десятки задубілих тіл вивозили на міський цвинтар, звалювали в купу та спалювали. Так було в Адарії, Білонемі та у путіноїдів... І у вас так само.

— У нас не так! — заперечив Мовчазний Паттан. Нарешті йому випав шанс похвалити ерла й тим самим виправити свою попередню помилку. — Багатьом не подобається, але ми годуємо наших жебраків. Ерл Леман не обманював тебе. Наш добрий ерл перерахував усіх жебраків у Росичах. Часом, здається, що про них він дбає більше, ніж про власну армію.

— Ти знову балакаєш зайве! — попередив його Мальвін.

— Я лише хотів сказати, що ерл дав їм дах, їжу та можливість чесно працювати, — раптом спітнівши, випалив Паттан. — Роботи багато, бродяг і жебраків у нас немає, — він витер піт з чола, намагаючись зрозуміти, чи залишився він у сідлі, чи вередливий кінь знову скинув його на повороті.

— Чи так? — здивувався Еламір. — А якщо я не хочу працювати?

— Тих, хто може працювати, але не хоче, ми проганяємо. Нехай їдуть помирати в Адарію чи Білонему.

Леман схвально закивав. У Паттана відлягло.

— За десять років ми зробили багато, — сказав Леман. — Наша економіка зросла вп'ятеро. Найгірше, що може бути для нас, — це війна. Вона відкине нас назад. Нам потрібен час. Треба зміцнити межі Чорних земель.

— Ви любите Росичі, — торкаючись ворсинок на голеній голові, сказала Акха.

— І ви полюбите, — сказав ерл. — Це світ рівних можливостей. Світ, у якому всі один за одного. За Росичі варто битися і навіть померти.

Воїни по одному вирушили спати до свого намету. Діти також пішли до себе. Ерл спустився до річки, вимився та, повернувшись до табору, ліг на відкритому повітрі біля багаття. Втомлений за день, він швидко заснув.

За кілька хвилин з намету видерлися брати-горяни. Вони звикли спати під чистим небом і, помітивши обігріте ерлом містечко, лягли поруч.

Потім з намету висунула свій ніс Акха. Вона подумала, що якщо брати захочуть вкрасти коня та меч, Лемана треба буде попередити. Погойдуючись на нетвердих ногах, вона попрямувала до них. Незабаром Акха притулилася до ерла з правого боку.

Посеред ночі Леман раптом відчув, що йому тісно, спробував поворухнутися, але це було не так просто. Він розплющив очі, підняв шию й побачив, що на його грудях, животі та

ногах лежать соплячі дитячі голови. Братів зрушили до країв. Зліва підпирав Еламір, на правому плечі спала Мія, прямо на ньому, тицяючись носом у його підборіддя, підривалася уві сні Ельза.

Леман знову опустив голову, хотів вибратися, але потім зазначив, що разом все-таки тепліше, і заснув швидше, ніж встиг подумати, як затекли ноги та спина.

Розділ 7

Анва — так називався Світ, з якого прийшла Ельза. Давно зник народ, який дав назву цьому Світові. І коли Ельза сказала батькові, що Анва означає "Блакитні озера", він не надав цьому значення, порахувавши її слова дитячою вигадкою. Анва — це світ пустель, мандрівних дюн, оаз і величезних западин — нескінченних неживих просторів.

Ельзі було сім років, коли прокинувся вогняний бог і почав трясти землю. Руйнувалися вдома, вежі, завалився міський мур, а біля самої Ельзи впало старе дерево та боляче хльоснуло по спині своїми гілками.

Коли люди отямилися, то не повірили своїм очам. Їхній світ більше не був пустелею: всі западини наповнилися чистою блакитною водою. Невидимі гейзери викидали її з-під землі разом з піском.

"Світ Блакитних озер" — згадав батько слова своєї маленької доньки. В Ельзи з'явився дар, якому не було пояснення. Дівчинка розуміла чужі мови, навіть мови мертвих народів, читала будь-які написи, пояснювала значення та походження слів.

У ній прокинувся нестримний потяг до знань. Батько Ельзи був особистим охоронцем владики Кегграха, і в дівчинки з'явився доступ до його бібліотеки. Але це було ніщо в порівнянні з тим, що зберігалося у підвалах у старого Рурка — головного архіваріуса Анви.

Архіваріус був нелюдимий і нікого не пускав у свою вотчину. Все своє життя він просидів у темних підвалах, перекладаючи та переписуючи старі книги. Ельзі він давав читати тільки те, що схвалював її батько. Більшість кімнат для неї залишалася під забороною. Але це тільки розпалювало цікавість дівчинки. Ельза стала приносити Рурку вино з батьківського льоху, і поки він пив його у своєму кабінеті, відкривала заборонені кімнати, хапала першу ліпшу книгу та ховала її за пазухою.

Старий швидко здогадався про її витівки й став підсовувати на чільне місце книги, що пройшли схвалення впливового батька. Незабаром Ельза зрозуміла, що старий не такий простий. Вона почала довше затримуватися в кімнаті та крім підсунутої книги прихоплювала ще парочку. Але Рурк на те й старший архіваріус, щоб знати, де що лежить. Не кажучи Ельзі ні слова, він почав вживати контрзаходи.

Ельза помітила, що на книгах більше немає пилу, і почали траплятися ті, що вона вже читала. “Він сховав від мене все найцікавіше! — подумала дівчинка. — Це початок війни!” — вирішила вона, уявляючи на собі шкіряні батьківські лати та шолом з синім чубком.

— Чому ти не можеш, як усі нормальні діти, грати собі в ляльки? — питав у неї старий. — Маленькій дівчинці не місце у темних підвалах. Подивися, як сонячно сьогодні.

— Ти просто заздриш, от і женеш мене, — заговорила з ним Ельза. — Я можу читати книжки, які не можеш прочитати навіть ти. У мене дар і він хоче, щоб я його використала.

— Зрештою, ти знайдеш книгу, яка наповнить твоє серце розпачем. Ти розчаруєшся і зненавидиш життя.

— Я читаю багато книжок, але не всі розумію. Я ще маленька й до кінця дочитую тільки ті, де є кохання. Хіба кохання може розчарувати?

— Саме кохання й розчаровує, — відповів Рурк.

На всі заборонені кімнати старий повісив замки, а наступного дня він з'явився на роботі тільки в обід: хтось повісив замок на вхідні двері його будинку, і сусіди довго мучилися, щоб його спиляти.

Рурк почав безцеремонно обшукувати Ельзу і відбирати книги щоразу, коли вона збиралася йти. Якось, прийшовши додому, він виявив, що хтось накидав йому у відчинене вікно десяток в'юнів. Їх зібрали, але слизькі тварюки снилися йому всю ніч, і вранці Рурк прийшов із втомленими червоними очима.

Рурк не скаржився батькові Ельзи. “Це, — вирішив він, — наша особиста дуель”. З того часу старий не залишав дівчинку ні на хвилину. Як тільки вона приходила, архіваріус прив'язував руку дівчинки до своєї та змушував читати поряд із собою з надією, що їй, зрештою, це набридне, і вона перестане приходити.

Якось Ельза пригостила старого напрочуд міцним вином. Архіваріуса стало хилити в сон і він пішов додому раніше, ніж звичайно. Спав як убитий, а коли прокинувся, то побачив поряд зі своїм ліжком корову, що жувала його простирадла. Рука Рурка була прикута до коров'ячої ноги ланцюгом і йому довелося вести неслухняну тварину на кузню через все місто.

Син коваля проговорився, що до нього приходили з пропозицією закувати Рурка, але він відмовився, бо не хоче неприємностей. Але хто приходив, він не розповів, оскільки неприємності можуть виникнути також з того боку.

Старий здався. Тепер Ельза могла приходити, коли захоче, і читати, що захоче, але в його присутності.

Залишилися ще одні замкнені таємні двері в далекій, погано освітленій частині підвалу, але до штурму цієї фортеці Ельза вирішила приступити пізніше.

Ельза не помітила, коли дорослі почали говорити про війну. Це слово вона чула все частіше, але до кінця не розуміла його страшного значення.

Просто батько місяцями не з'являвся вдома. Ельза сумувала, але це було не так страшно, з якими обличчями це слово вимовляли всі довкола. “Якщо це війна, якщо вона така, то це ще можна пережити”, — думала дівчинка. Але так вважала недовго.

Війна прийшла до неї — справжня, страшна, кривава. Вона прийшла з голодом, плачем скорботних матерів і стогонами поранених солдатів, що наповнили вулиці. Солдати були в кожному будинку, вони були в палаці у Кіграха, лежали під деревами в садах Альміри та просто на дорозі під палючим промінням сонця.

Коли Ельза бачила свого батька востаннє, вона не впізнала його. Міцний і завжди життєрадісний, він повернувся зневіреним, сильно схудлим і похмурим.

Того ранку її розбудив зляканий голос матері. Він долинав з вулиці з відкритого вікна. Біла ажурна фіранка гойдалася від поривів вітру, але, здавалося, здригалася від її слів.

— Не може бути! Не може бути, щоб більше нічого не можна було зробити! — казала мати. — Хай воюють гвардійці Кіграха. Досить цим хвалькам пиячити, приставати до дівок і битися на турнірах тупими списами. Хай ідуть воювати! Зберіть поранених, роздайте зброю майстровим, слугам, кличте старих. Ці крикуни багато вихвалялися минулими перемогами, вони підбили молодь на війну, от нехай тепер повоюють!

— Все скінчено, — почула Ельза тихий голос батька.

— Нічого не скінчено! — кричала мати. — Якщо ти не можеш битися як чоловік, тоді я робитиму це за тебе! Два роки ви спостерігали за путіноїдами з гір або ховалися за дюнами. “Скоро, скоро!” — обіцяв ти. Ми зарізали всю худобу, віддали два врожаї, все золото, всі коштовності. Все пішло на вашу прокляту війну! Вдома не залишилося навіть посуду. Все витратили на своїх ненажерливих солдатів і найманців, а тепер притяглися, підібгавши хвости, щоб сказати: “Все скінчено!” Це за всі наші страждання?! Твої доньки одягнені як жебрачки. Подивися, як зносилися мої сукні!

— Ти не розумієш, — видихнув батько.

— Чого я не розумію? Згадай, яка я була! Ви зробили зі своїх дружин бабусь. Подивися, в чому я ходжу!

— Сукні... — тихо, очужіло промовив батько. — Мій червоний плащ став чорним від запеклої крові. Минулого ранку Кіграх помер на моїх руках. Довга, болісна смерть. Владика стогнав і плакав, як перелякана дитина. Він не розумів, що каже. Я боявся, що таким його побачать піддані, і вже сам хотів йому смерті.

— Як помер? — злякалася мати.

— Охоронців, гвардійців путіноїди вирізали ще тиждень тому. Ми відступали через перешийок у Сухих скель і раптом їхня атака... Це було так несподівано... Кінноті ніде було розвернутися. Нас розкололи на частини, замкнули в горах і перебили по черзі... Тиждень без їжі та води. Боягузи… Як соромно, як безславно… У нас більше немає армії, у нас більше немає владики... І нашого Світу більше немає…

Підійшовши до вікна, Ельза побачила батька: він сидів на ґанку на сходах і, знявши з голови шолом, постукував ним по кованих поручнях. Потім, ніби схаменувшись, відкинув його вбік.

— І що далі? — крізь сльози спитала мати.

Вона була за крок від батька. Він простягнув до неї руку, але мати відштовхнула її.

— Що далі?! — повторила вона.

Батько відвернув обличчя та раптом побачив Ельзу. Він розгублено посміхнувся дочці, спробував махнути рукою, але кисть знесилено впала на коліна. Батько опустив голову та заплакав.

Тікати було нікуди. Путіноїди йшли до міста через сади вздовж озер, спускалися з гір і перетинали родючі поля Леріха. Знать, ремісники та дрібні торговці віддалися на ласку переможців. Батько та з ним ще три військові радники Кіграха зняли лати, кинули мечі й, переодягнувшись в одяг своїх слуг, вирішили сховатися в горах.

До вечора путіноїди увійшли до міста. Гори освітилися вогненною загравою. Води Блакитних озер горіли несамовитим полум'ям, відбивали вежі, що палали, будинки та дерева біля зруйнованих міських стін.

Озвірілі, втомлені від довгої війни солдати вривалися в багаті будинки, вбивали господарів, їхніх дітей та слуг. За першу ніч вирізали половину городян.

Усім, хто ховав у себе представників знаті, наближених Кіграха та членів їхніх сімей, загрожувала негайна смерть. Обшукувалися горища, підвали та сараї.

Ранок почався з показової страти. На міській площі рубали голови слугам, які приховували своїх господарів. За кожного винного з натовпу зігнаних городян витягували п'ятьох і страчували.

Матері Ельзи та її сестрам було чого побоюватися. Повалений владика був їм хоч і далеким, але кровним родичем. П'ять днів Ельза, її мати та молодша сестра ховалися в сараї у коваля, троюрідного брата батька. П'ять днів страху та сліз. Коваль дуже боявся, що його запідозрять, і за весь час, який вони були в нього, жодного разу не відвідав.

Їжа закінчилася другого дня, вода — на четвертий.

Майже добу безперервно коваль підковував ромульських коней. Дома з'являвся на пару годин, щоб виспатися, але у нього не виходило. Ельза чула, як він лається зі своєю дружиною. Худа, з синьою шкірою та глибоко посадженими очима тітка й раніше не подобалася Ельзі, а тепер від одного тільки її голосу дівчинку починало трясти. Хазяйка вимагала від чоловіка, щоб він прогнав свою родичку. Казала, що в них самих діти.

Наголошувала на тому, що батько Ельзи ніколи не допомагав їм грошима, а мати Ельзи ніколи не кликала їх у гості, гидувала її випічкою та хлібом і багато ще чого…

На п'яту ніч біля сараю з'явилися солдати.

Жінку та дітей схопили й одразу повели на площу, але Ельза вирвалася. Вона змогла пролізти у вузьку щілину між будинками та втекти.

Довго ще вона відчувала за собою гонитву. Солдати мчали за нею, важко дихаючи, брязкаючи об стіни сталлю своїх сокир та мечів, шелестячи кольчугою.

Ельза спеціально вибирала найвужчі проходи, тому солдатам доводилося оббігати щільно притиснуті один до одного будинки. Один з переслідувачів, скинувши на ходу лати з пресованої шкіри, ризикнув полізти за нею та застряг. Він хотів дістати Ельзу клинком, але тільки подряпав їй плече. Зі злістю він метнув легкий, гострий як бритва, меч услід утікачці, але не влучив: низька балка над головою Ельзи врятувала її.

— Я застряг, витягайте мене! — почав кликати він на допомогу, але ніхто не почув. Ніхто, крім Ельзи. Вона ще могла вискочити на іншу вулицю й пірнути в таку ж щілину, але раптом зупинилася.

Солдат хрипів і лаявся. Озиратись до нього було страшно, але Ельза ніколи не змінювала своїх рішень, а рішення вже було прийняте.

— А! Йди сюди! Дрібна погань! Попалася! — закричав солдат, коли знову побачив у прорізі дитячий силует. — Вона тут! Вона тут! Не підеш! Попалася, мерзота! — радів він, простягаючи до неї вільну руку.

Раптом щось бризнуло йому в очі. Солдат скрикнув, підніс до свого обличчя руку та несамовито завив. На руці не було пальців. Ельза відрубала їх його власним клинком. За лічені секунди вона порубала всю його руку.

Було темно, до того ж Ельза заплющила очі й зовсім не бачила, куди б'є. Клинок підіймався й опускався знову та знову. Від чужого шаленого крику в дівчинки заклало вуха. Вона продовжувала рубати, навіть коли ворог затих і перестав пручатися.

Коли Ельза зрозуміла, що він мертвий, то, не роздумуючи, схопилася за його слизьку від крові шию та, упираючись ногою у шкіряний ремінь на поясі, перелізла через нього у зворотний бік.

Вона ще довго бігла не озираючись, майже не бачачи дороги, збиваючи ноги та обдираючи руки об шорсткі стіни вузьких підворіть. Потім сховалася за криницею та довго не могла перепочити. Ельза раптом зрозуміла, що не знає, куди йти далі. Місто стало чужим. Хто прихистить її ? Кому можна довіритись, якщо навіть ті, кого вони вважали своїми друзями, так підло з ними вчинили?!

Ельза намагалася змусити себе перестати плакати, але це було не так просто. Достатньо було їй згадати про маму з сестрами, як сльози самі текли з очей.

“Припини! Досить! — казала вона собі. — Ельза, в тебе мало часу. Незабаром стане світло й тебе відразу спіймають. Придумай! Швидше придумай, куди йти! Хто не зрадить?” Вона уявляла рідню, знайомих, сусідів і скрізь їй ввижалася зрада. Тепер кожен сам за себе — згадала вона слова коваля.

“Можна було б піти до Рурка, — прикидала вона. — Але ж ми з ним вороги”, — згадала Ельза з жалем, але раптом подумала, як недоречно та дріб'язково тепер згадувати про їхню дурну ворожнечу. Старий, не раз скривджений архіваріус виявився єдиним, кому вона могла довіритися.

Навколо бродили патрулі. Ельзі доводилося бути дуже обережною, щоб не потрапити їм на очі. Вдома Рурка не виявилося. Майже зневірившись і розуміючи, що шанси на порятунок зменшуються з кожною секундою, вона вирушила до бібліотеки.

На півдорозі Ельзу гукнули. Знову довелося тікати, але тепер це було не так просто — вслід за нею пустили собак. У цьому районі жила знать. Тут не було вузьких вуличок і темних підворіть, в яких можна сховатися.

Все тіло почало бити тремтіння, серце, здавалося, готове вистрибнути з грудей. Собаки були все ближче, вона вже чула не тільки гавкіт, а й дихання тієї, що вирвалася вперед інших. Якоїсь миті Ельза зрозуміла, що їй вже не відірватися. Вона озирнулася, ніби хотіла подивитися в очі самої смерті, але відразу спіткнулася об бордюр і впала спиною на вимощену бруківкою дорогу.

Величезний, більше схожий на тигрицю, ніж собаку, пес в останньому стрибку відірвав лапи від землі. Ельза не заплющувала очі, але раптом стало темно. Щось чи хтось з'явився між нею та кровожерним звіром і відкинув його убік. Собака, жалібно заскигливши, пролетіла повз нього, покотилася стрімголов і чомусь затихла.

Наближалися ще два пси, і чорна тінь ступила їм назустріч. Ельза подумала про чорний дух Світу проклятих, але все ще сподівалася, що це не дух, а людина. Просто дуже велика та сильна людина. Вона не бачила обличчя, але розгледіла міцну чоловічу постать: довгий чорний плащ, великі руки та величезний дворучний меч, відведений убік для удару.

Це був її шанс врятуватися. Не чекаючи розв'язки, дівчинка кинулася геть, сподіваючись скоріше сховатися в лабіринтах міських вулиць.

Позаду завищали та затихли собаки — Чорна людина розправилася з ними. Дівчинка обігнула ще кілька будинків і знову впала: від втоми ноги погано слухалися.

Як за помахом чарівної палички, як у страшній казці, з-за хмар виглянув місяць. Біглянка озирнулася на всі боки й раптом зрозуміла, що не може дихати: ліворуч та праворуч від неї штабелями лежали тіла страчених вранці городян.

Мостовою лунко лунали чиїсь неквапливі кроки. Ельза відповзла й сховалася за тілом обезголовленого воїна. Місяць на секунду зник, а коли з'явився знову, то висвітлив знайомий силует, що схилився над мертвими тілами.

“Він хоче запам'ятати їх, щоб потім впізнати у світі мертвих, назвати місце смерті та зробити своїми рабами”, — вирішила вона.

Ельзі здавалося, вона відчуває зло, що виходило з нього.

“Чорна людина врятувала мені життя, — думала вона, — але якщо вона служить демону затемнення, про якого розповідала мама, то за цю послугу вона вимагатиме мою душу”.

Людина-примара повільно рухалася в її бік. Під каптуром Ельза не бачила його обличчя. І чим ближче він підходив, тим більше дівчинка запевнялася, що обличчя в нього зовсім немає.

Він подивився прямо на неї, коли з темряви почувся крик:

— Відьма! Дівчисько вбило наших собак!

— Вона не могла далеко піти! Вона ховається серед мертвих! Перевірте цих! І тих, за будинком!

Привид озирнувся в їхній бік, неквапливо ступив у тінь і ніби розчинився в темряві. Якраз вчасно: ще кілька секунд — і солдати схопили б дівчинку.

— Он вона!

— Он вона! — кричали вони, коли Ельза схопилася та, перестрибуючи через небіжчиків, метнулася до кущів ліщини, де починався великий горіховий парк.

Ельзі не довелося стукати у великі дубові двері бібліотеки. Старий архіваріус давно почув шум з вулиці й чекав її на порозі. Дівчинка застрибнула всередину та знесилено звалилася на кам'яну підлогу. Рурк поспішно зачинив двері на міцний металевий засув і, схиляючись над Ельзою, провів в'ялою рукою по білих розпатланих кучерях.

— Не можна… Не можна тут залишатися, дівчинко…

— Я втомилася, — плачучи, прошепотіла вона.

— Я знаю, знаю, маленька… Але ж ти сильна дівчинка… Ти зможеш… Треба бігти…

Він спробував її підняти, але Ельза не хотіла вставати, а його сил не вистачило навіть на те, щоб зрушити її з місця.

— Я більше не можу… Не можу! Вони всіх убили... Маму, сестру... Усіх убили...

— Я знаю, — сумно видихнув старий. — Тобі треба тікати, Ельзо. Ти зможеш вибратися звідси. Ти впораєшся. Ти житимеш, тільки треба бігти, чуєш, треба бігти…

— Я намагалася… Я не можу… І я не хочу…

У двері забарабанили одразу в кілька рук та ніг.

— Відкривай!

— Відкривай! — вимогливо закричали зовні.

— Смерть чекає на псів Кіграха, їхніх дітей і всіх, хто їм допомагає!

— Відчиняйте, якщо хочете жити!

Ельза спробувала підвестися. Рурк обхопив її груди, допоміг стати на коліна, а потім на ноги.

— Двері вони не зламають, але легко заберуться через вікна, — сказав він. — Пам'ятаєш таємні двері за шафою у темному залі? Не дивися на мене так. Я знаю, ти намагалася їх відкрити.

Ельза, опустивши погляд, винувато затрясла головою.

— Пам'ятаєш легенду про закохану смерть? Не відпирайся, я не лаятиму тебе. Пам'ятаєш, де лежить книжка?

— Я тільки дві сторінки прочитала, — схлипнула Ельза.

— А казала, що не чіпала, — усміхнувся старий. — Просто над нею “Книга мертвих і живих трав”. Запам'ятала? У тій, що ліворуч від неї, ключ від дверей...

— Тягніть сходи сюди! — закричали на вулиці. Через кілька секунд велике вікно ліворуч від дверей було розбите, голова в шоломі почала проникати всередину.

— Біжи! — крикнув старий, вклав у руку дівчинки кресало й підштовхнув у спину. Ельза добігла до коридору, що веде до підвалу, й зупинилася.

— Ти казав, що відкриєш мені цю кімнату, тільки якщо я слухатимуся, — сказала вона сумно.

— Це не кімната! — відповів він і посміхнувся. — Я тебе обдурив. Це таємний вихід з архіву. Ти вийдеш прямо на берег озера.

— А далі?!

— Доля підкаже.

— Пробач мені, Рурк, — сказала вона.

Архіваріус махнув їй на прощання.

Розділ 8

Вона спустилася в підвал, насамперед зняла зі стіни смолоскип і запалила його. Старий, глянувши на дівчинку востаннє, зачинив двері й повісив зверху масивний іржавий замок.

Ельза швидко знайшла ключ, легко відчинила двері, але закрити знову не вдалося. Масивна засувка була надто важка для ослаблених рук втікачки. Вовтузитися з нею часу не було. Переслідувачі були вже всередині бібліотеки. Ельза чула нецензурну лайку солдатів і войовничі крики старого. Рурк раптом скрикнув і затих. Тільки зараз утікачка зрозуміла, як необачно вчинила, привівши сюди вбивць.

“Чому я вирішила, що вони його не зачеплять?” — дорікнула вона собі.

Але тепер думати про це було пізно: солдати почали збивати замок — останню перешкоду, яка відокремлювала їх від Ельзи.

Старий архіваріус давно не ходив таємним тунелем і забув, що через сто метрів він роздвоюється, і лише один шлях веде на волю, а інший закінчується глухим кутом.

Ельза не затрималася біля роздоріжжя. Вона була впевнена, що обидва коридори виведуть нагору, й сміливо пішла вправо. Чомусь стала рахувати кроки та на п'ятдесятому її раптом охопив сумнів. Вона більше не відчувала протягу: полум'я смолоскипа горіло рівно та коливалося тільки від її дихання.

Дівчинка озирнулася й побачила свої сліди на кам'яній запиленій підлозі. Вирішила, що ще встигне повернутися, але луна раптом донесла нервові чоловічі голоси, скрегіт металу та тупіт кроків, що наближалися. Солдати були тут. Вибору більше не залишалося — тільки йти вперед.

Вона намагалася рухатися тихо та якнайшвидше, але шум посилювався, мова ставала виразнішою. Вона вже могла розібрати деякі слова.

Смолоскип почав гаснути, але попереду Ельза побачила щось біле. Окрилена надією, вона додала крок, але несподівано для самої себе скрикнула й випустила вогонь.

“Тупик!” — наче вирок, промайнуло у неї в голові. Дівчинка витягла руку та торкнулася холодної, побіленої вапном стіни.

— Вона пішла сюди, — почула дівчинка чи попереду, чи позаду себе. Впавши на коліна та притулившись щокою до зрадливої стіни, вона тихо, приречено заплакала.

— Так, ось її сліди.

— Ахлі, не ходи туди, повернися!

— Ось же її сліди.

— Може, ці нори поєднуються далі? Відьма може пройти по колу та вийти у нас за спиною.

— Гей, хто там? Хто тут? Стій! Стій!

Страшний, несамовитий крик у пошуках виходу понісся тунелем. Пролунав брязкіт металу, застогнав, забулькав, захрипів невидимий підземний звір.

— Сюди! Сюди! — закричав хтось відчайдушно.

— Допоможіть!

“Асарапш, — прошепотіла Ельза тремтячими солоними губами. — Підземний ведмідь прийшов за ними та за мною. Ніхто не врятується…”

Раптом стало тихо — так тихо, що Ельза чула, як шипить факел, що тліє, коли на нього капають її сльози. Ельза боялася темряви — про це знали всі домашні. Ночами в кімнаті завжди горіли свічки, і стара нянька на її прохання стежила, щоб до світанку вони не гасли.

Ще в п'ять років вона прочитала казку про старого, який дивився з темряви, змушував часто-часто битися дитячі серця, крадучи роки їхнього життя, щоб продовжити своє. У тій казці старого вбив шляхетний томен Лірік, але в цьому Ельза дуже сумнівалася. Щоразу перед сном їй здавалося, що біле зморшкувате обличчя з чорними дірками замість очей схилялося над нею.

Ельза згадала про старого та крізь сльози посміхнулася сама собі. Те, що відбувалося з нею зараз, було страшніше, набагато страшніше немічного та, можливо, не такого вже й злого духу.

Стало так темно, що вона не побачила своїх рук. Здавалося, хтось дихнув в обличчя, але розумна дівчинка здогадалася, що це тепло від ще не охололого смолоскипа. А потім почулися кроки — важкі, впевнені та трохи скрипучі. Протяжно дзенькнув метал, донісся шелест плаща.

“Залишився тільки один, — зрозуміла Ельза, — і він не з тих солдатів, які гналися за мною. Ті гриміли шпорами, бігли швидко та…”

Вона раптом згадала обезголовлених людей, повний місяць і чорну примару, що схилилася над задубілим трупом.

“Не може бути! Тільки не це!”

Але не встигла схаменутися, як він з'явився з темряви — великий, безликий, похмурий. У руці мерехтів смолоскип, висвітлюючи темний силует, закривавлений меч і блискучі рукавички з обрубаною на пальці шкірою.

Примара йшла на Ельзу, і світло від смолоскипа ставало все яскравішим. Незабаром вогонь знайшов її, і посланець темряви зупинився.

Якийсь час вони мовчки розглядали одне одного. Підсвічуючи собі, привид опустив смолоскип, і Ельза скрикнула, коли побачила те, що ховалося під тінню глибокого каптура. Але крик її був скоріше від подиву та обірвався, тільки-но почався.

Все-таки це була людина. Обличчя його було сердитим, недовірливим і навіть злим, але це було обличчя, а не мертва примарна порожнеча.

— Тебе звуть Ельза? — спитав він з інтонацією людини, яка знає відповідь на своє запитання.

Ельза подивилася на нього знизу вгору, схлипнула та, витираючи сльози з щік, кілька разів кивнула.

— Твій батько — Тагран, військовий радник та особистий охоронець владики Кіграха?

Ельза ледь помітно кивнула ще кілька разів.

— Ти народилася вісім років тому першої ночі зими у світлі живої комети. Так?

Мама розповідала їй щось про ніч падіння зірок, але тієї ночі народилося багато дітей, і ніхто з близьких, навіть старий Рурк, не надавав цьому великого значення.

Ельза знизала плечима та на знак згоди ще раз невпевнено хитнула головою.

Чоловік у плащі розгонистим рухом засунув свій меч у величезні піхви, що діставали майже до самої землі, підійшов до Ельзи та простяг широку, обтягнуту шкіряною рукавичкою руку.

— Ельза зі світу Блакитних озер, донька Таграна, народжена у світлі живої комети, ти підеш зі мною.

Дівчинку зустріла довга дорога. Була пустеля, нескінченні поля та приховані гігантськими деревами пагорби.

Вони їхали возом, запряженим двома кістлявими селянськими конячками. Коли проїжджали ромулські пости, Ельза ховалася за мішками наприкінці воза. Їх ніколи не обшукували. Людина, яка врятувала її, простягала солдатам якийсь сувій, відкидала плащ і, закочуючи рукав, показувала мітку на своєму плечі. Цей жест мав якусь магічну властивість: їх пропускали одразу, не ставлячи зайвих питань.

Ім'я свого рятівника, хто він і куди везе її, Ельза так і не дізналася. Відтоді як взяла його за руку й пішла поряд, він не сказав жодного слова.

Світ Ельзи залишився позаду. Розтанули ромульські гори та ентайські рівнини, під скрип коліс співали рідкісні птахи в кашнійських лісах і стогнали раби, тягнучи через болота колоди на аміранські корабельні.

З'являлися та зникали нові світи. Їх зупиняли ще багато разів і завжди це закінчувалося однаково. Ельза не переставала дивуватися: ніхто не смів затримувати їх чарівну скрипучий візок.

Вони їхали так довго, що Ельза не раз встигла поплакати про втрату близьких і навіть трохи заспокоїтися, трохи забувши про пережите горе. Довго мовчати вона не звикла й щовечора, сидячи біля вогнища, розповідала своєму супутнику якусь довгу, страшну, як їй здавалося, казку.

Спочатку він ставився з підозрою до цієї її забаганки, але згодом звик і навіть чекав вечора, щоб лягти на солому та, розглядаючи полум'я, вислухати чергову наївну та сентиментальну історію. Іноді її розповідь переривалася різким заячим вереском. Ельза завжди здригалася й по-справжньому засмучувалася через загибель вухатого. Але це означало, що вони обідатимуть. Заячі пастки спрацьовували не щоночі. Іноді весь тиждень вони їли тільки сушену солонину та розпарений кінський овес.

Через два тижні шляху Ельза перестала ховатися за мішками та вперше побачила знак на плечі свого супутника. Не вогняні мечі, не роззявлена левова паща, навіть не ведмежа лапа, як було у батька, а всього лише соняшник. Це дуже розчарувало дівчинку.

“Мене викрав орден якихось диких фермерів, — подумала вона. — Цього ще не вистачало. Мене везуть, щоб принести в жертву якомусь духу бобового врожаю”.

— А що означає соняшник? — спитала вона, але, як завжди, нічого не почула у відповідь. — Соняшник нічого доброго позначати не може. Це знак якогось ордену, але це не давній орден, — розмірковувала вона вголос. — Якби він був давнім, я б про нього читала. Даремно ти вибрав соняшник. Ось я читала про касонів — вони таврували себе тризубцями. Вони могли змусити будь-якого владику розпочати війну, наказували наступати чи здаватися, могли посадити на трон томена з чужого світу, а потім змусити злізти з нього. У них було багато влади в західних землях ... А ще були снови. Вони придумали закон для піратів Безкрайнього моря, і йому підкорялися всі. Пірати віддавали їм частину видобутку, а снови вирішували всі їхні суперечки та карали відступників… А ще раніше жили піапи. Вони були злими, а на їхніх плечах аж до кісток були випалені черепи. Піапи також жили на заході. Вони стежили за чистотою крові, вбивали інородців та арудеїв, які розселилися по їхніх містах та ховалися серед місцевих. Західні владики століттями таємно платили піапам за їхню чорну роботу ... А що робите ви? Спалюєте пшеницю та садите скрізь соняшники? Бажаєте, щоб земля стала жовтою як сонце? Що ви робите? Навіщо я вам? Вся справа у

світлому волоссі? Ви робите зі світловолосих дівчат добрива для своїх жовтих полів? А може так, — продовжувала міркувати Ельза, — соняшники крадуть світло та по корінням передають тепло в темний світ, щоб не замерзли дракони. Якщо ви слуги темряви, тоді треба було випалити на плечі драконову голову — і вас би всі боялися. Але я не думаю, що ти служиш пітьмі. Слуги темряви не їдять кроликів. Якби ти їв щось велике та сире, тоді так… Але якщо все ж ти знаєшся з темними духами, попроси в них оленя чи зубра… Хоча ні, зубр — це занадто. Кажуть, той, хто вб'є зубра, у наступному житті сам стане зубром. Так писали стародавні тикаси. Вони говорили, що у світлі сонця все справедливо. І не страшно, якщо ти когось зарубаєш сокирою, бо в іншому житті тебе теж зарубають сокирою. І не треба намагатися жити чесно чи нечесно. Духи все одно зроблять так, як треба їм. І якщо ти підстрелив качку — не вихваляйся, а якщо схибив — не виправдуйся й не вибачайся. Нам лише здається, що маємо владу над своїми вчинками. Ми думаємо, що живемо по совісті або чинимо несправедливо, але насправді просто крокуємо протоптаною стежиною. Ми всього лише робимо те, що призначено.

На це мовчазний супутник Ельзи посміхнувся, похитав головою та, як завжди, нічого не відповів. Дівчинка казала те, що колись прочитала. “Вона ще занадто мала, щоб серйозно думати про такі речі, — міркував він, — і ще не раз запитає себе, як же чинити самій: веслувати до берега або віддатися на милість течії”.

Були сутінки. Вітер гнав у їх бік хмари, а за хмарами слід у слід поспішала ніч, як мисливський пес біжить за стомленим гонитвою вершником. Багаття розгорілося. Втомлені подорожні сиділи один навпроти одного, розглядаючи язики полум'я.

Ельза на мить замовкла, намагаючись згадати, з чого почала. Подумала про їжу та згадала.

— Знаєш, оленя теж не проси, — сказала вона. — Вони гарні, шкода їх, та й все одно ти промахнешся. Як тоді на річці, пам'ятаєш? Хотів убити бобра, а потім довелося пливти по стріли на інший берег. І з п'яти знайшов лише три. Попроси краще в них вівса — коням їсти вже нема чого. Вони, бідненькі, так втомлюються за весь день.

Ельза подивилася на прив'язаних до кущів коней і поправила гілкою палиці в багатті.

— Колись люди та коні були друзями, але ця дружба принесла їм лише горе. Якось з неба в море стали падати величезні камені: великі, як сонце, тільки чорні. І море вийшло з берегів. Люди вирішили піднятися в гори. Вони почали збирати свої житла у великі вози. Вони догори їх набили мечами, килимами, свинями, ковадлами та рибальськими сітками, а зверху посадили своїх дітей. Ніхто не зміг зрушити свій віз з місця. Тоді люди попросили своїх друзів коней: “Відвезіть нас зовсім недалеко, он до того гірського уступу. А за це ми віддамо вам свої крила”. “Нам не потрібні крила, — відповіли коні, — віддайте їх птахам. Ми

відвеземо вас, тільки пообіцяйте, що розпряжете нас потім". Люди пообіцяли, і коні їх відвезли. А потім вода піднялася ще, і вони знову попросили коней: "Відвезіть нас ще вище, а за це ми віддамо вам свою красу". "Віддайте красу квітам, — відповіли коні, — а ми відведемо вас за так. Тільки пообіцяйте, що потім розпряжете нас". Люди пообіцяли, і коні знову допомогли їм. І знову піднялася вода. І знову люди просили коней. Свою силу люди віддали левам, безстрашність віддали драконам, а зіркам дісталося їхнє щастя. До вершини залишилося як палицею кинути. Море насувалося, а в людей більше нічого не залишилося. "Кидайте свої пожитки та йдіть пішки!" — сказали коні. "У нас ще залишилася наша совість, — відповіли люди, — візьміть її". А коні подумали: "Совість — це добре". І взяли собі їхню совість. Коли люди опинилися на вершині, море відступило. Але люди не відпустили коней, бо совісті більше не мали. За свої мечі, за килими та за їжу вони заплатили величезну ціну. Коні були добрі та наївні — втратили свободу. Люди за свою жадібність віддали все.

І були ще вечори, тріщали гілки в багатті, а Ельза все розповідала про бідняків, на яких впало багатство. Вона з захопленням розповідала про закоханих, які заради кохання скидали богів, розповідала про те, як владики дарували золоті будинки оббреханим воїнам, а зрадників за зради карали смертю. Але ці розповіді їй самій не здавалися такими яскравими та чесними, як раніше.

"Щось трапилося зі справедливістю та благами, які вона повинна нести всім, хто в неї вірить!" — думала Ельза, згадуючи свій дім та сім'ю.

— Щастя недовговічне, — сказала вона в останній вечір, перервавши останню казку на середині. Її супутник здивовано підняв брови, але здивування швидко змінилося співчуттям. — Щастя часто обходить стороною тих, хто його по-справжньому заслуговує, — додала вона й більше не промовила жодного слова.

До обіду наступного дня вони перетнули кордон всім відомого своїми розмірами та войовничістю Путіностана, а надвечір були в Аккареї — його невеликому приморському містечку.

— Ти підеш у Росичі, тебе зустрінуть, — прощаючись, промовив її супутник вперше після місяця мовчання. — Скоро ти побачиш свою нову хату. На кораблі в тебе будуть ліжко та їжа. Помічника капітана звуть Амаді. Якщо щось знадобиться, звертайся до нього.

— А хіба ти не попливеш зі мною? — здивувалася Ельза.

Він заперечливо похитав головою.

— Соняшник теж п'є воду, але тут її дуже багато. Нам сюди не можна.

— Ти кидаєш мене.

— Снови не пустять мене. Мій чорний плащ надто помітний. У ньому мене ніколи не випускають з уваги друзі, але у ворогів теж є очі. Снови вже знають, що я тут. Адже ми не хочемо зайвої крові?

— Стародавній морський орден, який зник шість століть тому, — недовірливо промовила Ельза. — Я пам'ятаю, я читала, і старий Рурк мені розповідав. Лукаві правили П'ятигір'ям тисячу років. Вони оголосили сновів поза законом. Їх заборонили та орден розпався.

— Лукаві їх не дозволяли, щоб забороняти, — посміхнувся він. — І не забувай, П'ятигір'я більше не єдиний світ. Лукаві слабкі, вони отримали не найбільший і не найсмачніший шматок від цього пирога. Сьогодні Росичі, а не Білонема панують над Світами П'ятигір'я.

Ельза подивилася на корабель. Їй знову стало самотньо та здалося, що вона знову біжить по нескінченному чорному тунелю, а за нею, вигукуючи лайки, женуться солдати. По щоці дівчинки покотилася сльоза.

— Ти так і не скажеш мені, як тебе звуть?

— Ми не маємо імен.

— Але ж тебе якось звали в дитинстві?

Він заперечливо похитав головою, торкнувся рукою її плеча:

— Колись мене звали Атоль, але це вже нічого не означає. Прощавай, Ельзо зі Світу Блакитних озер, народжена у світлі живої комети. Не впадай у відчай. Боги благоволять тобі.

Там Ельза та її мовчазний рятівник розлучилися. Він посадив її на торговельний корабель, який прямував до Росичів.

“Господар вітру” — так називалася іменована кораблем посудина, рипуча, неповоротка, з залатаними вітрилами та прогнилими дошками на палубі. На ній Ельзі потрібно було провести ще один тиждень свого довгого, виснажливого шляху в невідомість. Втім, це було найкраще, що вирушало сьогодні в один з найбагатших світів П'ятигір'я.

Корабель відплив пізно вночі. У розпорядженні Ельзи була каюта з десятьма спальними полицями, які височіли одна над одною вздовж двох стін. Полиці складалися, і тоді на нижніх можна було сидіти. Під ранок помічник капітана привів у каюту ще двох хлопчиків.

Ельза прокинулася та довго не могла збагнути, де знаходиться. З сусідньої полиці на неї дивилися насторожені, одягнені в зимові шуби та хутряні шапки істоти.

— Ви хто? — здивовано спитала дівчинка.

— Той, що зліва, — Нірон, а цей, праворуч, — Акрон, — долинуло з боку дверей.

Ельза підняла голову та протерла очі. Перед нею стояла дівчинка, яких вона ніколи раніше не бачила. В неї були неймовірно великі чорні очі та незвичайне, кольору старої бронзи забарвлення шкіри. Вона навіть подумала, що, може, ця дівчинка хвора, але, крім кольору шкіри, ніщо не видавало її недуг. Швидше навпаки — вона виглядала міцною та впевненою у собі.

— Я Акха, — сказала гостя й, не питаючи дозволу, сіла навпроти Ельзи поряд з Акроном. — Не бійся, я нічим не хворію, — додала вона. — Так, я трохи відрізняюся від інших. Кажуть, що з таким кольором шкіри люди живуть у землях, що лежать серед Безкрайнього моря. Це дуже далеко. Так далеко, що навіть я там не бувала, — вона посміхнулася.

Ельза відповіла тим самим. Акха дійсно була вродливою та багатьом схожою на неї: і формою обличчя, і білосніжною посмішкою. І навіть волосся у неї густе та кучеряве, тільки чорне.

— А мене звуть...

— Ельза, — перебила її Акха. — Тебе звуть Ельза. Подумай про щось, — запропонувала вона.

— Про що?

— Чого тобі хочеться?

— Добре, — сказала Ельза та замислилася.

— Медового печива? — запитала Акха.

Ельза здивувалася: вона справді подумала про це.

— А я куштувала таке лише один раз, — з жалем промовила Акха. — Мені дуже сподобалося. Звідки ти? Хм… Блакитні озера, — сказала вона, спостерігаючи за реакцією співрозмовниці. — Це, мабуть, дуже гарно, але я про них ніколи не чула. Може, ти навмисно вигадуєш небилиці? Адже я все одно дізнаюся. Подумай, що тобі дорого. Про що шкодуєш?

— Про що шкодую? Навіщо тобі?

— Я можу запитати людину, вона не відповість, а я все одно дізнаюся. Ось ти не сказала, про що шкодуєш, а сама подумала, що дарма залишила маму і сестру. А тепер подумала про батька.

— Як ти це робиш? — запитала Ельза.

Акха перестала посміхатися. Вона закусила губу, роздумуючи, говорити далі чи ні.

— Той високий чоловік у чорному плащі, який проводжав тебе сьогодні, не сказав тобі всієї правди, — все-таки попередила вона.

— Що він не сказав мені?

Акха підвелася зі своєї полиці, підійшла до Ельзи та, присівши поряд, уважно зазирнула в очі.

— Він знає, що ти народжена у світлі живої комети.

— І що?

— Першого дня зими, — додала Акха та поглядом показала на братів. — Вони також. І я, можливо. Тільки на два роки раніше, на другий зорепад. І ще... Напевно, я тобі все-таки скажу. Той, хто привів тебе, щось знав про твого батька. Щось погане. Він навіть хотів щось розповісти, але передумав.

— А що саме? — запитала Ельза.

Акха знизала плечима. Ельзу така половинчаста відповідь не задовольнила. Їй здалося, що Акха щось недомовляє, і вона розлютилася.

— Його вбили?

Акха знову знизала плечима.

— Спочатку кажеш, що все знаєш, а потім виявляється, що не знаєш нічого, — випалила Ельза від образи. — Тільки хвалишся та винюхуєш. Про що думаєш, про що шкодуєш?! А сама про що шкодуєш?! — спитала вона з викликом.

Акха почухала голову.

— Волосся шкода. Воші заїли, налисо доведеться голитися.

Розділ 9

Рано на світанку Мальвін і Паттан знов вирушили на пошуки зниклих. Через кілька годин вони повернулися, ведучи за собою кульгавого коня Валарана з глибокими подряпинами на шиї та крупі.

Ерл Леман і троє воїнів, що залишилися в таборі, збиралися в дорогу. Вони складали намети та готували один з двох возів, що залишилися, для перевезення дітей. Всі діти, крім Ельзи, ще спали, тому ерл, не бажаючи їх будити, керував цим нескладним процесом напівголосно.

— Куди ви поклали хліб і сушену рибу?

— У другий візок, ерле, — відповіли йому. — І цибуля там, і боби…

— А я куди сказав?

— У другий, ерле.

— Ні, я сказав котел кинути в другу, а провіант треба покласти в першу. У першій не намокне. Ми поставимо навіс. У цьому возі путіноїди возили своїх духовних отців. Ці пухкі зніжені шарлатани починають пхикати, коли їх товсті дупи мокнуть від дощу або пітніють від сонця. І цим вони дуже схожі на тебе, Чіаре. Де дуги?

— У другій на дні. Ви ж сказали покласти…

— Ні, Чіаре, я сказав відкласти. Прибрати убік, як це робить твоя дружина з глечиком вина, коли ти п'яний тягнешся за ним через весь стіл. Діставай.

— Алесійський владика Тібус пив дуже багато вина, — сказала Ельза. Вона сиділа на гілці дерева, що схилилося до землі та, погойдуючись на ній, спостерігала за метушнею навколо возів недалеко від неї.

— Та й що? — невдоволено спитав її Чіар.

— Тібус любив вино та жорстокі жарти свого блазня. Після перемоги над урами він зібрав тисячу найвідчайдушніших п'яничок з усієї Алесії та пив з ними цілий місяць. І продовжував би, але складський доглядач оголосив, що погреби їхні порожні. І порожні давно. Вони випили все вино на двадцять кіл навколо.

Страшна жага охопила Тібуса. Він благав принести йому бодай один кубок, але ніхто не міг допомогти. Доглядач обіцяв, що вино привезуть з хвилини на хвилину, але п'янички теж мали спрагу,

і вони пограбували обоз на підході до міста. П'яниця владика божеволів, він кричав і погрожував скинути всіх своїх слуг з вежі. Тоді до нього підійшов блазень і сказав, що на чорний день у нього приховане барило, але в нього є дурна блазнівська мрія — він хоче стати на хвилину владикою. І він буде володарем доти, доки Тібус п'є вино з його барила, не проливаючи жодної краплі.

Владика погодився й отримав своє вино, а блазень наказав покликати ката та відрубати владиці голову.

Поки кат точив сокиру, Тібус видув пів барильця. Випив ще трохи, поки кат підіймався сходами, але більше в нього не лізло. Весь цей час блазень скакав навколо, стукав ребром долоні по його шиї та питав: “Залишити більше чи менше? Ось так чи ось так?”

Живіт Тібуса надувся, обличчя посиніло, а очі стали великими та білими, як блюдця. Коли кат відчинив двері тронної зали, шлунок Тібуса луснув. Владика впав, і криваве вино пішло назад. Вино вгамувало спрагу ненажерливого Тібуса, але занапастило його... А блазня потім стратили. Він клявся, що не хотів вбивати владику, просто жарт затягнувся.

Чіар слухав, неквапливо витягаючи з воза шоломи путіноїдів, кольчуги та списи.

— Мало я вислуховував від своєї дружини, — поскаржився він Леманові. — Але навіть моя сварлива стара ніколи не погрожувала мені смертю.

— Я не погрожую, — сказала Ельза. — Я просто згадала історію. Я знаю багато історій. Хочете, я розповім про теслю Силіна, який пропив дружину та дітей, зарізав матір, а потім стрибнув з гори вниз головою?

Чіар вдав, що не помічає Ельзи.

— Ерле Лемане, ці діти занапастять нас: зведуть з глузду, отруять чи втоплять. Двоє вчора вже намагалися.

— Не розчаровуй мене, — відповів ерл. — Чіар Безстрашний — герой, який кинув виклик цілому війську, не може злякатися маленької дівчинки.

Двоє інших воїнів, підносячи до воза важкий скручений намет, реготнули.

— Так, — не помічаючи іронії в словах ерла, промовив Чіар. — Тепер вони сміються. Поки я кував свій меч, наконечники для списів і збирав щит, мої брати тупили пір'я, ставлячи підписи на зрадницькому мирному договорі. Атгари досі сміються з цих трусів, а вони, ховаючи сором, сміються з мене. Я приїхав битися на смерть. Мій бойовий кінь хрипів від гніву та рив копитами землю. Від злості я так стискав меч, що мало не сплющив кулаком ручку. Не було в мені стільки сили ані до, ані після. Очі іскрилися, а з ніздрів валила пара. Ні мої брати, ні підлі атгари так і не з'явились.

— Звідки валила пара? — спитав один із солдатів.

Чіар відмахнувся.

— А казали, що ти просто проспав, — сказав ерл.

— Ні, це вони прийшли раніше, щоб підписати свій ганебний договір. Я був проти. Атгари рубали наш ліс і пасли худобу на наших полях. Споконвіку праотці карали смертю всіх, хто претендував на наші землі.

— Але та суперечка була не через ваші, а через їхні поля. І як це ти збирався вбивати атгарів? Вони такі ж піддані владики Емістана, як ти та твої брати. Ти знаєш, чим загрожують такі сутички?

— Продажний народ. Вони не з нами, вони з тими, хто сильніший. За п'ятдесят років вони встигли полежати під Лукавими та Чуркелями, Адріями та Натіями. Хто тільки не лапав цю потягану Атгарію. Вони не з нами...

— Вони сплачують податки. Ними править намісник із Росичів.

— Поки так…

— Повернулися! — сказала Ельза, коли з-за повороту показалися Паттан і Мальвін.

Вершники затрималися. Побачивши вдалині людей, поранений кінь Валарана наче розлютилася. Він спочатку позадкував, а потім рвонув з такою силою, що мало не стягнув Паттана з його коня.

Щоб трохи втихомирити агресивну тварину, вершникам довелося спішитися та, накинувши на очі ганчірку, вдвох повиснути на її шиї.

Коли вони були в таборі, солдати й діти, що прокинулися від кінського іржання, довго та з побоюванням розглядали дику тварину та рвані рани на її тілі.

— Що, нікого? — спитав Леман у Паттана.

— Тільки кінь Валарана, — відповів він. — Ми знайшли його біля Чорного лісу. Зачепився стременем за кущі, інакше б не наздогнали. Не знаю, що могло статися. Можливо, на них напали якісь путіноїди, що відкололися від основного загону.

— Ми всіх убили, — заперечив Мальвін.

Паттан смикнув плечем.

— Може, звичайні грабіжники. Може, на них чекали дружки цього Аклюса… Одне зрозуміло: Валаран ніколи не залишив би коня. Сподіваюся тільки на те, що…

— На що? — поквапив його ерл.

— Вони були добрими воїнами, ерл Леман. Сподіваюся, бог війни візьме їх стражниками в Замок Великих. Вони не гірше за інших зможуть охороняти могутніх володарів минулого.

— Зрозуміло, — похмуро промовив Леман. — А що з конем?

— Всю дорогу упирався, не хотів йти, — відповів Мальвін. — Лягається, мовчуну Паттану ледве руку не прокусив. Дуже дивно поводить себе. Щось дуже сильно його налякало.

— Може, на них напали вовки? — припустив Чіар.

— З вовками вони впоралися б. Якось узимку на Тіаса напала зграя. Він убив п'ять штук. А цього коня, швидше за все, покусали дикі собаки. Тут їх зараз багато розвелося. Ззаду взагалі шматок м'яса вирвали. Точно собаки…

— Я жодної не бачив, — сказав Чіар.

— А я бачив кілька. Ти ж чуєш, як вони виють ночами?

— Я не знаю, що це виє ночами, — недовірливо промовив Чіар. — Я не люблю ці ночі, мені не подобається цей кінь і мені дуже хочеться якнайшвидше забратися звідси.

Акха підійшла до коня ближче за інших і простягла руку. Кінь пирхнув, клацнув зубами біля її пальців і лягнув копитом. Дівчинка ледве встигла відстрибнути.

— Не треба до нього підходити, — попередив Чіар, але Акха сама вже все зрозуміла. — Який неприємний, поганий у нього погляд, — скривившись, промовив він.

— Хижий, — з посмішкою промовила Акха. — Він скалиться як собака. У нас на кораблі пів року жила така ж руда сука. Вона хотіла з'їсти мого пацюка, і я її штовхнула, тоді вона вкусила мене за стегно... Ось сюди, — Акха показала на свою задню частину, де стегно якраз закінчувалося. — А коли ми потрапили в штиль, то з'їли її. Мого щура теж хрумкали, — сумно додала вона.

— Можеш сказати, про що думає цей кінь? — з усмішкою спитав Леман.

— Звичайно, можу! Він хоче їсти.

— Думаєш, пожує траву — заспокоїться?

— Траву? Ні-і-і. Він хоче пожувати його, — Акха показала рукою на Чіара.

— Мене? — злякався він. — Чому саме мене?

— Тому що ти з усіх найтовстіший. Дивись, як він на тебе вирячився, очей не зводить.

— Хочеш сказати, що прочитала його думки? — тихо, щоб ніхто більше не почув, запитав ерл.

— У коней немає думок, ерле Лемане, — повчально сказала вона. — Я здогадалася. Мені так просто здалося. Так само як вам, цьому кумедному товстуну та всім іншим. Я б відпустила тварину. Вона хвора, в упряжці все одно не піде, а сама, можливо, ще й одужає.

Погоджуючись з нею, ерл кілька разів похитав головою, потім звернувся до найстарішого воїна.

— Грей, ти обіцяв нас нагодувати супом перед дорогою.

— Все готове, ерле, — відповів він. — Ви не бачили, яку щуку я спіймав уранці. Вище за течією річка звужується, там їх багато в лататтях. Я опускаю меч у воду та граю ним на сонці. Вони підпливають, а в мене в руках піка. Здається, потрапити легко, але тут потрібне вміння…

— Добре, добре. Паттане, відпусти коня, — наказав Леман. — Закінчуйте зі зборами, — сказав іншим. — Перекусимо та в дорогу. Враховуйте, до покинутих сіл зупинятися не будемо. Чіаре, ти знайшов дуги?

Акха підійшла до Паттана та співчутливо похитала головою.

— Що, шкода відпускати? Валаран виставляв цього коня на перегонах, і завжди він приходив першим. Йому давали за нього три ромби, але він не продав, а тут відпустити. А пам'ятаєш, як ти ризикнув і поставив на Сірого атгара, а він його все одно обійшов?

— Звідки ти знаєш? — здивувався Паттан.

— А мені й не треба знати. Достатньо того, що ти знаєш.

— Акха! — гукнув Леман. — Підійди до мене, мені потрібна твоя допомога.

— Ви поїдете в цьому возі, — сказав він, коли вона підійшла. — Зараз натягнемо навіс від сонця. Розплутай ось цю мотузку, — він витяг з другого воза та вручив Аксі сплутаний моток плетеної шкіряної мотузки. Потім узяв дівчинку за руку й нахилився до її вуха.

— А я думав, що ми з тобою домовилися, — прошепотів він. — Ніхто не мусить знати.

— Вони й так вже всі знають, ерле Лемане, — посміхнулася вона. — Усі вони вважають нас відьмами та чаклунами.

Ерлу це не сподобалося, він з підозрою глянув на Грея, що стояв неподалік.

— Тут немає нічого страшного, — сказала Акха. — Я знаю, що вони думають. Можливо, ви залишили не найкращих рубак, але найвірніших. Ваше слово для них закон. Кожен подумав: “Якщо ерл вирішив залишити проклятих, отже, треба”. А я ось, якщо чесно, не знаю, чи треба? Навіщо ми вам, ерле?

— А куди вас подіти?

— Відправили б до Нового міста, — сказала вона, пильно вдивляючись у його очі. — Адже там є будинки для сиріт, але ви залишили нас.

— А ти хотіла б туди?

— Ерле Лемане, — зі щирістю в голосі сказала Акха. — Ви мені подобаєтеся, тому я скажу вам правду. Все життя я провела на кораблях. Не набереться й місяця, коли я була на суші. Торговці продавали мене двадцять сім разів. Іноді продавали разом з кораблем. Дівчинка, яка читає думки, збільшувала його вартість удвічі. Були жадібні купці. Мене погано мене годували й краплі води в дощ їм було для мене шкода. Були щедрі. Вони купували мені дорогий одяг, пригощали сушеними фруктами, халвою, а один навіть подарував золоту брошку. Але ніхто ніколи й нічого не робив для мене просто так. Люди, ерле Лемане, нічого не роблять просто так. Усі хочуть чогось натомість. Чогось собі. Скажіть чесно, чого ви хочете?

Леман мовчки розвів руками та заперечливо похитав головою.

— Це правда? — спитала вона.

Він кивнув головою.

Акха посміхнулася:

— Тоді ми друзі. Але якщо ви обдурили мене, то бійтеся.

— Навіть так! — жартома злякався ерл. — Для себе мені від тебе нічого не потрібно, — сказав він. — А якщо попрошу для інших, чи допомагати, вирішиш сама. Ну що — друзі? — спитав ерл, простягаючи їй розкриту долоню.

— Друзі, — відповіла вона, потискуючи йому руку. — Друзі, які не брешуть, правда?

— Правда, — відповів він.

— Чому я перестала чути ваші думки, ерле? — не відпускаючи його, спитала вона. — Ми вийшли з клітки — і з того часу нічого, ніби ви далеко-далеко, у колі, а може й у двох.

— Не знаю, — відповів він, але це вийшло якось непереконливо. Ерл почав відкашлюватися та навіть трохи почервонів.

Акха відчула нещирість. Вона повільно відпустила його пальці, радість в очах змінилася розчаруванням, докором.

— Я скажу вам як другу, яким ви стали на хвилину, — сказала вона, демонстративно витираючи долоню об рукав своєї сорочки. — Ти хороша людина, ерле Лемане, але такий же брехун, як і всі.

Сніданок був гарячим та ситним. Грей, на якого лягли обов'язки кухаря, накидав у свій рибний суп все, що потрапило під руку. У ньому були боби, картопля, рис і навіть горіхи. Ерл Леман виловив у ньому фінік, а Акха роздобула сливову кісточку. Але, незважаючи на таке незвичайне наповнення, суп вийшов непоганим.

Ложок та мисок на всіх не вистачило, тож солдати їли із загального казана. Діти отримали свої миски та, не роздумуючи, взялися за сніданок, який був також їхнім обідом і, можливо, вечерею. Тільки горда арпійка Мія їсти не стала. Поглянувши на свою ложку, вона відклала її вбік і відвернулася.

— Що з нею? — невдоволено спитав Грей. — Не до смаку частування? Арпійці їдять родзинки. Спеціально для неї кинув три жмені — нехай їсть. У моєї першої дружини було арпійське коріння. Якось йшли ринком, побачила родзинки й каже: купи мені. І мені тоді так закортіло її порадувати. Теж красуня була. Волосся чорне... Та-а-ак... Дуже родзинки любила. Відрами їла б і не наїлася. Та-а-ак... Та не купив жодного разу, — Грей сумно цокнув. — Дорогі.

— Чому ти не їси? — спитав Леман у Мії. Він підняв миску та простяг їй. — Спробуй. На смак це набагато краще, ніж на вигляд.

Поглянувши в миску, ерл додав:

— І тут навіть плаває якась родзинка… Чи не родзинка? Грей, що це чорненьке?

— Думаю, це те, що жило в родзинках, — відповів кухар. — Мені також траплялося. На смак те саме.

— На смак те саме, — повторив його слова Леман і знову простяг миску дівчинці.

— Алакхунта ахуш, — сказала Ельза Мії, приймаючи миску замість неї.

— Шхагар аман, — відповіла їй арпійка та звичним рухом схрестила на грудях руки.

— Що каже? — спитав у Ельзи Грей. — Ти попередиш її: якщо не подобається, сама буде собі готувати. Шхагар їй подавай. У нас такого не водиться. Це там у кожній норі по дві штуки.

— Шхагар — це ложка, — сказала Ельза.

Еламір узяв ложку Мії, оглянув прискіпливим поглядом, потім підвівся, підійшов до відра, яким служив пень з вирубаною серцевиною, вимив і повернув арпійці.

Мія ще раз критично оглянула її, обтерла об рукав і тільки після цього розпочала їжу.

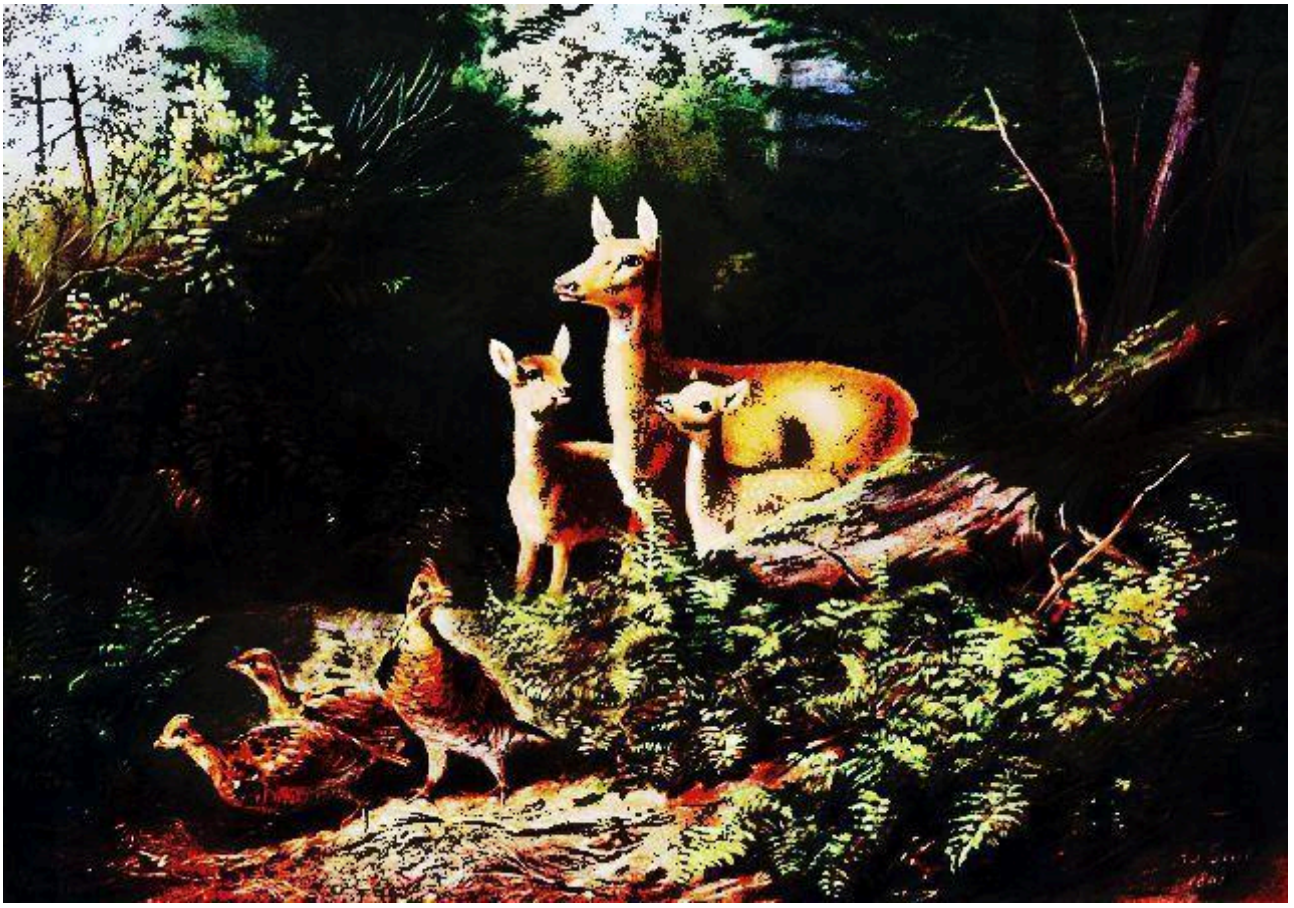
— Мабуть, зі знатних, — сказав Грей Леманові. — Води на них не напасешся. Навіщо мити? Вчора такий же суп їли. Що мені тепер, щоразу для неї ложки мити?

— Цікаво, — зауважив ерл. — А в клітці її що, з окремого посуду годували?

— Це було в клітці, — сказав Еламір. — З того боку ґрат світ виглядає трохи інакше. З'являються нові звички. Ти нікому не бажаєш доброго ранку, не ділишся їжею та спиш в одязі, щоб не вкрали. Я швидко звик до поганої їжі, холоду та недосипання. Але коли втік від Аклюса, до свободи я звик ще швидше.

Розділ 10

Чорні землі — це величезний, майже недоторканий людиною край, що зберіг свою первозданну чистоту. З-під кінських копит раз у раз спалахували куріпки, через дорогу перебігали поважні фазани. Коли їхали високою травою та чагарником, по різні боки миготіли оленячі роги. На великих лугах паслися дикі коні, біля заростей очерету верещали кабани, а осока в річках тріщала та розходилася в боки, коли між нею пропливали величезні, вагою з доброго барана риби.

Хтось із воїнів завжди скакав попереду загону та розвідував місцевість. Розвідники постійно змінювалися, і навіть ерл Леман обов'язково брав на себе цей обов'язок. Розбійники тут ніколи не водилися, адже цією дорогою майже ніхто не користувався. Але була ймовірність, що в окрузі ще бродили сотні мародерів, що відкололися від путіноїдського війська.

Діти вже знали за іменами всіх воїнів їхнього невеликого загону та намагалися придумати прізвиська тим, хто їх не мав.

Здорового бороданя Паттана звали Мовчазним і це прізвисько підходило йому якнайкраще. Він постійно з кимось розмовляв, а коли раптом опинявся один, починав щось бурмотіти собі під ніс.

Мальвіна — довгого похмурого воїна, який зазвичай скакав позаду колони, називали Кучерявим через велику плішину на голові. Еламіру здалося, що це прізвисько ніяк не відображає його характер, і він запропонував надалі іменувати його Похмурим.

Дізнатися про наступного кандидата викликалася Ельза.

— Скажіть, благородний лицарю, — спитала вона у Паттана Мовчазного, що виявився ближче за всіх, — а цей товстенький, що править першим возом, його звуть Чіар, так?

— Просто Чіаром його давно вже ніхто не кличе, — ніби чекаючи наступного питання, відповів він.

— А він справді такий безстрашний, як усі кажуть?

— О так! — підтвердив Паттан. — Число ворогів для нього ніколи не мало значення. Він сам коштує тисячі. Няньки лякають його ім'ям дітей. Існує легенда, що одного разу він ішов лісом і зустрів тигра. Тигр ішов прямо назустріч йому. Ні сокири, ні меча у Безстрашного Чіара тоді не було, але він твердо вирішив, що не поступиться йому дорогою. Хоробрість людини та сила звіра зійшлися у невідомій сутичці. Багато годин вони стояли поруч, не відводячи один з одного очей, а потім тигр повільно став задкувати й розчинився в лісі. З того часу Чіар гарчить ночами, і дикі звірі в лісі божеволіють.

— Вночі він хропів, як усі, — з недовірою сказала Ельза. — Він мені не здався страшним.

— Скоро ти боятимешся його, як усі ми. Навіть ерл Леман боїться його. Коли поряд Чіар, ерл спить з мечем у руках, а вхід до намету охороняють десять найкращих воїнів. Якось Чіар чхнув, і всі вони попадали з ніг, а ерл в одних підштанцях вискочив надвір і…

— Мовчазний! — гукнув його Мальвін. — Ти мовчав би тихіше. Або не приплітай у свої історії ерла. Твій язик — найстрашніший твій ворог. Бубони собі в бороду й, можливо, вона врятує твою шию від меча.

— Так, — погодився Паттан. — Ерла не було. То був не ерл. Це був... — він задумався. — То був сам володар Емістан.

— Ось дурна людина, — роздратовано кинув Мальвін. — Адже хтось запхав у бичачий череп мізки куріпки. Як ти дожив до своїх років? Ди-ви-на, — простяг він. — Не слухай його, дівчинко. Чіар став Безстрашним, бо народився в годину найдовшого та найстрашнішого грому, який тільки чули вуха смертних. З того часу варто йому з'явитися в якомусь селі та назвати своє ім'я, як у землеробів починають тремтіти коліна, а їхні дружини хто розтинає собі вени, а хто мчить до річки топитися. Коли Чіар злиться, можна почути, як із краю Землі долинають відлуння грому.

— Вам не набридло тріпатися? — почувся сердитий голос Чіара з боку першого візка. Воїни розсміялися.

— О-о-о, — вдавано злякався Паттан. — Схоже, він розлютився на вас, — сказав він дітям. — Перший воїн Сирої долини, жах зламаної духом Атгарії не любить, коли сторонні дізнаються про його страшні таємниці.

— Так, я безстрашний! — крикнув Чіар. — У мене вистачить сміливості злізти з воза та прив'язати язика якогось балакуна до хвоста його коня!

— Ну ось, — поскаржився Паттан, — накликали ви на нас лихо.

Вояки знову зареготали.

— А ти веселий, — сказала Ельза Паттану. — Мабуть, він такий же Безстрашний, як ти Мовчазний. Я знаю історію про одного веселого томена. Він теж дуже любив пожартувати, але надто пізно зрозумів, що немає жартів, які подобаються всім.

— Це не та, в якій старший із синів подарував батькові перед смертю жіночу сукню?

— Ні, жодних суконь там не було. А історія була такою... Томен Салам мав одружитися з дочкою владики Ніберії. Доньку звали прекрасна Амулена. Салам вів з нею довге листування та вважав її однією з найрозумніших і найвеселіших дівчат на світі. Амулена любила посміятися, любила все нове та дуже часто міняла своїх блазнів. У томена теж був блазень. Коли Салам писав листи до прекрасної Амулени, то завжди кликав до себе блазня, щоб він допоміг йому придумати пару свіжих жартів. Блазень був дотепний і винахідливий, йому завжди було що сказати, але Салам став чіплятися до нього, тому що йому дуже хотілося догодити своїй нареченій. І якось він так розлютився, що навіть пообіцяв висікти й прогнати нещасного дотепника, якщо той вигадуватиме такі несмішні жарти.

“Навіщо мені блазень, якщо я сам жартую в тисячу разів краще!” — кричав він.

“Я намагаюся, — виправдовувався блазень. — Ви стали надто прискіпливі, милостивий томен Салам, і вже боюся пропонувати щось нове”.

Але подітися було нікуди. Не знаючи спокою, день за днем він вигадував жарти, які могли б прийтись до смаку примхливому томену. А Салам тільки й твердив: “Не смішно! Безглуздо! Не смішно! Безглуздо!”

І ось у черговому листі прекрасна Амулена, який збіг, теж поскаржилася на свого блазня. “Його пласкі гостроти мене втомили, — писала вона. — А так хочеться чогось нового!” І наприкінці листа вона запропонувала помінятись блазнями.

І тут в голові у томена народився чудовий план: він вирушить у далеку Ніберію сам замість свого блазня. Він дізнається про свою наречену, вразить її своєю дотепністю та відкриється їй під дзвінкий струмок її сміху.

Через кілька днів він вирушив у дорогу, а ще за два місяці побачив свою прекрасну Амулену.

“Ви прекрасні!” — сказав він їй, коли побачив. Салам був вражений її красою, але злегка збентежений холодним прийманням.

“Не смішно, — сказала вона та зажадала: — Жартуй!"

Салам подумав і сказав: “Я міг би приїхати швидше, але сидів задом наперед і коня змусив їхати задом, щоб він міг запам'ятати дорогу назад”.

“Це безглуздо, — сказала вона, — і несмішно. Спробуй ще, тільки цього разу постарайся”.

Салам замислився й сказав: “Мій господар якось запитав, скільки знадобиться кінських хвостів, щоб протягнути лінію від нас до вас? Я не зміг йому відповісти”.

“Мда, — холодно сказала Амулена. — Ми зробимо так: якщо ти ще раз несмішно пожартуєш, я накажу відрубати тобі палець. Жартуй!” — владно вимагала вона.

Саламу це не дуже сподобалось. Він ковтнув слину та сказав: “Мій кінь любить овець, а я…”

“Знову кінь! — перервала вона його. — Кат! — крикнула вона голосно. — Руби!”

Салам не міг повірити, що все це відбувається насправді. В одну мить його схопили за руку та, притиснувши її до столу, відрубали великий палець.

Салам завив від болю й крикнув: “Як ви смієте?! Я Салам Карнір! Томен! Спадкоємець чедирського трону! Майбутній владика!”

“Це не смішно! — закричала Амулена. — Ти не смішний блазень! Відрубайте йому ще один палець!”

І йому відрубали палець на іншій руці.

“Я томен! Я спадкоємець!” — продовжував кричати він.

“А він наполегливий, — сказала Амулена, посміхнувшись. — І він розсмішив мене, тож пальці більше не чіпайте. Але він назвався чужим ім'ям, а в нас за це січуть батогом. Висікти його!» — наказала вона.

Його висікли так сильно, що він не міг підвестися, і майбутній нареченій довелося підійти до нього самій.

“Жартуй!” — вимагала вона.

Від жаху та нестерпних тілесних страждань нічого не йшло на думку нещасному Саламу. Він спробував пожартувати про кмітливого Атана, який купив сто баранів за ціною одного, але дівчина тільки похитала головою.

“Руби!” — знову наказала вона своєму кату.

За несмішний жарт про двох півнів Салама спустили в камеру тортур і повісили на дибу над палким вогнем.

Вночі, коли Салам корчився від болю в кутку своєї камери, Амулена прийшла до нього й знову сказала: “Жартуй!”

Салам пожартував про те, як розумна дружина довела чоловікові, що він віслюк, і змусила йти до ослиці. Дівчині сподобалася історія, і тоді вона нічого не зробила самозваному блазню.

Три дні та три ночі Салам більше не стулив очей, він вигадував жарти. Якісь подобалися Амулені, якісь ні.

Так чи інакше, але до кінця третього дня у нього залишилося лише три пальці на правій руці, а на ногах вже не вистачало кількох. І він би стік кров'ю, але трапилося диво: його камеру забули зачинити й він зміг втекти. Майже пів року він діставався додому, але все-таки дістався.

На нього чекало кілька листів від Амулени. Одне було сумним, у ньому вона скаржилася на невдячного блазня, який наважився втекти. А друге було веселим. Наречена забула про блазня та поділилася з нареченим історією про сто баранів за ціною одного, про дружину, яка довела чоловікові, що він вислюк, і про двох смішних півнів.

Салам цінував жарти, але з цих не сміявся. Кожен з них віддавалася болем у пальцях, яких він не мав.

Він не скасував весілля й дочекався дня, коли прекрасна Амулена у вітальному поклоні схилила перед ним голову. Всю її свиту тут же перебили. Салам вийшов з тіні, й тільки тоді Амулена впізнала його.

“Жартуй!” — наказав Салам і приготувався слухати.

На цьому Ельза закінчила свою розповідь. Візки завернули в поворот, і до чутливого дитячого слуху долинув гуркіт водоспаду, що наростав з кожною секундою.

— Водоспад? — запитала вона й сама собі відповіла. — Так. Клятий Чіпан хоче повернути свою душу та кричить, де сховав золото. Боги не повертають йому душу, вони вигадали водоспади, щоб заглушити його голос. Один пастух вирішив стати багатим і довго, затамувавши подих, прислухався.

— До водоспаду ще десять кіл, — не дав їй домовити Паттан, — не менше.

Він зупинив коня, прибрав волосся з вух і витягнув шию, але нічого не почув.

— Це вже якась інша історія, — сказав він. — То що ж сталося з цими Саламом та Амуленою?

— Амулена погано жартувала, — сказала Ельза, співчутливо хитаючи головою, — і тому швидко померла. Салам помер у глибокій старості. Кажуть, він любив слухати свого блазня. Але більше ніколи не сміявся й сам ніколи не жартував.

Минаючи темний дубовий гай, підперезані сталлю колеса невпинно потріскували сухими гілками, що усипали дорогу, та жолудями, які скупчилися в обох коліях. Земля навколо була перерита, на вологому чорноземі виднілися свіжі сліди кабанів.

— Тут живуть дракони, — сказала Ельза, показуючи на них пальцем.

— Ці тварюки страшніші за драконів, — відповів Паттан. — Якось я допомагав одній вдові садити картоплю. Залишив мішки в полі, а сам пішов до неї в хату, ну там… допомогти… пересунути стіл. Встаю вранці, виходжу на поле, а там…

— Та бреше він все, — перервав його Мальвін. — Картоплю надумаєш садити, мене клич. А цей тобі продасть і все на свиней спише.

— Не слухай його, — почав виправдовуватися Мовчазний. — Погані люди про всіх погано думають.

— При-ва-ал! — донісся звідкись спереду голос Лемана.

Візки виїхали на велику галявину, що була вкрита фіолетовим килимом блискучої ранковою росою конюшини. Край дороги червоним кольором палали маки, ближче до центру навколо рідких кущів шипшини білі ромашки мішалися з синіми, як небо, волошками. А далі була річка, і вся вона світилася білими, так схожими на нічні зірки, лілями.

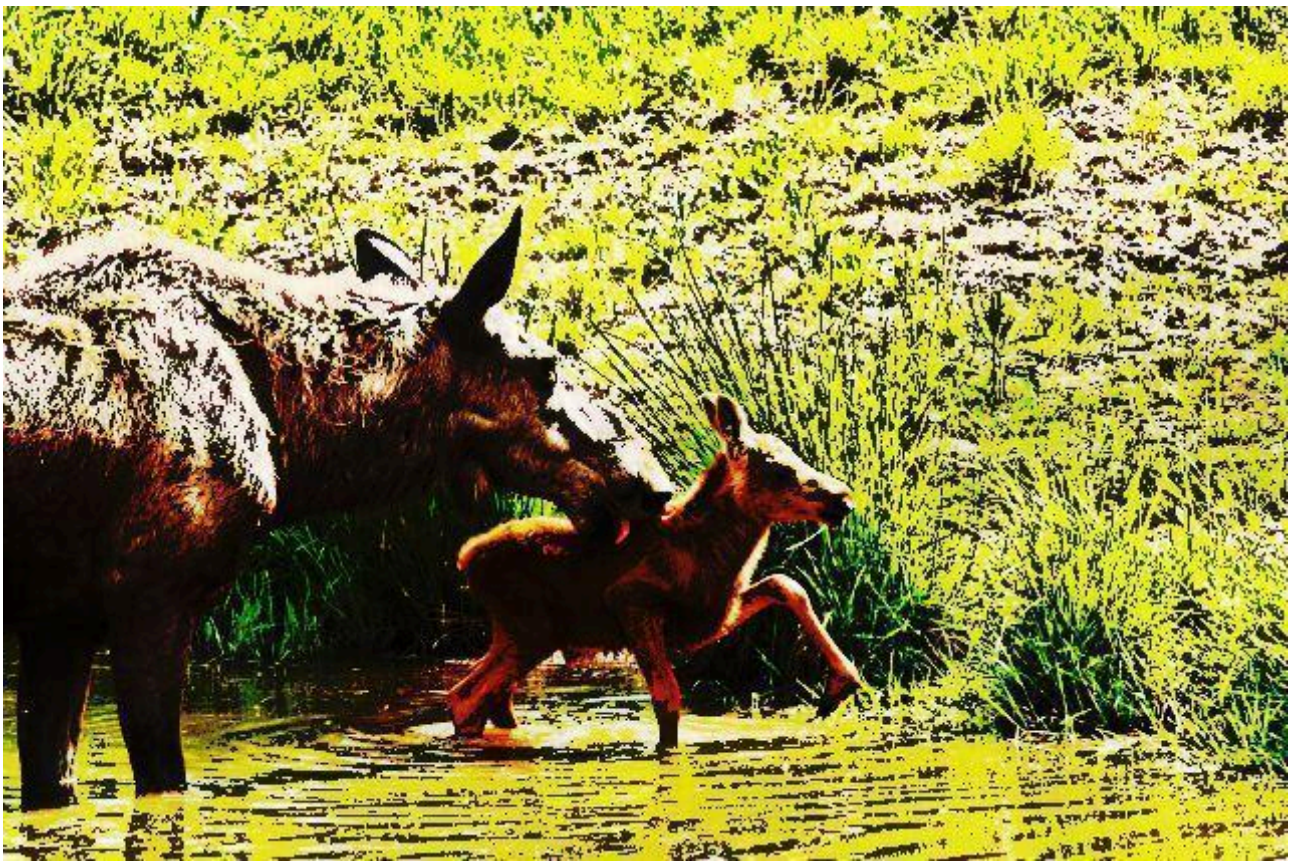
Візки зупинилися, діти визирнули та, як зачаровані, почали дивитися на всі боки.

— Так, гарно, — погодилася Акха із загальним мовчазним захопленням.

Від такого розмаїття фарб навіть у завжди стриманої Мії спалахнули очі. Вона злізла першою, зірвала червону макову квітку, застромила її у волосся біля вуха та, притримуючи рукою, миттю глянула на Еламіра. Він ледве помітно посміхнувся до неї та схвально кивнув. Мія вдала, що не помітила цього, але все ж трохи зніяковіла та, відвернувшись, почала вплітати квітку у свою косу.

Акха та Ельза пішли до річки. Леман крикнув їм навздогін, щоб не відходили далеко, а сам швидко розсідлав свого коня, стриножив і пустив до річки пастись, після чого ліг на траву поряд з іншими воїнами.

— Скільки тут дичини, — погладжуючи бороду, казав Паттан. — Якби Грей не підстрелив того оленя, ми їли б сьогодні лосятину. Я бачив лосицю з лосеням. Сисунець, нещодавно народився, ще траву не пробував. Яке в них ніжне м'ясо, скажу я вам... Грей, старий, ніколи тобі не пробачу.

— Так-так, на тебе сподівайся — і помреш голодною смертю… — потягаючись, сказав Грей. — Ти мазило. З трьох кроків промахнешся. То вітер тобі заважає, то стріли криві. Пам'ятаю, пам'ятаю того кабана, а розкажеш кому — не повірять…

— А-а-а, ти про заговореного кабана?

— Ну от, тепер кабан заговорений. І ось так завжди з тобою.

— Так, заговорений! — обурився Паттан. — Я про нього дізнавався. Цього кабана все село боялося. У них того року чаклун у вовчу яму впав, помер у ній і став мисливцям мститися.

— Що за історія? — спитав Леман. — Розкажіть.

— Нема чого розповідати, — відмахнувшись від настирливого комара, сказав Грей. — Загнав нас кабан на дерева. Мене та ось цього стрільця. Мій лук на землі залишився, а в цього лосятника лук і стріли — все з собою. Десять стріл — і всі повз. Хоч би раз потрапив! — підіймаючи палець, обурювався Грей. — Добу кабан нас не відпускав. Добу! Лос-с-сятник…

— Заговорений кабан, — казав Паттан ерлу. — Заговорений. Я, може, навіть і потрапив би, але один раз промахнувся, а цей, — він показав поглядом на Грея, — так подивився на мене, що… А я ось не можу, коли так дивляться… А потім як завівся: “А я гадюці у вухо можу потрапити! Та я комара в пупок б'ю”, — перекривив він Грея. — І ось це все під руку…

Леман з розумінням кивав.

Діставшись води, Акха скинула з себе сукню та поринула у свою рідну водну стихію. Вона хлюпалася, плавала й пірнала. Ельза, чекаючи її на березі, плела вінок із синіх, жовтих та червоних квітів. Вона все думала, яка з них більше схожа на неї. Жовті їй подобалися, бо наближалися до кольору волосся. Червоні краще пахли, але вони були схожі на Акху. Білі? Ні, вона не могла вирішити, якій з квіток дати своє ім'я, але була впевнена, що ось ці гарні блакитненькі з жорстким волокнистим стеблом повинні називатися Леман.

Акха вийшла з води, лягла на траву й голяка почала обсихати на сонці.

— Тобі тут дуже подобається, так? — запитала вона та, не чекаючи відповіді, додала: — І мені подобається.

— У Світі Блакитних озер мало квітів, — сказала Ельза. — У нас немає лісу, немає такої трави та такого запашного повітря. З одного боку кам'янисті гори, з іншого — пустеля, на околиці Безкрайнє озеро, а на півночі родючі поля, але вони засіяні злаками. Я проїхала багато земель з тим чоловіком у чорному, з тим, якого ти бачила в Акареї. Було багато гарних місць, але, як тут, не було ніде.

— Він не одружиться з тобою, — сказала Акха. — Ти для нього надто маленька.

— Про кого ти кажеш? — спитала Ельза.

— Не мороч мені голову. Я читаю твої думки, — нагадала Акха. — Але тут і справді здорово. Щоб це зрозуміти, не треба бути закоханою. Ти бачила тільки пустелю, а я — лише море. Коли ми пливли річками або проходили біля морського берега, мене спускали в трюм. Якби вони забули хоча б раз, я втекла б. Годувати забували, а от замкнути на замок — ніколи. Іноді я чула, як шумлять дерева. А в сильний вітер вони вили, як наші щогли. Я уявляла тисячі кораблів у Безкрайньому морі. Мені подобався запах лісу. Від дощок у трюмі тягне пліснявою та вогкістю, а ліс — це ті ж дошки, тільки живі. Ліс пахнув смолою та листям. Ще він пахнув польовими квітами. Яскравими, як спідниці наложниць арпійських ерлів. Вони пливли з нами Тихим морем. Солодкий запах, але від нього може запаморочитися голова. Я уявляла собі галявини з квітами, але не вірила, що колись побачу. А потім путіноїди захопили нас, і я побачила Чорні землі з клітки. Цей світ відчула шкірою. А тепер я можу рвати листя, топтати квіти та м'яти траву голим задом. Це така благодать, мабуть, це і є щастя, — підсумувала вона, потягаючись на сонце.

— Так, це щастя, — сказала Ельза. — Шкода, що моя сестра ніколи не побачить Чорних земель. Свою молодшу сестру Алар я брала з собою на гору Початку. Її так називали стародавні анви. Їхній бог Іон скинув з неба свого брата Ної, і гора проткнула Ної наскрізь. Іон почав правити живими, а вбитий ним брат — мертвими... Ми з Алар підіймалися високо,

як тільки могли, і звідти палац Кігграха здавався маленькою білою черепашкою. Наш будинок був величиною з нігтик, проте Тихе озеро виявилося величезним і нескінченним. Не вірилося, що за ним ще щось може бути.

— Скільки світів ти побачила з того часу, — сказала Акха. — А скільки їх ще є…

Вона раптом почула, що до них хтось іде. Хоч і не дуже соромилася, але все-таки вирішила прикритися сукнею. Акха — єдина з дітей, кому дістався одяг за розміром. Її сукня була з легкого, майже прозорого помаранчевого шовку. Ельза та Мія ходили в широких домотканих сорочках і спідницях, пошитих зі строкатих синіх і червоних клаптиків. Спідниці були такі довгі, що Леманові довелося мечем розрубати їх надвоє.

Хлопчикам теж підібрали найменші сорочки, але вони були їм великі. Еламіру та братам доводилося закочувати рукави по лікоть. Довгі штани вони підв'язували шкіряною мотузкою та, щоб не тупцювати по штанинах, підвертали їх до колін.

— Ви що, не чули, що вас звуть? — впізнали дівчата голос Лемана. Незабаром він піднявся на пагорб і спустився до них. Схилившись біля води, вимив обличчя й напився, черпаючи її рукою.

Ерл був чимось стурбований. Вдивляючись у густі зарості на протилежному березі, він сильно примружився. Шкіра на лобі зібралася в зморшки й Ельзі здалося, що від цього він стає старим, як Грей. Вона злякалася, що ерл постаріє та помре до того, як вона виросте й зачарує його.

— Що трапилося, ерле Леман? — запитала вона з тривогою, розуміючи, що він не хвилюватиметься без причини.

— Паттан когось почув у лісі, — не знімаючи руки з руків'я меча, відповів він. — Вершників. Точніше, їхніх коней...

— Путіноїди?

Ерл знизав плечима.

— Там теж є хтось, — сказав він, не відриваючи погляду від очеретів і дерев на тому боці. — Птахи… Якось принишкли… Ні? Ви чуєте птахів?

— Я чую водоспад, — сказала Ельза. — Хіба ви когось боїтеся, ерле? — спитала вона. — З нами Чіар Безстрашний. Хай візьме велику сокиру Грея, піде в ліс і всіх прожене.

— Він буде в захваті, — відповів ерл. — Так і вчинимо. А тепер збирайтеся.

— Я ще занурюся? — спитала Акха. — Вони знають, що ми тут. Ми знаємо, що вони там. Навіщо тікати? Покажемо їм, що ми не боїмося. Я занурюся…

— Ні, — суворо сказав Леман. — Одягайся.

— Ну-у-у, будь ласка, — закапризувала вона. — Я не можу одягатись, коли з кущів за мною спостерігають якісь сторонні. Я соромлюсь.

Впершись руками в боки, Леман розвернувся до неї. Аксі вистачило одного погляду на його похмуре непохитне обличчя, щоб зрозуміти, що продовжувати випробовувати його терпіння не варто. Вона зім'яла свою сукню та, підвівшись на ноги, почала витрушувати, зовсім не піклуючись про те, що про її наготу подумають Ельза, Леман і “сторонні в кущах”.

Ельза трохи позаздрила, розглядаючи виразну статуру Акхи. Тіло ще не сформувалося, але вже були груди, вузька талія, широкі стегна та довгі прямі ніжки. Попри те що Леман відвернувся, Ельза помітила в його погляді зацікавленість, і вперше в житті вона відчула ревнощі до чоловіка.

— Шляхетна мейсі ніколи не світитиме своєю голою дупою навіть перед власним чоловіком, — повчально сказав ерл. — Ти їдеш у Росичі. Там жінки носять довгі спідниці. Якщо мейсі покаже чоловікові щиколотку, відкриє в його присутності шию або подасть руку без рукавички, то прославиться як пропаща жінка. Почесні варди та простолюдини приходять до таких з непристойними пропозиціями. І навіть якщо жінка дійсно порядна та посилає їх якомога далі, від бруду їй вже не відмитися.

— Я відмиюсь, — з викликом відповіла Акха. — Нехай приходять.

— Ти так, — погодився Леман. — Тобі хоч словами, хоч поліном — все одно не зачепить. Я й уявити не можу, що ми робитимемо там з твоїми манерами.

— Переучуватимете, — сказала Акха.

— Ну… якщо ти намагатимешся, то, звичайно, дечому ми тебе навчимо, — роздумуючи, погодився ерл.

— Чому це мене? — здивувалася Акха. — Ми їх переучуватимемо.

Ерл усміхнувся, жестом показав, щоб швидше одягалася, і глянув на Ельзу.

— Який гарний у тебе вінок, — він повернувся спиною до темношкірої. — А ну, одягни.

Ельза начепила вінок собі на голову, повернулася до нього профілем і, задерши догори ніс, прийняла гарну позу.

Леман сплеснув руками.

— Ну й краса! Не інакше як Афертика!

На щоках дівчинки заграла фарба.

— Це комплімент? — спитала вона.

— А на що це ще схоже?

— За нашими законами, якщо хлопець робить дівчині комплімент, то він зобов'язаний з нею одружитися, — з серйозним виглядом заявила вона. — Якщо він відмовляється, то його

закидають камінням, а її більше ніхто ніколи не візьме заміж. Тепер, якщо хтось дізнається, то зі мною поступлять ще гірше, ніж з вашими мейсі, які оголюють свої шиї та щиколотки.

— Ну, — трохи зніяковів ерл. — Якщо так, тоді це був не зовсім комплімент.

— Так-так, це був він, я точно знаю.

— А давай нікому про це не розповідатимемо, — запропонував ерл. — Я не люблю, коли в мене кидають каміння.

— Але ж є й інший варіант, — сказала Ельза. — Ви ж поки не одружені.

А в цей час Акха нарешті натягнула на себе сукню, як ерл, напилася з річки й поспішила за Ельзою та Леманом, що пішли вперед.

— Не одружуйся з нею сьогодні, ерле, — сміючись, крикнула вона їм навздогін. — У Диких землях одружуються за своїми правилами. Тим більше вона все вигадала, такого дурного закону в них немає.

— Ні, є! — крикнула Ельза.

— Ні, немає!

Ельза розгнівалася.

— А тобі яка справа: є чи ні?!

— А я, може, сама ще за нього вийду заміж! — наздоганяючи їх, сміючись, сказала вона. — За нашими законами так: якщо тебе хтось голою побачить, то він твій чоловік. А інакше на голову мішок, до ніг каміння — і обох у море. Ерле Леман, ти добре плаваєш?

— І навіщо придумала? — запитала Ельза.

— Та нема чого, — сказала Акха. — Скажи краще, навіщо він тобі? Якщо він дивиться в очі та бреше. Хочеш, щоб він тебе все життя обманював? У нього буде занадто багато таємниць від тебе як від друга та ще більше як від дружини.

— Коли це я тебе обманював? — скривджено спитав ерл.

— Не сказати правди — це означає обдурити. Що ти приховуєш, ерле? Ти навчився ховати від мене думки. Я не знаю, як ти це робиш, але це мені не подобається. Добрих думок не ховають.

— Будь-які ховають, — заперечив Леман. — Я ось не хочу, щоб ти знала, коли мені закортить у носі поколупатися. Думаєш, приємно жити та гадати: підслуховують тебе зараз чи ні? Власних думок починаєш соромитися. Так дійде, що з самим собою міркувати станеш нещиро. Ні, має бути особистий простір. А що як я згадаю чужу таємницю? Чи коханку свою? Чи чужу? Чи обох відразу? Уявлю, як одна іншій спинку в лазні милить. Адже про таке дітям розповідати не можна. До того ж я не копаюсь у твоїх думках…

— Так, мабуть, так і є. Ваші мильні коханки та колупання в носі — ваша особиста справа, ерле, тут ви маєте рацію. Але присягайтеся, що не приховуєте нічого, що стосується саме нас: мене, Ельзи, Еламіра та інших. Можете?

Леман зупинився:

— Присягнутися?

— Покляніться.

— Не буду, — подумавши, відповів ерл. — Так, ти маєш рацію. Я знаю трохи більше, ніж говорю. Коли-небудь, коли вважатиму за потрібне, я з вами цим поділюся.

— Хоч тут не збрехав, — сказала Акха. — Після того, як звільнив нас, ти одягнув на середній палець лівої руки кільце.

Вона взяла його за руку та показала поцятковану дрібними невиразними написами бронзову печатку.

— Це кільце не дає мені проникнути у твою голову. І ти знаєш про це. Кільце недарма виявилося в тебе. Ти готувався. Адже ви не випадково напали саме на останній путіноїдський обоз, адже так? Ти зробив це через нас, через проклятих?

— Молодець, — похвалив ерл. — Навіть кільце помітила. Спостережлива. А зараз ходімо. І не озирайся сильно. За нами стежать.

Візків на місці не виявилося. Чіар загнав їх назад до хащі лісу за розпорядженням ерла ще до того, як той відправився за дівчатками.

Як тільки Леман і діти пройшли галявину, і густе листя сховало їх від очей невидимих спостерігачів, він наказав Ельзі та Аксі бігти за ним щосили. Не роздумуючи, вони помчали, петляючи слідом від возів, залишеним на сирій переритій землі.

Ельза весь час оглядалася на бігу, очікуючи, що хтось з'явиться, тому не розгледіла прикритий листям пеньок, запнулась об нього та розпласталася на землі. Леманові довелося повернутись. Однією рукою, як пір'їнку, він закинув дівчинку собі на плече й кинувся слідом за Акхою.

— Коли біжать, дивляться вперед! — повчав він Ельзу, несучи по заростях вовчого чагарнику. — Кого ти там все хочеш розгледіти? Прекрасні томени лісами не вештаються. Своїх багатих наречених вони рятують лише із золотих в'язниць.

Колючі гілки боляче хльостали Ельзу по потилиці та подряпали шию.

— Акуратніше! — вимагала вона. — Навіть дикі нарки своїх невірних дружин до обриву смерті обережніше несли. Мейсі своїх так носіть, а я й сама можу тікати.

— Ти не вмієш. Усього дві ноги — і в тих заплуталася.

— У вас тут де завгодно дерева валяються, — поскаржилася дівчинка. — А у нас в Анві все на своїх місцях. Я скільки разів бігала й жодного разу не впала. Тато казав, я граціозно бігаю.

— Граціозно... Як кріт.

— Як кріт — це як? Це був ще один комплімент?

Діставшись своїх, Леман насамперед надів на себе кольчугу й дістав з дна воза круглий дерев'яний щит. Троє солдатів, що чекали на нього, вже одяглися в обладунки та чіпляли до шкіряних ременів на поясах метальні ножі. Грея з ними не було. Старий лучник зайняв позицію десь на височини, він був прихований гілками званого ясеня та чагарниками високого кінського щавлю.

Незабаром з боку галявини, видаючи своє наближення тріском сучків і тупотом кінських копит, прискакав Паттан. Він був захеканим, як і його смугастий, схожий на зебру коротконогий жеребець. Зістрибнувши на ходу, Мовчазний почав плутано розповідати та, не гаючи часу, подібно до Лемана став одягатися в кольчугу.

— Це не путіноїди, ерле Лемане, — квапливо сказав він. — Це Біле братство. Серед них є наші. Вони готували засідку для нас, ерле Лемане!

— Наші, — повторив за ним Леман і посміхнувся недобре.

— Чекали в засідці, — вів далі Паттан. — Але вони зрозуміли, що видали себе, і йдуть сюди.

Він дістав з воза три списи. Витяг свій шолом, витрусив його та зі скреготом протер сталевим рукавом.

— З ними духовні отці. Я впізнав Кріса та батька Габріела.

— Одноокий з ними? — спитав Леман.

Мовчазний кивнув:

— Сирол там. Вони ніколи не пішли б проти вас, ерле, але ці діти…

Мовчазний глянув на дівчаток, що сиділи поруч пліч-о-пліч і зупинив погляд на Ельзі. Він не дуже любив дітей, але до Ельзи через її простоту та добродушність встиг прив'язатися. До того ж вона любила побалакати, що робило їх з Мовчазним дуже схожими.

— Духовні отці хочуть вбити їх, — підсумував Паттан. — Вони бояться цих дітей. Духовні отці підмовили солдатів...

Ерл сплюнув.

— Святий Габріел… — процідив він крізь зуби. — Треба було повісити цього бунтівника ще п'ять років тому в Туманному бору. Ну нічого, і тут підхоже дерево знайдеться.

— Не думаю, ерле Лемане, — опустивши погляд, промовив Паттан. — Їх там людей двадцять-двадцять п'ять. І з ними Сирол, — нагадав він, мигцем глянувши на ерла. — Сирол б'є без промаху.

— А з нами Чіар Безстрашний! — подала свій голос Ельза. — А він коштує тисячі! Ти ж сам казав! — звернулася вона до Паттана.

— Мда… — глянувши на Чіара, пробурмотів Мовчазний. — Звісно, коштує, я зовсім про нього забув.

“Ми теж битимемося!” — хотів заявити Еламір, але в короткій миті майбутнього, яке було йому доступне, солдати ерла тільки глузували з нього. Еламір бачив майбутнє, в якому він діставав з воза захоплені в бою мечі та списи, але Леман завжди забирав їх, пояснюючи, що зі зброєю в руках його вб'ють насамперед. Хлопчик прислухався до гомону водоспаду. Він вже знав, що на їх рахунок вирішив Леман.

— Відведеш дітей до водоспаду, — сказав ерл Чіару, що стояв поруч з ним. — Підете через ліс. Поки вони думають, що діти тут, ви маєте шанс вирватися. Але зважай, довго ми їх не втримаємо.

— Не треба розділяти сили, ерле Лемане! Нас усього п'ятеро, але ми зможемо здолати їх, — заперечив товстун. — Разом зможемо! Пам'ятаєте, як, зібравшись в один кулак, ми били горян у Кривому струмку? Нас тоді також було менше. Зверху вони летіли на нас лавиною, але ми не здригнулися. Ми зустріли їх списами та цілим лісом загострених кілків. Горяни

лізли на них, як поросята на рожен. Вони не могли зупинитись. Верхні напирали та скидали нижніх, а ті, що з'являлися знову…

— Не гай час, — зупинив його ерл. — Чекайте на нас до вечора. Якщо не прийдемо, на ніч там не залишайтеся — йдіть.

— Чому я? — продовжував сперечатися товстун. — Хай Мальвін іде. Він поранений в руку ще з минулого бою. Від мене буде більше користі!

— В тому й справа! — видихнув Леман. — Я розраховую на твою удачу, — сказав він із серцем. — Тепер від тебе залежить доля Росичів, майбутнє нашого Світу та всього П'ятигір'я. Це я вирвав цих дітей з лап смерті та зібрав разом з усіх кінців світу. І повір, я зробив це не для того, щоб віддати їх на поталу фанатикам! Відведи їх у безпечне місце. Нині це найголовніше. У тебе вийде, ти викрутишся. Потім можеш померти, але спочатку виведеш їх звідси.

— Я так і знала! — з докором вигукнула Акха. Нарешті вона знайшла відповідь на запитання, яке давно її мучило. — Ми недаремно опинилися разом на одному кораблі. Ось вона — правда, яку ви приховували! Значить, це все-таки ви зібрали нас!

Ерл не вважав за потрібне повторювати те, що вже сказав. Він подивився на Чіара й ледь помітно кивнув:

— Поспішай.

— Ерле Лемане, я теж можу битися! — з розпачем вигукнув Еламір. — Дозвольте мені залишитися!

Леман заперечливо похитав головою.

Слова ерла зачепили Чіара за живе. Приймаючи нові обов'язки, він підібрав живіт та надав обличчю виразу рішучої суворості.

— Ану, всі за мною! — владно крикнув він, дістав з воза мішок з хлібом і два хутра з водою, потім забрав у Паттана один з його списів і кинув Еламірові. — Замикаєш, — наказав він і ще раз повторив: — Всі за мною! Йдемо слід у слід! Жодних розмов! Рухаємось тихо, як лисиці! Слідкуйте за мною й робіть те саме! Тих, хто відстав, не чекаємо — вовки підберуть. Все зрозуміло, дрібното? Вперед!

Рішучість Чіара здивувала всіх. Здавалося, накажи він зараз щось самому ерлу, і навіть той, не роздумуючи, виконає наказ. Дітям нічого не залишалося, як підкоритись. По одному вони зникли за деревами. Ельза та Еламір йшли останніми. Дівчинка озирнулася й пильно глянула на Лемана. Його обличчя ще ніколи не здавалося їй таким гарним. Вона подумала, що бачить ерла востаннє, і від цього поганого передчуття грудка підкотила до горла, а по щоці покотилася самотня кришталева сльоза.

— Прощавай, Ельзо зі Світу Блакитних озер, народжена у світлі живої комети, — посміхаючись, промовив ерл. — Бережи своїх друзів, Еламіре! — попрощався він з провидцем.

— Ми ще побачимось, ерле Лемане! — крикнув Еламір. — Я знаю майбутнє! Адже ви не забули?!

— Звісно, не забув, — тихо сказав Леман. — Звісно…

Розділ 11

Ночей летючих зірок всього було три. Тричі протягом чотирьох років першої ночі зими небо окреслювали стріли сотень тисяч комет. Вони спалахували всюди, перетинаючись, малювали фігури та химерні візерунки, розгоряючись, несподівано гасли або тяглися довго, перетинаючи небосхил від краю до краю та залишаючи на ньому жирні смуги.

Комети проносилися над Землею так близько, що люди чули свист і відчували жар, що йшов від них. Виходили з берегів моря, підіймалися смерчі, а з гір одна за одною сходили лавини, ховаючи під собою селища та руйнуючи міста.

Астрономи дивилися на розлючене небо крізь товсті лінзи збільшувального скла та розводили руками. Простолюдини ховалися в льохах, родовиті варди замикалися в сімейних склепах. Духовні отці зустрічали кінець світу на майданах, читаючи молитви з трибун та дахів високих будівель.

Жодна комета, всупереч очікуванням, так і не впала на Землю, але дві з них зіткнулися в небі та, опромінюючи його яскравим спалахом, розсипалися на міріади дрібних іскор. На другий рік таких спалахів було ще два, на третій — один. Ці комети прозвали живими. Говорили про зцілення смертельних хворих, які опинилися поруч.

Багатьом з тих, чиїм життям судилося обірватися тієї ночі, доля подарувала другий шанс. Багатьом, але тільки не владиці Отійського Миру Арону Третьому. Він був найстарішим з усіх правителів П'ятигір'я. Казали, секрет його довголіття приховується в крові юних незайманих дівчат. Їхня кров давно замінила йому воду та їжу. Згодом кров втратила свою магічну властивість. Арон почав швидко старіти, і придворні лікарі за очі почали говорити про його швидку смерть.

Чорнокнижник Ізар обіцяв омолодити Арона та в ніч зорепаду привів його в будинок вдови, що народжувала.

Ізар особисто приймав пологи. А в цей час владика ховався від породіллі за фіранкою. З кожним вигуком жінки сили залишали Арона, і він затикав вуха, сподіваючись, що кров немовляти потрапить у його серце до того, як воно перестане битися.

Комети зійшлися в небі. Вибух освітив кімнату, кидаючи згорблену тінь старого на прозору фіранку. Пролунав крик новонародженого, потім скрикнула жінка, а через секунду чаклун підніс до Арона дитину.

— Ріжте йому руку, — сказав він, простягаючи лезо.

— Я? — злякано спитав старий.

— Ви, — відповів Ізар. — Вже можна, вона дала йому ім'я.

— Яке? — з ворожістю роздивляючись немовля, запитав Арон.

— Еламір, — нервово посміхаючись, відповів Ізар. — Ріжте.

— Він помре? — спитав владика, нерішуче тикаючи вістрям у ручку новонародженого.

— Так, — сказав Ізар. — Ми обидва мали померти сьогодні. Але духи заберуть його, а не нас. Ми обдуримо духів. Ніхто нічого не буде знати! — чорнокнижник озирнувся, прислухаючись до тиші за фіранкою, витер піт з чола та знову повернув обличчя до старого. — Я вбив її. Розтинайте йому вену... Ні, не так! Якої діви... Так не вийде. Ось тут. Все, не можу... Давайте, я допоможу.

Немовля заплакало, коли Ізар зробив надріз на його руці та почав зціджувати кров у невеликий срібний келих.

— Встигли, — радісно сказав він, наповнивши келих на чверть.

Чаклун, зробивши невеликий ковток, простяг келих Арону.

— Пийте, мій владико, зараз буде ще.

Час Арона закінчувався. За якісь пів години обличчя вкрилося глибокими сухими зморшками, роблячи його майже невпізнанним, щоки запали, шкіра побіліла, а плечі всипали шматки сивого волосся, що випало. Кожне зітхання давалося йому з великими труднощами.

Кров здалася Арону чорною гадюкою, що згорнулася клубком. Щоб змусити себе випити її, він представляв пристрасних юних наложниць, веселі пиятики, азартне полювання та вискали вбитих ним вовків. Він побачив себе молодим і сильним, коли він скакав на жвавому скакуні по степу, згадав, як руки стискають сокиру, що розсікає шию підлого змовника, як тріумфує натовп черні, зустрічаючи його з перемогою.

Не витрачаючи більше жодної секунди, поки знову не з'явилася гадюка, що кусає за губу, Арон прийняв у чаклуна келих і, зробивши останній у житті видих, наповнив свій беззубий рот солоною та водночас солодкою, нудотною кров'ю.

Проковтнути її так і не вийшло. Змія нікуди не поділася: тепер вона шипіла, роздмухувалась і протискалася в горло, викликаючи нудоту. Владика вдавився. Хапаючись за шию, з хрипом та витріщеними очима він звалився навколішки.

Ізар ступив до нього, але відразу ж позадкував. Їм не вистачило якоїсь хвилини. Обличчя старого спотворила гримаса болю та жаху. Келих випав з рук, кров виплеснулася на залиту світлом комет підлогу. Еліксир молодості душив Арона, забираючи останні миті життя.

Владика схопив чаклуна за складку на плащі, щоб підтягнутися, але рука зіслизнула. Скорчений від судом, він знесилено впав на підлогу. Щось пішло не так. Ізар відчув на язику гіркий присмак, тіло пробив озноб: і йому ця кров пішла не на користь.

Арон пішов з життя на хвилину раніше визначеного йому терміну, і цей час дісталася Еламіру. Хлопчик став провидцем, провісником однієї хвилини майбутнього.

Чорнокнижник не думав, що малюк виживе, і залишив його. Опівдні солдати з особистої варти Арона знайшли його мертвим на своєму ліжку. Він повинен був померти тільки на заході сонця, але кров немовляти забрала також цей годинник.

Зате раз на місяць Еламір буде бачити на цілий день уперед. Хлопчик вижив. Цієї ночі його плач змішувався з виттям собак і свистінням зірок, що проносилися повз них. Лише під ранок, після довгих перемовин, сусіди наважилися увійти до будинку.

До п'яти років Еламір жив у своєї рідної тітки Ійрін. Крім племінника, у неї було семеро своїх дітей. Жили вони бідно, перебиваючись з хліба на воду. Чоловік мав торгову лавку й утримував ще кілька подібних сімей, тому розраховувати на допомогу багатоженця багатодітній матері не доводилося. Вдень Ійрін допомагала торгувати чоловікові, підмітала двори, мила посуд і прибиралася в будинках заможних панів, а ночами підробляла швачкою. Від тьмяного свічкового світла до тридцяти років Ійрін осліпла на одне око.

На дітей часу ніколи не вистачало. Вони, надані самі собі, днями тинялися ринками, виглядаючи, що б вкрасти, або чекали, коли з пивних винесуть п'яниць, щоб обшарити їхні кишені.

Еламір швидко дорослішав і, набиваючи власні шишки, осягав нелегку науку життя. Для старших братів він був тягарем, вони ніколи не ділилися з ним здобиччю та не посвячували у свої дорослі справи. Але Еламір не журився на цей рахунок: у нього була таємниця, у нього був дар. І пізнаючи його, щодня хлопчик відкривав для себе нові можливості.

Ранок починався з того, що він ішов у торговельні ряди та ставав біля булочника. Еламір прокручував десятки варіантів можливого майбутнього. Вкрав булочку, проходячи повз лоток, тягнувся до неї з боків або витягав у лоточника з-за спини. І тільки після того, як переконувався, що крадіжка пройшла непоміченою, сміливо брався до справи.

Тисячі разів за ним гналися, ловили, витягували з-під торгових столиків, знімали з дерев, кричали на нього та навіть били... Але все це було лише в його видіннях: зловити того, хто передбачає кожен твій крок і грає на помилках, зовсім не просто. Еламір вибирав лише найбезпечніші варіанти.

На булочках Еламір не зупинився. Комора, в якій він жив, наповнювалася дорогими тканинами, посудом, одягом, прикрасами та мішечками зі срібними монетами. Він став тінню, примарою, міфом, про який говорили всі. Невидимка, син Тритона, дух праведного Тіму — як його не називали. Йому приписували крадіжки, яких не було, звинувачували у вбивствах, незаміжні мейсі вішали на нього батьківство своїх незаконнонароджених дітей, а духовні отці, склавши суми вкрадених речей, визначали дату майбутнього дощу.

Треба зауважити, до дев'яти років Еламір справді досяг успіху на цій небезпечній ниві, але робив це не тільки для себе.

Хтось підкидав гроші жебракам. Боржники, чиї діти сиділи в боргових ямах, розплачувалися з кредиторами. Зубожілі фермери, чиїх корів забрали за те, що вони паслися на землі головного судді, раптом виплатили штраф і повернули свою худобу. Цейлони невідомо звідки з'являлися у хворих, голодних і зневірених. Гроші з'являлися в тих, в кого їх бути не могло.

Нахабство злодія-невидимки перейшло всі межі. Бідні райони ночами навіщось стали патрулювати викликані з прикордонних фортець солдати. Було проведено перепис міського населення. Людей зупиняли двічі на день: з'ясовували, куди йдуть, й обшукували. А на міській площі для острашки стояв страшного вигляду лисий старий з кам'яним обличчям і намальованим третім оком на лобі. Старий дивився людям у вічі та повчально загрожував пальцем.

Заходів було прийнято аж задосить, ось тільки крадіжок після цього менше не стало.

Сестри та брати Еламіра більше не голодували. Раз на місяць він кидав у кватирку свого будинку два золоті ромби. Стільки тітка Ійрін не заробляла навіть за п'ять років. Він міг би давати більше, але це було б підозріло. Ійрін і так почала позичати гроші своєму чоловікові, чим викликала чимало розмов. На щастя, вона вчасно схаменулась. З'явись до них з обшуком міська варта й зазирни в комірчину Еламіра, то одразу б визначилася.

Після двох років неврожаю на площі раз на місяць спалювали звинувачених у чаклунстві старих. Купці з усієї Отії приїжджали подивитися на це видовище. Навчені Еламіром городяни, вирушаючи на страту, не брали з собою нічого цінного, але недосвідчені купці з набитими ромбами гаманцями, що бовталися на золотих ланцюжках, були для Еламіра легкою здобиччю. Він зрізав їх на стику — там, де шкіра чіплялася до золотого кільця. У дні страти він приносив додому до п'яти таких гаманців.

Еламірові доводилося розкривати підлогу у своїй маленькій кімнатці та заштовхувати частину залишених собі скарбів під дошки, бо інакше змушений був би спати стоячи.

Приблизно тоді з'явився Аклюс. Ійрін по-сестринськи виділила йому кімнату, але він сам у ній ніколи не жив. Аклюс обставив її новими меблями, купив велике високе ліжко, повісив на стіни та навіть на стелю дзеркала. Майже кожен день він привозив і проводжав до кімнати багато одягнених літніх жінок і сильно напудрених юнаків в чепурному одязі. Залишивши їх наодинці, він чекав у питній на протилежному боці вулиці.

Еламір не знав, чим вони займалися, але кілька разів спостерігав, як на виході ці жінки розплачувалися з Аклюсом срібними цейлонами, а одна, розпарена, як після лазні, з розмазаною по щоках помадою сунула йому в руку цілий ромб.

— Бачив?! — провівши її поглядом, тоді сказав Еламіру дядько. — Ніколи не працюй руками. Заробиш цейлон — вирішиш, що це непогано, і життя твоє стане дорогою від в'язниці до шинка й назад. Рабу не заробити більше цейлона. Для нього це межа. Працюй ось цим, — він постукав себе по лобі. — Відхопиш ромб і ніколи не опускай планки.

— Я працюватиму, — відповів Еламір. — Я куплю корабель і ловитиму кальмарів на своєму кораблі.

— Та й дарма, — сказав дядько. — Як тебе звати? — спитав він.

— Еламір, — відповів хлопчик.

— А-а-а… Ти син Олівії… Шкода сестричку. Але я ніколи не любив її. Гордячка була. Нічого не попросиш. Знаєш що, малюку, — сказав він, риючись у своїй кишені. — Почисть мені черевики. Вони там, біля дверей... Такі чорні, побачиш.

Він махнув рукою в бік дверей, потім поклав на кут стола перед Еламіром овальну біленьку монетку — один цейлон.

Еламір скинув її зі столу до ніг Аклюкса.

— Почистиш сам! — відрізав він.

Аклюс посміхнувся, дістав з кишені гаманець, відрахував десять цейлонів і поклав їх перед хлопчиком.

— Молодець, — похвалив він небожа. — Завжди знай собі ціну. Ти будеш найдорожчим чистильником взуття в Ліконі. Не опускай планки — і коли-небудь скидатимеш пил з позолочених туфель самого владики.

Але Еламір скинув і ці гроші, чим ввів дядька в деяке замішання. Аклюс задумався, оцінюючи племінника, знову поліз у кишеню.

— А ти швидко вчишся, — сказав він. — Ти засвоїв урок. Щось у тобі є. Коли підростеш, знайди мене. Ми поговоримо про твоє майбутнє. Поки ти не коштуєш навіть цейлону, але з тебе може вийти кмітливий слуга. Почисть їх добре, не шкодуй крему — і дядько не скривдить.

Аклюс стукнув долонею по столу та повільно прибрав її вбік, залишивши на столі золотий ромб. Еламір, навіть не глянувши, змахнув і його.

— А-а-а! — протягнув Аклюс. — То ти нічого не зрозумів! Ну що ж, ось тобі ще одне правило, — сказав він, ставши на одне коліно та підіймаючи гроші з підлоги. — Продавайся вчасно. Старе вино може коштувати дорого, але воно псується. Кислятину зливають у відхожі

місця. Тухне риба, ідеї, краса та навіть влада! Кожному товару свій час і місце. Пам'ятай про це, мій славний малюк.

— Я не маю таких гарних лакових чобіт, як у тебе, — сказав Еламір. — Я ходжу в сандалях. Вони рвуться, я їх зашиваю та ношу знову. Цей мотлох ніхто не поцупить, і я залишаю їх прямо тут на сходах, перед входом. Нікому вони не потрібні. Нікому, крім мене. В них ще моя мама ходила. Ми по-різному оцінюємо речі. Врахуй це, мій славний дядько. Якщо ти помиєш мої сандалії, я дам тобі не один, а цілих два ромби.

Еламір поліз у кишеню та, наслідуючи Аклюса, стукнувши долонею, поклав обіцяні ромби на куток столу.

— Ну що ж, — підводячись, сказав Аклюс. — Може, ти не раб. Гордий, як твоя мати. І в цьому ваша слабкість. Вчись грати на чужих слабкостях, малюк. Це тобі третій урок. Отже, старші брати все-таки діляться з тобою. Два ромби для дев'ятирічного хлопчика — цілий статок, — він забрав ромби та, похитавши в долоні, поклав у гаманець. — Я поговорю з твоїми братами. Золото псує дітей.

— То ти помиєш мої сандалії? — спитав Еламір.

— Ні. Де ти бачив господаря, який миє взуття своїм слугам? — посміхнувся дядько.

— Але ж ти взяв гроші... Взяв гроші, але не зробив роботи.

— І це мій четвертий урок, — сказав Аклюс. — За четвертий урок я міг би вимагати чотири ромби. Але я добрий і один прощаю тобі, оскільки ми родичі, а другий за те, що ти сирота.

На цьому, цілком задоволений собою, він вклонився.

Еламіру не було важко дізнатися, де живе дядько. Вже наступного дня він проник у його будинок і за лічені секунди, уявивши тисячі варіантів своїх можливих дій, знайшов схованку. Хлопчик розбивав вази, ламав простінки, розкривав підлогу. Нарешті він здогадався піднятися на горище та не помилився. Дядьків статок становив три мішечки цейлонів і п'ятнадцять ромбів, що лежали в ошатній зав'язаній на вузлик хустинці. Після візиту Еламіра їх залишилося тринадцять: небіж забрав тільки своє.

Приблизно через тиждень після цього Еламіра мало не спіймали. Він розпестився, повірив у свою безкарність і почав ризикувати. Якщо раніше, зрізавши гаманець, він одразу йшов, не привертаючи уваги, то тепер вішав замість нього інший і, трохи відійшовши убік, спостерігав за реакцією своєї жертви. У підмінених мішечках були щури, павуки або ящірки. І як тільки вони починали смикатися та дерти лапами, над площею здіймався страшний крик.

Нещасного, який намагався втекти від власного гаманця, ловили й обступали з усіх боків. Всім було цікаво, на що перетворяться гроші цього разу. Звільнені тварюки

розбігалися в різні боки, натовп починав викрикувати хвилями, видаючи маршрут їх руху. Місцеві починали реготати до одуру, а приїжджі, охоплені забобонним жахом, часто непритомніли.

Після чергової такої витівки солдати несподівано перекрили всі дороги з площі. Натовп, що чекав на страту, захвилювався. Головний суддя поспішив піднятися на ешафот та оголосити, що страти сьогодні не буде.

— Вам нема про що хвилюватися, — запевняв він. — Проводяться заходи щодо затримання міських шахраїв. І головна наша мета — кишеньковий злодій, що обібрав чи не всіх знатних городян і вашого покірного слугу, — він показав на себе, — у тому числі! Але сьогодні ми викриємо негідника! Обіцяю вам, хто б він не був — дух, посланець пітьми чи сам беззубий Тритон, — ми швидко розберемося, де в нього шия, та затягнемо навколо неї петлю правосуддя!

Потім було сказано, що серед присутніх на площі городян було двадцять підставних, яких використовували як наживки. У п'ятьох з них зрізали гаманці, а одному навіть підсунули щура. Це свідчить, що злодій ховається десь у натовпі.

Всі гаманці були оброблені особливою рідиною. І якщо руки, які торкалися їх, занурити у спеціальний розчин, то шкіра на них посиніє. Навіть якщо злодій позбудеться гаманця, руки все одно його видадуть.

Утворилося три черги. По одному городяни опускали руки в чани з тягучою прозорою рідиною, показували їх солдатам і проходили.

Натовп рідшав. Еламір почав панікувати. Схоже, цього разу успіх йому зрадив.

Солдати раптом схопили якогось хлопця. Він почав кричати та намагатися вирватися. Навколо пролунали здивовані вигуки. “Сині! Сині!” — кричали довкола.

Еламіра кинуло в піт. У хлопця руки справді були сині. Потім зловили ще одного, потім ще двох. Залишався лише Еламір. Він підгадував час, щоб непомітно скинути один з двох стягнутих сьогодні мішечків. З'явився план. План поганий, але це єдине, що спадало на думку. Еламір вирішив зіграти в дурника, який підбіжить до солдатів і, розмахуючи гаманцем, крикне: “Дивіться, що я знайшов! Його викинув чоловік у рукавичках та зеленій куртці”. “Так, саме в рукавичках, — думав Еламір. — І ці рукавички він потім, звичайно ж, зняв і вийшов, ніким не спійманий. Так я їм і скажу. Але вони, звичайно, не повірять! — думки роїлися в голові одна за іншою. — Я б не повірив. І на їхньому місці обов'язково обшукав мій будинок. А коли вони обшукають мій дім... Фуф! Що ж робити?!”

Еламір помітив, що на площі залишилося людей п'ятдесят. І за кожним з них з цікавістю спостерігають солдати.

— Гей, ти! — покликав хтось з них тремтячого чоловіка, що стояв поруч з Еламіром. — Ти, ти! Чого озираєшся? Тебе кличу! Іди-но, мокни сюди свої руки!

— Ні! Ні! — затряс він головою. — Ні!

— Ану, тягніть його сюди, хлопці! — закричали солдати. — Хапай! Хапай його!

Чоловік почав тікати, але його швидко спіймали.

— Не треба! Не треба! — з жахом кричав він, коли його тягли до чана з рідиною. Але руки його макати ніхто не став. Солдати пронесли його повз, і його крик загубився серед гомону натовпу, що вибухнув.

“Не перевіряють, отже, їм і так все зрозуміло!” — подумав Еламір, але підсвідомо відчув, що тут щось не так.

Він ще раз подивився на людей, що залишилися на площі, і тільки в цей момент, коли могло бути вже пізно, його осяяло: “Залишилися тільки злодії. Немає ніякої невидимої фарби на руках. Усі синьорукі, яких спіймали сьогодні, — підставні. Злодії самі видали себе! Злякались показати свої руки, залишились на площі та видали. Нас розіграли, як простачків!”

Еламіра знову пробив озноб, по спині пробігли холодні струмки. Тільки тепер він тремтів не від страху, а від злості, від досади на самого себе. Він був настільки впевнений, що його схоплять, що навіть не перевірив цей варіант можливого майбутнього.

Не втрачаючи більше ні секунди, він підбіг до чана й опустив у нього свої руки. Еламір був останнім з охочих зробити це добровільно. За ним не було нікого й десятки солдатів з підозрою оглядали підлітка, який довго не наважувався на цей крок.

— Не сині! Не сині! — повторював він, показуючи свої руки кожному. — Не сині, бачите, звичайні руки...

Хлопчика пропустили. Солдати зімкнулися за ним і, поступово звужуючи коло, почали хапати злодіїв, що залишилися на площі.

Еламіру неймовірно пощастило. Але, як зазвичай буває, за сонячними днями приходять дощові тижні. З того часу удача залишила його надовго.

Розділ 12

До міста приїхав театр Веселої Ілли. Ще його називали “Театром золотих ланцюгів”. Вільними в ньому були лише охоронці та управитель. Фокусники, актори, гримери, рахівник і навіть режисер були рабами. Лише під час вистав з них знімали кайдани, але варто опуститися завісі — і людей по двоє та троє заганяли в тісні клітини.

Казали, в Ілли понад сто таких театрів. Їх знали у всіх Світах П'ятигір'я.

Вони давали вистави на площах, у замках правителів та в будинках заможних вардів, де розігрували драматичні сцени з життя “великих”.

Підступні змови, любовні трикутники та криваві дуелі розбурхували фантазії заможних господарів, їхніх дітей, дружин і гостей. Вподобаних акторів будь-хто з охочих міг орендувати на ніч або викупити зовсім, але останнє траплялося вкрай рідко.

Репертуар та програма вистав, що давалися на площах для великих скупчень людей, відрізнялися від того, що пропонувалося обраним.

Для змішаної публіки “золоті ланцюги” розігрували три короткі вистави. Чоловікам подобалася байка про багатого рогоносця та жебрака-ловеласа, який жив його коштом, дурив і насміхався, день і ніч розважаючись з його дружиною.

Жінки любили сльозливу історію про доброго купця, який убив свою дружину через те, що вона зраджувала йому з рабом.

Дітям подобалася казка про сміливого томена, який втік із замку та почав спалювати відьом, які перетворювали мешканців сіл на курок.

В останній день гастролей глядачів розважали стрільці, фокусники та медіуми. Вони не дивлячись вражали цілі з луків, перетворювали золото на каміння, розмовляли з духами та оживляли мерців.

Гра в “Щасливі кулі” була завершальною та головною виставою в програмі театру. Правила гри були дуже простими. П'ятнадцять пронумерованих кульок крутились в барабані, але вигравала одна: на неї глядачі робили ставки. Вгадана кулька збільшувала суму ставки в п'ять разів.

Підставні гравці намагалися розбурхати публіку. Їхнє завдання було змусити азартних городян змагатися між собою. Вони вигравали величезні суми, отримуючи їх тут же, на очах у захоплених довірливих роззяв.

Еламір опинився серед глядачів. Він не робив ставок, але кілька разів промовив номери куль, що зіграли, ще до того, як вони викочувалися з барабана. Цього ніхто не помітив би, адже його чув лише напівсліпий згорблений старий, що сидів осторонь на окремому стільці.

Але старий виявився не такий простий. Його звали Фео. І, на нещастя хлопчика, Фео був ніхто інший, як управитель “Театра золотих ланцюгів”.

Спочатку старий вважав здатність хлопчика випадковістю та не надав їй великого значення, але в міру того, як Еламір вгадував кулю за кулею, згаслі очі Фео розгорялися недобрим світлом.

Наступного ранку Еламір прокинувся прикутим ланцюгом до ліжка. Він почув, як тітка Ійрін голосно сперечається з кимось у сусідній кімнаті.

— Це дико! Це жорстоко! — кричала вона.

— Я даю два ромби лише тому, що в новій п'єсі нам потрібен хлопчик — хрипким старечим голосом обурювався незнайомець. — Три ромби я не поверну навіть за три роки. Адже його треба годувати!

— За кого ви мене приймаєте? — кричала Ійрін. — Це мій єдиний небіж! Ви хочете, щоб я продала вам сина своєї улюбленої сестри за два ромби? Чотири — не менше! Я годувала його з ось такого віку! Я купувала йому сандалі та кроїла сорочки. А як він хворів! Та якби я не на нього витрачала, а відкладала, давно б заміж за томена вийшла з таким приданим!

— Хлопчик вам у тягар! Я звільню вас від непотрібного тягаря! У цьому віці вони ненажерливі, як вовки.

— Що ви, він зовсім не їсть! А як він допомагає по господарству! Я навчила його рахувати, і він сам може піти на ринок по хліб чи рис. Обрахувати його непросто. Він навіть знає деякі літери. Він стане літописцем нашого владики. На нього одного мої надії. То буде мені втіха на старість.

— Два з половиною та щоб тебе, відьму, зжер Тритон!

— Три з половиною та щоб ти, старий скупердяй, здох від спеки у своїй дірявій кибитці!

— Три й щоб твої діти висмоктали тобі очі з голоду!

— Та вдавися ти своїм Еламіром, — сказала тітка. — Давай гроші! Придушить він тебе ланцюгом уві сні! Обов'язково придушить!

— Підписуйте папери, — почув Еламір голос когось третього. — Так, ось… З початку відмовну… Добре… А ось договір купівлі… Добре…

— Не ображайте його, — тихо сказала тітка.

— Відтепер хлопчик власність Ілли Абран, — продовжував говорити все той же третій. — Ви, Фео Тармін, несете відповідальність за всі його дії. Якщо він уб'є іншого раба, ви зобов'язані компенсувати його вартість постраждалій стороні. У разі смерті мусять поховати. У разі його втечі ви компенсуєте вартість вкраденої ним худоби, продуктів та інших цінностей. У разі різких висловлювань на адресу вільних громадян вам загрожує штраф. В разі…

— Тітко! — вскочивши з ліжка, гукнув Еламір. — Тітко, не продавай мене!

Хлопчик рвонувся до дверей, але короткий ланцюг вп'явся в руку, і він упав.

— Тітко! Тітко! — продовжував звати хлопчик, але Ійрін не відгукнулася.

Коли двоє охоронців з театру виводили Еламіра, вона піднялася до себе на другий поверх, щоб не зустрічатись з племінником поглядом.

— Я знаю, хто ти, — крокуючи за Еламіром, проскрипів старий.

Здавалося, він був на сьомому небі від щастя. Вчорашній блиск в очах не згас. Навпаки, він розгорявся з новою силою.

— Від мене не втечеш… Не сподівайся, не втечеш… — повторював він, натягуючи ланцюг, що сковував руки найдорожчого з куплених ним рабів.

За два наступні роки Еламір об’їздив всю північ П'ятигір'я, а також побував у десятках, сотнях міст за його межами.

Дитинство залишилося позаду. Еламір розділив долю рабів-акторів. Як і вони, вчив тексти, репетирував, грав та мріяв про свободу. Але як актор він цікавив Фео в останню чергу. Ще за першої зустрічі старий побачив у ньому щось більше та не помилився.

Відколи Еламір став крутити барабан, прибуток театру зріс у рази. Хлопчик не тільки чудово міг вгадати номер виграшної кулі, вчасно зупинивши барабан, він міг витягнути ту кульку, яка була потрібна.

Старий знав, що Еламір втече при першій нагоді, тому зробив все можливе, щоб такого не сталося. Охоронці цілодобово не зводили з нього очей. Навіть коли Еламір виходив на сцену, до його ноги був прикутий ланцюг.

Актори не дуже ладнали між собою. Керівництво саме заохочувало розбрат між ними. Актори ділилися на зразкових і покараних. Зразкові могли наказувати покараним, відібрати в них одну річ чи половину норми добової їжі. Раз на тиждень, виходячи з поведінки актора, його статус переглядався. Так Фео міг маніпулювати ними. За бажання він без особливих труднощів міг знайти собі союзника.

Еламір завжди був серед покараних і за два роки так зненавидів зразкових, що навіть пропозицію стати одним з них сприйняв би як образу. Він був найменшим і найнепокірнішим. За його принциповість одні його любили, інші ненавиділи. Але й Фео навчився керувати. Коли Еламір підняв бунт і перестав витягувати потрібні кулі, Фео заборонив давати йому воду, а коли це не подіяло, залишив без води всіх покараних.

Виявилося, Еламір легко міг пожертвувати собою, але не іншими, і це була його слабкість.

Найбільше за нього діставалося красунчику Симуру та жартівливому Антію. Цим хлопцям було років двадцять. Як і Еламір, вони були відомі з негативного боку. Маючи одну спільну рису, а саме незламну волю до свободи, швидко потоваришували.

Фео не міг допустити такого союзу, тому, тільки-но з’явилася можливість, обміняв друзів Еламіра на двох заляканих і лояльних до будь-якої влади юних актрис.

Так Еламір знову залишився один, але незабаром у його долі намітився надзвичайно різкий поворот. Коли після чергової вистави хлопчика вели до клітки, то хтось з останніх глядачів гукнув його ім'я.

— Еламіре! — почув він впевнений і хриплуватий знайомий голос. — Еламіре! Ну привіт, малюк!

Після продажу племінника Ійрін уперше за кілька останніх років заглянула до його кімнати. Цих кількох кроків було достатньо, щоб стати найбагатшою жінкою в Ліконі.

Пів року вона та діти жили на широку ногу, ні в чому собі не відмовляючи. Сусіди дивувалися та заздрили, пускаючи неймовірні чутки про джерела її раптового багатства. По дурості Ійрін проговорилася чоловікові, а той, недовго думаючи, почав її шантажувати. Довелося відкуплятися, але з кожним разом він просив все більше, намагаючись з'ясувати

величину статку та ступінь її терпіння. Кожна їхня зустріч завершувалася лайкою та взаємними погрозами. Закінчилося тим, що Ійрін відмовилася платити, і того ж дня у двері її будинку постукала міська варта.

У в'язниці Ійрін відвідав Аклюс. Вона розповіла йому про Еламіра та попросила знайти хлопчика, який втягнув її в цю мерзенну історію. Ійрін була впевнена, що племінник у всьому зізнається, і її відпустять. Аклюс так не вважав, але пообіцяв сестрі знайти Еламіра.

Наступного дня Аклюс вирушив на пошуки. Ось тільки повертатися з ним до Лікону він не збирався. На племінника він мав свої плани.

Аклюс запропонував Фео продати йому небожа назад за п'ять ромбів, але старий тільки розсміявся й порадив купити на ці гроші дохлого коня та до кінця днів обсмоктувати його кістки.

Тоді Аклюс запропонував десять ромбів, на що старий вибухнув прокльонами й наказав чотирьом своїм охоронцям прогнати його.

— А якщо знову сунеться, — кричав він, — переламайте цьому торгашу всі кістки!

Але “торгаш” виявився на подив сильний і спритний. У лічені секунди він впорався з охоронцями, і незабаром клинок, обагрений їхньою кров'ю, розсік незговірливого Фео надвоє.

Та ж доля спіткала ще двох сміливців, що наважилися стати на шляху в Аклюса.

Актори в клітках стали свідками драми, що розігралася. Окрилені надією на швидку свободу, вони почали аплодувати своєму рятівнику. Аклюс чемно вклонився, але не став відкривати їхні замки. Він відчинив тільки клітку Еламіра та, не знімаючи сталевого нашийника з шиї хлопчика, сіпнув за ланцюг і повів за собою.

З появою дядька мало що змінилося для Еламіра. Хіба що клітка стала більшою, а замість шістьох охоронців тепер за ним стежили двоє. Як і раніше, він переїжджав з міста до міста та давав вистави.

Тепер його називали Білим Іскрібіолом. Посланцем майбутнього, магом, покликаним показати заблудлим душам, які шукають порятунку, шлях істини.

В одному місті вони давали не більше двох сеансів. Охочих дізнатися своє майбутнє було набагато більше, ніж тих, хто готовий був за це заплатити гідну ціну. Аклюс з особливою ретельністю підбирав учасників сеансу.

Годину та місце його проведення учасники мали тримати в таємниці. Кожному було оголошено, що чорні сили Пограбаса шукають Білого Іскрібіола, і посвячені в таїнство зараховані до охоронців праведного пізнання, всі вони захисники світлого сяйва Всесвіту.

Еламір чекав гостей у погано освітленій трьома свічками кімнаті, сидячи в позі лотоса посеред великого, зітканого з кінської гриви арпійського килима. Люди заходили по одному і, загадуючи три заповітні бажання, обсаджували посланця майбутнього з різних боків.

Уявляючи майбутнє, Еламір дізнавався в них ці бажання, а реальному часі сам називав їх, демонструючи свої надздібності. В такий же спосіб він вгадував кількість грошей в їхніх кишенях і розповідав кожному про його минуле, поступово переходячи до далекого, але дуже світлого майбутнього.

Аклюс, вірний слуга Білого Іскрібіола, ричачи й завиваючи, повільно ходив між учасниками та, піднімаючи руки до стелі, бив у бубон димливим смолоскипом.

Наприкінці вистави за окрему плату Еламір витягував з позолоченої скриньки та вручав учасникам зборів гороскопи, які обіцяли всілякі блага на цьому й тому світі.

Після того як Аклюс падав на підлогу та, смикаючись в конвульсіях, імітував епілептичний напад, Еламір, посилаючись на близькість темних духів, оголошував збори закритими.

Мрією Аклюса було купити двадцять торгових кораблів і він повільно, але рухався до поставленої мети. Еламір мріяв про свободу, але його мрія залишалася просто мрією. Ніщо не віщувало йому швидкого визволення. І навіть при вдалій втечі він на все життя залишався б рабом-втікачем, річчю, що належить Веселій Іллі. Лише в одному з десяти світів П'ятигір'я він міг стати вільним. Тільки освічена країна Росичі не визнавала рабства, але дістатися до неї було б ще важче, ніж втекти від Аклюса.

Еламір запропонував дядькові угоду: він якнайшвидше допоможе йому накопичити грошей на його торгову флотилію, але після цього той повинен буде його відпустити. Аклюс, ні секунди не роздумуючи, погодився. На жаль, слово його нічого не вартувало.

Еламір зізнався, що кожного місяця є день, який він може передбачити повністю, і саме в такі дні вони робитимуть ставки на лицарських турнірах. Поки він викладав свій план, пояснюючи, як вони робитимуть ставки через підставних осіб, витягуючи аутсайдерів, зривати куш, а потім непомітно замітати сліди, Аклюс крутив головою, смикав носом і прислухався. Інтуїція ніколи його не підводила, а це був той самий випадок, коли він відчув, фізично відчув присутність великих грошей — він чув брязкіт золотих ромбів.

За наступні півтора року вони відвідали до пів сотні лицарських турнірів, але ставки зробили тільки на п'ятнадцяти з них. Лише один день на місяць вони були абсолютно впевнені у своїй перемозі.

Все було не так гладко, як здавалося спочатку. Їм доводилося переїжджати з одного Світу до іншого, а ставки могли робити лише корінні жителі або ті, хто прожив на околицях проведення турніру не менше ніж п'ять років.

Аклюсу доводилося підробляти папери, купувати суддів, обліковців населення та міських управителів. Усі вони брали хабарі, а коли дізнавалися про суму виграшу, починали претендувати на його частину. І тоді Аклюс посилав до них найманих убивць, травив отрутами та живцем спалював у своїх будинках. Після кожного турніру суддів та управителів знаходили повішеними в лісах або розритими дикими собаками на ріллі. Їхні набряклі тіла підіймалися з дна річок і, спускаючись по течії, натикалися на лопаті водяних млинів.

За рік Аклюс заробив на свою давню мрію, але коли Еламір нагадав про його обіцянку, попросив племінника ще трохи почекати.

— Малюк, але ж не попливуть мої кораблі порожніми! — пояснював він. — Я перевозитиму пшеницю, тростинний цукор і всяких там бичків. Все це коштує грошей. З твого боку залишити мене на півдорозі буде просто безчесно. Допоможи мені ще трохи — і моя подяка не забариться.

За наступні три місяці вони заробили більше, ніж за попередній рік. Еламір знову нагадав дядькові про його обіцянку, але той знову попросив про відстрочку.

Так повторювалося чотири рази, поки Еламір не сказав, що не бачить більше для себе сенсу цим займатися. Він відмовився назвати ім'я переможця, але Аклюс не збирався чекати цілий місяць до наступного турніру й зробив ставку на свій страх та ризик.

— Я хочу, щоб ти знав, — сказав він племіннику. — Я роблю ставку на Скаженого Рамуса. Ставлю майже третину того, що маю. Але якщо він програє, тобі не побачити свободи ще десять років. Якщо я помилився у виборі, то скажи це.

Але Еламір мовчав. Обличчя хлопчика залишалося непроникним. Він був занурений у себе та, здавалося, не чув і не бачив нічого навколо. Аклюсу залишалося тільки гадати, правий він чи ні, але все ж, сподіваючись на розсудливість Еламіра, вирушив на турнір.

— Добре, хлопче, нехай буде по-твоєму, — на прощання сказав він. — Але запам'ятай, якщо я програю, то зріжу шкіру з твоїх п'ят!

Коли Аклюс повернувся, то був у нестямі від люті. Рамуса збили з коня ще в першому поєдинку. Від тяжкості своїх обладунків, поранений і важкий, він не міг піднятися самостійно, і троє мускулистих рабів, насилу зрушивши його з місця, затягли на ноші.

Аклюс побив племінника кінцем ланцюга, до якого той був прикутий. Майже тиждень після цього Еламір не міг підвестися на ноги. Фіолетові відбитки круглих кілець, як татуювання, підперізували його тіло.

Наступний турнір проходив у Білонемі, одному з найбагатших Світів П'ятигір'я. В недавньому минулому Лукавий і його клан багатіли завдяки торгівлі, але після того, як вони уклали союз з путіноїдами, багато Світів відвернулися та припинили торгувати з Білонемою.

Економіка почала тріщати по швах. Розпещені варди були здатні лише витрачати. Ніхто не вмів так зневажати золото, як вони, адже століттями воно діставалося їм задарма.

Білонема вразить цей світ! І радникам Верховного кола нічого не залишалося, як йти тим самим курсом і набирати нові й нові кредити. Доводилося пускати багато пилу в очі прискіпливим кредиторам і цей пил був золотим. Багаті весілля, шикарні палаци та часті турніри коштували недешево.

Відтоді як Аклюс, два його охоронці та Еламір приїхали в Білонему, небіж не промовив жодного слова. Його завзятість виводила Аклюса з себе. Він ніяк не міг вигадати спосіб змусити непокірного хлопця підкорятися, як раніше.

В останній вечір перед турніром вони зняли для себе кілька кімнат і вирушили вечеряти до найближчої шинки.

Аклюс тоді виявив надзвичайну щедрість, замовив усім смажених курчат, горщики з рисом та запеченим м'ясом. Він також попросив принести два глеки найдорожчого вина, а дитинці персиків і гарячого шоколаду.

— Я багато чого зрозумів, малюку, — казав Аклюс. — У світі немає нічого міцнішого за споріднені зв'язки. Тебе зрадять друзі, дружини, коханки та дружини друзів, які стануть твоїми коханками... Всі тебе зрадять, але тільки не дядько! Запам'ятай: дядьки не зраджують! Ти все одно, що моє відображення. Дивлюся на тебе, ніби в минуле, і так мені прикро, що не було у твоєму віці біля мене батька чи старшого брата, чи люблячого дядька, який міг би захистити та сказати у потрібний час потрібні слова… Родичі, малюк, такі ось, як ми з тобою, повинні триматися одне одного. Думаєш, річ тільки в цих проклятих ромбах? Та пропади вони! Справа в нас із тобою! Я не хочу знову бути один! Не хочу, щоб ти був один! Що ти будеш робити? Тебе ж будь-хто образить. Хочеш знову до тих волоцюг? Вони тебе швидко підберуть. Тільки ось я цього не допущу. Мій племінник, моя кров, не витанцьовуватиме більше перед п'яним набродом, що регоче! Я дуже ціную тебе для цього!

— Е, ні! — перервав монолог Аклюса хазяїн корчми.

Дядько озирнувся, але цей вигук був адресований не йому. У дверях корчми стояв молодий, років двадцяти-двадцяти п'яти, чоловік. Він був плечистий, темноволосий і мав не дуже виразне, але приємне й добродушне обличчя. Його колись багатий яскравий одяг злегка потріпався та потьмянів, але ще не зовсім втратив свій блиск.

— Ні-ні! Більше ніякого кредиту, — крикнув йому шинкар. — Ти й так винен мені за три обіди. Або неси гроші, або забирайся!

— Я заплачу, — притискаючи руку до грудей, промовив чоловік. — У вас мій перстень. Він коштує дорожче, ніж три обіди. Вам нема про що хвилюватись. Навіть якщо я не виграю завтра на турнірі, ви завжди зможете його продати.

— Ти не виграєш! — роздратовано кинув шинкар. — Не тіш себе дурними надіями. Якщо ти ще не продав останнього селянина, то повертайся собі на острів і попроси його навчити тебе пасти овець. Може, не здохнеш від голоду цієї зими.

— Я все продав, щоб купити собі коня та меч. Мені нема куди повертатися. Я добре підготовлений, — він подивився на замовклих відвідувачів і тепер казав, звертаючись до них. — Я добре підготовлений. Ніхто ще не вибив мене з сідла. Списом я можу збити на льоту птаха. У поєдинку на мечах мені немає рівних. Якось я бився проти трьох добре підготовлених найманців. Вони прийшли до будинку мого брата, щоб убити його. Але я вступив з ними в бій і вбив їх усіх. Ми рубалися всю ніч, розходилися по кутках, щоб перепочити, і починали заново. На ранок їх усіх винесли вперед ногами, а я не отримав навіть подряпини. І він каже, я не зможу перемогти, — сказав він, дивлячись на Аклюса. — Я зможу перемогти. Я мушу перемогти! Переможцю дають тридцять ромбів. Мій батько розорився, але за ці гроші я відбудую ферму свого діда. Я можу розпочати, але мені потрібна ця перемога. Але я не їв майже тиждень… Я ослаб… Мені треба поїсти… Просто поїсти… Адже завтра турнір… — щоб не заплакати, він почав глибоко дихати носом і прикрив очі рукою.

Еламір весь цей час очужіло дивився кудись убік, але слова цієї людини зворушили його, і він озирнувся.

— Гей, — гукнув він незнайомця. — Як тебе звати?

— Мене? — він чекав, що його покличуть, і поспішно, с готовністю назвав своє ім'я. — Я Борчик із роду Сіверіонів. Борчиком звали мого діда. І мене так назвали. Мої пращури п'ятсот років служили Лукавим. Ми жили у замках, багаті варди вважали за честь знайомство з нами. Ми могли зарубати тисячу гусей за один ранок, щоб поснідати пташиними мізками. Десять дівчаток, граючи на сопілках, укладали нас спати. А вранці табунник підганяв до воріт замка тисячу коней, щоб ми могли вибрати одного й вирушити на ньому на полювання.

— Борчик із роду Сіверіонів, — холодно промовив Еламір. — Тобі не виграти на завтрашньому турнірі.

— Я виграю завтрашній турнір, — трохи подумавши, впевнено заявив Борчик. — Ти не знаєш мене та не знаєш майбутнього, щоб стверджувати, що цього не буде.

— Тобі не виграти, — повторив Еламір. — Завтра переможе інша людина.

— Так? Цікаво, хто? — Так, справді цікаво, — втрутився в розмову Аклюс. — Може, ти назвеш ім'я? — спитав він і, зазирнувши до племінника в очі, поклав руку на його долоню.

Еламір поклав поверх його руки свою другу та, не відводячи погляду, з усмішкою відповів:

— Не дочекаєшся.

— Я виграю, — сказав Борчик. — Якщо у мене є хоч один шанс, я ним скористаюся.

— Хоч би один шанс, — повторив за ним Еламір.

Він глянув на ланцюг, що тягнувся від його зап'ястя до руки охоронця, який сидів поруч і, роздумуючи про щось, звернувся до Аклюса:

— Я хочу, щоби він поїв. Нехай сяде з нами та замовить, що хоче.

— Звичайно! Звичайно, нехай поїсть, — із зайвою сердечністю вимовив Аклюс і підсунув Борчику порожній стілець. — Сідайте, їжте, що хочете, ми за все заплатимо, — казав він гостю, але дивився при цьому на Еламіра. — Завтра ж у нас буде багато грошей, так?! — підморгнув він племіннику.

Борчик охоче прийняв запрошення, і Аклюс попросив шинкаря принести йому телятину та пиво.

— Ти виграєш завтрашній турнір, якщо я цього захочу, — сказав Еламір. — Якщо робитимеш все, що я скажу, то отримаєш свої тридцять ромбів і, напевно, зможеш розпочати нове життя.

— Роби, як він каже, і отримаєш багато грошей, — повторив його слова Аклюс.

Молодик не поспішав приймати на віру слова цього дивного, надміру самовпевненого, але при цьому скованого ланцюгом хлопчика. Та й вся компанія, починаючи від привітного Аклюса та двох похмурих, обвішаних кинджалами найманців, не вселяла особливої довіри.

— Ти кріпак? — спитав він Еламіра.

— Це мій небіж, — відповів дядько та з любов'ю погладив хлопчика по голові. — Наслухався казок і втік із хати. Хотів вирушити Безкрайнім морем до Світів бузкових птахів. Хотів знайти дерево бажань. Бідна мати вся звелася. Три дні шукали. Його дідусь дуже хворий, і хлопчик хвилюється. А хто з нас не вірив у ці роки в дерево бажань? Але… дитинство минає. Ось, чекаємо, що одумається, але...

— Так, я раб, — перебив його Еламір, однією фразою звівши нанівець усю дядькову легенду.

— Ну так, він раб, — як само собою зрозуміле оголосив Аклюс. Його не турбувало те, що секундою раніше він говорив протилежне. Його хвилювала лише дивна гра, яку затіяв племінник.

— І що, з твоєю допомогою я зможу перемогти? І ти нічого не попросиш натомість?

— Не попросить, — сказав Аклюс. — Їж, пий та йди спати. І ні про що не думай. Перемога вже в кишені.

— Ні, маю умову, — сказав Еламір. — Я дам тобі перемогу, а ти виконаєш одне моє прохання.

— А ти як думав? — сказав Аклюс, поплескавши хлопця по плечу. — Нічого не робиться так! У нас будуть до тебе деякі прохання.

— Чи багато прохань?

— Чи багато прохань? — перепитав у небожа дядько.

— Всього одне.

— Всього одне! — вигукнув Аклюс. — А ти думав, що все життя з тебе будемо жили тягнути? Прикро чути, друже. Погано ти думаєш про людей.

— І що це за прохання? — з сумнівом спитав Борчик.

— Дрібниці, — сказав Аклюс. — Приріжеш когось чи пограбуєш. А можемо одружити тебе з покійницею. Вступиш у спадок, поділишся…

— Як це?

— Він жартує, — заспокоїв Еламір Борчика.

— Жартую? — спитав Аклюс у племінника. — Ну гаразд, значить, жартую, — погодився він. — Жартую-жартую, — підморгнув він хлопцеві та спустошив келих вина. — Жартую.

— І про що буде прохання?

Аклюс знову поклав руку на руку Еламіра.

— Ну що, — не приховуючи радості, промовив він. — Схоже, в нас знайшовся переможець. З поверненням, малюк. Я завжди вірив у тебе та твій здоровий глузд. У нас із

тобою одна кров, у неї особливий відтінок та смак. Така кров не кисне та не псується. Кров Аклюса вимиває плісняву з мізків навіть у такій задумливій голові, як твоя.

— Добре, — кивнув йому Еламір. — Постав на цього поєдинника всі свої гроші. Коли отримаєш свій виграш, відпустиш мене. Це моя умова.

— Виходить, ти так і не зрозумів… — сумно видихнув Аклюс. — Але коли ти так вирішив… Даю тобі своє непорушне слово. Це наша остання спільна справа. Зробимо це — і йди на всі чотири сторони. Ось тільки непросто жити на білому світі самотньому рабові-втікачеві.

— Ти запитав, якою буде моя умова, — сказав Еламір Борчику. — Так ось, як переможцю турніру тобі дадуть гроші, а владика Білонеми, втім, це може бути томен чи навіть томеніка, на знак свого доброго ставлення запропонує виконати одне твоє бажання. Так ось, твоїм бажанням буде свобода. Свобода для мене!

— Ах, ось воно в чому справа, — задумливо вимовив Аклюс. План Еламіра став для нього неприємною несподіванкою. Він глянув на Борчика, потім на племінника. — Ну-ну…

— Я примушу їх дати мені цю обіцянку, — впевнено сказав Борчик, — і вони виконають її. Ти станеш вільним, обіцяю. Тільки скажи мені, в чому секрет. Що мені потрібно зробити, щоб перемогти?

— Жереб ти тягтимеш передостаннім. Ти всіх пропустиш, але випередиш Алена Костолома з Атгарії. З цим ти легко впораєшся, тільки не лови гав.

— Ален Костолом, — повторив Борчик.

— Я потім розпишу тобі кожну дію покроково. За жеребом тобі випаде битися з Гантером Безпалим. Він зламає об тебе два списи, але ти вистоїш. З третьої спроби ти скинеш його з коня. Потім ти переможеш Орлона Нестрашного та Карла Винахідливого. Карл весь час проколює шию твого коня списом. Ти падаєш на розділову перегородку та ламаєш собі хребет. Я це бачу. Щоб цього не сталося, ми захистимо шию твоєму коневі спеціальною пластиною. Він ударить перший, ти зігнеш руку, і він сам налетить на твій спис.

Уявляючи цю сцену, Борчик глянув кудись угору, але Еламір, клацнувши пальцями, знову привернув увагу до себе.

— У поєдинку “Десять на десять” противники вас перемагають, — сказав він. — Ви б'єтеся відчайдушно, але вони сильніші за вас. Перемагають з мінімальною перевагою, якщо це тебе втішить. Тільки двоє залишаються в сідлах. З обох боків вісім убитих, решта, і в тому числі ти, тяжко поранені.

Борчик проковтнув слину.

— І що ж робити?

— Спочатку виберемо сильний бік. Для цього вранці перед поєдинком ти посваришся з Міргуном Безликим, а коли вас поставлять в одну десятку, ти скажеш, що не хочеш битися з ним пліч-о-пліч, тому що... не поважаєш його. І запропонуєш Марку Злому помінятися з тобою.

— І він погодиться?

— Ні, погодиться Тао з Чорних земель. Ти триматимешся поруч з Марком. Міргун відрубає сокирою вухо твоєму коневі, він злякається й понесе тебе на Хьюза, який тебе вб'є. Але він тебе не вб'є, — Еламір посміхнувся. — Не переймайся. Ти зістрибнеш з коня праворуч і піднімеш чужу сокиру.

— Навіщо?

— Твою сокиру виб'є Міргун ще до того, як покалічить твого коня. З сокирою ти піднирнеш під коня Палмара та стягнеш його на землю. У вас почнеться боротьба, але ти переможеш.

— Це все дуже складно, — хитаючи головою, сказав Борчик.

— Я все напишу на папері. В нас попереду вся ніч. Кожен твій крок ми відпрацюємо. Все буде дуже просто. Я бачу це, ти впораєшся.

— Точно?

— Ну, майже… Є одна проблемка, але я її вже вирішив. У передостанньому поєдинку тобі доведеться битися на мечах все з тим же Марком. Цей хлопець понад два метри заввишки. Він величезний. Він удвічі ширший за тебе в плечах і, що найгірше, він швидше за тебе. Так ось, проти нього в тебе жодних шансів. Цей велетень тобі руки й ноги відрубає, кишки випатрає. Я придивився й навіть побачив редиску, яку ти на сніданок проковтнув, не жуючи. Отже, Марк — це проблема.

— Але ти її вирішив, — нагадав Борчик. — Ти так сказав: є проблемка, але я її вже вирішив.

— Так, саме так я й сказав, — погодився Еламір. — Ви битиметеся у важких обладунках, покриті залізом і з опущеним забралом. Ніхто не побачить твого обличчя, тому замість тебе битиметься він, — Еламір показав пальцем на Аклюса та посміхнувся. — Без варіантів, — додав впевнено, випереджаючи дядькову реакцію.

— Мені не подобається ця ідея, — заперечив Аклюс. — Цей вискочка вихваляється, що йому немає рівних. Ти ж чув, як довго він готувався. Хай б'ється сам, — дядько замислився. — Щось недобре ти затіяв, малюку. Хочеш мене вбити?

— Якщо треба, я розгризу зубами зброю Марка, але дістануся до горла! — вигукнув Борчик. — Я благородна людина й нікому не дозволю відібрати мою славу. Ніхто не

битиметься замість мене! Я не боюсь Марка! Та хай це буде хоч сам тричі проклятий Тритон. Будь-хто, хто встане між мною та перемогою, скуштує сталі мого меча!

Розділ 13

Еламір знизав плечима.

— Ти правий. Роби що хочеш. Просто ти сказав, що використовуєш будь-який, навіть найменший шанс заради перемоги, і я чомусь тобі повірив. Нерозумно з мого боку. Це була помилка, тому розмова ця порожня. Точи зуби, догризай телячі ребра та йди.

— Правильно, малюку, забудь про нього, — втрутився Аклюс. — З таким гонором цей кретин не доживе навіть до жеребкування. Ось тобі мій сотий урок, улюблений плем'яш: ніколи не шкодуй того, хто цього не заслуговує. Сотий урок тобі на той випадок, коли забув дев'яносто дев'ятий!

Він наповнив свій келих і спустошив одним духом.

— Загалом нікого ніколи не шкодуй! Проте, — трохи забарившись, продовжував Аклюс, — ти винен мені ім'я переможця. Якщо не він, то хто? Може, мені поставити на цього Марка?

— Мені це нецікаво, — холодно відповів Еламір. — Більше ніяких імен. Ти не дотримуєшся слова. Ти обіцяв мене викупити та відпустити. Став на Марка, якщо так у ньому впевнений.

— І я виграю?

— Дуже сумніваюся.

— Чому ти не віриш у мене, хлопче? — знову втрутився Борчик. — Батько знаходив мені найкращих тренерів. Їх було аж п'ятеро й кожен з них помічав, що моя рука та клинок — це одне ціле. Коли я виймаю його з піхов, наче вогонь спалахує в моїх…

— Я вже це чув, — зупинив його Еламір. — Половина лицарів на поєдинках — самовпевнені, недосвідчені любителі, які бажають випробувати долю. Якщо відбудуться парою переломів — це великий успіх і урок на все життя. Але для багатьох цей урок буде останнім. Я був на сотні турнірів, бачив тисячі цих нещасних з відрубаними ногами та носами, розколотими черепами. Я уявляв сотні тисяч варіантів можливого розвитку подій, але їхні шанси завжди були незначними. Друга половина — професіонали. Вони живуть від поєдинку до поєдинку. Вони б'ються за гроші. Їхній досвід — десятки, сотні годин, проведених у смертельних сутичках. Вони тренуються день та ніч. Вони не розважаються з жінками, не ходять на виступи бродячих театрів, не гуляють вечорами, не думають, не мріють, не живуть — вони тренуються. Знову, знову та знову... Вони сплять у кольчугах із сокирами в руках і махають ними навіть уві сні. Ти дуже помиляєшся, якщо думаєш, що твої

зусилля та бажання перемогти більше, ніж в них. Плюс до всього, тут потрібен справжній талант та удача.

— А в мене, на твою думку, немає таланту? — скривджено спитав Борчик.

Еламір показав рукою на Аклюса, але навіть не глянув у його бік.

— Ось він має талант.

Молодик не раз уже випробував свої сили, що давало йому чимало підстав вірити у свій талант і не заздрити чужому. Але він позаздрив тій недбалій впевненості, з якою цей дивний хлопчик оголосив про перевагу свого дядька. “Коли-небудь, — подумав Борчик, — і моє вміння, лідерство, мої перемоги будуть сприймати, як щось звичайне, саме собою зрозуміле”.

Комплімент Еламіра Аклюс пропустив повз вуха. Він мав безліч пороків, але марнославство не входило до їх числа. Йому було абсолютно байдуже, є в нього талант чи ні. Еламір позбавляв його вибору та, якщо він, Аклюс, не хоче проґавити ще один турнір, то доведеться завтра одягати чужі обладунки й битися за цього безглуздого родовитого вискочку.

— Якщо в останньому поєдинку я вийду замість нього, то ми переможемо? — дивлячись собі під ніс, спитав Аклюс. Завтрашній бій хвилював його, і він не намагався це приховати.

— Борчика буде оголошено переможцем, — підтвердив Еламір.

— Бачиш, як він п'є із золотого кубка переможця?

— Його оголосять, — сказав племінник. — Це я бачу. Нагороджуватимуть ввечері після змагання лучників. Так далеко мені не зазирнути.

— Я загадаю кілька слів, які прошепочу тобі у разі перемоги. Ти зможеш зараз їх вимовити?

Еламір задумався. Загадування слів наперед було однією з хитрощів дядька. Так він переконувався в тому, що небіж не хоче його надути.

— О четвертій пополудні ти скажеш мені: "У нас все вийшло, малюку. Наш коник усіх обскакав!" — сказав Еламір.

Аклюс кивнув головою.

— Все правильно, саме це я щойно придумав, — схилившись над столом, він подався у бік Борчика. — Ну то що вирішуватимемо, друже? Вибір невеликий. Віддаси мені останній поєдинок — і ти переможець турніру. Хіба ти цього не хотів? Погуляєш потім по дівчатках, — він підморгнув і поплескав його по руці. — Запудриш мізки якійсь знатній дурепі й вези на улюблену ферму колупатися в гною. Мрії збуваються, га? Чи інакше: виходь на цей бій —

і сам станеш гноєм. Цей Марк, кажуть, звір. Від нього живими не йдуть. Думай, прикидай, поки живий.

Погоджуючись, Борчик ледь помітно похитав головою.

— У нас годин п'ять, щоб тебе підготувати, — сказав Еламір, — потім ляжеш спати. Опівночі повторимо, побачимо, що ти запам'ятав, що ні.

— Перед боєм треба було б виспатися, — невпевнено заперечив Борчик.

Еламір заперечливо похитав головою.

— Небагатьом вдається поспати перед боєм. Повір, майже нікому не заплющити очей.

Все пройшло так, як передбачав Еламір. Борчик легко впорався з Гантером, скинув з коня Орлона, а потім і Карла. Кожною перемогою молодий амбітний лицар завоював симпатії непостійних, але дуже пристрасних у своїй короткій любові глядачів. Його постава, самовпевненість та міцна статура не могли залишити байдужою жодну жінку. Борчика помітили. Доля збіднілого варда зробила розворот, і кожен його крок залишав глибокі сліди на засніженій дорозі майбутнього.

Він був на підйомі. Борчику здавалося, що кінь несе його кудись вгору по гірському серпантину. Від цього шаленого скакання шуміло у вухах і паморочилося в голові.

З усіх боків він зустрічав пристрасні перспективні погляди. Трибуни тріумфували все голосніше з кожною його перемогою, з кожною новою появою.

Після грандіозної битви “Десять на десять” Борчик мав битися з Марком Злим. Перш ніж він одягнувся в обладунки, що відповідають цьому виду поєдинку, йому наказали піднятися на трибуну. Томен Урліх, молодший з роду Лукавих, хотів особисто побажати удачі відважному герою.

— Сьогодні ви були прикладом дивовижної безстрашності та сили, — почав свою промову на публіку Урліх. — Ви відкриття сьогоднішнього турніру. Останні десять років лише професіонали пробиваються у фінал. Зізнатися, мені набридло бачити одні й ті самі пики. Марк Злий — переможець останніх трьох турнірів. Він чудовий воїн. Особисто я вважаю, що обидва ви гідні перемоги, але мої сестри більше вподобають вас. Моя двоюрідна сестричка Ульдара тільки про вас і каже.

Він показав рукою на одну з дівчат, що сиділи по ліву руку від нього. Ульдара нагородила Борчика важким поглядом. Вона була повненька й не дуже гарна, проте мала чарівну широку посмішку, маленькі блискучі очі, крихітний носик і один з найбільших посагів у Білонемі.

— Моя рідна сестра Ільва та її подруги ледь не розплакалися, коли ви впали з коня, але, на щастя, ви з такою спритністю та гідністю вийшли з цієї ситуації! Навіть мої вірні

гвардійці, а вони вже побачили всякого, так от, навіть вони аплодували вам стоячи! Ви ніби передбачаєте кожен випад своїх супротивників! Ваше вміння захоплює! Що ж, виявіть його й цього разу. Бийтесь! І нехай переможе гідний! — крикнув він голосно, і трибуни підтримали його ревом, жінки традиційно стали стукати по дереву кулаками, а чоловіки — руків'ями сокир та мечів.

Кожен учасник поєдинку чекав свого виходу в спеціально відведеній для нього кімнаті. Там вони й переодягалися. Борчик відкланявся, пообіцявши, що скоро повернеться та знову схилить коліно, але як переможець. Він пішов готуватися, а за п'ять хвилин із дверей його кімнати вийшов закутий у залізо Аклюс. Його шолом і важкий костюм були пофарбовані в чорне, масивний щит і лускаті пластини на згинах рук і ніг були сріблястими й при яскравому сонячному світлі сліпили очі.

Це був один з найважчих боїв у житті Аклюса. Він не міг уявити, що буде так важко. Небіж з якоїсь причини не став відкривати йому всієї правди. Мабуть, не хотів засмучувати заздалегідь. Запропонуй Аклюсу повторити таке — і він не погодився б ні за які гроші.

Кожний рух, кожний випад коштував йому неймовірних зусиль. А рухатися доводилося багато, адже єдине, що він міг протиставити могутності та витривалості свого супротивника — свою швидкість та несподіваність рішень. Піт заливав йому очі, а протерти їх через забрало не було жодної можливості. Піт стікав струмками по руках, по спині та сідницях і скупчувався в ногах. Кожен крок Аклюса супроводжувався хлюпанням і лайкою.

Але й Марку було непросто. Сонце смажило його не менше, в додачу до всього противник йому попався крутий і непередбачуваний. Найгірше, що він не відбивав удари, а ухилявся від них, і кожний порожній помах мечем забирав чимало сил. Противник, здавалося, зовсім не втомився, а якщо й утомився, то вміло це приховував. Це дратувало Марка, і в його рухах виникла невпевненість. Дихати ставало все важче. Він вирішив, що шолом йому тільки заважає, тому швидким рухом зняв його з голови та відкинув убік.

Аклюс вже не вірив, що дочекається цього моменту. Міг заприсягнутися: ще секунда — і він би сам, без чужої допомоги, повалився без духу. Але удача була з ним. Забрало чужого шолома більше не заважало. Аклюс кинув в очі Марка пучок солі. Він тримав її в рукавичці в бичачому міхурі й тільки чекав відповідного випадку.

Осліплений Марк став безглуздо махати мечем перед собою. За секунду він втратив руки, потім — ноги, а потім Аклюс, не роздумуючи, своїм коронним прийомом зніс йому голову.

Аклюс не став знімати свого шолома перед натовпом, що невпинно вигукував ім'я “Борчик! Борчик!” Пославшись на те, що шолом пошкодили, тому, щоб його зняти, знадобиться майстер, він вирушив до себе.

Так Борчик із Сіверіонів став переможцем турніру.

“Ось він день, коли здійснюються мрії!” — думав Еламір, коли в урочистий момент оголошення переможця Урліх-молодший зняв із себе золотий плащ і накинув його на плечі Борчика. Затрубили сурми. Троє міцних, роздягнених до пояса рабів взялися бити у величезний турнірний барабан.

Кожен сьогодні мав отримати своє: за один день капітал Аклюса подвоївся, на Борчика чекали його тридцять ромбів, а Еламіра — вистраждана свобода. Серце хлопчика наповнилося тремтливою радістю від передчуття довгоочікуваної події. Незбагненне легке відчуття щастя пролетіло зовсім поруч і торкнулося Еламіра своїми ніжними крилами. Торкнулося, поманило, але, на жаль, швидко розчинилося в повітрі. І коли воно зникло, то стало ще гірше, у тисячу разів гірше, ніж до нього.

— Не почув, — долинула до вух Еламіра репліка Урліха. — Ви можете попросити майбутнього владику Білонеми, що побажаєте, але робіть це голосніше. Нехай ваша мова дзвенить, як брязкіт клинка у ваших умілих руках!

— Як переможець турніру, я прошу вас віддати мені найдорожчу квітку з вашого саду — чудову Ульдару, — ставши на одне коліно та шанобливо схиливши голову, просив Борчик.

— Як це віддати? — збентежено спитав Урліх.

“Як це віддати? — не вірячи тому, що чує, повторив про себе Еламір. — Як це віддати? А як же я? А як же вмовляння?”

— Я стану їй гідним чоловіком, — прикладаючи руку до серця, говорив Борчик. — Ульдара давно захопила мене своєю красою. Хто, як не перший меч Білонеми, зможе вберегти це тендітне божественне створіння від жорстокості цього світу?! До того ж Сіверіони хоч і збіднілий, але один з найдавніших родів П'ятигір'я. Лукаві та Сіверіони століттями мали одних і тих самих ворогів, не раз грілися біля одного багаття й не раз переломлювали один хліб у довгих виснажливих походах. Союз древніх родів нагадає жителям Білонеми про те, що Лукавих оточують слуги, чия вірність перевірена століттями.

— Сіверіони? — з посмішкою спитав Урліх і озирнувся на двох чоловіків похилого віку. — Ви чули про Сіверіонів?

Один у відповідь іронічно закотив очі, інший невпевнено знизав плечима. Ще один зубожілий вард з давно забутого темного минулого набивався у друзі.

— Я вийду за нього! — подала голос Ульдара. Вона впевнено підійшла до Борчика та попросила його підвестися. Він виконав її прохання, але не перестав дивитися на дівчину знизу вгору. Ульдара була вищою за нього на цілу голову.

— Вас нічого не бентежить? — спитала вона, тримаючи його за кінчики пальців.

— Зовсім трохи, — відповів він. — Я носитиму чоботи на високих підборах. Я нікому не дозволю сміятися з нас.

— З якого дива комусь сміятися з нас? Я хотіла дізнатися, чи не турбує вас те, що ми мало знайомі?

— Ми знайомі! — вигукнув Борчик, намагаючись згладити незручність від попередньої відповіді. — Я розмовляв з вами щоночі у своїх снах.

— Який молодець, — почув Еламір позаду голос Аклюса. — Навчися брати від життя все, що можеш і коли можеш. Як просто він тебе обдурив. Скажи, малюку, тільки чесно, ти навспражки повірив, що він попросить тобі свободу?

— Повірив, — прошепотів Еламір.

— Нікому не вір, малюку. Бачу, багато чому мені ще доведеться тебе навчити, — зітхаючи, сказав Аклюс і потягнув за ланцюг, що з'єднував руки найманця та Еламіра.

— Ти обіцяв мене відпустити! — намагаючись чинити опір, у розпачі вигукнув хлопчик.

— Думаєш, я дурніший за нього? Обіцяв, не обіцяв — нікому не вір, малюку! Урок сто перший — пам'ятаєш?

Еламір добре засвоїв усі уроки Аклюса й через місяць на турнірі в Палатиці, не вступаючи в торги та суперечки, повідомив йому ім'я переможця. Аклюс зробив ставку та програв. Він був дуже злий, щоб самому карати племінника. Щоб не забити хлопчика до смерті, доручив провести виховну екзекуцію своїм найманцям.

Еламіра хльостали різками, поки він не втрачав свідомість, а коли приходив до тями, починали бити знову. Але він був непохитний і перед наступним турніром знову назвав неправильне ім'я. “Смерть чи свобода, — вирішив він собі. — Можливо, це буде останній урок у моєму житті, але цей урок я сам викладу Аклюсу. Кожному терпінню приходить свій кінець”.

На цей турнір зібралися багатії з усього П'ятигір'я. Вони грали між собою та ставки були величезні. В останній вечір Аклюс попередив племінника, що якщо він знову обдурить, то може попрощатися з життям. І вони обоє знали, що це не було пустою загрозою. Вперше в житті Еламір побачив свою смерть: холодну, страшну, непохитну. Простому смертному дано побачити її лише один раз. Але Еламір тепер міг підійти до неї будь-якої хвилини, уявити її, пережити холодний дотик чіпких пальців і повернутися. Він відвідував її знову й знову, ходив колами, заглядав у вічі, вгадував кожне бажання, передбачав рухи. Тепер вона стала частиною його долі, неминучістю обраного ним майбутнього. Завтра, відразу після програшу, Аклюс накаже своїм найманцям заколоти його мечем.

І цей день був таким, яким бачив його Еламір. З ранку до вечора він просидів у маленькій задушливій кімнаті, прикутий ланцюгом зі штирем до стіни. З відкритого вікна долинав рев натовпу, протяжне завивання сурм і бій барабанів. Кожен звук був знайомий і невблаганно наближав годину його смерті.

Еламір не шкодував про свій вибір. Для своїх дванадцяти він знав про життя набагато більше, ніж йому хотілося. Ні побої Аклюса, ні ланцюг, що натирав зап'ястя, не завдавали йому таких страждань, як усвідомлення свого принизливого рабського існування. Він відчував, що його доля, його призначення в чомусь іншому. А після зради Борчика з кожним днем, з кожною хвилиною в душі зростала впевненість, що сама доля зреклася його. Різниці між смертю та рабством не було ніякої, але Еламір вибрав смерть, адже тільки через неї він міг показати Аклюсу свою безстрашність і перевагу над ним.

Бій турнірних барабанів сповістив про завершення останнього поєдинку. Стукнули вхідні двері, в коридорі заскрипіли мостини. Вони прийшли. Еламір знав, що Аклюс не вбиватиме його сам: він доручає це своїм добре оплачуваним найманцям.

Хлопчик не ворухнувся, навіть не здригнувся, коли ударом ноги вони відчинили двері. Один з них поспішив закрити віконниці, а другий, знімаючи з пояса один зі своїх довгих ножів, ступив до Еламіра, який покірно чекав своєї долі. Він знав, що буде далі. Ця мить ввижалася йому сотні разів. Щоб ніж вбивці увійшов точно в серце, Еламір розчепив схрещені на грудях руки та, розслабивши їх, поклав собі на коліна.

Вбивця замахнувся, щоб завдати удару, але здригнувся та раптом завмер. Він дивився поверх голови Еламіра кудись у порожнечу, а з його грудей на секунду виглянуло та знову зникло вістря чужого меча. Найманець упав навколішки й повільно повалився набік. За його спиною стояла ні людина, ні привид.

Його чорний плащ був таким довгим, що не було зрозуміло, стоїть це щось на підлозі або ширяє в повітрі. Тінь глибокого каптура приховувала обличчя, а руки стягували рукавички з вареної шкіри. Таких великих мечів, як у нього, Еламір ще не зустрічав. Приймаючи бойову стійку, привид змахнув ним, і меч здався таким самим легким, невагомим, як і він сам.

Другий найманець кинувся на привида, вихоплюючи з-за спини два короткі клинки. Він завдав безліч ударів і одним з них зміг зачепити противнику ліву руку. В обличчя Еламіра бризнула кров, і це повернуло його до реальності. Все-таки він ще на цьому світі з простими живими людьми, з їх звичайним бажанням убити одне одного.

Найманець діяв уміло, але останні роки він підіймав келихи в пивних, а не меч на тренуваннях, тому швидко видихнувся. Після чергового випаду людина в плащі розкришила йому нижню щелепу, а потім устромила свій меч йому в живіт, ривками насадивши його по саме руків’я.

Вперше майбутнє, яке бачив Еламір, не справдилося. Така реальність не вписувалася у світосприйняття хлопчика. Вона була нова, вона лякала. Відбувалося те, чого не могло бути. Еламір дивився на привида й не міг передбачити жодного його руху.

“Якщо він привид, то це багато чого пояснює, — думав Еламір. — Але чи він привид?” — продовжував питати себе, роздивляючись кров, що стікала з руки його рятівника.

Тим часом рятівник кинув меч на ліжко поряд з Еламіром і почав підвертати рукави спочатку на плащі, а потім на захисній шкіряній сорочці під ним. Погляду хлопчика постала звичайна людська рука. На зап'ясті декількома фарбами був витатуйований соняшник, що

розпустився. Діставшись місця розсічення, незнайомець зірвав з подушки наволочку та, розірвавши її, обмотав навколо рани.

— Тебе звуть Еламір? — спитав він, знову ховаючи руку під рукавом плаща.

Еламір потряс головою.

Незнайомець підняв свій меч і, сильно розмахнувшись, розрубав ланцюг прямо біля руки зляканого хлопчика.

— Еламір зі Світу Отії, — оголосив він, — син Олівії, народжений у світлі живої комети, ти підеш зі мною!

Після перемоги над путіноїдами всіх вільнонайманих ерл Леман розпустив по домівках. Сирол Одноокий і ще п'ятеро воїнів з ним вирушили на південь до загубленої в лісах родючої долини Тарміш, де й знаходилося їхнє село.

Погрози Лемана вплинули на Сирола, і він нічого не став розповідати своїм супутникам про проклятих дітей, але думки про них не залишали ні на хвилину. Воїни жартували всю дорогу. Їхнє село путіноїди обійшли стороною, будинки та господарства залишилися недоторканими. Тільки Сирол залишався похмурим і на питання земляків, що з ним сталося, не відповідав і відмовчувався, невдоволено кривлячи обличчям і випинаючи нижню губу.

Навіть вид квітучої долини не втішив старого лучника. І коли інші припустили коней, він, навпаки, зупинився, зліз із кобили та неквапливо повів її на поводі.

На пасовищі біля села паслося близько пів сотні коней, таврованих перстом Білого братства. Під сухою осиною пасся чорний жеребець святого Габріела. Схоже, всі проповідники Чорних земель зібралися сьогодні в їхньому селі. То був знак. Сумніви Сирола розвіялися як дим від багаття, раптом стало легко й вільно, ніби з плечей зняли невидимі обладунки. Світ знову ставав простим і правильним: боги вказували йому шлях.

Одноокий знову схопився в сідло й подався туди, де виднілися увінчані шпилем і білим прапором куполи наметів Білого братства.

Духовні отці Білого братства мали великий вплив у Далеких світах, а також у Високогірних світах П'ятигір'я, але в Росичах та їх провінціях вони були поза законом.

Леман та його сподвижники тільки почали освоювати Чорні землі, і більшість населення залишалася забитою, безграмотною. Це грало на руку Білим братам. Оголосивши себе воїнами останнього дня, вони збирали данину з сіл і невеликих міст. Для останньої битви з темною стороною їм потрібні були гроші. Цю битву святі отці пророкували щороку протягом останніх ста років, але темрява вичікувала, а фанатичні ідеї потребували підживлення. Найнетерплячіших духовні отці одягнули в біле й відправили на пошуки відьом

та чаклунів. На момент призначення Лемана охоронцем Чорних земель кожна сьома жінка була спалена на багатті карателями Білого братства. Леман оголосив їм війну. Більше сотні людей у білому — Білих плащів — було віддано мечу, але це виявилося лише початком затяжного кровопролитного протистояння. Місцеві боялися, але водночас обожнювали духовних отців і часто попереджали їх про облави намісника Росичів.

Увірвавшись у табір і побачивши святого Габріела, Сирол зістрибнув з кобили на ходу та, підповзаючи до нього на колінах, розповів про страшне зло, яке затьмарило розум Лемана й незабаром поглине всі Світи, оточені Безкрайнім морем.

— Їх шестеро! Я порахував: їх шестеро, як пальців у Тритона! — переходячи з крику на хрип, сповіщав Одноокий. — Зло! Зло прийшло до наших душ!

— Шестеро, — смикаючи ніздрями, повторив за ним Габріел. — І що, Леман вас усіх розпустив? — спитав він недовірливо. — Зізнавайся, ти приїхав, щоб загнати мене в пастку?

— Правда! Правда, святий отець! Нехай Тритон триста років жує мене беззубою щелепою, якщо я брешу! З ним лишилося чоловік десять, не більше! Навіщо йому воїни, коли з ним слуги темного світу?! Поки вони діти! Просто злі діти, але вони виростуть і виносять у собі зло, яке породило їх!

— Шестеро ...

— Шестеро, святий Габріеле! А може вже більше. Може, в них вже виросли по дві голови?! А якщо по три?

— Ти довго їхав?

— Швидко, як міг. Але вас неможливо знайти, святий отче! Ви як небесний птах, який може з'явитися будь-де. Але ваші слова, велике вчення, я повторюю частіше, ніж бачу їх у небі.

— Шестеро, кажеш.

— Шестеро, святий отче.

Сирол намагався поцілувати ноги святому Габріелу, але духовному отцю були неприємні його дотики. Недбало відштовхнувши його, він попрямував у свій намет. Відсунувши вхідну фіранку, він озирнувся й, окинувши поглядом Білих братів, що чекали наказу, поважно промовив:

— Настає година останньої битви! Здійснилося!

Розділ 14

Чіар рухався безшумно, як кішка. Було дивно, звідки в цій товстуватій і, здавалося, завжди неповороткій людині стільки гнучкості та легкості. Він за лічені секунди міг залізти на верхівку дерева, якщо треба було озирнутися. Під ним не тріщали сухі гілки.

Занурюючись у густі чагарники, він майже не турбував листя, і якщо діти з перших хвилин наскрізь вимокли від ранкової вологи, що скупчилася на деревах, то Чіар залишався сухим і незворушним, як качур.

Схоже, Леман не схибив, відправивши з дітьми саме його.

— А він зовсім не втомився, — сказала Акха, яка не звикла до тривалих прогулянок. Вона весь час відставала й Еламіру, як замикальному, постійно доводилося її чекати. — Він теж, мабуть, має якийсь особливий дар. Я промокла, а цей сухий, як пісок у пустелі, — помітила вона, вижимаючи знизу свою сукню.

— Це не дуже добрий дар — залишатися сухим, — сказав Еламір. — Милитися незручно.

— І не вийде в нього, якщо забрудниться. Тільки нігтями зіскрібати. Поганий дар, він тільки в сирому лісі й знадобиться.

— Тихо! Балакатимете потім, — озирнувшись, кинув їм Чіар.

— Ми довго вже йдемо вгору та втомилися, — поскаржилась Ельза.

— Алхана ішала турук, — невдоволено кинула Мія. Вона вже кілька разів упала та обдерла коліна. Руки забруднились, були в саднах, і в усьому цьому вона, звичайно ж, звинувачувала Чіара, який постійно підганяв їх.

— А цій що знову не подобається? — спитав він. — Що вона сказала?

— Вам краще не знати, — відповіла Ельза.

— Відчуваю, наплачусь я з вами. Від тих двох не знаєш, чого чекати: втоплять або ззаду чимось огріють. Ця базікає незрозуміло що. І всі вже скиглять і плетуться, як блохи в ярмі. Гей, відсталі, наздоганяйте! — неголосно крикнув Чіар, але раптом зупинився сам і підняв руку, що було німим наказом завмерти.

— Так, почалося, — сказав Еламір. — Я чую їх уже хвилину.

Позаду — звідти, звідки прийшли, — почулися крики десятків голосів, потім до них додався брязкіт сталі, а трохи пізніше — тупіт кінських копит.

Еламір першим помітив, що коні наближаються до них з іншого боку. Він мовчки показав у той бік пальцем, і Чіар, звернувши на це увагу, почав прислухатися.

— Ми стоїмо просто на стежці, — сказав Еламір. — Вони скоро будуть тут. Вершники у синіх плащах із зіркою на плечі. А попереду всіх скакатиме хлопчик трохи старший за мене. Ми перечекаємо їх у тих кущах... Ось там, — і він показав на колючий чагарник з товстим листям і дрібними червоними ягодами, який давно вже тягнувся вздовж їхньої стежки.

— Жваво! Жваво! — скомандував Чіар і, подаючи приклад, першим кинувся до рятівних кущів. Тільки цього разу безшумно пірнути в них йому не вдалося. І дар залишатися сухим також виявився недовговічним.

Еламір добіг останнім. Йому довелося допомогти Мії, яка вкотре посковзнулася на мокрій траві.

Щойно вони залягли в кущах, з-за дерев з'явилися вершники. Як вихор, вони пронеслися повз, розкидаючи в різні боки гілки та пріле листя. Їх було не більше десятка. Сині плащі колихалися від вітру, нагадуючи хвилі в неспокійному морі. На головах легкі шоломи, що не приховують обличчя. Тіла стягували захисні шкіряні камзоли. На ногах чорні лосини та високі чорні чоботи зі шпорами у вигляді шестикінцевих зірок.

Як і говорив Еламір, попереду всіх скакав підліток. Одягнений по-дорослому, тільки на темній кучерявій голові не було шолома, а клинок, який він стискав у правій руці, не такий громіздкий, як у них.

— Хто це? — спитав Еламір, коли вершники промчали повз нього, залишивши на землі сліди підків з маленькими зірками по краях, а в повітрі різкий запах кінського поту. — Це не воїни Чорних земель, — міркував він, — і не путіноїди.

— Вони нападуть ззаду на ерла, — стривожено сказала Ельза. — Це підло, це нечесно! Його треба якось попередити!

Чіар вийшов на стежку й, опустившись навпочіпки, почав уважно роздивлятися та торкати пальцями залишені сліди.

— Сині плащі з зірками носять гвардійці Емістана, — сказав він. — Я сам їх ніколи не бачив, але їхні коні точно з Росичів. Сильні бойові коні. Дуже стрибучі — смерч Росичів. Ось праве переднє копито, а ось знову воно... Бачили відстань? Вони приїхали здалеку, підкови стерлися на Китовому хребті — там дорога суцільне каміння.

— Якщо вони з Росичів, то мусять допомогти Леманові? — з надією спитала Ельза.

— Навіть якщо й так, їх лише десять, — зауважив Чіар, підводячись на повний зріст. — Можливо, у нас з'явиться кілька хвилин. Хоч як би там було, але нам треба йти. Леман знайде нас біля водоспаду.

— Але якщо ми повернемося, нас буде ще більше, — наполягала Ельза. — Ми повинні їм допомогти!

— Треба повернутися, — підтримала її Акха.

Еламір хотів сказати те саме, але він знав, що скаже товстун.

— За мною! — сказав Чіар і впевнено рушив у бік ледь чутного шуму водоспаду. — Коли вони переб'ють наших, то кинуться шукати нас. А Сирол один з найкращих слідопитів.

Він швидко зрозуміє, куди ми прямуємо. Чим далі ми будемо, коли все закінчиться, тим краще.

Нірон і Акрон завжди стояли поруч, але ніколи не торкалися один одного, проте цього разу Акрон, кивнувши убік, куди поскакали вершники, простягнув братові руку. Нірон опустив погляд, а потім заперечливо похитав головою.

— Не треба, — помітивши жест Акрона, сказала Акха. — Ти ж знаєш, як це небезпечно.

— Що небезпечно? — спитав Еламір. — Їм не можна триматись за руки? Чому?

Чіару набридло вмовляти непокірних дітей. Він повернувся та, підхопивши обох братів на руки, поніс на собі.

— Вперед — назад! Повернемося — залишимося! Хто вас питає? — кинув він роздратовано. — Хочете горіти на багатті — ваша справа! Але лише після водоспаду!

Через пів години крики, кінське іржання, дзвін мечів затихли. Можливо, бій ще тривав, просто втікачі встигли за цей час покрити пристойну відстань. І що далі йшли в ліс, то сміливіше, гучніше поводилися дикі звірі, а неугавний спів птахів заглушував всі далекі звуки.

Минуло ще пів години, перш ніж Чіар дозволив зробити привал.

Від чужого незвичного взуття на ногах у Мії з'явилися великі криваві мозолі. Деякі з них луснули, але вона продовжувала йти, роздираючи тонку рожеву шкірку до м'яса. Мозолів вона ніколи не бачила, як з ними боротися, не знала, але Мія була надто гордою дівчинкою, щоб попросити когось про допомогу.

Акха теж натерла собі ноги й вирішила йти босоніж. Але трохи пройшовши, сильно порізала пальці об гостру, як бритва, траву.

Найкраще справи були в Ельзи. Вона часто підіймалася на гору Початку або по коліна у воді ловила з батьком рибу в очеретяних заростях Блакитних озер, тому виявилася набагато витривалішою за інших дітей. До того ж вона завжди дивилася під ноги, уникала трави, що ріже, та гострих колючок, а коли пальці на вигинах туфель почали пекти, то зрізала обидва рукави з сорочки й тільки після того, як обмотала ними ноги, рушила далі.

— Боляче? — спитав Чіар, помітивши криваві пухирі на ногах Мії. — Чого ж терпіла, дурна?

— Сумахар арлаг нах! — сказала вона по-своєму, нагородивши товстуна недобрим поглядом.

— Що каже? — спитав Чіар в Ельзи.

— Вам краще не знати, — відповіла дівчинка, знімаючи ганчірки зі своїх ніг. Вона піднялася навшпиньки й закинула ганчірки на високу гілку, щоб просушити на вітрі.

— І в мене пальці в крові, — поскаржилася Акха.

— Треба було зробити, як я, — сказала Ельза.

— Потрібно було попередити.

— Хто з нас читає думки? — нагадала Ельза. — Ти чи я? І якщо туфлі зручні, то можна ходити без ганчірок. Коли ти роззулася, я думала, ти знаєш, що робиш.

— Від взуття ноги втомлюються. Туфлі вигадали вбивці, щоб у лісах наздоганяти один одного. А чесним людям туфлі не потрібні.

— Чесні — це які? — запитала Ельза.

— Наймані моряки, які плавали зі мною на “Гарячому вітрі”. Справжні сміливці. Половину з них змило за борт під час шторму рік тому. Наш корабель двічі перевертало догори кілем. Ще троє потім померли від жовтого лишаю, а решту вбили ізгої біля берегів Високих гір. Їх більше нема. Вільних людей не залишилося. А ті, що ходили під вітрилами до Безкрайнього моря, ніколи не позбавлятимуть своїх ніг свободи. У туфлях по щоглах не побігаєш, — сказала Акха.

— Земля — це не гладенька палуба, — зауважила Ельза. Вона взяла сумку, в якій Чіар ніс їжу, і витягла з неї ганчірку із загорнутим хлібом. — Все одно ми зараз його з'їмо, — сказала вона. — А моряки тільки палубами ходять босими й лише на півдні. Я знаю, читала. А в порту вони взуваються. Ти цього не знаєш, бо тебе з собою вони ніколи не брали. Ось із цієї ганчірки ми зараз зробимо дві обмотки й тобі більше не буде так боляче ходити. Ліс — це не палуба, — повторила Ельза, з натугою розриваючи ганчірку надвоє. — Ліс — це гарячий пісок та гостре каміння. Без товстої підошви тут аж ніяк. Тримай.

— Гарячий пісок і гостре каміння — це твої пустелі та гори, — сказала Акха, приймаючи в неї прямокутні клапті. — А ліс — це пні, сучки та гидкі колючки. Дякую.

— Мабуть, ти маєш рацію, — погодилася Ельза. — Будь ласка.

— Ще бридкі кровосмоки! — злісно сказала Акха, сильним ляпасом розмазавши по щоці комара, що вже насмоктався.

— Араваш сахал Мія, — звернулася до Ельзи Мія, невдоволено схрестивши руки на грудях.

— Зараз придумаємо що-небудь і для Мії, — з усмішкою відповіла Ельза. По-хазяйськи обхопивши руками боки, вона почала озиратися навкруги.

Але Еламір позбавив її необхідності вигадувати. Він нарвав листя з голкового чагарника, приніс жовтих лопухів і пучок пахучої дубової трави. Присівши на стовбур поваленого дерева, він швидкими рухами порубав траву маленькою сокиркою Чіара, так само

зробив із листям, змішав їх і почав розтирати в руках. Вийшло тягуче, як смола, дивне місиво. Пальці Еламіра стали німіти, ніби довго тримав їх у холодній воді, а суміш у його руках із зеленої стала червоною та чистою, як світанкове сонце.

— Це зупинить кров, і рани швидко загояться, — сказав він Мії, присівши біля неї. Він торкнувся її п'яти, але дівчинка, прошипівши, недовірливо прибрала її убік. — Не бійся, це допоможе, правда. Ти зможеш іти, тільки зараз доведеться трохи потерпіти.

Мії нічого не залишалося, як довіритися Еламіру. Він сів поруч на траву і, поклавши її щиколотку собі на ноги, став акуратно змащувати рани сверблячою до болю сумішшю, яка поступово розтіклася по нозі приємним холодком.

— Алахум, — усміхнувшись до нього, тихо сказала Мія.

— Не варто подяки, — відповів він. — Давай іншу...

— Де ти навчився цього? — запитала Ельза.

Мія потяглася до Еламіра та зняла з його волосся колючку, потім коротким рухом витерла сіру смужку бруду з його носа.

— Алахум, — подякував він.

Зустрівшись поглядами, вони подивилися в очі один одному трохи довше звичайного. Згадавши, що Ельза про щось спитала, він подумав і, ніби щойно прокинувся, протягнув:

— Е-е-е... Чіар підказав, яку траву нарвати та що зробити. Він сказав, що до вісімнадцяти років жив у лісі зі своїм прадідом. Він багато чому його навчив: і полювати, і лікувати. А коли старого не стало, подався до найманців. Потім одружився...

Еламір знову глянув на Мію, чомусь посміхнувся та додав:

— До речі, має семеро дітей.

— Помаж і мені ногу, — стогнучи й клишоного підгинаючи п'яти, підійшла до новоспеченого лікаря Акха. — Ти подивися на ці пальчики, — простягнула вона свою подряпану ногу та поворухнула пальцями. — Я ними за канати могла триматись і морські вузли в'язати, коли руки штурвалом були зайняті.

— Ну, коли тобі штурвал довіряли, то сама впораєшся, — сказав Еламір, простягаючи їй лопух з червоною сумішшю, що розтіклася по ньому.

— Мію ти сам лікував, — здивувалася Акха.

— Але в неї стан набагато гірший, ніж у тебе. І ти подивися, як вона втомилася. Та чого я маю виправдовуватися?! — раптом розгнівався він. — У тебе що, рук немає?! Сама впораєшся!

— Впораюся, впораюся, — з іронією в голосі погодилася вона, приймаючи в Еламіра лист лопуха. — Тільки руки в цьому випадку, між іншим, у всіх є.

— Та й що? Ні, якщо тобі важко, я допоможу.

— Не треба, — сказала Акха, сідаючи на гладкий стовбур поваленої ялинки без кори. — Ви тут поки що переглядайтесь один з одним, не звертайте на мене уваги, а я помру від болю…

— Давай, допоможу, — підводячись, сказав Еламір.

— Пізно, пізно, — втираючи мазь у роздерту шкіру на пальцях, сказала Акха. — Я вже про тебе зрозуміла. С-с-с-с! А-а-а-а! Пече!

— Що ти зрозуміла?

— Та все з вами зрозуміло! Ти забув, хто я? Не лишилося справжніх людей. Останнього акули розірвали прямо на моїх очах. Застрягли на рифах, тиждень без води. Кріт вирішив дістатися до берега... Я вас, каже, звідси витягну. От і все… О! Тепер добре стало. Цікаво, а на смак вона яка? — Акха лизнула палець, скривилася. — Гірка.

— Не пощастило твоєму Кроту, — сказала Ельза. — Напевно, сміліва була людина, така ж, як ерл.

— Справжніх людей, таких, які не змінюють слова, не залишилося, а сміливих повно. От взяти, приміром, Ярла Кривозубого. На піратську галеру вночі заліз і капітана з помічником зарізав. Який сміливий був! А потім у карти три пальці з лівої руки в заставу

поставив, програвся й дав драпака. Погана була людина й закінчила погано, — видихнула вона.

— Акули з'їли? — спитав Еламір.

— Дельфіни, — відповіла Акха.

— Дельфіни людей не їдять, — впевнено заявила Ельза.

— Їдять, — захоплено, втираючи крем Еламіра поміж пальцями, заперечила Акха. — Якщо на шматочки посікти, дуже навіть їдять.

Незабаром повернувся Чіар, приніс із собою два хутра, наповнені холодною, трохи солонуватою водою. Кинувши на траву чийсь чужий заляпаний кров'ю білий плащ, ножем почав різати його на клапті.

— Звідки це? — спитав Еламір.

— Нас чекали, — квапливо відповів Чіар, потім кинув клапті дівчатам і попросив Еламіра допомогти їм обмотати ноги.

— Обв'яжи мотузкою, — сказав він, витягнувши з сумки моток мотузки з плетеної кропив'яної нитки. Взуття дівчаток закинув у кущі. — Зараз вам це не стане в нагоді, — витираючи піт з чола та нервово скалячись, пояснив він. — Треба дуже швидко та довго бігти. Сирол навів карателів Білого братства. Вони знали, що ми спробуємо втекти. Вони по всьому лісі.

— Не бійся, — затягуючи мотузку на ногах Мії, сказав Еламір. — Намагайся йти по сухому. А якщо будуть траплятися струмки, я перетягуватиму тебе на спині.

— Алахума Елямір, — відповіла Мія, погладжуючи його руку.

— Хе-хе… — хитро посміялася Акха. Це помітно збентежило хлопчика, на його щоках проступила фарба.

— І тебе перенесу, — сказав він, хмурячись.

— Аляхума, якось сама переберуся, — сказала Акха. — Я й у морі брід знайду, а тут якийсь струмок.

Їм довелося зробити великий гак, щоб обійти місце ймовірної засідки. Якщо раніше шум водоспаду ставав все гучнішим, то тепер знову став віддалятися, поки не затих зовсім. Чіар почав часто змінювати напрямок, кілька разів наказував роззуватися та, закатавши штани, йти вздовж невеликих річечок і струмків.

Після чергових незрозумілих маневрів Ельза натрапила на відбитки своїх власних ніг на піску.

— Або ми наздоженемо самих себе, — сказала вона, — або ми заблукали.

— Чіар думає, що за нами йдуть, і плутає слід, — пояснила їй Акха. — Коли він відходив від нас, то чув розмову в лісі. Якийсь Габріел привів сюди понад півсотні Білих братів. Там є добрі слідопити. Один з них, Ратлі, набрів на наші сліди. Це його плащ приніс Чіар. Якщо нас знайшов цей Ратлі, то й інші незабаром знайдуть. Ми йдемо не дуже обережно.

— Їх так багато, — задумливо прошепотіла Ельза. — Як ти гадаєш, Леман може врятуватися?

— Не знаю.

— А ти спробуй прочитати його думки. Або того, хто з ним. Про що думає Паттан?

— Дуже далеко, — відповіла Акха. — Я маю бачити його. А якщо дивитися в очі, ще краще.

Крок за кроком непомітно спустилися в глибокий каньйон. По самому дну, дзюрчачи та сріблячись, з каменю на камінь перекочував воду невеликий струмок. То він ставав широким і тихим, розливаючись від стіни до стіни, то дзвінким і швидким і його легко можна було переступити.

Іноді дорогу перегороджували величезні камені. Колись давно нескінченним каменепадом вони летіли зверху, застрягали на півдорозі або розбивалися об кам'янисте дно. Але деякі залишалися цілими, і тільки струмок знав, як обійти їх, то підринаючи, то обступаючи з боків.

Не схоже, щоб дном каньйону ходили люди, — це було надто складно. І Чіар став сумніватися, що їм це під силу, думав про те, щоб повернутися й пошукати якийсь інший шлях.

Через деякі валуни вони могли перебратися, тільки вставши один на одного. Чіар у таких випадках підіймав на своїх плечах Еламіра, і один з братів-горян, зазвичай це був Акрон, дерся по них нагору з мотузкою в руках, прив'язував на тому боці до найважчого каменю й кидав назад. Забравшись по мотузці, Чіар підіймав нагору інших.

Кілька разів доводилося пірнати у воду, пропливаючи під камінням, але такий спосіб Чіар вибирав тільки коли нічого іншого не залишалося. Запевнення Еламіра, що все пройде гладко, його не переконували, він дуже обережно ставився до чужих пророцтв і більше покладався на власний досвід.

Через три години втомливого спуску каньйоном метрів за двадцять над ними Акха помітила тріщину в скелі, яка, швидше за все, могла вивести їх нагору. Будь-що дівчинка вирішила до неї дістатися. Чіару ця витівка не сподобалася, але Еламір пообіцяв підстрахувати її та, якщо виникне небезпека, попередити.

Еламір застряг на половині шляху. Йому просто більше не було за що зачепитися та нікуди ступити. Акха якимось дивом, намацуючи непомітні тріщини в камінні, змогла піднятися вище.

— Як це ти зробила? — здивувався Еламір. — Вона ж прямовисна. Липнеш ти до неї, чи що?

— Ти просто вітрила в шторм не знімав, — крикнула зверху Акха, і її голос понісся розкотистою луною в обидва боки ущелини. — А в шквальний вітер, та й з градом у куряче яйце посидіти на щоглі не хочеш?

— Не хочеться, — відповів він. — А що ти робила? Волю гартувала?

— Підводні скелі виглядала.

— Стій! — раптом вигукнув Еламір. — Стій на місці, завмри.

Перед очима хлопчика промайнуло каміння, обличчя посікло дрібним щебенем і колючими піщинками, а потім, чіпляючись руками за гладку стіну, повз нього промайнула Акха. Через секунду він побачив її розпластаною на камінні, відкриті здивовані очі та калюжку крові, що розтікалася під голеною потилицею.

Еламір потряс головою, і видіння зникло.

— Ти щойно зірвалася! — крикнув він. — Великий плоский камінь, він зараз обламається! Прибирай з нього ногу, хутко!

— Ось так?

— Так.

— Так краще?

— Так, дуже добре. Так, ти дісталася, я бачу, — він полегшено видихнув.

— Ще не дісталася, — сказала Акха.

— Це кому як, — впевнено, не перевіряючи камені, що виступають, на міцність, Еламір став спускатися назад.

Акха довго не поверталася. В її очікуванні в дітей випала можливість трохи перепочити. Чіар вивалив на плаский камінь хліб, солонину, залишки смаженого стегенця та заходився нарізати їх скибками.

Поки струмок був поруч, Еламір знову наповнив хутра. День спекотний, навіть швидше прохолодний, але через те, що доводилося багато рухатися, хотілося постійно пити.

— А якщо Леман не прийде до водоспаду, що тоді робитимемо? — спитав він.

— Він прийде, — сказала Ельза. — Просто, можливо, доведеться почекати трошки. Зачекаємо, звичайно, скільки треба, — він точно прийде.

— Довго чекати не будемо, — судячи із задумливого виразу обличчя, Чіара й самого хвилювало це питання. — Ерл сказав вранці йти — так і вчинимо.

— Ідіть, а я почекаю, — непохитно оголосила Ельза. — Я не боюся жодних Білих плащів. Одному такому я вже розрубала голову на шматочки. Якщо треба, розрубаю ще десятьом! Я нікого не боюсь!

— Ти сокиру підняти не зможеш, не то що череп розрубати, — з усмішкою сказав їй Еламір. — І солдати, між іншим, носять шоломи.

— Він втратив шолом, поки гнався за мною. І я вбила його зовсім не сокирою. У мене був клинок, — сердито заперечила Ельза. — Його клинок. Легкий, наче перо. Путіноїд застряг між будинками, а я повернулася й порубала його у шматки. А коли перелазила через нього, то наступила йому на око й воно так — хлоп! І луснуло.

— Мило, — сказав Еламір. — А я бачив, як одному учаснику поєдинку мечем з мінойської сталі зрубали верхівку шолома та відсікли потилицю. Я бачив його мозок із трибуни, а йому хоч би що: стоїть, клинком махає, навіть убив трьох.

— Брешеш! — не повірила Ельза.

— Ні, не брешу! А іншому в голову спис влетів і пройшов наскрізь. Так цей спис витягнути не змогли, відпилили з обох боків, обрубки ось так стирчали. І нічого, він потім ще в поєдинку лучників брав участь.

— Брешеш ти все. А я ось через щілину в сараї бачила, як путіноїди пораненого солдата змусили з'їсти власне вухо.

— Як це?

— Вони його відрубали та сказали: якщо хочеш легку смерть, то…

— Зрозуміло, — перебив її Еламір. — Відрубаними вухами мене не здивуєш. Подумаєш, вухо. Ось я бачив, як одному на турнірі булавою знесли нижню щелепу, і вона бовталася в нього на язиці.

— Такого не буває!

— Буває й не таке! А ще я бачив, як спалювали відьму. Вона була стара та гладка.

— Ну досить! — зупинив Чіар. Він хоч і не був забобонний, але розмовами про спалених відьом недовго на себе лихо накликати. Тим більше тепер, коли їх можуть підсмажити вже цього вечора.

— Вагітна? — запитала Ельза розгублено.

— Хто?! — збуджено, майже радісно уточнив Еламір. Смерть тієї відьми залишила в його душі незабутнє гнітюче враження, але тепер вона не здавалася йому такою страшною, і він розповідав про неї з якимось болючим захопленням. За виразом обличчя Ельзи він зрозумів, що нарешті здивував, і, щоб посилити враження, додав реалістичності. — Тоді

пішов дощ, і вогонь не могли розпалити. Ноги в неї були тонкі-тонкі... Як гілочки. Вона тремтіла, але поступово полум'я почало спалахувати й тоді…

— Вона була вагітна? — повторила Ельза, і тільки зараз Еламір помітив, що її очі наповнилися сльозами.

— Ти чого? — розгубився він. Схоже, знову він зробив дурість: захопився та не заглянув у майбутнє. І це вже не вперше. Думав, вона стане з ним сперечатися, розповідати про свої “звичайні смерті”, а він знову та знову оглушатиме кривавими турнірними сценами, яких надивився вдосталь. І ось несподіванка: вона чомусь заплакала.

Ельза сподівалася, що швидко впорається зі своїми сльозами, але їй так давно хотілося плакати, що зупинитися вже не вийшло. По-дитячому голосно схлипуючи, вона відійшла до скелі та сховалася за великим, розколотим надвоє валуном.

Еламір знизав плечима, у пошуках підтримки глянув спочатку на братів-горян, потім на Мію, але розуміння ніде не знайшов.

— Порожня твоя голова, — заговорив Чіар і, поклавши на хліб скибку солонини, простяг Еламіру. Але хлопчик відмовився.

— Їжте самі, — невдоволено огризнувся він.

Ніхто не зрозумів його, не підтримав — і це його засмутило. Перестрибуючи з каменю на камінь, він попрямував униз ущелиною.

— Я подивлюсь, що там. Може, вгору дертися не доведеться.

“Ніби нікого не образив, чому ж так неприємно? — намагаючись розібратися в собі, розмірковував Еламір. — Уся така із себе доросла, а реве як трирічна”, — намагався виправдати себе, але чим далі відходив, тим сильніше відчував, що не правий.

Чіар жестом запросив до імпровізованого столу Мію та братів, покликав Ельзу, але вона не відгукнулася.

Мія з Ніроном не змусили себе вмовляти та з апетитом взялися за трапезу. Акрон покрутив свій хліб з м'ясом у руках і хотів відкусити, але передумав і відніс його Ельзі.

— Дякую, — почувся з-за каменю її голос, що схлипував. — Я не хочу їсти.

Судячи з усього, Акрон не йшов, і вона повторила наполегливіше:

— Дякую, я не хочу. Дякую! — Ельза помітно почала сердитись. — Я не голодна!

Чіар повернув обличчя та витяг шию. Він побачив Акрона, який стояв з простягнутою рукою, і з цікавістю почав чекати на розв'язку.

“Ох вже ці горяни. З такою впертістю навіть барана можна об'їздити, — подумав він. — Якщо вже щось увіб’ють собі в голову, то хоч клин на голові теши. Цілий день може так стояти, помре, а не відчепиться. Наполегливість — чоловіча якість, тільки іноді треба й

відступити. Адже, як кажуть в атгарців, слабкі люди каміння обходять, а сильні підіймають і надриваються”.

— Дякую, — роздратовано сказала Ельза востаннє. Вона хотіла ще щось додати, але натомість протяжно видихнула та все-таки взяла запропоноване Акроном частування.

Як і Чіар, вона зрозуміла, що боротися безглуздо. За короткий час, проведений з дітьми, Чіар потроху почав розбиратися в їхніх непростих характерах.

“Ельза найдобріша з усіх. Здається наївною, але насправді багато чого побачила та знає значно більше за інших.

Акха сміливa та впевнена в собі. Свою слабкість вона ховає десь дуже глибоко. Вона не Ельза, ця ніколи так не заплаче. Для неї все дрібниці, живе одним днем і, здається, майбутнє її не турбує зовсім.

Еламір чуйний і завжди готовий допомогти. Не вміє визнавати своїх помилок, але швидко навчається. Цей теж багато чого побачив, але не озлобився, не став байдужим. Він старший за інших і почувається відповідальним за кожного.

Мія — підозріла і сама дуже потайлива. Гордячка, ніхто тут їй не рівня. Але Еламіра вона все-таки виділила з інших: важко бути самотньою.

Близнюки однакові та водночас різні. Нірон непривітний, якийсь напружений. Акрон, одразу видно, добряк: усміхається та пропонує допомогу, але завжди оглядається на брата, ніби чекає на його схвалення. Так було, коли Ельза послизнулась і впала з каменю. Акрон тоді хотів подати їй руку, але глянув на Нірона, зустрів осудливий погляд і передумав. І останній ковток у хутрі Акрон залишив для Ельзи, але Нірон вихопив хутро з рук брата й випив сам”.

Не тільки Чіар, усі діти помітили, що Нірон не бачить серед них друзів. Всіма своїми діями він переконував брата, що в цій компанії вони тимчасово та довіряти можуть лише один одному.

Розділ 15

Еламір повернувся, а Акхи все не було. Діти раз у раз поглядали нагору. Всі думали про те, що якщо її не буде ще пів години, то комусь доведеться дертися за нею по цій прямовисній стіні.

— А якщо ми самі запізнимося ? — спитав Еламір у Чіара. — Леман не стане нас чекати. Подумає, що ми вже пішли.

— Може й так.

— Як думаєш, Безстрашний, чи зможемо ми самі дістатися Росичів?

— Доберемося, — підбадьорив товстун, скидаючи у свою долоню хлібні крихти.

— Поки що й до водоспаду не дісталися, — зауважила Ельза. — Він уже був так близько, але примудрилися заблукати. А до Росичів, Паттан казав, на добрих конях цілий місяць скачуть.

— Це якщо по окружній, — погодився Чіар, — то десь так. А по прямій ми добре скинемо. Я ці місця найкраще знаю, швидко дістанемося.

— А якщо все знаєш, чому тоді ми звідси вибратися не можемо? — Ельза давно зауважила, що Чіар полюбляє похизуватися, і до всіх його обіцянок ставилася з деякою недовірою.

— Та цих каньйонів тут не порахувати, один на одного схожий, — виправдовувався Безстрашний. — Але ж я вже зрозумів, де ми. Це Каньйон смерті. Коли перші люди тільки-но прийшли, вони сюди "пориддя" скидали. Жили тут раніше такі: напівлюди, напівведмеді. Було б їх більше, не було б ні Росичів, ні П'ятигір'я. Взагалі нічого б не було. Але їх виявилося менше за нас. І ми перемогли, — Чіар кинув крихти в рот і почав повільно пережовувати. — Колись я полював у цих місцях зі своїм дідом… Тільки трохи північніше. Коли в Емістана народився первісток, нам доручили доставити три сотні сріблястих фазанів. Тут їх багато. Вранці полювали, а потім до ночі обскубували та коптили. У скелях біля водоспаду є багато прихованих печер. В одній ми спали, а в іншій зберігали битого птаха. Копчена — вона смердюча, фу, не переношу. Прокинулися ми якось серед ночі: темінь жахлива. Чуємо, хтось ходить у сусідній печері. Гарчать і дихають голосно та важко, наче ведмеді. "Ніяк пориддя", — сказав дід. Я не повірив. Дістав сагайдак, випустив на слух дві стріли — і обидві точно в ціль. Я коли на взводі, б'ю без промаху. Пильність від злості загострюється, і жили кам'яніють. Двох убив. Але їх там було значно більше. Такий рев підняли! Я за меч взявся, але старий каже: "Не залишай мене…"

— Коли темно було, звідки знаєш, що вбив? — не повірила Ельза.

— Якщо я стрільну, то стрільну, — значно промовив Чіар, щільніше затягуючи ремінь на пузі. — А вони потім навкруги нишпорили, — продовжив він свою розповідь, — але нагору до нас не полізли — не здогадалися. Вранці спускаємось у цю печеру — всю птицю зжерли, тільки кістки та пір'я. Довелося ще три дні полювати, порожніми повертатися не можна було. Але "ці" більше приходили. Зрозуміли, як з Чіаром зв'язуватися.

— І що, ми тепер до цих печер ідемо? — запитала Ельза.

— Так, — підтвердив товстун. — І якщо пощастить, переночуємо в них.

Ельза зіщулилася.

— Бреше він все, — почувся зверху голос Акхи. Діти підняли очі й побачили лису голову, що стирчала з ущелини. — Напилися вони з дідом від радості, що вранці додому

їхати, і проспали своїх птахів, — усміхаючись, сказала вона. — А все тому, що Безстрашний нікого не боїться й може заснути п'яним навіть у вовчому лігві.

Діти помітно підбадьорилися з появою Акхи. Її незворушність і життєрадісність мали властивість передаватися іншим.

— То хто ж таки вкрав птахів? — весело спитала Ельза.

— Ясно хто, — трохи збентежено відповів Чіар. — Поріддя. Ну що, там є прохід? — бажаючи якнайшвидше уникнути цієї теми, запитав він в Акхи.

— Є! Тільки доведеться попутати. Я залізла на гору, майже на вершину. Ліс величезний, як Безкрайнє море, тільки зелене, ніби ряскою заросло. Я бачила, як до нього можна спуститись. А ще я знову чула водоспад.

— Більше нічого й нікого не бачила? — спитав Чіар.

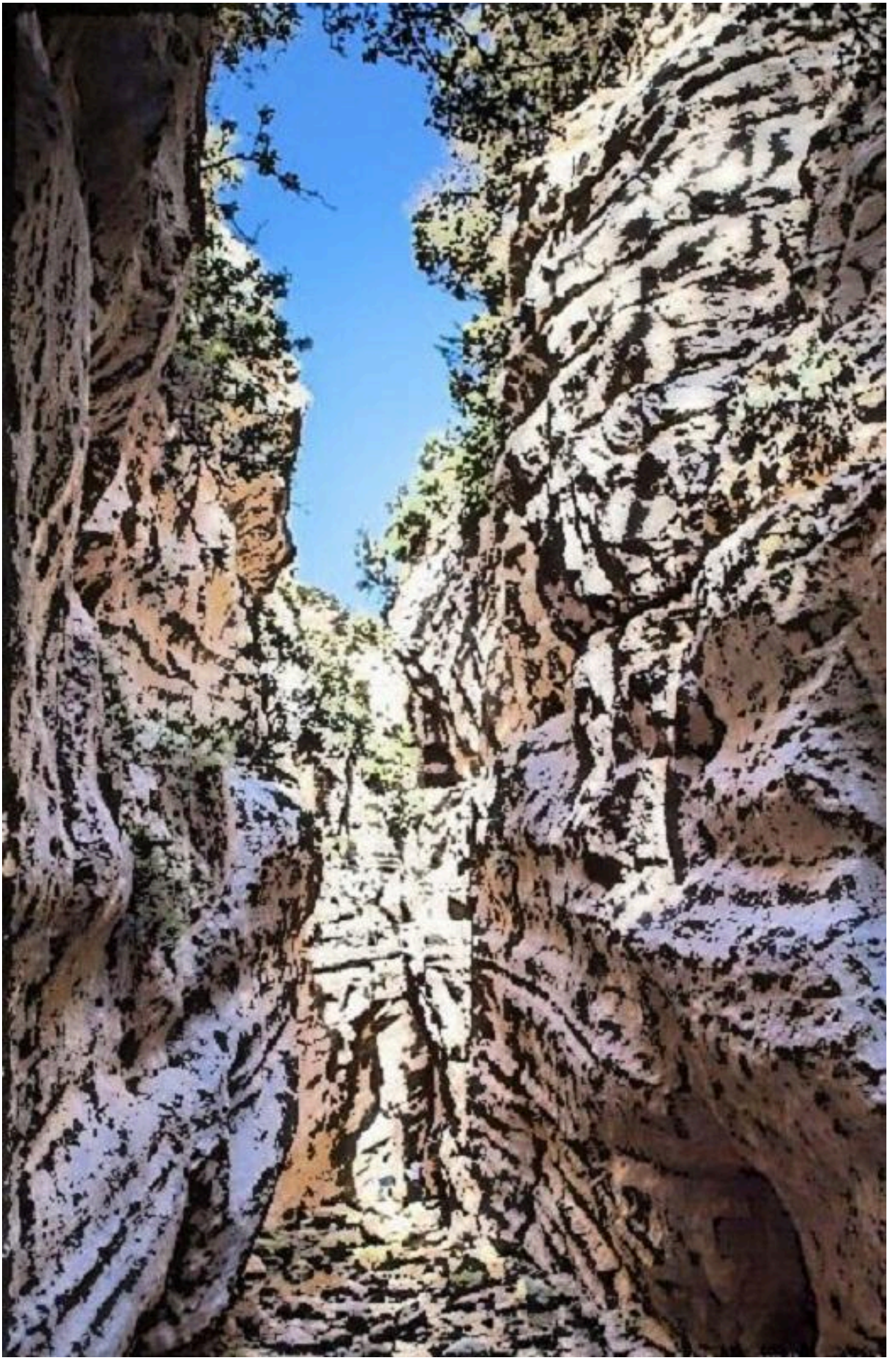
— Бачила величезних, вкритих шерстю людей. Вони прив'язали до палиці якогось товстуна й понесли його на плечах до багаття. А він намагався перегризти палицю зубами та називав цих чудовиськ виродками. А потім вони помітили мене й полізли нагору. Треба поквапитися, бо незабаром будуть тут.

— Брешеш, — з білим обличчям промовив Чіар.

— Брешу, — погодилася Акха. — Нікого не бачила. Думайте, як мені мотузку сюди подати, докинути її не вийде.

— Ми витягнемо з мотузки одну нитку, — сказала Ельза. — Один кінець прив'яжемо до мотузки, а другий — до каменю й закинемо його нагору. Акха за нитку витягне всю мотузку, прив'яже її там, і ми зможемо піднятися.

— Розумниця, — похвалила її Акха. — Якщо ви ще зможете кинути цей камінь так, щоб не пробити мені голову, буде зовсім добре.

Не одну годину вони вибиралися з каньйону. Спочатку до ущелини, потім вгору по крутому схилу, потім уздовж урвища по вузькій стежці, що обсипалася, знову вгору до першого хибного піка, потім до другого. І тільки підкоривши гору цілком, дістався до її вершини, вони змогли звільнитися з кам'яного полону.

Спустилися легко. Схил гори з цього боку був пологим, суцільно покритим колючим чагарником, що росте з кам'яних щілин. Чагарник називали заячим через плоскі гілки, схожі на заячі вуха. Між кущами вилося кілька вузьких стежок, протоптаних гірськими козлами.

Знову було чути водоспад. Знизу долинав дивний переривчастий стукіт, ніби два втомлені лицарі з тупою завзятістю штовхалися щитами, маючи намір скинути один одного в прірву.

На стежці зустрілось кілька кіз, що мирно дрімали в тіні чагарника. Побачивши людей, вони зухвало, ніби намагаючись показати, хто тут господар, неквапливо відійшли убік.

— Зовсім знахабніли, — поскаржився Чіар. Зупинився, щоб віддихатися, уперся рукою в валун, який перегородив стежку, потім підняв з землі невеликий камінь і запустив у найближчу козу, але не влучив.

— Ме-е-е-е, — промекала коза вслід каменю, що боягузливо поскакав униз схилом.

— Не поважають, — з досадою промовив товстун. — Я повернуся сюди з луком! — пригрозив він. — Я вб'ю вас усіх. Ваші копита я пущу на руків'я для ножів, зуби висмикну, зроблю з них намисто й носитиму на шиї, як чаклуни з гірських племен.

Але кози, на відміну від людей, не вірять порожнім загрозам. Вони показово відвернулися та, подібно до статечних мудреців, міркуючи про щось справді важливе, неквапливо почали зривати з чагарників гілки й листя.

— Тепер я вірю, що ти був тут раніше, — обганяючи Чіара, сказала Акха. — Навіть вони не вірять тобі.

— Я справді сюди повернуся, — заперечив товстун голосно, щоб його почули всі. — А-а-а, — простягнув він потім і відмахнувся. — Такого добра скрізь вистачає. А взагалі міг би…

Пройшли ще трохи. Прямо з-під ніг Ельзи вискочили два жирні сірі зайці. Дівчинка так злякалася, що аж скрикнула та підскочила на місці. Щоб не впала, Еламір підтримав її рукою.

— Не хвилюйся, — сказав він. — Цих Чіар теж запам'ятає та потім помститься.

На схилі сусідньої гори кілька гірських козлів з розгону билися рогами. Спокійно розходячись у різні боки, терлися рогами об каміння й знову мчали назустріч. У чистому небі несподівано загуркотів грім. Козли раптом змінили напрям і з переляку рвонули в різні боки.

Ельза посміхнулася їм і голосно сказала:

— У володаря Бео були письменники, які писали книги тільки для нього.

Брати-горяни та Еламір з цікавістю повернули до неї обличчя. Вона побачила інтерес в очах Чіара, тому почекала його та продовжила:

— Бео їх любив, а вони один одного ненавиділи. Один писав розмашисто, закрутисто та гарно. Казали, якби він умів плести килими, то квітів у ньому було б більше, ніж у божественній палітрі самого бога Тіму. Другий писав коротко, просто, але дуже кумедно. Його історії були такими захопливими, що, слухаючи його, люди забували їсти та спати. І якби він захотів, то вморив би голодом Бео, всіх його наложниць та радників. Письменники сперечалися та часто билися між собою. Скінчилося тим, що вони задушили одне одного. Вони прийшли до бога Тіму з проханням: “Розсуди, хто з нас правий, хто з нас кращий”. “Ви так і не зрозуміли, — здивувався Тіму. — Тоді сперечайтеся далі!” — сказав він і перетворив їх на гірських козлів.

На плече Ельзи впало кілька крапель. В очікуванні дощу вона розвела руки та підняла усміхнене обличчя до неба.

— Цікаво, звідки грім, якщо немає хмар? — запитала Акха.

— Це в морі хмари здалеку видно, — сказала Ельза. — А в нас хмари завжди зненацька з'являлися. Вони приходили через гору Початку. Громом Ної погрожував своєму братові, що колись підніметься на небо та помститься за свою смерть.

— Буде дощ, — сказав Чіар і глянув на гірську гряду праворуч, з-за якої вже з'явилися схожі на дим сірі хмари, що клубочилися. — Дощ змиє наші сліди. Але сліди Білих плащів, якщо вони нишпорять попереду, теж змиє. Будемо сподіватися, нас ніхто не чекає. Спустимося до лісу, відпочинемо. Тут на висоті ми надто помітні.

— Як гадаєш, скільки нам ще йти до водоспаду? — спитав Еламір.

— Він ближче, ніж здається, просто вітер від нас. До темряви маємо дістатися, — відповів товстун.

Дощ застав їх, щойно опинилися в лісі, ринув стіною, як піднята з морських глибин висока хвиля. Кількох секунд вистачило, щоб промокнути наскрізь. У пошуках укриття діти побігли до високих густих сосен, оточених дрібними осиками. Пробитися до них виявилося зовсім не просто: після якогось жахливого урагану багато дерев було повалено, їхні гілки ніби спеціально тяглися назустріч, тицяючись у ноги та груди, як ворожі списи.

Ельза змогла протиснутися першою, але за кілька секунд повернулася. Її руки по лікоть і ноги були вкриті брудом і зеленою ряскою.

— Там болото, — розгубленим голосом промовила дівчинка. — Я впала, — додала вона, неприязно роздивляючись свої брудні руки.

Волосся Ельзи зім'ялося, кінчики зв'язалися зеленою болотною тиною. Від втоми та образи хотілося плакати, але вона не заплакала.

— Дивіться, куди пішов Безстрашний! — гукнула вона й тицьнула зеленими пальцями в бік похиленого дуба з вирваним назовні корінням. Він стояв на краю галявини, упираючись кроною в стовбур молодого клена з маленьким листям, схожим на дитячі долоні.

Чіар сидів на пні. Під стволом широкого дуба йому було сухо й комфортно, але для одного тут було дуже просторо, а для всіх тісно. Безстрашного якось непомітно для нього самого випхали під дощ.

— Маленький Еткар набрид своїм батькам, і вони прогнали його з дому, — сказала Ельза.

— Дуже добре, — відповів Чіар. Рятуючись від холоду, він сховав руки під пахвами, але тіло все одно почало тремтіти. По прим'ятому волоссю, схожому на сплутані водорості, вода стікала на обличчя, по короткій бороді потрапляла на відкриту шию, розтікаючись на груди та живіт.

— А якщо я захворію та помру, що ви робитимете, подумали? — попередив він, ховаючи голову під деревом.

— Еткар бачив у всьому тільки погане, тому прожив погане життя, — повчально сказала Ельза. Вона простягла свої руки до дощу та поволі почала змивати з них липкий, весь в дрібних травинках бруд.

— Еткара вигнали. Він знав, що рано чи пізно його підуть шукати, — продовжувала вона, — але твердо вирішив, що не повертатиметься. Він блукав під проливним дощем, будинки йому здавались кораблями, а хмари над ними були схожі на вітрила, роздуті від вітру. Змерзлий до кісток, він невтомно лаяв дощ, мріючи про теплі далекі мандри, про багатство та пригоди. І ось він потрапив на піратський корабель і став капітаном. Збродив усі річки та моря, побував у тисячі халеп, але варто було піти дощу, починав нудьгувати та скаржитися на життя. “Дощ, дощ, — говорив він. — Знову дощ, мокро та холодно. І це все, що залишилося мені в моєму сірому житті. Ні будинку, ні сім'ї, ні багатства — нічого не нажив, тільки дощ”. Дощ, звичайно, проходив, але Еткар був надто зайнятий, щоб це помічати. Він розбагатів, купив великий будинок, одружився з красунею, і вона народила йому п'ятьох дітей. Тепер у нього були будинок і сім'я, але коли починався дощ, він забирався на дах, дивився на промоклих перехожих і казав: “Дощ, дощ, один тільки дощ. Дихаємо дощем, сірими днями, живемо від дощу до дощу. Я пожив і тепер знаю: тільки смерть позбавить мене від дощу”. Так він жив, ніби спав, а прокидався й замислювався про свою долю лише в дощ, який він так ненавидів. І він, звісно, помер. Коли його ховали, світило

сонце. Але навіть якби він був живий, то не радів би сонцю. Він би просто його не помітив, адже жив лише поганим.

— Я помітив би сонце, — огризнувся Чіар, прибираючи з очей мокре волосся. — Але тут його немає.

Залишок шляху довелося пройти під зливою. Діти втомилися, Чіару доводилося підганяти то одного, то іншого. Мія йти більше не могла, тому Безстрашному довелося нести її на руках. Ганчірки на ногах Акхи розірвалися на шматки. Дівчинці знову довелося б йти босоніж, але Еламір пожертвував їй свої сандалі. Зважуючи наперед кожен свій крок, він легко уникав гострого каміння й колючок і пошкодував про те, що не віддав своє взуття раніше.

Водоспад ставав дедалі ближче, шумів так голосно, що, здавалося, ось-ось з'явиться через наступний чагарник чи дерево, але він ніби знущався та задкував з кожним їх кроком. Йшли хвилини, години, а його все не було.

Раніше за всіх Еламір з нетерпінням піднявся на пагорб, який мав стати останнім, але попереду відкрився величезний пустир. За ним знову виднілася смужка лісу, а вище — скелясті, схожі на зруйновані міста пагорби. За ними знову ховався за пеленою дощу ліс, ліс, нескінченний ліс.

— Ну що там? — крикнула Ельза. Останні кілометри вона йшла похитуючись, раз у раз оступалася та, здавалося, в цей крик вона вклала залишки своїх сил. Навіть піднятися на пагорб за Еламіром для неї було непосильним завданням.

Еламір відчув глибоке розчарування. Незважаючи на єдине бажання повалитися на землю та голосно закричати, він знайшов у собі сили розтягнути губи в посмішці та, обернувшись, бадьорим голосом запевнити:

— Вже зовсім скоро. Зараз пустир, а потім ще трохи дерев, але я чув плескіт води, там качки крякають. Я вже двічі почув. Безстрашний, то ти кажеш, у твоїй печері буде сухо?!

— Сухо й тепло, — запевнив Чіар. — Качок він чув ... Скажи ще, лебедів... Топати ще п'ять кіл, не менше.

— Сухо й тепло — це те що треба, — видихнула Ельза. Ковтнувши слину та вчепившись руками за високу траву, вона полізла на пагорб.

Вже година як піднявся сильний пронизливий вітер, і до втоми дівчинки додався холод. Ноги задубіли, ледве згиналися, тіло здригалося, а щелепи дзвінко постукували зубами.

Тим днем діти так і не побачили водоспад. Вони дісталися до нього глибокої ночі, і темрява стояла така, що навіть поблизу можна було загубитися. Через гуркіт чути один одного вони не могли, тож їм довелося взятися за руки.

Чіар як поводир, покладаючись виключно на свою пам'ять, таємною стежкою повів дітей до печери, розташованої у високій скелі не так далеко від водоспаду. Кам'янистий уступ приховував вузький вхід від сторонніх очей. Тільки Чіар і пташки, що ширяли у високому небі, знали про існування цього місця.

Щоб пролізти в печеру, Чіару довелося зрушити кілька каменів, що загороджували вхід. Прохід у неї був вузьким і поступово розширювався, брати, що йшли за Чіаром, по черзі стукнулися об гранітну плиту, що звисала над головою.

— Отак і мій дід, — посміюючись, зауважив Чіар. — Завжди про неї забував. Як, бувало, брякнеться, такий крик підніме, копчені фазани — і ті від страху розліталися. Хоч якась мені розвага. Ми тут по пів місяця жили, бувало, сотню птахів за день били. А потім брат коней приводив, на собі ж всіх не потягнеш.

— Міг би попередити, — невдоволено сказала Акха. — Ми тут уперше.

— А-ай-у-у! — скрикнула Мія, що йшла слідом за нею.

— Ще одна, — прокоментував Чіар. — Ось тобі й відповідь. Ніхто не вчиться на чужих помилках. Поки самі головами не тяпнуться, нічого не зрозуміють.

— Нічого, я потім тебе теж дечому навчу, — пригрозила Акха, на дотик і слух пробираючись вузьким тунелем. — Дивитимешся на цю балку, колючок під ноги накидаю. П'ятами голок нахапаєшся, потім не скаржся, не плач. “Сам винен! — скажу. — Треба було знати”.

— І що, ви потім цих птахів цілий місяць у Росичі везли? — спитав Еламір. У темряві він натрапив на Мію, взяв її за руку й потягнув за собою.

— Йдемо, не бійся, пригинай голову — і більше не вдаришся. Бачиш, як тут низько.

— У Нове місто везли в порт, а звідти в Росичі морем, — відповів Чіар на запитання Еламіра. — Сріблястий фазан тільки тут водиться. По п'ятнадцять цейлонів здавали. А м'ясо, я тобі скажу, несмачне. Його лише чоловіки їдять і лише в особливих випадках.

— У яких ще випадках?

— Коли одружишся, розповім, — відповів Безстрашний.

Печера виявилася напрочуд просторою. Подолавши вузький коридор, діти розійшлися в сторони, виставляючи вперед руки в пошуках опори. Їхні кроки з гулом відбивалися від стін та стелі, дзвінка луна голосів неслася кудись вглиб гори.

— А печера довга, — зауважила Акха.

— Ду-у-уже довга, — погодився Чіар. — Мій брат Карач був одержимий золотом. Коли дід помер, я приїжджав сюди з ним. Метрів за п'ятнадцять звідси він знайшов невеликий золотий самородок і з того часу перестав полювати. Мені все довелося робити одному. Навіть дров для коптильні не міг принести. Своїм важким молотом він збивав зі стін каміння та кришив їх у пісок. Він щось ще знаходив, але мені більше нічого не розповідав. День за днем він спускався в печеру все нижче та нижче. Якось я не бачив його два дні та дві ночі. Монотонний стукіт його молота долинав звідкись здалеку, ніби з самого пекла. Я пробував спуститися за ним, але тільки втратив час: там є урвища по п'ять і по десять метрів, а може, й більше... Не знаю, як я не розбився.

Голос Чіара став віддалятися, на кілька секунд стало тихо, потім пролунав тріск сучків і радісний вигук:

— Є! Буде в нас багаття… Я пам'ятав, що залишив їх тут. П'ятнадцять років минуло, а все одно не забув! Та-а-ак, — гримаючи якимись палицями, простяг Чіар. — От і кремінь... Адже знав, що знадобляться... Дрова... А ось... а ось і трут...

Чиркнули каміння. Трут миттєво спалахнув у руках Чіара, освітлюючи обличчя мокрого, виснаженого, але цілком задоволеного собою чоловіка.

Водяний пил водоспаду не потрапляв у печеру, і сухі гілки почали швидко розгорятися, освітлюючи стіни та дитячі долоні, що тягнулися до полум'я.

— Ну і що ж сталося з вашим братом потім? — спитав Еламір, підіймаючи з землі тонку криву гілку та простягаючи її до вогню. Зараз він не міг стримати посмішки.

“Сьогоднішній день — це велика перемога, — думав він, — всі трималися молодцем. Мія так подряпала ноги, а все одно дійшла та не пхикала. А якби не Акха, ми б взагалі з ущелини не вибралися. Якби вона була хлопчиськом, з неї б вийшов справжній друг. І брати молодці, принаймні Акрон: скільки разів допомагав перебиратися через каміння”.

Вогонь спалахнув, і тепер він міг бачити кожного. І їхні обличчя теж світилися щастям, але на душі Еламіра чомусь почали шкрябати кішки, щось було не так.

— Брат, твій брат, — нагадав Еламір. — Що ти, Чіаре, розповідав про свого брата? Може, в ньому справа?

— В останню ніч мого полювання мене розбудив його голос, — не відриваючи очей від вогню, продовжив Чіар. — Брат сидів біля вогнища і щось бубонів собі під ніс. Я підвівся й побачив, що він перераховує маленькі, схожі на кінські зуби каміння. Він гадав, що це золото. Тиждень золотої спраги щось зробив з його головою. Він чогось боявся, ховаючи свій скарб за спину, довго дивився кудись углиб печери, а потім знову виймав руку та перераховував знову. Я не впізнав його обличчя, воно потемніло та змарніло. Тіні від багаття

надавали йому потворних рис. Очі стали великими та сповнились страхом. “Це каміння, брате, — сказав я йому, — просто каміння". Він подивився на мене, і я зрозумів, що не впізнає. Потім він заволав, як божевільний, схопив свій молот і кинувся до мене. Я зміг ухилитися, і ми схопилися в боротьбі. Боролися довго, але останній тиждень він нічого не їв і ослаб. Я придушив його, але не на смерть. Рано-вранці нам пригнали коней і в'ючних віслюків. Я думав, брат залишиться в печері, але він вийшов з неї як ні в чому не бувало та став збиратися в дорогу. Коли ми повернулися, рекрути з Росичів найняли мене охороняти торгові обози з Путіностану, і я одразу поїхав. А потім мені розповіли, що за тиждень після нашого повернення брат перерізав удома всю худобу, молотом розбив голову дружині та своїм дітям. На крик прибіг сусід, і його він також убив. Брата знайшли мертвим на горищі. Лікар розпоров йому черево та витяг пів відра кінських зубів, після чого сказав, що брат помер від тяжкості шлунка.

Розділ 16

“Незрозуміла історія, — подумав Еламір. — Страшна. Але справа не в ній. Щось не так. Щось не так…” — не залишало його гнітюче відчуття.

— А де Ельза? — раптом спитав він. — Де Ельза?

Багаття розгорілося сильно, і печера проглядалася далеко в обидва боки. Ельзи ніде не було. Діти почали переглядатись. Акрон схопив палицю, що горіла, і, освітлюючи собі шлях, побіг углиб печери. Відійшов так далеко, що перестав бачити мерехтливе світло від багаття. Полум'я його недовговічного смолоскипа поступово згасало, але спускатися нижче сенсу не було: Ельза не відходила б так далеко.

— За ким з вас вона йшла? — спитав Чіар.

— Вона йшла за мною, — сказала Акха. — Я пам'ятаю, я тримала її за руку.

— За тобою йшла Мія, — заперечив Еламір. — Це її ти тримала за руку. А я йшов останнім, за Мією, — нервово покусуючи нижню губу, він повернувся у бік входу. — Значить, вона залишилася десь там! Ми кинули її там!

— Ти мусив іти останнім! — крикнула Акха.

— Я йшов останнім! — огризнувся він, поспішаючи до виходу. Акха відволікла його та, коли він рушив далі, то сильно вдарився чолом все в ту саму плиту, що випирала.

Еламір вибрався з печери та, збиваючи ноги об каміння, став спускатися до підніжжя гори. Кликати Ельзу було марно — шум водоспаду приглушував усі звуки. Дощ пішов з новою силою, лив за комір, поривами вітру хльостав по очах і обличчю.

Відразу за ним йшла Акха. Еламір не бачив її, але, заглядаючи в майбутнє, знав, що якщо зупиниться, то вона налетить на нього, і вони зірвуться з вузької стежки.

Еламір уявляв десятки варіантів того, де може бути Ельза. Він шукав на околиці лісу, нишпорив у кущах і навіть заглядав у воду, що вирувала, намагаючись вдивлятися в річкове дно. Зниклої ніде не було.

За нечіткими, вже стертими у пам'яті прикметами він намагався згадати дорогу, якою вони прийшли сюди. Дощ на якийсь час припинився, і небо стало освітлюватися спалахами блискавок.

Еламір ніяк не міг вибачити собі, що залишив втомлену, беззахисну дівчинку без нагляду. Згадав ведмежі сліди та вовків, які зустрілися їм зовсім недавно. Величезні та вискалені, помітивши людей, вони неквапливо піднялися на лісистий пагорб і зникли за деревами.

“Ще тоді треба було насторожитися, — лаяв він себе. — Чого цим зубастим нас боятися? Звичайно, так легко вони б нас не залишили”.

Еламір збився зі шляху, вже зневірився знайти когось. На лисому пагорбі самотньо височіла стара акація з пересохлими гілками, що стирчали, як мацаки восьминога. Він пройшов повз, але уявив, що забрався на саму верхівку акації та, хитаючись від вітру, вдивляється в темну смугу лісу, що оперізує горб.

Раптом спалахнула блискавка. Частина пагорба та дерева, що товпилися біля підніжжя, осяяли яскраве тремтяче світло. Десь там, за деревами, майнув і миттю зник дитячий силует. Еламір стрімголов кинувся туди. Було незрозуміло, здалося йому чи він

бачив Ельзу насправді. Перемахнувши через пагорб, він став метатися між товстими сосновими стовбурами, шукати за кущами квітучої жимолості та у високій траві. “Ні, все-таки помилився”, — з відчаєм подумав Еламір, але раптом почув зовсім поряд слабкий тонкий голос.

— Тату, не підемо сьогодні на озеро, — тихо, як миша, пропищала Ельза.

Еламір кинувся на голос і раптом побачив підняту над травою руку. Лежачи на спині, Ельза чи то диригувала, чи то намагалася намалювати щось у безпросвітному нічному небі.

— Що?! Що з тобою трапилося? Тобі погано? Як ти опинилася тут? — впавши біля неї на коліна, скоромовкою промовив він. — Ти ж вся гориш! — сказав через секунду, торкаючись її рук і чола. — Не можна так просто лежати на холодній і мокрій землі. Ти зможеш підвестися?!

— Не підемо сьогодні на озеро, — жалібно попросила Ельза. — Навіщо ходити на озеро під час дощу? Я, здається, захворіла, не кажи мамі.

— Добре, тільки ти мусиш підвестися. Ти важка, і я не зможу тебе віднести.

— Мама чекає на малюка, вона не повинна засмучуватися. Не кажи мамі, — попросила вона.

Еламір згадав свою історію про вагітну відьму на багатті. І йому знову стало соромно. Від жалості до Ельзи він сам мало не заплакав, але на це не було часу. Пообіцявши собі, що потім обов'язково її чимось потішить, він засунув руку під худеньку мокру спину дівчинки та, напружуючи всі сили, почав підіймати.

Було непросто притягнути її до печери. Руки швидко втомлювалися, тому Еламірові доводилося знову опускати Ельзу на сиру землю, щоб перепочити. Найважче було підіймати її заново. Ельза йому зовсім не допомагала. Спочатку вона навіть намагалася вирватися та втекти від якихось чорних собак, потім замовкла. Руки безпорадно повисли, голова відкинулася, і Еламір вирішив, що вона знепритомніла.

Нести Ельзу на руках уже не було сил. Тоді він став перекидати її через плече — так йти виявилося набагато легше.

Біля підніжжя гори його зустрів Чіар. Коли він забрав Ельзу, втомлений хлопчик знесилено повалився на траву. Лежачи на спині та розкинувши руки, він довго приходив до тями. За кілька хвилин до нього спустилися й допомогли піднятися послані Чіаром брати.

Попри втому, цієї ночі Еламір так і не заснув. Не спали Акха, Мія та обидва брати. Навіть, здавалося, байдужий до всього Нірон цієї ночі не заплющив очей.

Ельза марила всю ніч, дихала важко й часто захлиналася від кашлю. Чіар весь час торкався її чола. Незабаром після чергового нападу він попередив інших, що ця ніч, швидше за все, для дівчинки буде останньою.

— Алачус мричулла турах, — відповіла йому на це Мія, але ніхто її не зрозумів, а Ельза перекласти слова зараз не могла. Обличчя братів залишилися непроникними. Акха прикрила очі рукою та заплакала.

Еламір вийшов з печери під дощ. Через пів години він повернувся з купою трави та товстою зв'язкою ялівцевих гілок. Просушивши траву біля багаття, розклав її товстим шаром. Потім Чіар переніс на неї Ельзу, вкрив своїм плащем, на якому до цього вона лежала.

Гілки Еламір теж просушив і роздав дітям, щоб кожному було на чому прилягти.

Посеред ночі Чіар кілька разів посилав Еламіра за водою. У печері ще з минулого свого відвідування Чіар залишив чимало корисних дрібниць у вигляді козячих шкур, на яких можна було сидіти. Тут були кілька луків, за допомогою яких можна полювати та захищатися, дві глиняні чаші, чавунний казанок з ланцюгом і кованою триногою, пара лопат і одне відро, позбавлене ручки.

З цього відра Чіар кілька разів обливав Ельзу з голови до ніг.

— Навіщо ти ллєш на неї воду? — запитувала Акха. — Вона через неї захворіла. Ти точно добиваєшся її смерті!

— Якщо жар не спаде, — спокійно пояснював товстун, — доведеться нести її до річки та опускати у воду. У неї кров закипає, стає чорною та тягучою. Я знаю, що роблю.

Коли у вузькому проході засвітився світанок, Чіар покликав до себе Еламіра.

— У трьох колах на північ є невелике озеро, — сказав він. — Ти легко його знайдеш. Треба просто йти на гору із засніженою вершиною. Дощ пройшов і має бути видно. Вона тут така одна.

— І що мені робити на цій горі?

— На гору тобі не треба. Треба дістатися озера. Там, біля самої води, побачиш три величезні товсті дерева, зріжеш з них кору та принесеш. Тільки це потрібно буде зробити швидко.

— Зрозуміло, — Еламір почав збиратися.

Він повісив на плече сумку, запхнув за пояс маленьку сокирку та взяв мисливський ніж, який знайшов ще вночі серед зваленого біля стін каміння. Лезо його було трохи заіржавілим, але Еламір стесав іржу та наточив лезо об камінь.

— І скільки треба цієї кори? І що вона зробить? Ельза видужає?

— Багато не треба — наповниш сумку на третину. Одужає вона нескоро. Відвар кори просто зніме біль.

— А їй боляче? — він з жалем глянув на дівчинку, що лежала в нестямі.

— Боляче, — відповів Чіар. — Тільки будь обережним. Якщо люди в білих плащах помітять тебе — біжи, не зупиняйся, але сюди вже не повертайся.

— Мене не помітять, — нагадав Еламір. — Я швидко повернусь.

Все складалося якнайкраще: засніжену вершину видно звідусіль і довелося б дуже постаратися, щоб збитися з курсу. До того ж до неї тяглося кілька вузьких звіриних стежок. Крокуючи однією з них, Еламірові не доводилося продиратися крізь мокрі чагарники та йти високою травою, що приховувала невидимих тварин, які при наближенні починали шипіти або, колишучи зелені стебла та колосся, з шумом розбігатися в різні боки.

Біля самого водоспаду йому зустрілися лось з лосицею, а пройшовши ще трохи, на галявині побачив кабанів і оленів, що паслися. На гілках дерев групами по три-чотири штуки дрімали товсті сріблясті фазани. Були й інші птахи, але ці найяскравіші: у перших променях сонця їхнє пір'я переливалося райдужними кольорами, ніби суцільно було всипане дрібним дорогоцінним камінням, а пух на грудці та чубчику відливав синім і червоним.

За пів години шляху в Еламіра виникло відчуття, що за ним стежать. Ліс жив своїм бурхливим шумним життям, крик птахів і хрускіт гілок постійно доносився з усіх боків, але тепер у цих звуках з'явилося щось нове, ледве вловне, тривожне.

Кілька разів Еламір зупинявся та слухав, намагаючись зрозуміти, що саме його турбує, звідки чекати неприємностей. Про всяк випадок дістав з-за пояса сокирку та, як завжди у хвилини небезпеки, почав переглядати всілякі варіанти своїх дій та їхні наслідки. Він залазив на дерева, безшумно відходив назад і біг у хащі з грізним криком, але той, хто стежив за ним, нічим себе не видав.

Еламір згадав розповідь Чіара про напівлюдей, що живуть у цих краях, але товстун хоч і здивував усіх своїм досвідом і вмінням виживати в лісі, але все ж залишався в очах хлопчика брехуном і хвальком. Вірити його байкам не варто.

“Навіть якщо це якесь поріддя, я все одно зможу втекти від нього, — заспокоїв себе Еламір. — А якщо треба — вб'ю. У мене є ніж і сокира”.

Він стиснув гладкий важкий держак і відсік гострим лезом сокири товстий кінець гілки, що звисала над стежкою.

Ще хвилин п'ять Еламір пробирався між густо поросли невисоких ялинок. Гілки цього підліску хльостали по обличчю, а ноги плуталися у високій папороті, що рясно розрослася. Іноді він майже падав, зачепившись за переплетення дикої ожини.

Підозріле тріщання гілок ще кілька разів лунало то позаду, то ліворуч. Там рухалося щось велике та важке. “Це може бути людина, — припустив Еламір, — але людина видала б

себе раніше. А ця істота рухається дуже обережно, ступає м'яко, по-котячому. І якби впалі гілки в цьому лісі були прикриті облетілим листям і травою, цей звір ніколи б себе не видав".

Еламір вийшов на велику галявину. Зараз вона була як ніколи недоречною: обходити її занадто довго, а йти через пустир, на якому немає жодного пристойного дерева, щоб залізти та відсидітися в разі небезпеки, занадто ризиковано. Ближче до краю лісу височив невеликий дуб, але його висоти навряд чи вистачить, щоб сховатися.

"Вовк, може, і не дострибне, — припустив хлопчик, — а ось ведмідь? Хоча ведмідь, напевно, дістане звідусіль".

Щоб дістатися до дуба, йому потрібно часу понад хвилину. У хвилині майбутнього, яка була доступна йому, нічого небезпечного з ним не відбувалося. До того ж Ельза потребувала його допомоги прямо зараз. Час працював проти неї, і він ризикнув.

Хлопчик побіг швидко, як тільки міг, а за пів хвилини побіг ще швидше. Звір ще не з'явився в лісі, але Еламір вже знав, яке чудовисько полювало на нього. Якби це поріддя, напевно, йому було б легше: навряд чи воно могло розвинути таку ж швидкість, як тигр, що вискочив за ним навздогін.

Він був величезний, нісся безшумно, ніби парив. Могутні лапи, впиваючись пазурами в землю, викидали шматки трави та дерну. Пухнастий смугастий хвіст раптом пішов убік. Тигр змінив напрямок і побіг по дотичній, щоб відсікти людині шлях до дерева.

Тільки зараз Еламір зрозумів, якої помилки припустився. Чомусь вирішив, що він має фору, і хижакові, щоб добігти до дерева, знадобиться стільки ж часу, скільки йому. Але тигр виявився швидше, в рази швидше за людину.

Назад шляху не було, до дуба не добігти — за всіх можливих варіантів тигр перехоплював його за кілька кроків від дерева. Еламір опинився в пастці. Він бачив, як хижак підсікає його ноги лапою чи з наскоку прокушує шию, чи…

Але раптом у голові прокрутився дивний, безглуздий варіант: якщо забути про дерево, повернути ліворуч і просто бігти через пустир, то він зможе виграти кілька секунд. І цих недостатніх секунд, можливо, вистачить, щоб врятуватися. В його баченні в останній момент під час стрибка в задню лапу тигра встромляється стріла, після чого хижак втрачає рівновагу та промахується.

Чия це стріла, звідки прилетіла та що буде далі, Еламір міг тільки припускати, але інших варіантів не бачив. Сподіваючись виключно на удачу, він рвонув ліворуч.

Хвіст хижака знову забрав убік, і тигр, вкотре змінюючи напрям, у передчутті швидкої здобичі погнався за Еламіром по прямій.

Як і було у видінні, ногу тигра прострoмила стріла, і вирішальний кидок виявився невдалим. Хлопець пригнувся, і хижак пролетів повз.

Людина знову кинулася до дерева. Тигр грізно загарчав, і раптом ще одна стріла, невідомо ким пущена, пройшла через всю його холку наскрізь. Постріл майже не пошкодив хижака, але на якийсь час відірвав від переслідування.

Еламір не втрачав часу. Дерево наближалося та швидко збільшувалося в розмірах. Десь ліворуч пронісся синій плащ, почулося кінське іржання, промайнув змащений контур вершника.

Нарешті рука вчепилася в рятівну гілку, ноги відштовхнулися, і Еламір зі швидкістю мавпи видерся на саму верхівку. Серце шалено калатало, плечі та руки здригалися, повітря в легені надходило нерівномірними короткими ковтками. Еламір був наляканий і здивований. У міру того, як проходив переляк, зростало здивування.

Небезпека нікуди не поділася, тільки тепер вона загрожувала не йому, а вершнику, який наважився вирвати з лап хижака вірну здобич. Він здивувався ще більше, коли впізнав у своєму рятівникові хлопчика, який учора вранці проскакав лісовою стежкою попереду невеликого загону гвардійців Росичів.

“Усього лише хлопчисько, — з досадою подумав Еламір. — І навіщо вліз?”

Але сміливець зовсім не вважав свою битву програною. Кінь слухався сідока беззаперечно, тигр ніяк не міг передбачити його напрям і перехопити. Допомагаючи скакуну на поворотах, хлопець хвацько зміщувався то вліво, то вправо. Еламірові все здавалося, що він звалиться, але вершник не тільки залишався в сідлі, але й примудрявся посилати в хижака одну стрілу за іншою. І майже всі вони потрапляли в ціль. Дві прострoмили шию, дві вп'ялися в спину, одна — та, що врятувала Еламіру життя, — стирчала із задньої лапи, білим опереннням нагадуючи метелик, що переслідує хижака.

Нарешті тигр не витримав і зупинився. Він втомився. Стріли, що встромилися в нього, забирали сили та завдавали чималого болю.

У хороброго хлопчика з'явилася можливість поскакати, але натомість він поставив коня дибки та розвернувся. Еламір не міг повірити очам. “Божевільний, — промовив він про себе. — До чого цей героїзм?! Звір уб'є тебе!”

Вершник пустив скакуна прямо на тигра, витягнув із сагайдака останню стрілу та, натягуючи тятиву, прицілився.

Тигр вдав, що йде вбік, але натомість кинувся назустріч. Остання стріла увійшла в груди, але це не зупинило розлюченого хижака. Він ударив коня в момент, коли той спробував через нього перестрибнути. Розчепірена лапа з такою силою припечатала кінський круп, що скакуна відкинуло, він упав на землю разом з вершником.

Хлопчик вилетів із сідла. Кінь перекинувся через спину та, швидко схопившись на ноги, помчав геть. Опустивши голову майже до землі, звір пішов на людину із загрозливим ричанням та вискалом. Сил у хижака залишилося небагато, стріли стирчали з нього, як голки дикобраза, з ран сочилася кров, і все ж на останній ривок сили знайшлися.

Хлопчик міг би спробувати втекти, але не став робити цього. Він поводився так, ніби тільки й бажав того, щоб битися з тигром віч-на-віч. Підводячись, він витяг з піхов свій короткий клинок, зсунув синю накидку, ховаючи під нею ліву руку, і впевнено пішов назустріч хижакові.

Тигр стрибнув, клацнувши зубами, вчепився у виставлену на поталу руку. Металева пластина, що оперізувала її, стиснулася під тиском потужних щелеп. Не випускаючи її, звір повалив свою жертву на землю, хотів вчепитися в горло, але сталеве жало клинка проткнуло його щелепу знизу та, розтинаючи язик, встромилося в піднебіння.

Хлопчик хотів ударити ще раз, але не зміг витягнути лезо. Рука опинилася в капкані, але й тигр при всьому бажанні вже не міг розкрити пащу. Кілька разів він подряпав людину по грудях, але кігті не змогли зачепитися за сталеву лускату кольчугу.

Тепер все, чого хотів хижак, — це звільнитися. Задкуючи, він почав смикати головою, вдруге він би з легкістю вирвав слабку людську руку, але сили залишили його, ноги почали підкошуватися, і після чергового ривка по тілу пробігла хвиля судом. Тигр упав на бік, захоплюючи за собою вбивцю.

Коли стало ясно, що хижак мертвий, Еламір зістрибнув з дерева та, ще перебуваючи під враженням, озирнувся на всі боки й попрямував до свого рятівника. Сам же рятівник у цей час намагався витягнути клинок, що застряг у пащі хижака, і був таким захопленим, що

не звертав на Еламіра ніякої уваги. Після значних зусиль йому, нарешті, вдалося звільнити свою зброю.

— Ти що, божевільний? — сповільнюючи крок на підході, спитав Еламір. — Ця звірюга мало не зжерла тебе.

— Не варто називати мене божевільним, коли я тримаю в руках холодну смерть, — відповів хлопчисько, зриваючи траву та витираючи нею лезо клинка.

Продовжуючи дивитися кудись убік, він зарозуміло продовжив:

— І якщо ти наважився підійти до мене без дозволу, то не забудь схилити коліно.

Еламір посміхнувся. Цей жест не залишився непоміченим.

— Перед тобою томен Аль Басіл, — поважно оголосив незнайомець. — Я спадкоємець золотого трону, навіть ерли схиляють переді мною голови. А ти ж далеко не ерл. Ти просто раб-втікач, якого з якоїсь незрозумілої причини притягнув сюди Леман. Тебе звуть Еламір, адже так?

— Я не раб! — з викликом відповів Еламір. Важко знайти слово, яке могло б образити його сильніше. — І рабом я ніколи не був. Дякую за те, що мене врятував. Але я ні перед ким не схиляв колін і не маю звички гнути спину, тим паче перед тими, хто про це просить.

— Голови рабів, які не розвивають шиї поклонами, погано тримаються на плечах.

— Я не раб, — повторив Еламір. — А твоя голова як? Тримається? — не втримався він від гострого питання. — Часто шию тренуєш?

Томен змінився в обличчі, брови зімкнулися. На мить здалося, що його великі бірюзові очі потемніли від гніву.

— Ти не зрозумів, з ким говориш? Я врятував тебе, але це не означає, що я буду терпіти твоє нахабство! Думаєш, твоя шкіра товстіша, ніж у цього тигра? Якщо продовжуватимеш у тому ж дусі, ми це перевіримо.

“Зараз лусне від самолюбства, — подумав про нього Еламір. — Стільки хоробрості в одній людині — це рідкість, однак і свиня він рідкісна”.

Почуття подяки в ньому швидко змінилося неприязню, і з кожним словом вона переростала у ворожість, яка, на відміну від любові, легко стає взаємною.

— Останній, хто назвав мене рабом, залишився без руки, — сказав він. — Я не думаю, що моя шкіра товстіша, ніж у цього звіра. А ось ти, як я подивлюся, уявляєш себе якимось особливим… Твоя вже точно товстіша за тигрячу, так? Хто? Твої слуги переконали тебе в цьому? Не вір їм! Коли у мене буде меч, я викличу тебе, а потім виріжу з твоєї спини ремінь, і ти зможеш порівняти його з тим, що носиш на поясі, — Еламір ніколи не тримав у руках меч, і його виклик був блефом, але йому дуже кортіло розлютити цього пихатого породистого чванька.

— Томени не б'ються з рабами, — сказав Аль крізь зуби. Зухвалість безрідного хлопця дратувала його.

— Злякався, правильно зробив…

Цією фразою Еламір довів майбутнього владику до тремтіння в руках. Очі томена округлилися, щоки злегка почервоніли. Він стиснув руків'я меча та, дихаючи через ніс, вимовив:

— Якщо ти справді наважуєшся вважати себе рівним мені, то в тебе буде можливість довести це в поєдинку. Як тільки ми знайдемо два однакових мечі, я призву тебе до відповіді. Присягаюся, ти відповіси життям за зухвалість.

— Я згоден. Переможеш — забереш моє життя, але якщо програєш, зречешся від претензій на трон і оголосиш себе моїм рабом. Йде? Тільки попереджаю: я пророк і бачу свою перемогу. Ти можеш вірити в майбутнє або сподіватися на нього, а мені це ні до чого. Я знаю, що зараз двічі каркне ворона, в небі заблищить блискавка, грім злякає твого коня, і він вискочить з лісу. Підійде до тебе, а ти скажеш йому: “Холоде, спекотно нам сьогодні було”. Потім ти витягнеш сухар з кишеньки біля сідла та пригостиш його. Це буде зараз, а за рік, коли програєш мені…

Він не домовив. У лісі каркнула ворона, і Еламір підняв палець, за секунду відігнув другий — і ворона каркнула ще раз.

— Ша! — Еламір театрально підніс руки: у небі, як і обіцяв, блиснула блискавка.

Аль почув за спиною кінське іржання та тупіт копит.

“Не може бути! — промайнуло в томена в мозку, він озирнувся. — Значить, Леман мав рацію. Докази того, що цей безрідний нахабний хлопчисько знає майбутнє, були цілком переконливими. А що він ще пророкував? — згадував Аль. — Сказав, що переможе мене у двобої? Як він це зробить? Навіть у мої тринадцять не кожен досвідчений фехтувальник справиться зі мною, а тут якийсь селюк”.

— Так, це Холод, — сказав Еламір, коли кінь підійшов до них і, пирхаючи, з недовірою став обнюхувати розпростертого на землі тигра. — Це кінь Лемана. Що трапилося з ерлом, він живий?

Аль витяг з кишені біля сідла сухар і пригостив ним коня.

“А безрідний мав рацію про сухар!” — раптом відзначив він.

— І як же це вийде? — думаючи про своє, запитав томен.

— Вийде що?

— Як ти мене переможеш? — спитав Аль згаслим голосом.

— Ти атакуєш, я відбиваю, хибний випад, сильний прийом — і ось ти валяєшся в пилу, пускаєш слину та ревеш, як дівчисько… Так що сталося з Леманом?

— Все знаєш, а про ерла не знаєш? Пророк, який запитує, — це якось дивно.

— То що з ним?

— Леман важко поранений, — після недовгого мовчання відповів Аль зі звинувачувальними нотками в голосі. — Усі його люди загинули. Моїх гвардійців теж пошматували. Залишилось троє. Мого коня вбили просто піді мною. Лемана повезли до Нового міста. Дісталося йому... Скромсали всього, і кольчуга не врятувала. Зашили як могли, але рани небезпечні. І все це заради вас... Якого ви йому далися? Вся ця метушня через купу малолітніх шарлатанів.

— Ми маємо дар. Він думає, що цей дар стане в пригоді Росичам. Він так у це вірить, що ладен віддати за це життя.

— Так, він чомусь вірить. Він бився, як лев, — замисливши, промовив Аль. — Я бачив, він убив їх з дюжину. А потім все тягнув мене за рукав і твердив: “Поспішай! Поспішай!”

— Мені потрібен твій кінь, — сказав Еламір, потягнувшись до коня та погладивши його по загривку. — Ельза може померти. Допоможи мені — і я передбачу тобі життя, сповнене лише перемог.

— Ти великий брехун, — томен похитав пальцем. — Тобі не впоратися зі мною. Скажи, що ти збрехав. Ти ж збрехав!

— Хіба це важливо? Добре, я збрехав, — заспокоїв він томена. — Мені негайно треба потрапити на озеро. Воно в тому боці, — пророк вказав рукою у бік гори з білою вершиною, — а потім повернутися до водоспаду. Треба все зробити дуже швидко.

— Я тут, бо Леман просив допомогти вам, — сказав Аль, всовуючи меч у піхви. — Але мені не хочеться допомагати тобі. Ти невіглас. Якщо ти насмілишся сказати, що я здатний ревти, як дівчисько, при сторонніх... Тоді, тоді... Я закую тебе в ланцюги, і решту днів ти проведеш у сирому темному підвалі. Томен, який терпить глузування, не вартий бути владикою. Я допоможу тобі, хоч мені це неприємно. Я зроблю це лише через Лемана.

Він сунув ногу в стремено та швидко схопився в сідло. Великий синій плащ почав тріпотіти на вітрі. Аль прибрав його в бік і простяг Еламірові руку.

— Ти допомагаєш не мені, — сказав Еламір і, не звертаючи уваги на запропоновану руку, схопився за сідло, підстрибнув і сам видерся на спину коневі. — Ти допомагаєш Ельзі — дуже добрій, дуже славній дівчинці. Повір для себе, я б ніколи не попросив і не прийняв допомоги від такого, як ти. Ти мені не подобаєшся.

Розділ 17

Якийсь час вони їхали мовчки. Аль ніби навмисне пускав коня повз чагарники з високими гілками. Він сидів попереду та легко від них ухилявся, але й Еламір, на його розчарування, легко уникав їхніх хистких ударів. Еламір з тих, хто знає, де впаде, і завжди встигне постелити в потрібному місці соломку.

— А Паттан теж загинув? — спитав він.

— Сирол убив його з лука, — відповів Аль. — Звертаючись до мене, ти повинен починати зі слів “найсвітліший томен”. Будеш говорити, як тобі заманеться, і я закую тебе в кайдани.

— Називай мене Еламір Всемогутній, Батько Сонця, Провідник першого світла та Сіяч вічних зірок. Запам'ятаєш чи повторити?

— Хочеш, щоб я скинув тебе зі свого коня?

— Це не твій кінь, це кінь Лемана.

— Я томен Росичів. Тут все моє. Трава, каміння, цей ліс, повітря, кінь ерла та сам ерл — все моє. Навіть ти, як тільки ступив на землю, став моїм. Я досі не відрубав тобі голову тільки тому, що дав Леманові слово довести вас до Росичів. Але це ще не означає, що я не вб'ю тебе там.

— І Мальвіна вбили? І Грея? — не слухаючи його, спитав Еламір.

— Усіх вбили, — відповів Аль. — Грей добре стріляв. Він дуже допоміг. Він застрелив Сирола. Потрапив йому просто в око.

— Але ж Сирол найкращий стрілець?

— Щоб убити найкращого стрільця, достатньо одного простого стрільця, лука та стріли. Ти знову не називаєш мене найсвітлішим. Якщо я тебе не вб'ю, то тебе вб'ють мої гвардійці, коли почують.

— Волосся в тебе темне, як смола. Безглуздо називати тебе найсвітлішим. Але якщо я побачу, що ти світишся у темряві, то візьму свої слова назад. А поки що ти називай мене найсвітлішим. Моє волосся не так схоже на промені, воно коротке, проте русяве. Я набагато світліший.

— У тебе довгий язик і він скоро стане коротким.

Еламір важко зітхнув.

— Знаєш, що сказав Паттан в останню ніч? Він сказав: “Смерть своє візьме”. В останньому бою вони вбили сто сімдесят путіноїдів. Паттан дуже хвилювався через це та, схоже, не дарма. Після такої небувалої перемоги вони стали вбивати один одного.

— Проти Лемана виступили лише п'ятеро з його війська. Решта — каратели Білого братства. Їх стільки тут ніколи не було. Понаїхали з усього П'ятигір'я. Я вбив двох. Вважаю, Паттан мав рацію. Смерть швидко підбере тих, хто брав участь у тій битві. Йде війна, і почнеться вона з Чорних земель.

Розмови про швидку війну трохи пом'якшили томена. Все-таки війна близько, ворог готується, точить сокири та обговорює плани. І цей ворог набагато небезпечніший, важливіший за неосвіченого хлопчика.

Потрібно було ще пів години, щоб дістатися озера, про яке говорив Чіар. Еламір легко знайшов потрібні дерева. Вони й справді були величезними, відрізнялися від інших незвичайною товщиною, смолянистою синьою корою та великим світло-зеленим листям у синіх хитромудрих прожилках.

Поки Еламір зрізав кору, Аль спостерігав за ним, схрестивши руки на грудях. Кора піддавалася важко та більше була схожа на тверді кам'яні нарости.

На пропозицію Еламіра допомогти йому Аль тільки пирхнув, нагадуючи коня, який щипав траву поруч з ним, і відвернувся у бік озера.

— Як тебе занесло сюди? — запитав у нього Еламір. — Ти маєш бути у трьох тисячах кіл звідси. Бродити діамантовою залою та стежити, як триста слуг начищають атласними серветками золотий трон, готуючи до твоєї високородної дупи.

— Томен має заняття серйозніше, ніж стежити за слугами, — відповів Аль. — Майбутній владика має вчитися воювати, керувати людьми та контролювати економіку.

— А-а-а, чув, чув. Це означає — дзвонити в дзвін кожні п'ять хвилин, щоб дізнатися, скільки залишилося срібних ложок і як там цього року з урожаєм.

— Небезпечно для життя бути таким безглуздим і балакучим одночасно. У Росичах ти не протягнеш навіть дня. Перший низькорідний вард, перед яким ти насмілишся відкрити рота, кине тебе в темницю.

— Варди! Куди поділися всі ці підлабузники? — спитав Еламір. — Як вони залишили тебе одного? Ти перший томен, якого я бачу без супроводження.

— Мені не потрібне супроводження. Владика Дар був уславленим полководцем і завжди мандрував один. Владика Екрус любив одягатися простолюдином і блукати корчмами зі своєю облізлою безпородною собакою. Він знав все, що про нього говорять у народі. Таур Завойовник якось зник зі свого замку на десять років. Потім з'явився та повернув собі трон, хоч ним давно вже правив його син. Ніхто так і не дізнався, де пропадав Таур усі ці роки. Владика живе, як хоче, і чинить так, як вважає за потрібне. Шляхетна кров дає йому таке право.

— І ти вирішив довести всім, що ти нічим не гірший, — зробив висновок Еламір. — Тож ти поїхав із Росичів?

— Я це я! — із загадковою усмішкою вимовив Аль. — Я хотів убити свого старшого брата у чесному двобої. Я викликав його тричі, але Сіфеас тільки жартував і виставляв мене божевільним. Його дружки, мерзенні труси, відкрито сміялися з мене. Батько не втручався в наші справи та просив залагодити суперечки мирно, хоч і знав, що з цього нічого не вийде. Я приїхав до палацу брата зі своїми гвардійцями. Солдатам, які пропустять мене, я обіцяв життя. Всіх, хто відкрито став на бік цього щура Сіфеаса, ми перекололи. Коли я увірвався в його покої, він ховався за ширмою в шафі. Я дав йому клинок і наказав боронитися. Він двічі кидав його до моїх ніг і благав про помилування. Я нахилився за клинком втретє, але в його рукаві виявився ніж, і цей боягуз полоснув ним мою шию. Бачиш? — Аль відтягнув комір шкіряного камзола й показав шрам, який починався від кадика та йшов під одяг. — Я біг за ним коридором, і кров бризкала на всі боки. Я вбив би його, але втрутився батько. Хтось попередив його. Мене та моїх людей схопили. Батько хотів кинути нас у склеп, щоб я та Сіфеас присяглися перед прахом предків, що не заподіємо шкоди один одному. І тут же оголосив, що одружує мене з Регіною, старшою дочкою Анулая. Тарука — багатий Світ і Регіна, я чув, красуня, яких мало, але я не збираюсь одружуватися в тринадцять років. Я не став чекати ранку, спорядив двадцять вірних гвардійців і подався до ерла Лемана в Чорні землі. Він рідко з'являвся в нас. Я все погрожував відвідати його — і ось випала нагода. У замку я його не застав. Тоді я дізнався, що путіноїди перейшли кордон з боку Білонеми та грабують північні села. Леман зробив велику помилку. Вся його армія облаштовує південь, а північ залишилася незахищеною. От і довелося йому зі жменькою своїх воїнів відбиватися від двотисячного війська. На битву я запізнився, але дізнався, що ерл перехопив у путіноїдів якийсь цінний вантаж, і тепер на нього полює Біле братство. Якби ми спізнилися хоч на хвилину, ерла б уже не було в живих, як, втім, і вас теж. Візки, в яких ви їхали, ми встигли відігнати до річки та втопити. Габріел і вся ця релігійна шушваль довго ще копатимуться в мулі, поки не зрозуміють, що їх обвели навколо пальця.

— Значить, тут біля водоспаду нас не шукають? — спитав Еламір.

— Тут не шукають, — погодився Аль.

Вони знову сіли на коня й вирушили назад.

— Значить, Леман просив тебе допомогти нам дістатися до Росичів? Мені весь час здається, що ерл чекає від мене те, чого я не зможу йому дати. Нас шестеро, кожен з нас має дар, але ми можемо не так багато, як би нам хотілося.

— Я не бачив Лемана останні пів року, — сказав томен. — Раніше він не визнавав нічого, крім науки. Він не вірив у духів і відьом, висміював усілякі пророцтва, але трикляті

“соняшники” задурили йому голову. Настрашили, надавали якихось книжок... І ось він стягує з усіх світів якихось безглуздих зухвалих діточок. Я чув, що радники відмовляли його від цієї витівки, але треба знати Лемана: якщо вже щось вирішив…

— І що йому там пророкували в цих книгах? — спитав Еламір.

— Війну.

— Війну між Росичами та Білонемою?

Аль усміхнувся:

— Війну між світлом та темрявою.

— Я приніс! Приніс! — гукнув Еламір, підіймаючись до печери. На мить здалося, що там нікого немає, але коли пробрався всередину, всі виявилися на місці. Він був упевнений, що всі зусилля не марні: кора допоможе, і Ельза обов'язково одужає. Але коли побачив похмурі обличчя братів, опущені очі Мії, заплакану Акху, зрозумів, що не всі вірять в щасливий результат, як він.

— Я приніс, — повторив він тихіше.

Акха заперечливо похитала головою у відповідь.

— Це вже не допоможе, — прошепотів Чіар. — Тільки продовжить муки. Занадто пізно.

— Але ж я приніс кору, — повторив Еламір. — Адже я її приніс...

— Не варто, — мотнув головою Чіар. — Так вона хоч заснула. Відвар розбудить, а це вже ні до чого...

— Роби! — вибагливо промовив пророк. — Роби те, що хотів! — він простягнув сумку та струсонув перед його обличчям. — Роби, я тобі сказав!

Товстун подивився на решту дітей, потім знизав плечима, попросив Нірона принести казанок з водою та поставити його на триногу.

Еламір підійшов до Ельзи й, присівши поряд, змочив пересохлі губи дівчинки шовковим клаптем, що плавав у дерев'яній мисці. На секунду хвора отямилася, провела каламутним поглядом по обличчях, яких не впізнала, болісно видихнула й знову поринула в забуття. За цю ніч вона сильно схудла й за роками здавалася ще меншою, ніж була. Тендітне тільце зрідка здригалося, легені втягували повітря зі свистом, і кожен наступний вдих був протяжнішим, важчим за попередній.

Нірон приніс води, і Чіар, підвісивши на тринозі чорний від кіптяви казанок, заходився варити своє зілля. Кинув якесь червоне коріння, схоже на заплутаних земляних черв'яків, кілька гілок жимолості та принесеної Еламіром кори.

Мовчали. Томен Аль стояв трохи віддалік від усіх, схрестивши руки на грудях. Він зайшов слідом за Ніроном. Його помітили, але ніхто не ставив жодних питань: вся увага була прикута до Ельзи.

Хвора зробила слабку спробу відкашлятися, але не вийшло. Не закінчивши вдих, її груди піднялися та зупинилися, рот залишився відкритим, бліда рука безсило скотилася з живота.

Еламір притиснув кілька пальців до її шиї та не відчув пульсу. Він хоч давав собі слово ніколи не плакати, але цього разу не зміг стримати сліз. Хлопчик знав, що це означає. Не раз він бачив, як від голоду або жовтого лишаю, плутаючись під ногами городян, помирають міські жебраки або покалічені на турнірах безрідні лицарі.

— Шима атихіра! — крикнула йому Мія. Вона підійшла до Ельзи та, взявши її за руку, відштовхнула Еламіра. — Шима атихіра! — повторила вона гнівливо. — Шима!

— Що вона хоче?

Мія підняла з землі та кинула в нього камінь.

— Шима! — розсерджена тим, що її не розуміють, Мія почала кидати каміння та гілки в усіх, хто опинився поруч. — Тіохарама шима!

Акха потягла Еламіра за комір сорочки.

— Ходімо, підемо звідси…

— Чому?

— Всі! Всі йдіть! — владно сказала Акха та почала підштовхувати братів і Чіара до виходу. — Вона хоче, щоб ви пішли. Хіба неясно? Ви нічим не допоможете! Ідіть!

Залишившись наодинці з Ельзою, Мія зняла з себе широку, з чужого плеча, строкату сорочку. Шкіра її була набагато темніша, ніж в Ельзи, плечі та вся вона помітно міцніша, груди ще не налилися, залишалися рівними та невиразними, як у хлопчика.

Схилившись над бездиханним тілом, Мія притулилася до нього грудьми, обхопивши руками, з силою почала стискати в обіймах. Голова Ельзи була відкинута, і дівчинка стала підтримувати її лівою рукою. Так, майже не рухаючись, вони просиділи понад хвилину.

Багаття палало яскраво, розгорялося. Чіар тільки підкинув дрова, і світло полум'я майже поглинуло тінь каменів, що випирали зі стін, відвоювало простір у темряви, що йшла вглиб печери.

Звідкись узявся вітер. Обпалюючи диким холодом, він почав розкидати дівчаче волосся та холодити пальці, знову і знову кидався на дітей, ніби бажаючи роз'єднати їх. І коли стало зрозуміло, що зусилля його марні, кинувся на вогонь і миттю загасив його.

Стало тихо, так тихо, що можна було почути стукіт сердець: міцне і впевнене, як удари молота, биття першого та ледве помітний, далекий та майже невідчутний рух другого.

Несподівано Ельза видихнула, легені випустили повітря останнього вдиху. Мія стиснула її груди ще сильніше. Рука Ельзи смикнулася, смикнулася ще раз... Очі її раптом відкрилися, але світла життя в них ще не було — він лише починав іскритися десь у глибині зіниць. Мія все ще не відпускала Ельзу, стискала сильніше й сильніше, до болю в руках. І лише коли вона відчула перший виразний стукіт у грудях, повільно відскочила вбік.

Полум'я спалахнуло з новою силою, і Ельза зробила глибокий і чистий перший вдих.

Через якийсь час Акха піднялася на уступ входу до печери та зникла. Решта — всі, крім товстуна, чекали внизу. Еламір і Акрон, майже не відриваючись, дивилися нагору. Томен Аль жбурляв у стовбур дерева ніж, він жодного разу не схибив і кидав так сильно, що лезо глибоко йшло в соковиту деревину. Нірон з цікавістю спостерігав за його діями. Він навіть кілька разів кинув його ніж, але схибив. Невдачі помітно засмучували горянина, і завжди спокійний, добродушний Акрон сердився на те, що брата хвилюють такі дрібниці в момент, коли в нього від переживань за Ельзу розривалося серце.

Чіар пішов на полювання: він просто не міг сидіти на місці, треба було чимось себе зайняти. За проклятих, яких нав'язав йому Леман, він вже переживав не менше, ніж за своїх дітей.

— Все добре! — раптом вигукнув Еламір, радісно стискаючи кулаки. Через шум водоспаду цього вигуку ніхто не почув, але його зрозуміли без слів.

Коли над уступом показалося щасливе обличчя Акхи, і вона махнула їм рукою, Еламір та Акрон були вже на півдорозі.

— А що, ця печера зовсім не закінчується? — почув Еламір голос Ельзи, коли пробирався вузьким проходом. — Це страшно, я б тут на ніч не залишилася... Ой, дивіться, хто прийшов! — зраділа вона його появі. Зовсім не вірилося, що кілька хвилин тому ця життєрадісна рожевощока дівчинка була на межі смерті. Ельза вже одяглася у свою квітчасту, нагріту від багаття сукню. Очі її світилися, пасма густого пшеничного волосся не були стягнуті пучком, а просто спадали на плечі та спину.

— Е-ге-ге ! — гукнула вона. — Чуєш, яка луна?! Ні, ти послухай... Е-е-е-й... Ось це нора! Ось де живуть дракони… Жах… А де ви ходите? В мене вже й сукня обсохла. Цю печеру ми з Мією знайшли, тож ми тут господарі, а ви гості. Сідайте, — вона вказала на розстелені біля багаття гілки, траву та шкури кіз.

Акрон з Еламіром переглянулися. Раптом нагадали про себе накопичені за ніч втома та переживання, але ця втома не важка, швидше приємна, заспокійлива. Все не дарма. Еламір був упевнений, це їхнє спільне бажання вплинуло на результат битви між життям і смертю.

— Маленьке диво, — сказав він, сідаючи до вогню.

Мія сиділа навпроти й була в тіні. Вона покашлювала, обличчя пожовтіло та змарніло, але цього ніхто не помітив.

Якби Еламір розумів її, то вона б сказала, що людині нічого не дається просто так: за кожне своє бажання вона платить чималу ціну, а за дива треба платити вдвічі дорожче.

— Поріддя все ще живе в печерах, — зі знанням справи оголосила Ельза. — Все було не так, як казав Чіар. Жив у давнину великий і страшний воїн Зорох. Він був величезний і важив більше, ніж бик. Він підкорив усі Світи, оточені Безкрайнім морем. Він поклонявся Чорним богам і сам був наполовину богом. Навіть безплотні слуги Темного світу платили йому данину. У світлі живих його вірною опорою були горли. Безжальне войовниче плем'я, воїни якого пожирали серця своїх ворогів. Вони стояли над іншими народами та до людей ставилися, як до худоби. Горли були величезного зросту та не відчували ні болю, ні страху. Щомісяця владики підкорених Світів відправляли Зороху сотню юнаків та дівчат для жертвоприношень. Зорох згодовував їх урлам — злим ненажерливим чудовиськам, які трясли Землю щоразу, коли відчували голод. Зорох обіцяв віддати свою владу кожному з племені людей, хто здолає його в чесному поєдинку. Мисливців було багато, більше тисячі, але ніхто не міг утримати щит під ударами його меча. У владики давньої Мордії на той час росла дочка Аліханна. Вона була норовливою і, коли настав час виходити заміж, відкинула всіх

наречених. Слуги Зороха сказали, що томеніка втратила свій час, і наказали надіслати в дар ненажерливим урлам разом з рештою дів. Але батько відповів, що вона давно обрала чоловіка та зараз разом з ним готується до весілля. Слуги Зороха повірили, але коли йшли, побачили Аліханну в саду біля клітки з величезним диким ведмедем. Цей ведмідь був людожером, його спіймали лише вранці та привезли до палацу за наказом владики. “Так ось який наречений у твоєї дочки! — сказали вони. — Що ж, ми залишимося та подивимося на це весілля”. Владиці нічого не залишалося. Він видав заміж єдину дочку за звіра. Коли обрядник проводив службу, від ведмежого гарчання в нього тряслися руки, і він тричі непритомнів. Наречена теж була ледь жива, але на всі клятви твердо відповідала: “Так”. А ведмідь метався по клітці з кута в куток і бив по лозинах лапою з такою силою, що вони гнулися й лопалися. Нарешті обрядник оголосив, що відтепер наречений з нареченою єдине ціле. Ведмідь ніби зрозумів і заспокоївся, але коли один зі слуг Зороха сказав Аліханні щось зухвале про першу шлюбну ніч, звір зламав клітку, вирвався та розірвав його на частини. Гості кинулися хто куди. Близько півсотні охоронців, наїжуючи списи, оточили ведмедя. Перш ніж його закололи, він перебив і поранив половину варти. Але ні за ким з них Аліханна не плакала. Вона шкодувала тільки свого судженого. І коли в його поранену плоть входили мечі та списи, наречений і наречена дивилися один на одного, не відводячи очей. Потім Аліханна сіла поруч і поклала його голову собі на коліна. Так він і помер. А за дев'ять місяців у Аліханни народився син Вега. Напівлюдина, напівведмідь… Хлопчик ріс швидко. Він був страшний на вигляд, упертий, як мати, і сильний, як звір. Люди боялися його, але в них з'явилася надія: якщо хтось зможе кинути виклик Зороху, то це може бути тільки він. У день повноліття до нього прийшли гінці з усіх світів. Владики обіцяли скоритися йому, якщо він битиметься і знищить ненависного ставленика темряви Зороха. Вега погодився, і настала година найтривалішого та найдовшого поєдинку в історії Світу. Цілий місяць вони билися у темряві печери Амареста, найвищої гори П'ятигір'я. Успіх був мінливий. Щити розкололися, клинки затупилися. Вони рвали один одного зубами, руками ламали хрящі та кістки. Але Зороху судилося навіки залишитися в надрах гори, молодість взяла гору — Вега переміг. Усі горли вбили себе того ж дня. Вони пішли за Зорохом, щоб допомогти йому правити у Світі мертвих. Владики Світу отримали своє та відмовилися визнавати владу Веги. Він не мав темного війська Зороха й не міг вимагати від них виконати свою присягу. Владики заявили, що на троні Мордії не визнають напівлюдини, і оголосили йому війну. Серед людей Веги майже не було захисників, мало хто пішов за ним, і його маленьке військо було розбите. Він пішов у гори й почав жити з ведмедицею. Вона народжувала йому дітей, а від них пішли інші діти — і цих істот прозвали “поріддям”. Вони жили в горах і ховалися в печерах, але іноді об'єднувалися та спускалися до людей, щоб нагадати їм про присягу та заявити про свої

права на владу. І тоді траплялися криваві битви, але люди завжди перемагали, адже їх було у сотні, у тисячі разів більше. Але кров переможця, кров Веги волає до помсти, і напівлюди знову ховаються у норах, щоб накопичити сили. Страшною смертю помре той, кого вони застануть у своїй оселі. Немає тварин на землі, які ненавидять людей сильніше.

Розділ 18

— Вбивати якесь там поріддя нецікаво, — заявив Аль. Він уже кілька хвилин був у печері, стояв у темряві, прихований кам'яним виступом, тому Ельза тільки його помітила. — Я б краще бився з цим Вегою. Ось його голову я наколов би на піку й повісив на вежі біля головних міських воріт, — він вийшов на світ та у своїй звичній позі, схрестивши руки на грудях, дивився на Ельзу зверху вниз. — Лукаві взнали б наступного дня, я б і звідси почув, як тремтять коліна старенького Таліна…

Ельза хотіла щось відповісти, відкрила рота, але передумала. Кілька секунд уважно розглядала незнайомця, потім подивилася на Акху та Еламіра. “Хто це?” — прочитали вони в очах.

— А ви нічого не зрозуміли, — зрештою відповіла вона томену. — Вега був добрий. Його не треба вбивати.

— А це неважливо, дівчинко, добрий чи поганий, — відповів він. — Коли йдеться про владу, в розрахунок береться лише сила . Того, хто вбив сильного, більше боятимуться.

— Хочеш, щоб тебе боялися?

— Я не хочу, щоб мене прогнали в гори, дівчинко, — відповів він. — Твого Вегу принизили, він це проковтнув. А от якби боялися...

— Може, й прогнали, бо боялися?

— Отже, боялися дуже сильно! — роздратовано кинув Аль.

Ельза насупилася, стиснула свої маленькі кулачки, готова зараз заступитися за Вегу та врятувати від кровожерливого вбивці.

— Хто це? — спитала вона Акху.

— Ти ж любиш історії, в яких милих замазур рятують чудові томени, — відповів Еламір замість Акхи. — Оце саме він. Все, як ти хотіла. Сам майбутній владика Росичів, томен Аль Басіл, прискакав нам на допомогу. Врятує нас, а потім візьме тебе в дружини. Я, ми з братами, не в рахунок — нас він євнухами зробить.

— Я вже попереджав тебе про твій язик, — прогарчав Аль.

— Пам'ятаю, пам'ятаю. Наш поєдинок попереду, я не забув. Тільки чого вже тепер відмовчуватися? Хоч перед смертю виговорюсь...

— Тобі це здається смішним?

— Чесно? Так, — зізнався Еламір, підкидаючи в багаття гілки.

— Невже справжній томен? — здивовано сказала Ельза. — Такий самий, як прекрасний Пірчик чи Бурульда Завойовник?

— Ось саме Пірчик — не справжній томен, — нервово посміхаючись, процідив Аль крізь зуби. — Він вигаданий герой Отійських легенд. А я ось самий що не є...

— А я знаю, я пожартувала, — сказала Ельза. — До того ж вони були не дуже розумні... І ще їх ніхто не любив, але всі боялися.

Це порівняння розлютило томена ще більше.

— Звертаючись до майбутнього владики Росичів, треба називати його найсвітлішим, — попередив він.

— Справжній томен! — з навмисною серйозністю сказала Акха. — А помацати можна?

Аль опинився в легкому збентеженні від дивної та непередбачуваної поведінки безрідних. Роздумуючи, як поводитися далі, він хотів навіть дозволити до себе доторкнутися, але вчасно зрозумів, що з нього знущаються.

— Ви дуже дивні діти, — сердито промовив він.

— Аль бачив Лемана, — сказав Еламір. — Леман поранений, але живий.

— Живий? — з переляком спитала Ельза.

— Так, і він просив самого томена захищати нас дорогою в Росичі.

— А решта жива?

— І решта теж, — поспішив відповісти Еламір.

— Нас шукають Білі плащі, — замисливши, сказала Акха. — Чим нам допоможе ще один хлопчик?

— Хлопчик? — блиснув очима Аль.

— Так, — погодився Еламір. — Одна людина нас не врятує, але…

— Не врятує? — перебив його Аль. — До речі, сьогодні я вже врятував чиєсь життя! У тебе погана пам'ять!

Еламір зі згодою похитав головою.

— Він убив тигра. Це правда. І він хвацько керує конем і стріляє непогано.

— Непогано?! — ображено посміхнувся томен.

— І як же ти зміг убити тигра? — запитала Ельза.

Аль витяг з піхов клинок і показав Ельзі. Сталь грала синім та червоним, як полум'я від багаття.

— Ось цим клинком, — сказав він, сподіваючись якщо не словами, то хоча б виглядом зброї вселити до себе повагу.

— А-а-а, клинком, — розчаровано протягнула Ельза. — Клинком будь-який дурень зможе.

Аль із силою засунув свій меч назад у піхви. Металева дзвінка луна понеслася нескінченним тунелем печери, то зникаючи, то з'являючись десь вдалині. Томен знав, що вчителі та слуги часто перехвалюють його, видаючи будь-який успіх за щось грандіозне та неповторне, але щоб успіхи так безсоромно применшувалися, такого з ним ще не було. Спалах гніву змінився образою. Не бажаючи більше терпіти приниження на свою адресу, він поспішно розвернувся та став вибиратися з печери.

— Образили його, — з досадою виніс Еламір, коли вхід у печеру знову освітлився блідою крапкою світла. — Даремно ми так. Гордій, звичайно, чистіше за нашу Мію, але він врятував мені життя. Ви не бачили, як він з тигром боровся. Я, як останній боягуз, на дереві відсиджувався, а він з одним мечем... Мені ось страшно було, а цей і оком не моргнув. У битві він відчайдушний.

— Так він, він… — сердито тупнувши білою ніжкою, обурилася Ельза. — Він хоче вбити Вегу!

— Не вб'є він твого Вегу, — заперечив Еламір.

— Він його вб'є! Він сам сказав!

— Твій Вега — вигадка. А коли й жив колись, то за тисячу років сто разів помер. Я піду за ним. Скажу, щоб не ображався, — підводячись, сказав Еламір. — Даремно ви на нього накинулися. Не щодня нам томени допомогу пропонують.

— Ми накинулися? Це все ти почав, — нагадала Акха.

— А може, Вега ще живий! — крикнула Ельза. — Адже ніхто не знає, скільки такі, як Вега, живуть на землі. Боги взагалі ніколи не вмирають, а він теж трішки бог.

Еламір відмахнувся.

— Піду, — зробивши кілька кроків, він раптом зупинився. Вогонь палав на всю силу, добре освітлюючи знайомі дитячі обличчя, але в обличчі та фігурі Мії він побачив зміни: синці під очима, запалі щоки, опущені плечі, втома. Красива та самовпевнена арпійка була сама не своя. “Смерть своє візьме…” — чомусь згадалися йому слова Паттана, але приреченість не в його характері, тому ці думки потупцювали на місці та розбрелися по темних кутах підсвідомості.

— Мія, ти теж захворіла, — сідаючи навпочіпки навпроти, сказав він.

Губи дівчинки розтягнулися в слабкій посмішці. Вона закашляла, і риси обличчя підірвалися болем.

— Тобі погано? Їй погано, — звернувся він до інших, коли вона не відповіла. — Акха, про що вона думає? Вона тремтить, як Ельза, зараз у неї почнеться жар. Адже це пройде? — з хвилюванням спитав він. — Адже в Ельзи минуло, Акха?

— Вона думає … Вона думає, що їй подобається, коли ти про неї хвилюєшся. Буде прикро, якщо вона помре назавжди саме цього разу. Їй буде прикро. Це її думки.

— Чому помре? Що означає “саме цього разу”? — не відставав Еламір. — Вона ж не хворіла. Її просто протягнуло тут — і все!

Він чомусь згадав свою тітку Ійрін і те, як вона скаржилася, коли хтось з її чад в черговий раз починав хворіти. “Ці діти зроблені з чумних мух і того, на чому ці мухи сидять!” — часто повторювала вона.

— Чому одразу помре? — не вгамовувався Еламір. — Акха?

— Їй важко ковтати та пече у грудях, болить так, ніби кліщами виривають ребра, — сказала Акха. — Правильно, — додала вона, погоджуючись з якоюсь думкою Мії. — Відвар зніме біль. Дай їй відвар Чіара.

Еламір зачерпнув дерев'яною чашкою синє густе вариво з зеленою піною та відніс дівчинці.

Мія не стала пити при всіх. Вона покрутила чашку в руках, потім піднялася та, тримаючись за стіну, попрямувала вглиб печери — туди, де ніхто не шкодуватиме, не чіплятиметься із запитаннями. Еламір хотів допомогти, але вона зупинила рукою.

— Тамаші, тамаші Еламір.

— Вона не хоче, щоб ти йшов за нею, — з тривогою сказала Ельза. Для неї, як і для всіх, хвороба Мії виявилася неприємною новиною.

— Я тільки допомогти...

— Не треба, — обірвала Акха. Ніхто ще не бачив її розгубленою. Але тепер вона була розгублена, здивована та навіть налякана. Про щось напружено розмірковуючи, Акха дивилася на багаття, торкаючись колючих волосків, що пробивалися на голові. Еламір позаздрив, що не може читати думки. Тепер з легкістю помінявся б з нею своїм даром.

— Я знаю! — несподівано голосно сказала Акха у темряві, що приховувала Мію. — Не бійся, ми подбаємо про тебе. Ми впораємося. Нині ми не допоможемо, але потім. Я тільки ще не знаю, чим ми тебе годуватимемо. Але ми щось придумаємо. Чуєш, Мія?

— Алам, — тихо відповіла вона.

— Чує, — сказала Ельза. — А що відбувається? Ти знаєш, що з нею?

Акха кивнула головою.

— Такому дару не позаздриш, — задумливо сказала вона. — Так-так, — відповіла на якесь поставлене собі питання. — Треба, щоб Чіар спіймав козу. Живу козу з молоком. І

козуб, Ельза, ти маєш сплести козуб. Адже ти вмієш. Ти сплетеш його з очерету.

— Я сплету. А навіщо?

— Незабаром дізнаєшся, — роздумуючи про щось своє, відповіла Акха. — Треба буде зробити такий, щоб не мокнув від дощу, щоб всередині було сухо. Навіс маленький, щоб мошки не залітали, і кришку, щоб можна було відкривати або закривати. А по краях прив'яжемо мотузку, щоб можна було нести на плечі. Так буде зручно.

— Які ще козуби? Які мотузки? — приречено запитав Еламір. — І ти, чи що, захворіла?

— Вже й не знаю, — зізналася Акха. — Можливо, так. Все це якось дуже дивно. Але треба підготуватися.

Незабаром прийшов Чіар, приніс дикої цибулі, соковитого листя заячого салату та вже оброблену тушу кабана. Новина про одужання Ельзи його вразила, а коли він дізнався, що тепер хвора Мія, з упевненістю заявив:

— Якщо Ельза видерлася, то й Мію витягнемо. А те, що дали відвар, правильно зробили, — похвалив він. — Це зілля ще дід варив. Біль як рукою знімає. Коли з атгарами

воювали, він полоненого варда їм напоїв і хворий зуб вирвав. А коли мир настав і варда відпустили, той стадо овець підігнав.

— За один хворий зуб? — не повірив Еламір.

— Чому за один? — відповів Чіар. — Він йому потім усі здорові вирвав і золоті вкрутив — дуже багато виглядало.

Аль так і не піднявся до печери до самого вечора. Товстун сказав, що бачив його внизу по річці: томен зі своїм конем перепливав на невеликий очеретяний острівець.

— Я так зрозумів — на ночівлю, — зробив висновок Чіар. — Гарне місце, там дикий звір не дістане. А тут коня жваво задеруть. Шкода ж коня... Він хороший.

— Хіба тигри не плавають? — запитала Ельза.

— І тигри плавають, і вовки, і поріддя може переплисти. Якщо почують, то можуть. Але на острові безпечніше. Там клен височенний. Притисне — залізе, відсидиться…

— Поклич його до нас, — попросила Ельза Еламіра. — Скажи, що якщо поводитиметься добре, то ми йому дозволяємо.

— Якщо я так скажу, можу з життям прощатися, — засміявся Еламір. — Це його земля. І печера його, і я, і ти, і тигр, який його сьогодні мало не зжер, гадаю, теж був його. Та й коня в печеру не затягнеш, — нагадав Еламір. — Коня він там не залишить.

Але Еламір відчував за собою провину, тому все ж пішов за томеном.

“Він врятував мені життя, — міркував Еламір, — і я, напевно, повинен був поводитися чемніше. Все ж спадкоємець трону. Його привчили дивитися на всіх зверхньо. Ті, хто був поряд, привчили. Але, можливо, для владики так і треба. Владика повинен управляти. Хто стане слухати правителя, якому затикають рот і кажуть: “Гей, мовчи поки, послухай, що я скажу”? Звичайно, дивиться на нас та не розуміє, якого дідька Леману здалися ці бродяги. І я б так думав, — Еламір задумався. — А й справді: навіщо ми Леману? Наші незвичайні здібності придатні лише для циркових трюків. Адже Леман не дурний, сам це розуміє. Який сенс від того, що ти читаєш думки? Ну, припустімо, можна обігравати всіх у карти, навіть якщо грати не вмієш. Та й що? Поріддя в карти не грають. Заграбастають своїми ручищами та розірвуть, як дощового черв'яка… Усі мови розумієш – здорово! Тільки ж поріддю до цього ніякої справи. Зжеруть — і рота не відкриєш. І хвилина майбутнього тільки для крадіжки гаманців годиться. Ха-ха-ха, поріддя гаманців не носить”.

Еламір не помітив, як спустився з гори, і тільки зараз виявив себе, йдучим уздовж річки по залишеним на траві кінським слідам.

“Та й поріддя ніякого немає, — продовжував він свої думи, — і відьом немає, і духів немає. Все це святоші придумали, щоб простолюдинів в страху тримати та жити їхнім

коштом. Навіщо ми Леману? — дятлом довбала його одна й та сама думка. — Адже життя за нас не пошкодував. Так, не зовсім звичайні діти. Але незвичайні в міру. Аль теж незвичайний. Швидше він врятує світ, ніж ми,— он як стріляє, а сили скільки в руках. Я лук і наполовину не натягну".

Еламір йшов ще не менше ніж пів години, перш ніж побачив острів, про який говорив Безстрашний. Незабаром слід пішов у бік річки й загубився десь в очереті. Перед Еламіром проповзла жирна змія з білою смугою на широкій трикутній голові. Вона не була небезпечна та майже у всіх можливих розкладах рятувалася від нього втечею, але лізти в очерет слідом за цією твариною було неприємно.

Залишивши взуття на березі, він пробрався до річки. Бруд ковзав між пальцями та засмоктував, вибратися з цієї трясовини виявилося непросто. Нарешті він відчув, що дно пішло з-під ніг, і, не піднімаючи хвиль, по-жаб'ячому погріб до острова.

Через сильну течію хлопчик мало не промахнувся повз острова, але все ж дістався заплави. Ноги торкнулися мулу. Доклавши максимум зусиль, Еламір дотягнувся до очеретів. Чіпляючись за них, він витяг себе з бруду та вибрався на сухе.

Почувши його, Холод почав пирхати та бити по землі копитами. Щоб заспокоїти коня, Еламір став насвистувати нехитру мелодію. Коли розсунув очерет, побачив націлене прямо в голову вістря стріли та примружене око Аля.

— Я нікого не кликав, — прогарчав томен. — Тобі пощастило, що я тільки прокинувся та не здогадався, що то ти. Тепер ти став надто легкою мішенню, вбивати тебе нецікаво.

— Я прийшов перепросити, — сказав Еламір. — Нам соромно, що ми образили тебе… І мені не хотілося б бути невдячним. Я звик платити добром за…

— Образили? — опускаючи лук, посміхнувся томен. — Тінь гнійної купи не може образити сонце. Блоха не може образити лева.

"І все-таки він свиня!" — вибираючись із заростей, відзначив про себе Еламір, але все ж таки вирішив довести розпочате до кінця.

— Не варто тут залишатися на ніч. Це небезпечно. Ходімо до нас у печеру. У нас тепло та сухо, а вночі може піти дощ.

— Леви не сплять з вівцями, — відповів Аль, протираючи очі. Швидше за все, несподіваний гість справді його щойно розбудив.

— Для тебе на цю ніч ми зробимо виняток, — Еламір вже пошкодував, що прийшов сюди. З перших слів стало зрозуміло, що ні про яке примирення не може бути й мови. — Не почнеш бекати, ніхто тебе не чіпатиме! — кинув він із викликом.

— Це так ти вирішив перепросити?

— Я вже передумав. Я просто якось врятую тобі життя, і ми будемо в розрахунку. А розмовляти нам не варто. Твій світ складається з тебе та твоїх холуїв. А я ні те, ні інше. У мене свій світ і я в ньому вільна людина. Принаймні відколи вибрався з клітки, вважаю себе таким. Аклюс говорив: “Свобода — це полон, ілюзія, рабство”. Може бути. Але вона моя — і це найкраща з ілюзій. Я нікому не дозволю забрати її. Для тебе люди діляться на хазяїв і рабів. Що ж, живи у своєму вигаданому світі, я його не зачеплю. Але й ти до мого руки не тягни. Потерпи, доберемося до Росичів — і довгоочікувані лизоблюди обліплять тебе з ніг до голови. Там ти швидко забудеш про те, що є такі, як я.

Еламір почав повертатися, щоб піти, але Аль зупинив його.

— Стій! — сказав він. — Тільки труси та баби виговорюються та поспішають скоріше втекти. Так боїшся моєї відповіді?

— Ні, просто я знаю її.

— Є люди, які поставлені над іншими богом. Світ палав пожежами, народ загруз у розпусті, неробства та безглуздих війнах. Багатоликий спустився з неба та сто років тинявся серед людського хаосу, щоб знайти обраних. Він знайшов їх, торкнувся своїм пальцем і наділив частиною своєї сили. Ми, ставленики бога, несемо тягар влади понад десять тисяч років. Багатоликий вибрав нас, щоб правити народами та піклуватися про них. Служити обранцям — обов'язок та велика честь для черні.

Еламір усміхнувся:

— Владика Діатіс із Морвії обсмоктував кісточки устриць, поки піддані, розважаючи його, вмирали на арені. Талін і його найманці теширці бавилися тим, що скакали по нічних вулицях і булавами розбивали голови перехожим. Атоніс вибирав собі коханок із простолюдинок, а коли набридали, вбивав їх. Він був ревнивець і хотів залишатися єдиним чоловіком у їхньому житті. На його рахунку понад триста дівчат. Так обрані Багатоликим піклуються про народи? І, на твою думку, служити таким багато честі?

— На сто благородних правителів знайдеться десять дурнів і злиднів. І що? Це нічого не значить!

— Це означає, що в них немає нічого божественного. Ніхто їх не вибирав! Самі себе вибрали!

— Як же вони правлять без допомоги згори? Адже це тисячі та тисячі людей. Багатоликий допомагає тільки своїм обранцям, а у самозванця за день все розвалиться. Якщо залишити Світ без владики, то чернь тут же збожеволіє від страху та кинеться вбивати один одного.

— Не кинеться, — відповів Еламір. — Не хвилюйся, трава зростатиме навіть без вас, а карасі в річках тільки стануть жирнішими. Ти мені ось що скажи, — задумавшись, промовив

він. — Ми тут у Росичі зібралися, але мені щось вже не хочеться. Адже в Росичах немає рабства?

— Ми скасували рабство, але рівності не оголошували. Рівність — доля слабких племен, які постійно дробляться та чахнуть. Леман припустився великої помилки, коли притягнув вас сюди. Незалежність заразна, як жовтий лишай, і шкідлива, як сарана. Селяни надивляться на вас і відмовляться орати, а ковалі перетоплять ковадла на мечі й підуть розбійничати на дорогах. Ти та ці шмаркачки-дівчиська зробите нас слабкими.

— Сам ти шмаркач!

— Що?! — обурився Аль. — Повтори це!

— Навіть гірше. Дурний, пихатий борів! — з викликом кинув Еламір. Томен був на рік старший і навіть однолітків своїх давно обігнав у зрості та силі, але Еламір вирішив дати відсіч, чого б йому це не вартувало.

Розділ 19

Обізвати майбутнього владику — смертельний гріх. Образа Еламіра стала для Аля останньою краплею та, більше не стримуючи себе, він кинувся в бійку. Аль хотів ударити Еламіра кулаком, але пророк, звичайно, передбачив цей випад і ухилився... І ще раз... і ще... Нарешті Аль вчепився йому в шию. Еламір обхопив його за груди та підняв, хотів перекинути через спину, як це робив на поєдинках незламний Тиш, але сил не вистачило й обидва повалилися на землю. Намагаючись придушити один одного, підминаючи очерети, покотилися до води та зав'язли в багнюці. Аль послабив хватку й кілька разів спробував вдарити супротивника кулаком в обличчя, але Еламір ставив блоки й бив у відповідь. А ось його удари якраз потрапляли куди треба. За кілька хвилин метушні обидва так вимазалися, що не бачили облич один одного, бруд потрапляв у ніздрі та заліплював очі, але ніхто не думав здаватися. Аль удвічі сильніший, але Еламір пророкував кожен його рух, і ударів томену перепадало набагато більше. Бій вийшов рівним, і хто знає, скільки б він ще тривав, якби Еламір і Аль не загрузли в мулі до пояса.

Обидва були на взводі. Треба було терміново вибратися та закінчити почате, але чим більше вони рухалися, тим сильніше занурювалися в бруд. Аль був важчий, до того ж продовжував борсатися навіть після того, як Еламір попросив його цього не робити.

— Ти тонеш, — попередив Еламір.

— А ти не тонеш? — огризнувся Аль.

— І я тону, але ти швидше. Це трясовина. Краще не рухайся. Бачиш, я до пояса, а ти вже по груди.

— Я не просив твоїх порад! Поради шакалів левам ні до чого. Це лише початок! Я виберусь і втоплю тебе в цьому болоті.

— Я бачив, як трясовина проковтнула цілу череду корів, — незважаючи на лайку, сказав Еламір.

Він спробував дотягнутися до очерету, схопив кінчиками пальців і, перебираючи ними, дістався жорсткого стебла, але корінь виявився підгнилим: варто було потягнути, як очерет вислизнув із бруду.

— А потім прийшов пастух, — вів далі Еламір, підшукуючи, за що б ще схопитися. — Він сказав, що коли Тритон хоче їсти, то плює на землю. Вона стає в'язкою та перетворюється на болото. Люди тонуть у ньому, а Тритон хапає їх за ноги й тягне на дно.

Аль підняв руки. Темна смердюча жижа діставала до шиї та повільно підступала до підборіддя.

— А ось це мені вже не подобається, — Аль почав чавкати по бруду долонями, ніби намагаючись за нього схопитися.

Еламір судомно прокручував варіанти, намагаючись знайти вихід. Картинки миготіли перед очима, оточували , як тисячі бджіл. І з усього цього галасливого, неспокійного роя треба вибрати одну — найпримхливішу, спритну, але єдину потрібну бджілку.

— Ремінь! — раптом вигукнув Еламір. — Знімай з пояса ремінь! Я зв'яжу зі своїм і зачеплю його за той кущ! Хутко знімай! Ну!

— Ти не зможеш! Ти не зможеш! — відчайдушно крикнув Аль.

Жижа вже дісталася до підборіддя, і вода з каламутних калюжок, що скупчилися на поверхні, тоненькими струмками потрапляла в рот. І все ж Аль дотягся до ременя, насилу відстебнув, на останньому ковтку повітря витягнув руку й кинув ремінь Еламіру.

— Слухай мене, — квапливо казав Еламір, підчіплюючи один ремінь до іншого за допомогою бляшки й роблячи на кінці ковзну петлю. — Зараз ти вдихнеш на повні груди. Ти маєш протриматися хоча б півтори хвилини. Чуєш ?! Коли не зможеш дихати, повинен дорахувати до ста. Обидві руки тягни. Навіть коли сховаються під брудом — тягни! Чуєш?! Зараз я підтягну гілку, вилізу, а потім...

Еламір не домовив. Трясовина затягла Аля майже цілком, на поверхні залишилася тільки маківка темного, зліпленого від бруду волосся. Чути він вже не міг.

— А потім я добре схоплюся за гілку, розженуся та стрибну до тебе, — сказав Еламір вже самому собі. — Ти схопишся за мене й видерешся! Ти зможеш! Чи зможеш! — повторював він, прикриваючи очі, зосереджуючись і підбираючи час для кидка.

“Ось він, один маленький рятівний сучок. Скільки разів треба кинути ремінь, щоб накинути на нього петлю? Десять, двадцять, сто разів?” За лічені секунди перед очима

промайнули тисячі, а може й сотні тисяч варіантів. Повз... Повз... Повз... І ось він, той самий, майже неможливий кидок — один на мільйон. Рідкісний момент удачі. Ремінь випростався в повітрі, і петля, огинаючи гілки та зриваючи листя, схопилася за сук і затяглася мертвою хваткою.

Коли Еламір тільки ділився з Алем своїм планом, то вже знав, що зможе видертися сам, але не знав, як глибоко засмокче томена. У тому, що вдасться його витягти, впевненості не було.

Майже хвилина знадобилася Еламіру, щоб вибратися з трясовини. Кущ, який він притягував до себе ременем, не вселяв довіри та, подібно до очерету, міг вирватися разом з коренем. І все ж Еламіру це вдалося. Не зволікаючи, він стягнув петлю та прив'язав ремінь до міцнішого та надійнішого чагарника.

Томена накрило з головою, вже ніщо не видавало його присутності під шаром в'язкої болотної жижі. Бруд осідав, і на поверхні утворювалися неглибокі, з палець завтовшки, калюжі. У них копошилися личинки, а по блискучій гладі вже ковзав водяний павук.

Еламір обмотав ремінь навколо руки, перевівши дух, знову стрибнув у трясовину та, опинившись в її полоні, швидко пішов на дно за томеном. Він загруз майже по груди, перш ніж Аль ухопився за його ногу. Не даючи собі занурюватися далі, Еламір вчепився в ремінь обома руками та потягнув, що було сили.

Хто знає, скільки пройшло часу, перш ніж чорна, схожа на обгорілий пень, голова томена з'явилася над поверхнею. Жадібно ковтаючи повітря, він продовжував дертися по Еламіру та навіть після того, як вліз йому на плечі, не перестав тягнути руки вгору й безпорадно махати в порожнечу.

Поступово Аль почав приходити до тями. Розліпивши одне око від бруду, він очманіло став дивитися на всі боки, не зовсім розуміючи, де знаходиться. Опора під ним почала ворушитися. Томен опустив погляд і з подивом виявив під собою Еламіра. Його чорний, обліплений тиною рот виробляв дивні беззвучні рухи.

“Навіщо він це робить? — не розумів Аль. — Це він так дихає?” Але раптом його осяяло: Еламір кричить йому, а він не чує, тому що вуха забиті брудом. Він прочистив вухо мізинцем, і світ в ту ж мить наповнився чавканням, кваканням і криком.

— …ні, він сидить! — почув томен. — Я кажу: злізь з моєї голови! Шукай для своєї дупи інший трон! Ремінь зараз порветься, чуєш ти?! Ідіот шляхетної крові!

— Що?

— Бовдур! Ногу забери з мого обличчя! Ремінь! Ремінь бачиш? Хапайся та повзи звідси! Чого сидиш?! Може, тобі сюди подушку принести?

— Що? — тремтячим голосом спитав Аль.

— Тобі тут, мабуть, подобається? — продовжував скаженіти Еламір. — Ти тут назавжди?

Аль нарешті побачив ремінь і взявся за нього.

— Тут ремінь. Я пішов.

— Ну якщо тобі тут уже набридло… — не зовсім вчасно підколов Еламір.

Томен його не зрозумів:

— Що?

— Йди вже!

Маючи надійну опору у вигляді міцного ременя з трясовини, можна вибратися без особливих зусиль. За Алем підтягнувся й Еламір. Приходячи до тями,

вони довго лежали на березі та мовчали. Бруд, швидко висихаючи на сонці, стягував шкіру та тріскався, а варто було поворухнутися — відпадав пластами.

— А ти не боягуз, — нарешті промовив Аль. Над їхніми головами зафиркав Холод. Еламір підняв очі й побачив над собою кінську щелепу, що жувала, і ніздрі, що роздувалися.

— Можеш вважати, що ми в розрахунку, — сказав Аль Еламіру. Він підняв руку, дістався кінської шиї та погладив. — А ти де був, зраднику? Міг би й допомогти… Ледь не потонув через тебе, — томен піднявся на ліктях. — Холода я Леманові подарував. У Росичах найкращі коні, а цей — найкращий з найкращих. Ніхто за ним не вженеться. Добу скакатиме — і не втомиться. Як такого коня одного лишити? Ні-і-і, я його не зраджу. Тут нам буде спокійніше. У мене лук і п'ять стріл... І меч, яких уже ніде не знайдеш. У крайньому разі вплав підемо. Та й хто сунеться сюди? Тож іди у свою печеру один.

— Якщо так, я можу залишитися, — запропонував Еламір. — Тільки схожу, візьму сокиру. Удвох все ж відбиватися легше.

Аль заперечливо похитав головою.

— Підемо обмиємося. З того боку дно хороше піщане, не таке, як тут.

Вони піднялися.

— Побоюватися можна лише Білих братів, а їх тут немає. Ти ж не віриш у ці казки про пориддя? — спитав Аль з усмішкою.

— Я вже сам не знаю, у що вірю. Пориддя — це може не так і страшно, а от мокші… Ти хіба не чув оповідань про мокшан?

— Це та дрібна тобі про них розповідає?

— Вона не дрібна, — попереджувальною інтонацією промовив Еламір. — Просто ще маленька. Ельзі тільки вісім, але вона знає набагато більше за нас із тобою. І, між іншим, вона зарубала солдата, який за нею гнався.

— Ну звичайно! Вона тобі ще не те розповість.

— Зарубала, повір. Ельза не бреше. Ельза взагалі ніколи не бреше...

Вони вийшли на берег. Вода тут була чиста, в її товщі в оточенні сріблястих мальків плавали великі чорні вусаті рибини.

— Ельза про мокшан нічого не розповідала, — сказав Еламір. — Натомість путіноїди тільки про них і говорили. Мокші наче у них двох дозорців з'їли. І полонянки клялися, що мокші ночами стали до них в села приходити, нападали на худобу, людей живцем об’їдали, а ті, що не вмирали, самі мокшами ставали. Місцеві їх називали мокшами. А ще казали, що серед цих мокшан земляків їх померлих багато. Тих, яких рік та два роки тому ховали.

— Дурниця, — впевнено заявив томен. — Швидше нас ці соми зжеруть, ніж твої мокші, — він швидко скинув з себе одяг, зайшов по коліна у воду та здригнувся. — Ходімо. Мертві є мертві. Помер — і немає тебе. Так було й так буде. Буває, звичайно, прикро, але в цілому придумано все вірно.

— Так було, — задумливо погодився Еламір. — А от як буде — не знаю. Кілька разів ми проїжджали повз цвинтарі, і я бачив розриті могили. Не знаю, але хтось їх розрив...

Аль зайшов до пояса, кілька разів занурився, вимив обличчя, плечі та поплив. Еламір, недовго думаючи, пішов за ним.

— У диких землях померлих ховають з коштовностями, які вони носили за життя, — перевертаючись на спину, гукнув Аль. — Це все путіноїди — самі розрили та пограбували. А найхитріші настрашили своїх, щоб їм більше дісталося. Путіноїди — кволе плем'я. Їм лише небіжчиків і грабувати!

— А куди поділися тіла?

— Дикі собаки, вовки… Та чи мало? Нічого, незабаром батько надішле сюди справжнє військо. Підемо на путіноїдів — каменя на камені не залишимо! Розкажуть нам потім, як живих калічили та мертвих грабували! Ми їм все згадаємо! І продажним Лукавим згадаємо!

Після купання вони взялися за прання. Простий грубий одяг Еламіра відіправся легко. Алю довелося довго вовтузитися з камзолом і шкіряними штанами: вони були прошиті товстою лляною ниткою, і під нею зібрався чіпкий в'їдливий бруд.

— Не встигне висохнути, — поскаржився Аль. — Доведеться розводити багаття.

— Вмієш розпалювати вогонь?

— Я все вмію. Якось полководець батька взяв мене з собою на східний кордон. Я та двоє дозорців жили пів місяця в лісі, а потім ще два тижні в горах просто неба. А потім один з них зірвався зі скелі, а другого загризли вовки. Горяни розсікли мені плече, і я поранений два тижні шукав табір.

— Як твій батько відпускає тебе?

Томен посміхнувся:

— Він не відпускає. Мій батько Емістан Басіл сам ніколи нікого не слухав. Він був не старший за мене, коли вони з Леманом вирушили до Мертвого моря. Їх не було півтора року. Десятки разів смерть кидала їм виклик, але вони трималися один за одного й завжди перемагали. Ось це була справжня пригода. Батько згадує про ці дні, як про найкращі у своєму житті. А мені що, сидіти на вежі та сумно дивитися на обрій?! Ні!

— Леман трохи розповідав…

— Коли вони повернулися, Лемана відіслали якомога далі від двору, а мого батька одразу одружили… Щоб більше нікуди не зірвався. Сефіас народився, коли батькові було п'ятнадцять, а ще через два роки народився я. Тепер Емістан вирішив і мене одружити. Нічого в нього не вийде. Його життя — поганий приклад. Життя нудне, суцільна рутина! Коли починає нудитись, тижнями бродить по стінах від вежі до вежі.

Аль змінив голос, копіюючи свого батька:

— Нудь-га-а-а. Головний полководець Астаєр грає у своїх солдатиків. Рікон, підлий інтриган, закопався у своїх паперах, як жук у купі гною, а Леман гірший за всіх! Скотина цей Леман. Втік у свої Чорні землі та стирчить там роками. Та пропадай там далі! Сидить там, кіз рахує. Ось і хирій у цій глушині, якщо так хочеться! Навколо одні егоїсти та зрадники.

У Аля ніяк не виходило змити бруд з підошви черевиків, тому він почав зчищати його паличкою та річковим піском.

— А хто такий Астаєр? — спитав Еламір.

— Астаєр? — Аль на мить відвернувся від свого важливого заняття та підняв очі. — Астаєр Астел — етіон Верховного кола. Один із шести радників мого батька. Він також ерл, як і Леман. Він могутній, як дуб, замість меча в нього величезна сокира, така гостра, що можна голитися. Астаєр одним ударом може зрубати дерево. Його мати — маленька тендітна жінка. Ніхто не вірить, що вона могла народити такого велетня. Чернь пускає чутки, що боги висікли його з каменю, а вона просто знайшла його в горах.

— І що ти думаєш про це?

— Я запитав Лемана, як така маленька жінка змогла виносити такого гіганта. А він сказав: “Сама ніяк би не змогла. П'ять жінок народжували Астаєра по шматочках. А п'ята, яка народила голову, пішла на ринок і переплутала її з динею. Тому Астаєр вийшов трішки простакуватий!” — томен засміявся. — Це Леман. У цьому він весь. Етіони мають правити світом, а наші, коли збираються на раду, то тільки уражають і регочуть.

Аль закінчив з чищенням одягу та взуття. Тримаючи камзол перед собою на витягнутих руках, він почав підшукувати кущ, на який його можна було повісити сушитися. Еламір помітив на його плечі татуювання у вигляді голови рогатого дракона — родовий герб династії Басілів, що править у Росичах.

— Якщо потрапимо на очі Білим братам, вони одразу дізнаються, хто ти. — Еламір поплескав себе по плечу, натякаючи на відмітний знак. — Що вони зроблять? Вб'ють тебе?

Аль замислився.

— Нас ніхто не впіймає, — відповів він з нотками осуду в голосі. — У мене особливе чуття на небезпеку. Ця лиса запитала, чим вам допоможе хлопчисько? Заспокой її. Хлопчик приїхав не один. Ще десять моїх гвардійців чекають за три дні шляху звідси. Ми не знали точно, де шукати Лемана, й розділилися. Його знайшов я, значить, вони стануть табором біля Місячної скелі. Без мене вони не зрушать з місця.

Еламір похитав головою:

— Десять — це вже дещо, але Білих плащів все одно більше.

— Найпростіше з тисячі зірок вгадати ту, яка згасне першою, ніж знайти нас тут. Стогнучий ліс величезний. Кажуть, хто заблукав тут хлопчиком, повернеться старим.

Томен покликав коня. Холод слухняно підійшов, і Аль, завівши у воду по черево, почав його мити. Кінь задоволено пирхав і смикав вухами. Аль підіймав з дна пісок і, притримуючи за гриву, натирав йому лискучі боки та спину.

Татуювання здригалася на м'язистому плечі томена, і, здавалося, що це сам дракон хитає своїми рогами з боку в бік.

— Ну а все-таки, якщо потрапиш їм, — запитав Еламір, — вони уб'ють тебе, як нас, чи захочуть викуп?

— Попросять викуп, — відповів Аль.

— Золото?

— Ні, вони не проситимуть золото. Вони попросять за мене голову Лемана. Духовні отці його ненавидять. Триста років вони робили тут, що хотіли, а він прийшов і почав наводити свої порядки. Відібрав у них право на суд, заборонив проповідувати, спалювати відьом, збирати данину, а потім взагалі прогнав. Тепер у їхніх храмах лікарні та школи.

— Нас хочуть вбити йому на зло?

— Думаю, так. Але Леман так не вважає. Він сказав, що вас тепер шукатимуть багато хто. Білі плащі — це лише перші ластівки. Комусь ви встали поперек горла. Може, це сам Тритон хоче вашої смерті? Або злі урли зголодніли по живій дитячій плоті та послали за вами цих, як їх... мокшан, — зображуючи їх, він скривив обличчя та зігнув пальці, а коли побачив задумливе обличчя Еламіра, пирснув від сміху. — Та розслабся ти, не лякайся. Ти їдеш в освічені Росичі, де люди навчилися лікувати жовтий лишай, будувати кораблі, які не бояться штормів. У нас роблять кулі, які можуть плюватися вогнем. А наші вчені давно вже знають, звідки береться грім, а зі сталевих пружин і дерев'яних брусів вони зробили миску, яка показує час. А ви заладили: урли та поріддя. Наші стародавні баби — і ті з цього сміються.

— Значить, Леман дурень, коли вірить у це? — спитав Еламір.

— Він не сказав, у що саме він вірить. Тільки, як бачиться, зовсім він здичавів у ваших Диких землях. Тут усі безграмотні та кожен другий божевільний — чому вони навчать? Зіпсувався він тут зовсім.

Ще пів місяця тому Еламір і сам бачив світ таким самим простим і зрозумілим, а на всі складні та цікаві питання, здавалося, давно знайшов нехитрі, нудні відповіді.

“Неосвічені люди теж часом не позбавлені фантазії та таких чудовиськ можуть придумати, що сам Тритон злякається, — говорив Аклюс. — Все, що виходить за рамки загальноприйнятого укладу, все кричуще та хоч трохи цікаве — чаклунство. Ліки проти всіх хвороб, кільця безсмертя — все вигадка. Урок дев'яносто восьмий: не вір тому, чого не побачиш на власні очі, — вчив він. — Потім додавав: — Ти ще малий і про всяк випадок тому, що побачиш, теж не вір”.

Еламір засвоїв і цей урок, проте відколи зустрів Ельзу та Акху, довелося повірити в багато з того, з чого посміявся раніше. І багато з того, що він вважав незаперечним, тепер потребувало переосмислення.

— Скажи, а ти зустрічав раніше людину, яка бачить майбутнє? — запитав він в Аля. — Хоч одного, хто читає думки чи знає мови всіх живих і мертвих народів?

Томен замислився:

— Ну, це трохи дивно, але...

— Трохи дивно? — повторив Еламір. — Акха сказала, якщо брати візьмуться за руки, то матимуть таку силу, що зможуть вбивати в землю цілі гори!

— Чого ж ви тоді втекли від плащів? — відводячи Холода на глибину, щоб обмити, спитав Аль. — Сім моїх гвардійців там лишилися. Навіщо? Якщо ви такі гіганти, билися б самі…

Еламір знизав плечима:

— Я не знаю. Може, брати не можуть домовитись? Мені здається, вони не дуже ладнають.

— Акха — це та лиса? — спитав томен.

— Вона не лиса. У неї її гарне чорне волосся, просто поки його немає.

— Зрозуміло. Ось та дрібна — найнеприємніша. Нічого собою не представляє, зате лізе зі своїми вченнями. А ця лиса задурила всім голови. Не вір їй — все бреше. Я таких миттю розсекречую. Відразу видно, та ще скабка.

— Ну тоді я теж все брешу, — сказав Еламір. Чим більше часу він проводив з цими дівчатками, тим більше прив'язувався до них, і всі нападки томена непомітно для самого себе став сприймати як особисту образу.

— А на рахунок тебе й мови немає, — ступаючи на берег, сказав Аль. — У тобі живе шахрай — я це відчуваю. А ще бунтівник. Ти, як усі безрідні, вдаєш, що рід нічого не означає, але ти розумієш. Насправді ти все розумієш і…

— Якщо не віриш нам, то навіщо допомагати? — не бажаючи повертатись до того, з чого почали, спитав Еламір.

Кінь вийшов із води слідом за Алем. Обсихаючи, він тремтів шкірою на спині, здригався грудьми та черевом. Томен стукнув по рельєфному мускулистому крупу, і кінь заржав грайливо, задираючи задні ноги, поскакав уздовж берега.

— Леман просив допомогти вам дістатися до Росичів, — провівши коня поглядом, сказав томен. — І я це зроблю. Я дав слово ерлу. Але коли зустріну його знову, висловлю все, що думаю про його витівку. Він втягнув мене в погану історію. І щось мені каже, що все погане в ній тільки починається.

Розділ 20

Еламір повернувся до печери, коли на вулиці вже було темно. Всі, крім Ельзи та Акхи, спали. Товстун хропів, повернувшись обличчям до стіни. Він відкотився від свого лежака з соломи й тепер лежав на голому камінні. Поруч з ним, загорнувшись у знайдені в печері шкури кози, посапували горяни. Мія дрімала на соломі в дальньому кутку, не освітленому

багаттям. Іноді вона стогнала, і тоді тихі розмови біля вогнища змовкали. Дівчатка прислухалися, сподіваючись, що Мії просто наснився поганий сон, і біль вже не повернеться.

— А ви чого? — спитав Еламір, сідаючи на шкіру навпроти них. — Вставати рано вранці. На дорогу поки виходити не будемо — йти буде важко, швидко втомитеся.

— Ми охороняємо, — відповіла Ельза. — Ти сам?

— Так. Томен сказав, що в одній печері для вас двох, для тебе та нього, занадто тісно, — промовив він майже пошепки. — Як Мія?

— Ну нехай тоді мерзне.

— Мії краще, — сказала Акха. — Поки що вона спить.

— Поки що? — Еламір зітхнув. — Аль сказав, що з ним ще десять вояків. Тож боятися нема чого. Нам тільки до якоїсь Місячної гори дістатися. В них у кожного по два коні. Коли один стомлюється, на іншого сідають. Тож звідти й ми поскачемо. Ельза, а ти колись верхи сиділа?

— Так, я навіть їздила на Таяні, кобилі Кіграха. Вона стрибала швидко-швидко, а якщо скажеш “Стій!”, ставала як укопана. Батько взяв мене на полювання. Я сиділа попереду нього, а потім побачила владику та вирішила перевірити: Таяна слухається тільки тих, хто нею править, або всіх. І я крикнула: “Стій!”

— І що? — спитав Еламір.

— Усіх слухається. Кіграх перелетів через голову коня і на спину приземлився. Батькові було дуже соромно за мене. Він мене більше на полювання не брав. А чого соромитися? Не я ж впала, а Кіграх, — сказала Ельза з усмішкою.

Еламір стримано посміявся.

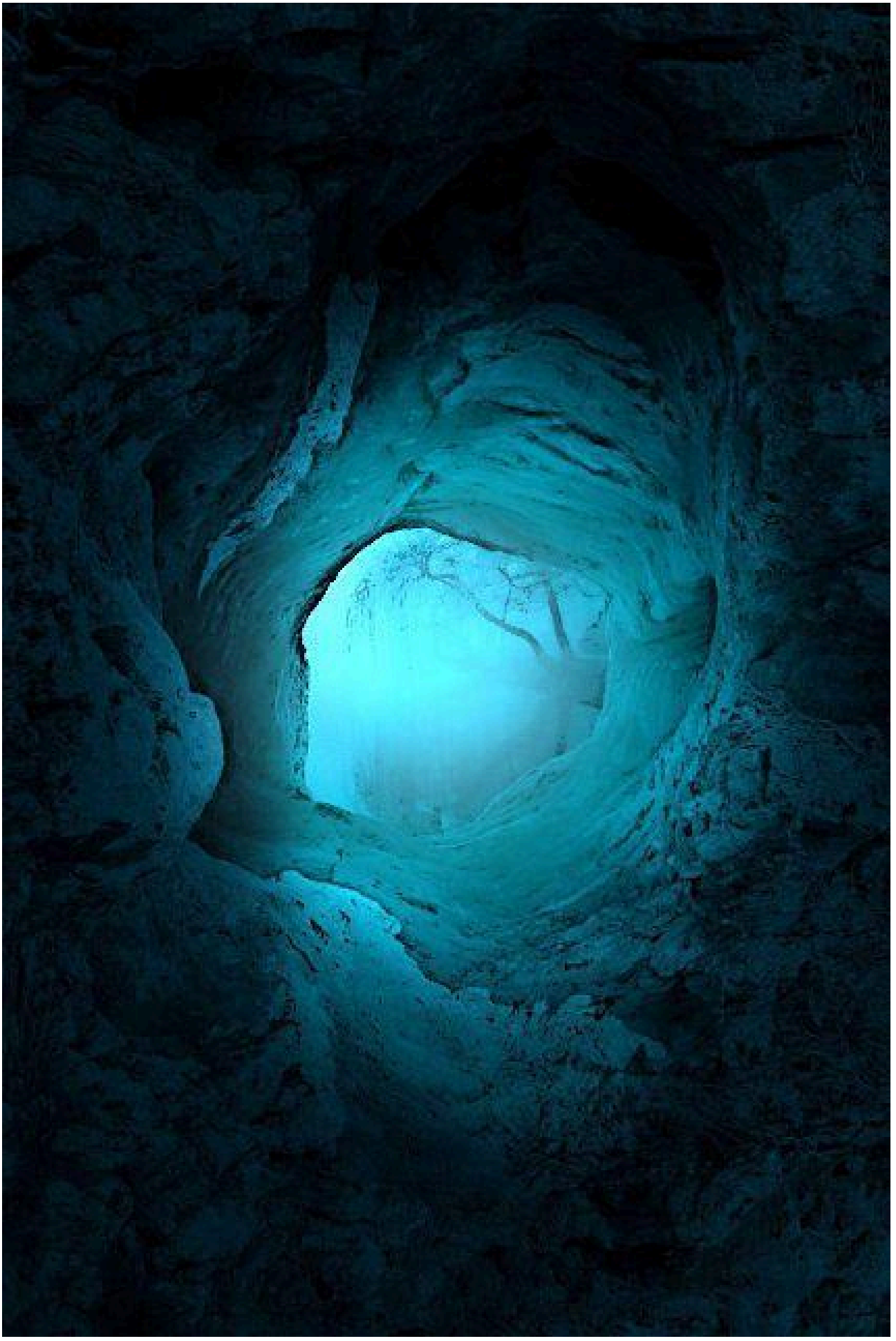
— І за що ж ти так бідного володаря?

— А він її шпорами мучив, усі боки їй роздер, — відповіла Ельза, потім подивилася на Акху. — А ти не їздила?

Акха похитала головою:

— Де, на кораблі?

— Ой! Знову! — перелякано сказала Ельза, підіймаючи палець, щоб усі замовкли. — Чуєте? Звідти, з глибини печери. Голос. Дуже тихий, наче хтось шепоче...

Полум'я вогнища ні з того ні з цього почало колихатися, ніби хтось невидимий з темряви намагався його задути.

— Що шепоче? — недовірливо спитав Еламір.

— Кличе. Мене кличе. Так тихо-тихо. Ельза, Ельза… Чуєте? Так жалібно, так пронизливо. Мені дуже страшно…

— Там немає нікого, — невпевнено сказала Акха.

— Я можу спуститись і подивитися, — запропонував Еламір. — Ми вже третю добу тут. Якби хтось був унизу, то давно вже виліз.

— Не треба туди ходити, — поспіхом заперечила Ельза. — Навіть якщо нікого не буде, я все одно вже не засну. Одна ніч тут залишилася. Давайте тихенько посидимо і все. Пам'ятаєте, Чіар розповідав про свого божевільного брата? Він шукав золото. І ось що я знайшла, — Ельза засунула руку в кишеньку сукні та витягла два невеликі самородки, схожі на злиплі горошини.

— Найчистіше! — вигукнув Еламір зі здивуванням. — Тут ромбів п'ять, не менше.

Дівчатка перезирнулися, Акха взяла його за руку.

— Це зуби, Еламіре, кінські зуби.

Еламір протер очі та потряс головою від несподіванки.

— Тритонове прокляття, точно зуби! — здивувався він. Не вірячи очам, доторкнувся до зубів пальцями, а один навіть підніс до вогню та подивився через нього на полум'я.

— Це все навіювання, — спробувала пояснити йому Акха. — Ельза сказала про золото, і ти повірив. Я також повірила.

— А хто мені сказав? — запитала Ельза. — І я не одразу зуби роздивилася, — вона наблизила їх і потягла носом. — Пахнуть чимось. Коли камінням один по одному стукаєш, такий самий запах.

— Ти з нами була, коли Чіар розповідав про брата. І злякалася, мабуть, ось потім і привиділося. Ти їх у кишені не носи, а то, бачиш, уже голоси чуються. Я в магію не вірю, але ось ми якось по смердючій річці пливли, а вона раптом вирувати почала, і від неї задушливий туман пішов, так троє веслярів мало не задихнулися. Один потім розповідав, що на тому світі побував і шкіру свою на рибу обміняв, бо дуже хотілося їсти. А двоє інших сказали, що на щурів перетворилися та пам'ятають, як билися на звалищі за гусяче крило. Над ними почали сміятися, а капітан за них заступився. Він сказав, що це помутніння від підземного газу. Якщо їм надихатися, можна й не таке побачити. Розповів, як вони на трьох баржах рабів перевозили. Він на своїй проскочив, а під тими двома вода вирувати почала, і веслярі на них збожеволіли, стали кидатися у воду та всі до одного втопилися. А човни так і розійшлися в

різні боки. Один наздогнали, а другий зник. А у трюмі раби. Втопилися, мабуть, — сумно підсумувала вона.

— То що, ми маємо помутніння? — спитав Еламір.

Акха знизала плечима:

— Може, не таке сильне...

Ельза знову підняла палець:

— Ні, я чую голос. Потрібно Безстрашного розбудити.

— Не треба нікого будити, Чіар і так майже дві ночі не спав, — наполіг Еламір. — Я нічого не чую. Щоб тебе заспокоїти, я зараз спущусь туди та все розвідаю. Зараз, тільки придумаю, чим би мені собі посвітити, — сказав він, витягаючи з вогню одразу кілька палиць.

— Ці одразу згаснуть, — зауважила Акха. — Я піду. У мене ось що є, — вона на секунду випурхнула з простору, освітленого багаттям , а коли з'явилася знову, в руках у неї були два важкі, обмотані ганчірками смолоскипи. — Під камінням знайшла. Думаю, їх ще брат Чіара сховав. З такими він униз спускався.

— Я піду з тобою, — сказав Еламір.

— Ти не чіпкий. Якщо там крутий спуск, тільки заважатимеш. І хтось повинен залишитися з цією боягузкою. На ній, бачиш, обличчя нема.

— Я не боюся, — зовсім непереконливо заперечила Ельза.

Смолоскип у руках Акхи швидко розгорівся, переливаючись то незвичайним зеленим, то яскраво-червоним вогнем. Верхній шар ганчір'я повільно обвуглювався, окремі нитки ставали помаранчевими та нагадували розжарений дріт.

— Залишся, будь ласка! — благала Ельза.

Акха їй підморгнула, потім подивилася на Еламіра.

— Якщо це породдя — не ловіть ґав. Зараз я вижену на вас усю зграю. Нехай Ельза топче їх п'ятами, а ти виглядай найжирніших і збивай з ніг лусками.

— Я складатиму їх у сумку Чіара, — з усмішкою відповів Еламір. — Ти тільки далеко не йди. І якщо щось почуєш, одразу повертайся.

— Я думаю, там підземна річка, — відповіла Акха, пробираючись углиб печери. Безшумно ступаючи з каменю на камінь, вона швидко дісталася того місця, де тунель різко забирав убік. — Я вже бачила таке. Річка роздвоювалася, однією частиною йшла прямо в скелю та шуміла десь глибоко під землею. Нас тоді мало не засмоктало. Вода плескається об каміння, а Ельзі чуються голоси… Один матрос мав плисти на човні попереду нас і перевіряти глибину, щоб ми на мілину не наскочили. І ось його туди понесло. Він закричав, а

інший кинув йому мотузку, але... — голос її ставав тихішим і останніх слів вже було не розібрати.

Світло від смолоскипа тьмяніло в міру того, як стихали звуки. Ширина тунелю невелика: розкинувши руки, можна було торкнутися обох стін. Іноді світла смолоскипа не вистачало, щоб висвітлити його у висоту, а в інших місцях доводилося пригинати голову, щоб не врізатися в гострі кам'яні виступи.

За хвилину й Аксі здалося, що вона чує чийсь голос. Навіть зупинилася, щоб прислухатися, але, крім шипіння факела, що горів, і гудіння у власних вухах, нічого не вловила. Але варто було зробити ще кілька кроків — і підозрілий шепіт знову доносився з темряви.

Кілька разів коридор роздвоювався. Доводилося затримуватися, щоб зрозуміти, звідки йде шум. Чим більше вона слухала, тим менше їй вірилося в те, що це шумить підземна річка. Це більше було схоже на хропіння людини або дихання дуже великої тварини. “Найвірнішим було б повернутися до багаття, — міркувала Акха, але думка про те, що доведеться зізнатися у власному боягузтві, лякала не менше чудовиськ, які очікували в темряві. — Зрештою, треба отримати відповідь, — твердо сказала вона собі. — Це все може бути вода, підводна річка, луна від крапель, що падають... Це навіть може бути моя власна луна”.

Горбисті камені, випираючи зі стін, нагадували плоскі зморшкуваті обличчя. Тінь від них схожа на понівечені звірині морди з вишкіреними пащами, чорними дірками ніздрів і очних ямок.

У темряві з'явилася згорблена людська постать. Аксі привидівся старий, що сидів спиною до неї. Він ніби перераховував свої самородки, а почувши її, повільно став повертати порожнє обличчя без ока та носа.

Акха змахнула смолоскипом, і старий зник. Замість нього звідкись зверху спускався та майже діставав до землі білий, підперезаний золотистими кільцями сталактит.

“Навіювання, — сказала собі Акха. — Тут точно є газ…”

Поступово печера почала йти вниз. Акха дісталася обриву. Стіна пішла в бік, і перед дівчинкою відкрився великий простір, незмірний через безпросвітну темряву. Посвітивши смолоскипом, вона побачила внизу невеликий виступ. Добратися до нього здавалося нескладно, тому що в камінні були видовбані невеликі нори — спеціальні уступи для рук і ніг. “А цей золотошукач тут дарма час не втрачав…” — подумала вона, крок за кроком опускаючись все нижче. Завдання насправді виявилося не з простих, адже однією рукою доводилося притримувати смолоскип, до того ж вона постійно зупинялася й оглядалася.

Почало здаватися, хтось хоче торкнутися шиї або підійти близько-близько та вчепитися зубами в обличчя.

— Акха! — раптом вирвався шепіт знизу з темряви. Від несподіванки дівчинка здригнулася й випустила смолоскип. Він пролетів метрів п'ять, але стукнувся об виступ і, зробивши кілька вогненних кіл, затримався на самому краю.

Акха подивилася вниз, але, попри очікування, нікого не побачила. Світло смолоскипа не діставало до неї, але добре освітлювало виступ у вигляді плаского гранітної плити та кам'яну твердь з пісочними смугами, залишеними давно пересохлими каламутними струмками, яка її підпирала.

Знову донісся звук. Тепер він більше був схожий на брязкіт ланцюгів. Акха задумалася: “На що це схоже?” І згадала. Коли “Хазяїна вітру” три дні переслідувала піратська галея, її супроводжував схожий звук. Так гриміли кайдани прикутих до весел рабів.

Вона спустилася до виступу, підняла смолоскип і знову посвітила вниз.

— Нікого. Навіювання, — зберігаючи самовладання, вголос повторила самій собі.

Тут порода була твердіше, видовбати в ній виїмки, щоб триматися, набагато складніше, тому їх змінила товста мотузка, що йшла вниз, з вузлами, які чергувались. Акха спробувала її підняти, щоб визначити глибину спуску, але мотузка не піддалася. Скоріше за все, вона була прив'язана внизу.

— Акха! — знову почула вона своє ім'я, тільки тепер той, хто промовив його, був зовсім близько. Темрява внизу лякала й притягувала, від неї не можна було відірвати погляду. Дівчинка була впевнена: якщо ще трохи опустити смолоскип, то знову з'явиться безокий і безносий старий.

— Акха! — тепер долинуло просто над головою. Вона скрикнула, рефлекторно смикнула смолоскип вгору й тицьнулася в щось тверде. І це щось тут же брикнуло її ногою по вуху.

— Збожеволіла, чи що?! — скрикнув знайомий голос. — І ти вже золоту лихоманку підчепила? Не бійся, не чіпаю я твого золота.

— Еламір! — злегка видихнула вона.

— Ну а хто?! Не Кріт же твій з того світу завітав.

Він стрибнув униз і, не маючи снаги утримати рівновагу, схопився за Акху. Тепер вона чітко роздивилася його стурбоване, забруднене сажею від її смолоскипа обличчя. Акха вдала, що сердиться, але насправді була дуже рада його появі.

— Чшш! — прошипіла, приклавши палець до свого носа, потім показала вниз. — Чуєш? Хтось там порається ...

Еламір прислухався, потім кілька разів кивнув.

— Як ти залишив Ельзу одну? — прошепотіла Акха.

— Чіар прокинувся. Він з нею. І тебе довго не було. Я кликав-кликав, ти не відповідаєш… Дивись, бачиш цю мотузку? — сказав він, витягаючи з-за пояса ножа. — Зараз я її переріжу, і хто б там не був, сюди вже не забереться.

Вставши на одне коліно, він почав було перерізати мотузку, але Акха зупинила його, схопивши за лікоть.

— Стривай, треба ж розібратися, хто це…

— Яка різниця? Важливо тільки те, що воно сюди не забереться. А звір це чи людина…

— А хіба тобі не цікаво?

Еламір зупинився, подивився на неї знизу вгору.

— Я помічав, що ти добре спиш. Ні жахи, ні безпричинні страхи — ніщо тебе не турбує. Я ось за такий сон багато б віддав. Я чомусь впевнений, якщо ми зараз поліземо вниз, то твої сни більше не будуть такими безтурботними. Ти впевнена, що хочеш це побачити?

— На тебе це не схоже, — здивувалася Акха. — Ти повірив у казку про напівлюдей? Справді?

— Що б то не було, воно розмовляє. Я уявив, що спускаюся до них, і виразно почув промову. Напевно, ця печера має ще один вхід. Це люди, Акха, точно. А наполовину люди чи цілком — нам без різниці. Перші сирими зжеруть, другі спочатку підсмажать. Так що я ріжу, — він знову торкнувся линви лезом, але Акха, обхопивши її рукою, зіслизнула вниз.

— Куди? — обурився Еламір, відсмикнувши ніж. — Я ж мало не...

— Чекай тут, я миттю.

Смолоскип Акха забрала собі, вчепилася в нього зубами та, упираючись колінами в стіну, почала швидко та впевнено спускатися.

— Краще залишись, — попросила вона Еламіра, коли побачила, що він має намір вирушити слідом. — Якщо щось трапиться, ти не зможеш швидко залізти назад. Мотузка слизька.

— Думаєш, ти тут найсміливіша? — з викликом кинув він.

Акха побачила над собою ноги, що бовталися, і, поки він не сів їй на шию, з неймовірною спритністю та несподіваною швидкістю помчала вниз.

— Вниз, звичайно, в тебе виходить швидко, — прокректав Еламір з темряви. Він ліз так повільно, що в якийсь момент Аксі здалося, ніби він зупинився зовсім.

— Може, допомогти? Якось матроси кішку принесли, щоб щурів ловила. А вона на щоглу залізла, а спуститись не змогла. Пів дня там просиділа, довелося мені цю боягузку знімати. Тож і тебе можу зняти, досвід є…

— Вниз, звісно, завжди легше, — буркотів Еламір. — А я подивлюся, як ти вгору полізеш. Подивимося ще, хто кому допомагатиме…

Опинившись внизу, Еламір став дмухати на свої кулаки. Мотузка щільно прилягала до кам'яної стіни, від цього шкіра на кісточках пальців місцями стерлася й тепер кровоточила.

— Який ти незграбний, — дорікнула Акха. — Через такі дурні рани в морі й гинуть. За борт змиє — акули швидко підберуть.

— Ми не в морі, — заперечив Еламір, злякавшись. — Тут я перший піду, — сказав він і, не давши Аксі схаменутися, забрав смолоскип. — Не висувайся. Коли підійдемо близько, вогонь доведеться залишити. Гасити не можна, інакше назад у темряві добу йтимемо та ноги переламаємо.

Акха втягла носом сире повітря, що віддавало пліснявою. Але в ньому витало щось ще: щось знайоме та далеке. Так бувало, коли Шипучка ховала у трюмі задушених щурів. Тоді в каюти проникав ледве вловний солодкуватий і нудотний запах плоті, що гниє.

Тепер Еламір йшов попереду, а Акха наздоганяла. Щоб не запинатися об каміння, доводилося йти, буквально наступаючи на п'яти.

— Наш капітан перевозив рабів до Світів Жовтих земель, — сказала Акха. — Раби почали покриватися білими пухирями та вмирати. Щодня в море скидали багато людей. Це було довге плавання. Навіть через місяць після того, як усі раби померли, день і ніч навколо корабля кружляли акули. Капітан упустив у воду свій дерев'яний протез і пообіцяв ромб тому, хто наважиться сплавати за ним. Каїн і Берій Щасливчик, не роздумуючи, кинулися в море, що кишіло цими тварюками. Каїн був товстий і плавав набагато повільніше. Він знав, що Берія не наздогнати, але ще на щось сподівався та не здавався. Щасливчик схопив протез, але вода навколо нього спінилася, як пиво зі старої бочки кока. Акули зжерли його за якісь секунди.

— І що? — спитав Еламір, озирнувшись.

— Щасливчик наглядав за веслярами та часто бив їх батогом, — пояснювала вона. — Батіг був весь насичений їхньою кров'ю. Пам'ятаю, як клацав нею та зривав з їхніх спин цілі шматки шкіри. Коли його змінювали, він намотував батіг на свій таз, щоб не втратити. Акули відчули кров. Напевно, Каїн передбачив це, а може, просто пощастило, але ромб дістався йому.

Еламір зупинився, глянувши на свої подряпані кулаки, витер їх об сорочку.

— Ми не в морі, — повторив він. — І акул тут нема.

— Хіба мало хто тут є, — сказала Акха та, пильно вдивляючись уперед, вказала на щось пальцем. — Це світло? О-о-он там, це світло від багаття, так?

— Так, — погодився Еламір. — Тепер нічого не кажи… Я сам тобі все розповім.

Він підійшов до стіни, намацав рукою тріщину та вставив у неї держак смолоскипа. Йому вистачило кількох секунд, щоб дізнатися все про небезпеки, які несе з собою мерехтливе світло попереду.

— Пам'ятаєш, ще першого дня, вірніше, першої ночі до нашої клітки під'їхали дозорці?

— Путіноїди?

— Інших там не було, звичайно, путіноїди. Згадала?

Очі Еламіра іскрилися від світла смолоскипа, тіні грали на обличчі, то відступаючи, то приховуючи повністю. І Аксі здалося, що вона змогла вловити момент, коли він випадає зі сьогодення, щоб дізнатися про майбутнє.

Еламір продовжував:

— Вони розбудили нас, і один з них, наймолодший, сказав, що замість плати за цей набіг візьме тебе й подарує своєму братові. Згадала? Ти ще назвала його боягузом, а він за це тицьнув тебе списом...

— Кірс, — сказала Акха. — Нікчемна тварюка, такого не забудеш. Я одразу зрозуміла, навіщо я йому. Він увесь час думав про це. Його брат підчепив від продажних жінок страшну хворобу, у нього згнив ніс, і навіть останні жебрачки відмовляли йому в ласці. Він обіцяв Кірсу віддати свою частину спадщини, якщо той привезе йому гарну рабиню.

— Правильно, — погодився Еламір. — Кірса ти згадала. Кірс, Тіан і Харон — то вони проґавили засідку Лемана. Коли повернулися, весь загін було перебито. Їх помітили й вони дали драпака. Не були б вони такими роззявами, ми б з тобою і зараз сиділи в клітці.

— Хочеш сказати, що це ті самі путіноїди? Не поріддя, не братик Чіара з бандою привидів, а лише купка переляканих дезертирів? Як вони тут опинилися?

— Через інший вхід. За ними хтось гнався. Зараз спробую дізнатися, хто.

Еламір замовк, але Акха збила його з думки:

— Отже, є ще один вхід?

— Є, — кивнув він. — Вони побачили щілину в скелі, побігли, заблукали та вже дві доби тут. Ходять колами цим лабіринтом. Кілька разів натикалися на скелети таких самих заблукалих. Ця печера справжній могильник.

— А багаття?

— Палиці для багаття вони тут знайшли. Я навіть здогадуюсь, хто їх сюди приніс. Треба йти. Якщо помітять, буде нам погано. Вони тут, здається, не на жарт зголодніли. До

речі, один з них чомусь зв'язаний. Навіть уявляти не хочу, що буде, якщо… Так що рухаємось назад. Піднімемося, переріжемо мотузку та можемо спати спокійно. Вони ніколи до нас не заберуться.

— Цікавий у тебе дар, — сказала Акха, — але мій не гірший. Ти знаєш, що людина може зробити або що сказати зараз. А я знаю, що він думає, що планує на завтра, на цілий рік і на все життя. Ти бачиш лише те, що тобі показують. А я бачу те, що ховають від інших і навіть від самого себе. Ходімо! — вимогливо промовила вона та всупереч всім попередженням Еламіра рушила вперед. — Зараз я розповім тобі, від кого вони тікали, кому молилися та що думають один про одного.

— Акха, не треба, — попросив Еламір. — Це небезпечно.

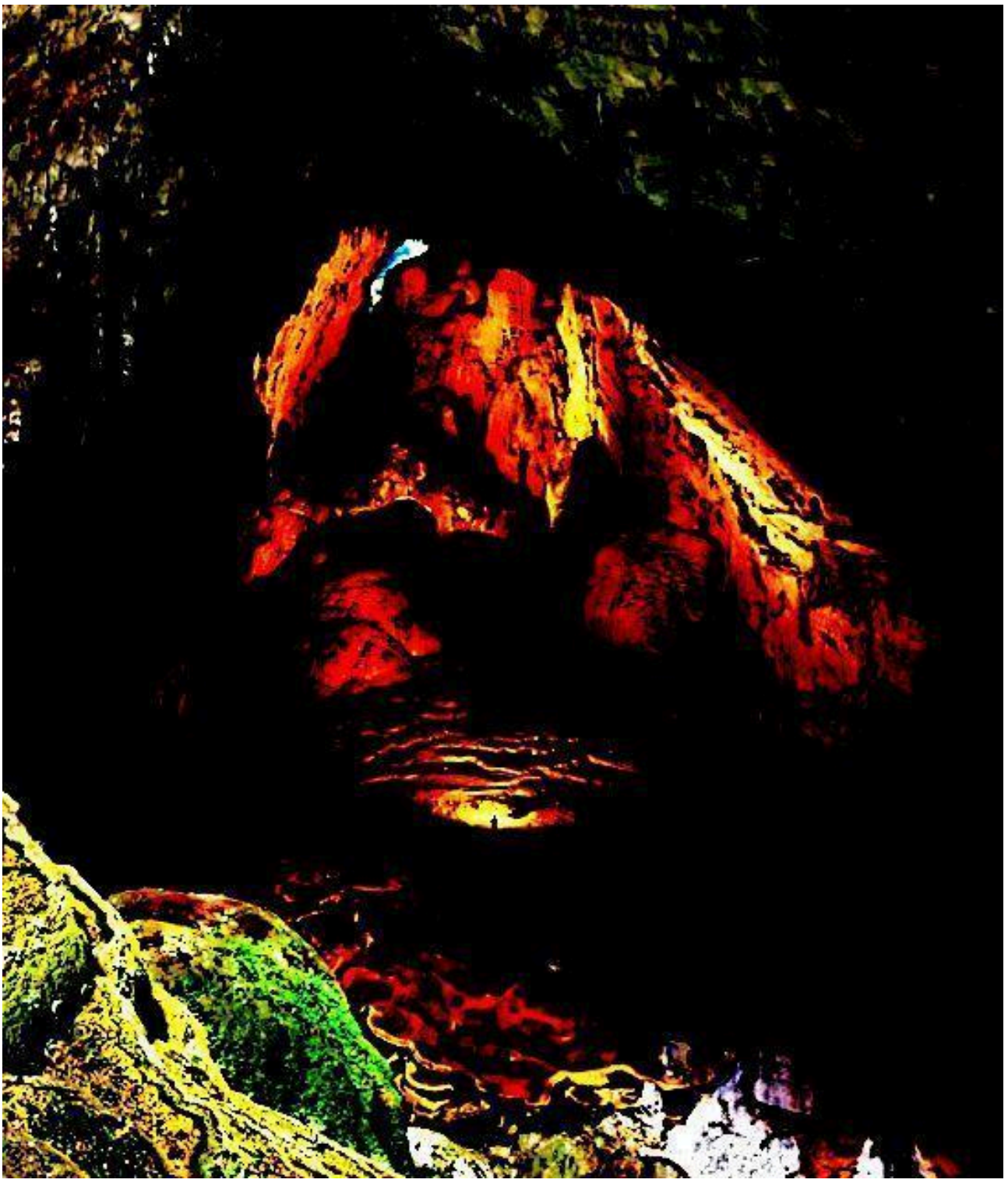
Але вперте дівчисько не послухалося. Еламірові залишилося тільки піти слідом за нею. Смолоскип, що палав, залишився позаду. Еламір пошкодував, що не відніс його трохи далі. Хоч він і догорав, але в цій темряві навіть іскра була помітна здалеку.

— Тільки не підходь близько. Почнеш розбирати слова — зупинись. Тільки не висовуйся, Акха, тільки не висовуйся.

Розділ 21

— Мені треба бачити їхні обличчя, — кинула Акха, не озираючись.

— Це надто близько. Чуєш? Чуєш, та стій ти! — сердито прошепотів Еламір і схопив її за руку. — Ти йдеш, як п'яний матрос по палубі. Не тупцюй — тебе ж чути. І не шмаркайся. Хлюпаєш носом. Знаєш, як тут звуки розносяться?

Акха обернулася.

— Ти ніби боягузом не був, що з тобою трапилося?

— Ти теж раніше, — він покрутив біля скроні, — не була. Адже ми не тільки собою ризикуємо. Схоплять нас, по мотузці полізуть. А наші всі сплять. Подумала?

Вона приклала пальця до носа.

— Чшш! Залишайся тут. Мене спіймають — відрізай мотузку та біжи.

— Ага, біжи! Ти ж знаєш, що тебе тут не залишу. Те, що ти почала, неправильно! Неправильно!

— Добре, — сказала Акха. — Якщо потрапимо до їх рук, нагадай, що ти був проти. Тоді визнаю, що була неправа, обіцяю.

Крок за кроком, не поспішаючи, вони почали наближатися до чужого вогню. Еламір не хотів, щоб вона йшла попереду, тому рухався ліворуч, акуратно тримаючись за стіну. Вже можна було розібрати рідко упущені слова. Чулося покашлювання та виразний звук точила, що ковзало по сталі, який здалеку Акха прийняла за плескіт хвиль.

Еламір потягнув носом і з сумнівом глянув на свою неслухняну супутницю. Навіть густий дим вогнища не перебивав огидний запах розкладання, що з кожним кроком посилювався. Акха знову підняла палець, у чорних очах спалахнули зірочки. Вона нарешті побачила вогонь і людей, що його обсіли.

— Правильно, — прошепотіла вона. — Троє. Один пов'язаний. А он і Кірс. І йому лячно. І це добре.

— Досить вже точити свій клинок! — різко крикнув Кірсу Харол, літній воїн, якого діти не раз бачили в таборі путіноїдів, перебуваючи в них у полоні. Це був досвідчений, впевнений у собі найманець. Його тиха мова та неквапливість рухів говорили про високий статус, який він займав у війську, але вся його статечність і впевненість зникли без сліду. Дві ночі, проведені тут, змінили його до невпізнання. Нині це просто переляканий старий із рвучкою вимовою, нервовими тремтячими руками та запаленими, ніби ошпареними окропом, повіками та очима.

— Я наказав припинити точити свій ніж! — крикнув він. — Припини, чуєш! Припини!

— Тверда сталь, — зиркнувши одним оком на Харола, винувато промовив Кірс. — Він ще тупий.

— Він гострий! Він гострий! Він розрізає мені душу!

Кірс, роздумуючи над чимось, глянув на лезо, хотів було сховати в піхви, але, глянувши на підозріло збудженого Харола, передумав.

— Я постараюся тихіше.

Сталь знову заскреготала по точилу.

— Тихіше? — прошипів крізь зуби Харол. — Тут не вийде тихіше! Тут не буває тихіше! Подивися! Подивися, що ти робиш зі мною! Цей звук калічить! Ти розумієш, що він калічить мої вуха?

Старий, не шкодуючи себе, почав шалено бити кулаками по каменях, на яких сидів. Печера сповнилася криком. Спочатку кричав лише Харол, але до нього одразу приєднався прихований у тіні пов'язаний Тіан. Він викотився на світ і, звиваючись як вугор, заходився кричати так, ніби його катували розжареним залізом.

— Перестаньте! Перестаньте! — почав благати Кірс, прикриваючи вуха долонями. — Прошу, не треба! Адже він зараз вирветься, Хароле! Ти тільки робиш його злим! Адже він порве! Адже він зараз порве мотузки!

— Досить! Досить точити! — зовсім збожеволівши, кричав Харол. — Мозок ріжеш! Мозок! Досить точити! Досить! — повторював він навіть після того, як Кірс відкинув точило убік.

— Не кричи! Прошу, не кричи!

— А-а-а-а! — не вгамовувався Тіан, намагаючись звільнитися від пут, що туго затягли руки й ноги.

Акха та Еламір спостерігали за цією дикою, лячною сценою, затамувавши подих.

Тіан різко замовк і, принюхуючись до чогось, глянув у темряву прямо на них. Акха знала, що зі світла їх не побачити, але від цього здивованого, повного божевілля погляду всередині все стиснулося. Страх не зупинився, він проникав у груди разом з повітрям. І коли Акха усвідомила його причину, мимоволі згадалися слова Еламіра про втрату спокійних снів.

Їй і раніше доводилося бачити мерців, але тільки не таких, які кричать і б'ються в припадках, намагаючись ухопити зубами все, що виявиться поряд. На обличчі Тіана не було шкіри, зуби кровоточили, а очі, здавалося, ось-ось вискочать з орбіт. Перевернувшись на живіт, сповнений злості, він почав кусати каміння та після того, як обламав кілька зубів, вчепився у власне плече.

— Мокша, — прошепотіла Акха. — Вони зв'язали його, бо він став мокшею.

— Його треба вбити! — закричав Кірс. — Це вже не Тіан! Прошу, давай його вб'ємо! Далі тільки гірше! Він стає сильнішим — ти ж бачиш! Уб'ємо його, Хароле! Потім буде пізно, Хароле! Прошу тебе, Хароле!

Старий, до якого він звертався, мовчки опустив голову.

Кірс запхинькав:

— Прошу тебе! Прошу…

— Забери ножа, — владно прошепотів Харол.

Кірс заперечливо похитав головою. Він продовжував плакати, і плечі його здригалися все сильніше з кожною секундою.

— Забери ножа, — так само наполегливо повторив старий.

— Ні! Ні! Ні! — витягаючи руку та спрямовуючи на нього лезо, захлюпав молодий путіноїд. — Я знаю! Я знаю, вони тебе теж вкусили. Ти брехав, коли казав, що втік від них. Ти станеш таким самим, як Тіан. Ти вже став таким самим, як він! Ти просто не бачиш! У тебе обличчя набрякло, як у п'яниці, а очі... У них були такі очі! Я бачив їхні очі, але я втік. А ти ні! Ти лишень сказав, що втік, але це не так… Ти просто не бачиш! Твої руки… Ти глянь

на них! Вони у виразках, у виразках! З них шкіра злазить! Ти обдурив мене! А я ж тебе питав! Я питав, вкусили тебе чи ні, і ти сказав, що ні. Ти обдурив мене, — завив він, ковтаючи сльози. — Я б пішов від вас, але ти обдурив.

— Вогонь обпік мені руки, — прошепотів Харол, витягаючи вперед свої червоні долоні зі шкірою, що розтріскалася.

— Ні-і-і! Ні-і-і, не обманюй мене, — не опускаючи ніж, продовжував голосити Кірс. — Тіан кращий за тебе. Тіан ніколи не став би дурити. Він сам попросив зв'язати його, коли зрозумів, що з ним. Сам попросив! А ти не такий! Ти не такий! Я піду від вас! Давно треба було. Я б пішов, якби ти мене не обдурив. Давно пішов би…

— Куди? — зловісним могильним голосом спитав старий. — Хіба не бачиш, ми заплуталися в кишках Тритона! Демон проковтнув нас живцем і повільно перетравлює, — він підняв очі та скорчив огидну гримасу, що віддалено нагадувала посмішку. — Важко одному. Когось треба триматись. Нас тут лише троє. Разом ще, може, виберемося. Якщо не хочеш зі мною, може, тоді з ним? — Харол показав на Тіана, що корчився біля його ніг. Останній майже дотягнувся зубами до мотузки, але, почувши щось у повітрі, несподівано залишив цю витівку. Знову перекинувся на спину та, вдивляючись у темряву, почав крутити головою й смикати носом, немов собака, що почула здобич. Непроглядна темрява, здавалося, зовсім не приховує від нього дітей, що причаїлися.

— Він нас бачить, — прошепотіла Акха.

— Треба йти, — відповів Еламір.

— А! А! — ніби почувши їх, з новою силою закричав Тіан. Цей крик нагадував панічний крик переслідуваної хижаком мавпи. Якби Тіан міг говорити, то видав би дітей, але натомість почав мотати головою та жбурляти ногами пісок в темряву.

Харол з Кірсом не звертали на нього уваги. Їхня недовіра, неприязнь один до одного росли з кожною секундою, здатні вибухнути спалахом люті.

— Та заткни ти його! — крикнув Кірс, показуючи вістрям ножа у бік Тіана, що бився в істериці. — Я не можу більше виносити це! Якщо ми не вб'ємо його зараз... — але він не домовив, слова так і застигли на губах. Те, що він побачив, скувало страхом усі його члени, дихання сперло, легені ніби перетворилися на камінь. Нижня губа Харола раптом відстовбурчилась і полізла вниз, шкіра стала злазити з обличчя та збиратися в складки в районі підборіддя та нижньої щелепи.

— А-а-а! — заголосив він, наслідуючи божевільний крик Тіана.

Кірс, нарешті, зміг видихнути. Панічно завиваючи від страху, він став тицяти ножем у порожнечу попереду себе, загрожуючи то Харолу, то Тіану. Вся ця атмосфера злості та жаху надала Тіану чимало сил. Їх стало так багато, що він зміг розірвати товсту мотузку, що

зв'язувала руки, ривком звільнив ноги та вже через секунду, не роздумуючи, кинувся на Кірса. Харол кинувся слідом, як хижак, що почув здобич.

Акха вирішила, що старий на боці Кірса, але швидко переконалася у протилежному. Ніж молодого путіноїда безпорадно відлетів убік. Колишні брати по зброї навалилися на нього, ричачи та пирхаючи, вчепилися в горло та плечі, а коли той затих, почали зривати шкіру з грудей і живота.

Акха здригнулася, коли Еламір схопив її за руку.

— Він уже женеться за нами, — прошепотів він, тягнучи її за собою.

Акха не могла відірвати погляд від страшного видовища, що пробирало до кісток. Слова пророка поступово сягали свідомості. Боячись обернутися спиною до людожерів, вона маленькими кроками позадкувала за Еламіром.

— Що значить женеться? — приходячи до тями, спитала вона. — Хіба їм зараз до нас?

— Швидше! — він схопив її за лікоть так сильно, що Акха мало не скрикнула від болю. Їй і самій хотілося якнайшвидше звідси забратися, але не думала, що за ними поженуться, і не вважала за потрібне мчати в темряві стрімголов, ризикуючи зламати ноги.

Еламір, навпаки, був упевнений, що вони вже запізнилися. Тіан не забув про них. За секунду він відсунеться від роздертого Кірса, задерши голову, втягне повітря широкими ніздрями та з криком, що щемить серце, кинеться в погоню. Хто знає, чи встигнуть вони добігти до мотузки, піднятися по ній і перерізати? Щоб з'ясувати це, відпущеної Еламіру хвилини було замало.

— Все через подряпини на руці, — промовив Еламір, коли вони добігли до смолоскипа. — Він почув кров. Накаркала ти зі своїми акулами… Зараз-зараз, — видихнув він, підхопивши смолоскип. — На рахунок три… Раз… Ага… Три…

— А-а-а! — пролунав позаду них несамовитий крик. Мокша вже біг за ними. Відлуння понесло на всі боки його голосне, схоже на стогін дихання. Босі ступні йшли по мокрому каменю, видаючи жахливу, невластиву звичайній людині швидкість.

— Біжить! — гукнула Акха.

Нарешті в ній прокинувся ентузіазм, якого так довго домагався Еламір. Обганяючи його, вона кинулася вперед у темряву, але вчасно пригальмувала: без світла смолоскипа нічого не варто налетіти на кам'яну стіну цього звивистого лабіринту.

— Чого повзеш, як закачана медуза по палубі?! — тепер вона підганяла його. — Теж мені пророк! Попередити не міг? Зжеруть нас, як Кірса, і все з твоєї вини.

— Я попереджав! — наздоганяючи, обурився Еламір. — Просто хтось не вміє слухати!

— Як тебе можна слухати, коли ти весь вечір дзижчиш, немов муха в похлібці: “Не треба, не треба”?

— І хіба я не мав рації! — вигукнув Еламір.

Нарешті вони дісталися до мотузки. Акха хотіла пропустити вперед Еламіра та підштовхувати знизу, але він відмовився.

— Так нас двох заграбають, — сказав він, підсуваючи до неї мотузку та даючи в руки ножа. — Якщо мене наздоженуть, переріжеш її, інакше до інших дістануться. Кірса їм мало, значить, і мене зжеруть, не подавляться. Потім вгору полізуть — ніхто не врятується.

Смолоскип майже догорів, Еламір відкинув його убік. Дрібне вугілля посипалося з нього в різні боки, розгоряючись і швидко згасаючи.

Акха, забравши ножа, з властивою їй спритністю дерлася вгору, її босі п'яти промайнули перед обличчям Еламіра та тут же зникли в темряві.

Еламір взявся за мотузку й відразу зрозумів, що вгору дівчинка теж лазить набагато краще. Вузли на мотузці вологі й від цього слизькі. Втриматися на них, обхопивши ногами, непросто. Через недосвідченість весь упор Еламір робив на руки та швидко втомився. Він не пройшов і третини шляху, коли зверху донісся голос Акхи:

— Я вже на виступі! Тебе не видно, ти скоро?

І знову пролунав цей жахливий, сповнений злості, болю й божевіллям крик. Якщо Еламір і відповів, то Акха не почула. Мокша був просто під ними та, якби смолоскип не згас остаточно, вона б побачила, лізе він за ними чи зупинився. Залишалося тільки гадати. Але за секунду мотузка, якої торкалася Акха, затремтіла сильніше, і дівчинка зрозуміла, що шансів на порятунок майже не залишилося. Спочатку ця жахлива агресивна істота скине Еламіра, а потім дістанеться до неї. Наче прочитавши її думки, Еламір крикнув з темряви:

— Ріж мотузку!

— Ти встигнеш! Еламіре, постарайся! Ну ж бо! — наполягала вона.

— Ріж!

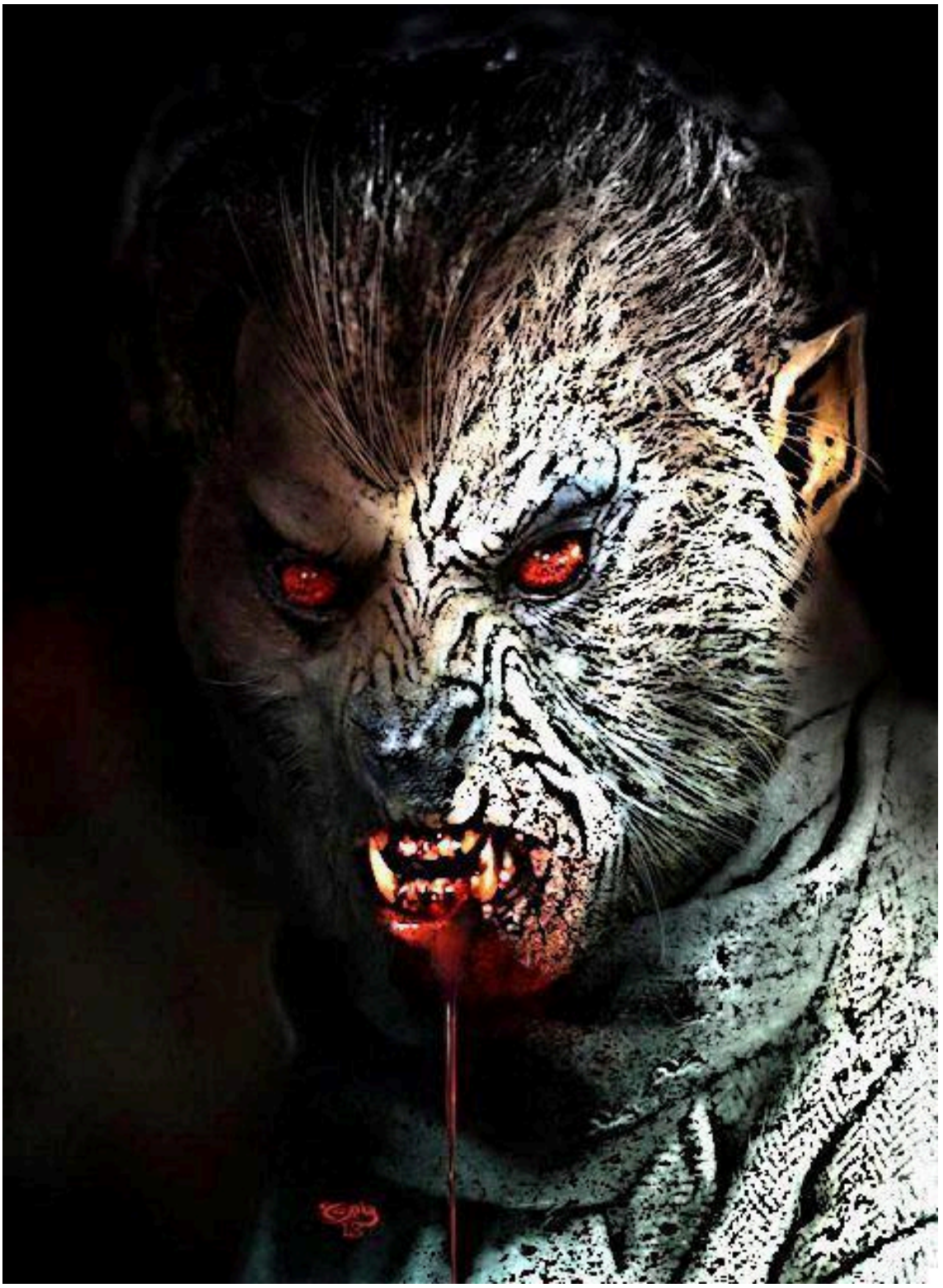
Акха не могла на це зважитися, тицьнулася вістрям леза в мотузку та зупинилася. Досвідчені моряки розповідали, як все життя проноситься перед очима, коли опиняєшся на волосині від смерті. Зараз небезпека була така реальна, така близька, що й сама Акха пережила це відчуття.

І знову цей мертвий крик. Тільки тепер зовсім поряд.

— Еламір! — покликала Акха, але навіть не почула свого голосу.

“Скинув! Він скинув Еламіра!” — подумала вона, раптом відчувши порожнечу та нестримну образу всередині. З усієї сили стискаючи ніж у кулаку, Акха стала водити ним по

мотузці, занурюючи лезо все глибше.

Перш ніж мотузка обірвалася, мокша встиг скрикнути ще раз. Пролунав тріск, і ніж тицьнувся в камінь, ніби перерізавши саму тонку нитку життя. Висота велика, при падінні якщо не розіб'єшся до смерті, то точно покалічишся.

Акха не встигла прибрати руку, як хтось схопив її за пальці. “Попалася!” — майнуло в голові, але через секунду, досягнувши дна, від болю завив мокша. Акха не відразу, але все-таки зрозуміла, що це Еламір з останніх сил намагається втриматися за її кисть. Другою

рукою він нишпорив по слизькому виступу, сподіваючись вчепитися за якусь опуклість чи щілину.

— Зараз! Зараз! — скрикнула Акха та, відчувши незвичайний приплив сил, потягла його на себе.

“А я б не зміг її витягнути. І тут вона мене обскакала!” — зауважив про себе Еламір, відчуваючи, як сильні руки тягнуть вгору. Знесилений від втоми, він повалився на свою рятівницю, придавивши так, що їй стало важко дихати. Від тяжкості Акха не могла поворухнутися, а Еламір не міг з неї злізти, тому що зовсім видихнувся. Від довгого лазіння руки затекли, пальці втратили чутливість і не згиналися, від мотузки натерлися стегна та боліло в паху.

Нарешті Акха змогла витягти свою руку. Зрушити Еламіра не вийшло, тому вона зважилася на відчайдушний крок і вщипнула його за бік з такою силою, що й носоріг завив би від болю. Це спрацювало: скрикнувши, Еламір відкотився.

— Ау! Та що з тобою? Уф! Від цього виродку ногами ледве відбився, а тут ти. Ти мені бік вирвала!

Акха відповзла від краю плити, переводячи подих, уткнулася спиною в холодну стіну.

— Розлігся, як морж на лежбищі. Я тобі життя врятувала, тож мовчи.

— Врятувала? Якби ти мене послухала та не пішла туди, не довелося б рятувати, — обурено пробурчав він.

Поки знизу ще доносилися ричання та стогін, але звуки поступово стихали й за пів хвилини зникли зовсім.

— А літати все-таки не вміють, — посміхнувся Еламір і закашлявся. — Цей не виживе. Незабаром до тата свого вирушить у саме пекло. А другий, ну нічого, сюди йому не дістатись. Все ж не брехали баби: ось вони — мокші. Справжні — смердючі та людей жеруть. Сам не побачив би, ніколи б не повірив. Звідки вони взялися?

— Такого ніколи не було, — прошепотіла Акха. — Я багато плавала, якби такі тварюки комусь вже зустрічалися, мені розповіли б. Словами чи думками, але розповіли б. Світ змінюється, Еламіре! Змінюється на наших очах.

— Думаєш, буде гірше? — спитав він.

Дівчинка знизала плечима:

— Нам з тобою ніколи не було легко. Буде інакше, а краще чи гірше — не знаю.

Про те, що з ними трапилося, до ранку вирішили не розповідати нікому. Від страху легше нікому не стане, а ось заснути після цього ніхто вже не зможе. Піднімуться втомленими, адже завтрашній день обіцяє бути анітрохи не легшим за попередні.

— Ну що там? — з нетерпінням спитала Ельза. — Ви їх бачили? Кудлаті, величезні, очі, як у людей, а пащі, як у ведмедя? Так?

— Маленькі, пухнасті, — сказав Еламір, готуючи собі місце для ночівлі. Біля багаття розстелив козячу шкуру, під голову підклав хмиз, голі ноги вкрив купою сухої трави. — Очі добрі, як у кролика, — вів далі він. — Крильця, як у горобця. Вгадай, що за звір?

— На поріддя не схоже, — задумливо відповіла Ельза.

— Кажан називається.

— Всього-на-всього?

— Їх там сотні… Ледве нас з Акхою не загризли, але ми відбилися. Говорив я їй: чого туди лізти? Але хіба вона когось послухає…

— Просто кажани? — спитала Ельза в Акхи. — Так дивно … Я точно чула, що мене хтось кличе.

— Просто кажани, — сказала вона. — Тож нумо спати.

Свою шкуру Акха розстелила поряд з Ельзою, за прикладом Еламіра підклала під голову м'який хмиз. Не минуло й двох хвилин, як обидві дівчинки заснули. Еламір ще довго дивився на вогонь. Дивні заплутані думки роїлися в голові.

“Світ змінюється, — сказала Акха. Отже, треба бути готовим до того, чого ніколи не було, — міркував він. — З'являються вороги, яких люди не вміють перемагати. Але, значить, повинні з'явитися друзі, які їм допоможуть. Знати б напевно, що ці друзі будуть. Якщо можна сховатися за чиєюсь могутньою шляхетною спиною, тоді не так страшно. Тільки це мають бути велетні. І не варто сильно розраховувати на шістьох переляканих діточок. Ми тут нічим не допоможемо. Зла багато, дуже багато. Якщо воно зіб'ється в купу, проковтне нас, як ведмідь бджілку, разом з медом і не подавиться. А може, не варто домішувати сюди темні сили?” — питав він себе, відкидаючись на спину та закладаючи руки за голову.

Тіні рухалися по стелі, нагадуючи жирних чорних котів, ладних будь-якої миті впасти йому на голову. Просто з'явилася хвороба, від якої люди божеволіють. Навчаться лікувати й забудуть про неї. А Леман просто вигадник. Говорить про якусь нову війну. Точніше, Аль сказав, що Леман про неї говорить. Про війну, в якій битися будуть не за землі, не за золото, а за власні душі... Серйозно готується до бою добра зі злом. Що він дізнався? Яка сила змусила його передумати?

З глибини печери почувся шепіт. Еламір відвернувся від своїх думок, підвівши голову, подивився на сплячого Чіара та дітей. Зараз найменше хотілося залишатися наодинці з цим моторошним шепотінням, від якого, здавалося, по всьому тілу стає дибки волосся.

— Е-ль-за, — тепер виразно почув він.

“Ні, вона це не придумала... Це мокші або щось інше? І цього теж раніше не було, але воно з'явилося, з ним доведеться миритися”.

Епілог

Еламір підняв невеликий камінь і кинув кудись у темряву. Ніякого звуку у відповідь не було. Камінь ніби зник, розсипався на пил, розчинився. І все ж нав'язливий шепіт стих. Еламіру здалося, що він чує тупіт кроків, що віддаляються.

Світ змінюється. Невідоме, потойбічне вже запустило сюди свої мацаки. Воно є в голодних, у цій печерній примарі та навіть у нас.